

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీయతీంద్ర ప్రసాదరాన మణవాళమామునికళి

తిరువాయ్ మలర్ న్దరుళియ

య తి రా జు ఖిరాళా దే.

ఇతః

శ్రీశుద్ధసత్వం దొడ్డయాళాత్యురగళిచ్చయ్ శి

వ్యాఖ్యానముమ్

శ్రీపిళ్ళైలోకం జియరరుళిచ్చయ్ వ్యాఖ్యానముమ్,

తిరుమళ్ళితై - శ్రీమాన్, అల్లవప్పక్కార్ న్వామి

ప్రసాది త్తనగన్కొత్త వ్యాఖ్యానముమ్

పదపురై యమ్

సభాపండిరాన

శ్రీమాన్, పు-తిరువేంకటాచార్యభాగవత్ వానాదేశానీత

శ్రీకొళసవయ్ త్తినాద

పరిశోధి-శ్చెట్టు

శ్రీవైష్ణవగ్రంథముదాహక న్దైయాతాల్

చెన్నై

శ్రీనికేతనపుద్రాక్షరశాస్త్రైయిల్

అచ్చిట్టు సమరమ్ కెయ్యప్పట్టు.

దురతిశామ సంవత్సరమ్.

1921

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

శ్రీ వైష్ణవ గ్రంథ ముద్రాపక సభ (లిమిటెడ్.)

30, వెంకటాచలముదలిపేధి, చెన్న పట్టణము.

ఈ సభలో తెనుగులిలిలో అచ్చువేసిన గ్రంథములు

౧ రామచరమశ్లోకము	౦-౦-౬	౨౩ తిరుప్పల్లాణ్డవ్యాఖ్యానం	౦-౩-౬
౨. దుష్కరశ్లోకటిప్పణి	౦-౧-౦	౨౪. తిరుప్పావై మూవాయిరప్పడి	
౩ కాణ్డిల్లివిశిష్ట పరమగుర్త కాస్త్రం	౦-౩-౦	ఆరుమ్మదసహితమ్ వ్యా	౧-౫-౬
౪ యమకరత్నాకరమ్	౦-౧౪-౦	౨౫. తిరుప్పావై అఱాయిరప్పడి	౧-౨-౧
౫. శరణశబ్దార్థవిచారమ్	౦-౦-౯	౨౬ దీపప్రకాశక తత్త్వదీపమ్	౨-౦-౦
౬. ప్రపత్త్యానుపాయత్వదీపారిం	౦-౦-౬	౨౭. గురుపరమ్మరాషభావమ్	౨-౧-౬
౭. నాయమాత్మ బాష్పమ్	౧-౧-౦	౨౮ యతీన్ద్రప్రవిణప్రబావమ్	౦-౧౨-౬
౮. తత్త్వసజ్జిహమ్	౦-౦-౯	౨౯ రహస్యత్రయమామా బాష్పమ్	౨-౧-౧
౯. ముదల్ తిరునాదాదివ్యాఖ్యానం	౦-౫-౦	౩౦. పరన్దరహమ్	౦-౨-౦
౧౦. ఇరణ్డామ్ తిరునాదాది వా	౦-౩-౦	౩౧. సమ్మృదాయకరాతిఅచ్చు	౧-౧౩-౦
౧౧. నాన్మగన్ డేటా వ్యా	౦-౩-౬	౩౨ చుళ్ళోకిసవ్యాఖ్యానమ్	౦-౬-౬
౧౨. తిరువిగుత్తమ్ వ్యాఖ్యానం	౧-౨-౦	౩౩. నాయ్చ్చియార్ తిరు మోడీ	౧-౧౦-౬
౧౩. తిరువాళియమ్ డేటా	౦-౧-౬	౩౪. చరమశ్లోకటిప్పణి	౧-౨-౬
౧౪. పెరియతిరువందాది డేటా	౧-౩-౬	౩౫. స్తోత్రరత్న వ్యాఖ్యానమ్	౦-౩-౬
౧౫. శీటీయతిరుమడల్ డేటా	౧-౨-౬	౩౬ పెరుమాళ్ తిరు మొడీవ్యా	౦-౧౨-౬
౧౬. పెరియతిరుమడల్ డేటా	౩-౯	౩౭. కణ్ణినుణ్ణో తిరుత్తామ్మ వ్యా	౦-౧౫-౬
౧౭. తిరువెల్లిక్కుల్ ధీరుక్కు	౧-౧-౦	౩౮ అచార్యహృదయం ౨ ప్రక	
౧౮. తిరుప్పావై ఈరాయిరప్పడి		రణములు	౨-౦-౬
నాలాయిరప్పడికళ్ వ్యా	౦-౬-౬	౩౯. గద్యత్రయవ్యాఖ్యానమ్	౧-౦-౦
౧౯. ముముక్షుప్పడివ్యాఖ్యానం	౧-౬-౦	౪౦ తాత్పర్యదీపిక బాలసరస్వతి	౨-౪-౬
౨౦. మూన్డామ్ తిరువందాది వ్యా	౦-౬-౦	౪౧ జితీన్ద్రాస్తోత్రవ్యాఖ్యానమ్	౦-౬-౬
౨౧. శివచనభూషణమ్ వ్యా	౧-౧౨-౬	౪౨. భారతాదితనిశోకిం	౦-౨-౬
౨౨. ఇరామానుజనూల్ ద్దాది	౧-౧౨-౬	౪౩ యతీరాజవింశతి వ్యా	౦-౧౨-౬

వై కనుపరిచిన గ్రంథములకిన్నికీని వైష్ణవార్జి ప్రత్యేకము.

1 మొదలు 19 వరకు కొంతమట్టకాగితములోనున్న 20 మొదలు 42 వరకు మంచికాగితములోనున్న అచ్చువేసియున్నది.

1 మొదలు ౪ వరకు పాఠము 1-టింటి 2 వైలుచొప్పననున్న 9 మొదలు 18 వరకు 3 వైలుచొప్పననున్న తక్కినవి వైలు చొప్పన అమ్మటకు వెలనేసి యున్నది.

౫౦ రూపాయలకు తక్కువలేక రొక్కముగ్గు తీయవారికి ౧౦౦-టికి ౨౫-రూపాయలు కమిషన్ ఇవ్వబడును.

శ్రీమ శేం మామబాయనమః.

ఆచార్య నిష్ణానీమ భూమియాన

ఏతుమ్మియప్పా అగుళిచ్చెయ్త

నిమ్మప్ప సత్వనిష్టరాన శ్రీమగావాళమామునికి భుజ్జెయ

నిత్యానుష్ఠాన ప్రకాశకమాన

చిన చ ర్యా.

ఇతమ్మ

శ్రీమాన్ - తిరుమల్లిశై - అష్టావప్పక్కా రరుళిచ్చెయ్త

సంస్కృతి వ్యాఖ్యానముమ్, పదచరయ్యమ్

సభా పండితిరాన

శ్రీమాన్, ప్రముప్పట్టు - తిరువేంకటాచార్యరాల్

పరిశోధిక్కప్పట్టు

శ్రీవైష్ణవగ్రంథ ముద్రాపక సభైయారాల్

చెన్నై

శ్రీనికేతన ముద్రాక్షరశాలైయిల్

అచ్చిట్టు ప్రదురమ్ కెయ్యప్పట్టు.

దుస్తుభివామ సంవత్సరమ్.

1922.

క్రీమ తేరామానుజాయనమః

శ్రీ దేవరాజగురు విరచితా

పూర్వదినచర్యా

సవ్యాఖ్య

దినచర్యే ప్రసాదిత

ఎఱున్బియప్పా విషయమాన తనియన్.

సౌమ్యజామాతృయోగీంద్ర చరణామ్బుజపట్టదమ్ ।

దేవరాజగురుంవందే దివ్యజ్ఞానప్రదంశుభమ్ ॥

పదపురై.

సౌమ్యజామాతృయోగీంద్ర - అఘ్రికియ మణవాళమామునిక
ళిన్, చరణామ్బుజపట్టదమ్ - తిరువడిత్తామరై కళిల్ వణ్ణుపోల్భో
గ్యతానుభవమ్ శెయ్పవరుమ్, దివ్యజ్ఞానప్రదమ్ - ఆశ్రితరుక్కు
బ్రహ్మజ్ఞానోపదేష్టావాయుమ్, శుభమ్ - జ్ఞానానుష్ఠానశ్లశాల్ ప్రకా
శమానరుమాన, దేవరాజగురుమ్ - ఎఱున్బియప్పావై, వందే -
దెణ్ణన్ సరున్పిక్కి తేన్.

వాధూలవీర రాఘవాశ్చ కృతా

దినచర్యావ్యాఖ్యా.

సేవేహంభ క్తిసారాఖ్యం సౌదర్శనమహంమహః ।

యయాజజ్జమతాం యేనవేగాసేతుర్విభావితః ॥

దినచర్యాంవ్యాకరోతి దేవరాజాయానిర్నితామ్ ।

వరదార్యదయానిఘ్నా వాధూలోవీర రాఘవః ॥

తత్రభవాన్ వరవరమునిదాసాపరనామధేయో దేవరాజగురుః “గురోర్నామనదాజపేత్ | తదధీనశ్చవర్తేత సాక్షాన్నారాయణోహినః | కుర్వీతపరమాంభ క్తిం గురౌతత్ప్రియవత్సలః | తదరిష్టావసాదీచతన్నామగుణహర్షితః | యథానుజీవీనృపతిం యథాభక్తశ్చతైవతమ్ | తథైవదేశికంశిష్యస్సేవేత వినయాన్వితః | దాస్యాభిమానోన్మవజ్ఞాశ్రవణం కీర్తనంస్మృతిః” ఇత్యాది విశిష్టాధికారివిషయ విశిష్టశాస్త్ర దర్శనేన నిరవధికగురుభక్తిభూమ్నాచ, స్వాచార్యం భగవంతం వరవరముని మధికృత్య శతకకావ్య చమ్పూప్రముఖప్రబంధాన్ని బంధున్నవ్యపర్యవసితప్రీతిః “గురోర్వార్తాశ్చకథయేత్” ఇతివిధ్యుత్తమితాభినివేశస్తమేవాధికృత్య దినచర్యాఖ్య ప్రబంధం ప్రారభమాణః, చికిత్సితన్య నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం స్వాధికారానుకూలం గురునమస్కరియారూపం మజ్జశమాచరతి (అజ్క-ఇత్యాదినా).

ఇయంహిదినచర్యా పక్షిపానసం భగవంతం వరవరముని మధికృత్యప్రవృత్తా స్వయమపిపక్షిపావనీ సకలైరసినిష్కృష్టసత్త్వ నిష్టైర్వైదికవరిష్టైః పక్షిశోఽను యాగానుష్ఠానారఘ్నేష్వనునన్దీయతఇతినమ్నదాయః.

భావస్థితస్యార్కస్యహి ఊష్ణశత్యాదుపమానానర్హత్వమ్ ; (ప్రస
న్నార్క ప్రతీకా శేన) ప్రసన్నసూర్యసదృశేన (ప్రకా శేన) ద్యోతేన
(పరితః) సమంతాత్, (వేష్టితమ్) ఆవృతమ్, ఇకఃకాశఇతిప్రతిశబ్దస్య
దీర్ఘః.

పూర్వతాత్రచ - అభూతోపమాలజ్కారః; అత్రప్రబద్ధే
ప్రాయేణానుప్రసన్నబాలజ్కారః. అత్రతుసద్దభేకుశకంనామశబ్దా
లజ్కారశ్చ ఉపమాదయశ్చార్థాలజ్కారాస్తత్ర తత్రద్రష్టవ్యాః; “కుశ
కస్తుస్యద్వన్నీ కే కాకతిన్దుకే । క్షీ బే త్వే కాన్వయశ్లోకబృన్దే” ఇతిహి
రత్నమాలా; అత్రప్రసన్నారే త్యత్ర “తత్రగోవిన్దమాసీనం ప్రస
న్నాదిత్యవర్చసమ్” ఇత్యుక్తభగవదన్వయప్రయుక్తం సౌమ్యత్వమభి
ప్రేతమ్, “హృదినివనతియస్యసౌమ్యరూపః” ఇతిహ్యుక్తమ్; పూర్వ
త్రమాధుర్య గామ్భీర్యపావనత్వాదీని వివక్షితాని; అత్రతుస్వకా
న్త్యా విశ్వాప్యాయయకత్వం వివక్షితమ్; అత్రసుధానిధిదృష్టానైన
అస్య శేషావతారత్వం స్ఫోరితమ్; యథోక్తంశతకే - “నిత్యంపత్న్యః
పరిచరణతోవర్ణతో నిర్మలత్వాత్” ఇత్యాది. (3)

మూ;—పార్శ్వతఃపాణిపద్మాభ్యాం పరిగృహ్యభవత్ప్రియా ।

విన్యస్యన్తంశనైరఘ్ని మృదుశౌమేదినీతలే । (౪)

పదపురై.

పార్శ్వతః - ఇరణ్ణుపక్కజ్ఞళీలుమ్, భవతః - సర్వవిషయవి
రక్తరానదేవరీరుక్కు, ప్రియా ప్రేమస్థానమాన కోయిలణ్ణనై యమ్
అవరతిరుత్తప్పియారై యమ్, పాణిపద్మాభ్యామ్-భోగ్యతాదికళాల్
తామరై పూపాస్త తిరుక్కై-కళాల్, పరిగృహ్య-తన్నేన్దైపారామల్
పిడిత్తుక్కొణ్ణు, మృదుశౌ-సుకుమారమాన, అఘ్ని-తిరువడికలై, మేది

నీతలే - భూతల త్రిత్, శనైః-మందమాక, విన్యస్యన్తమ్ - వైయాని
త్పారాయ్. (౪)

వాః-ఆయాన్తమిత్యుక్తమాయానంవిశినస్తి (పార్శ్వతః తాన్తా
దినా) (పార్శ్వతః) పార్శ్వయోః, సప్తమ్యాన్తసిః; (భవతః) సర్వ
విషయవిరక్తస్యతవ. (ప్రియా) జ్ఞానస్యవసాయ ప్రేమసమాచారై
ర్ని రతిశయప్రేమస్థానభూతౌ, వాఘాలవరదనారాయణ తదనుజ
శ్రీనివాసగురువర్యా, యథోక్తంశతకే, “ప్రేమస్థానం వరవరమునే
సన్తుసన్తశ్చతంతే తుల్యఃకోవావరదగురుణాతేషు నారాయణేన ।”
ఇతి; ముక్తకేచ “వరవరమునివర్య ఘనకృపాపాత్రమ్” ఇతి; (పాణి
పద్మాభ్యామ్) పావనత్వభోగ్యత్వాదినా పద్మతుల్యాభ్యాంకరాభ్యా
మ్, (పరిగృహ్య) బహిరన్తశ్చైకరూప్యేణ గృహీత్వా. యద్వా -
కవ్యభిప్రాయేణ పరిగ్రహాక్తిః, పరిగ్రహేనాహి - ఉత్కృష్టకర్తృ
కాఽపకృష్ట కర్మకన్వీకారః, (మృదుశ్చ) సుకుమారా, (లఘ్వీ) చ
రణౌ, (మేఢినీతలే) భూతలే, (శనైః) మందమ్. (విన్యస్యన్తమ్) నిద
ధానమ్;- భవన్తమిత్యన్వయః, అత్రపరిగృహ్యేత్వనేన భవత్ప్రియశబ్ద
నిర్దిష్టయోః హస్తదానంవ్యజ్యతే. ఉక్తాన్త భరద్వాజపరిశిష్టే;- “సి
చైస్సంశ్లేషణం హస్తదానం మార్గప్రదర్శనమ్ । పశ్చాత్పార్శ్వపురో
యానం జయాలోకాదిభాషణమ్” ఇతి

యద్యపి “పాణిపద్మాభ్యాం పరిగృహ్య” ఇత్యనేన త్రిదణ్డధా
రణస్యానవకాశః ప్రతీయతే; సతునయుజ్యతే, త్రిదణ్డధారణస్యనిత్య
శోవిహితత్వాత్, తథాచ శ్రీమతిపాశ్చరాత్రే తత్వసాగరసంహితా
యామ్ - “విష్ణురూపంత్రిదణ్డాఖ్యం సర్వదాధారయేద్యతః” ఇతి,
క్రతుశ్చ - “విశతింధారయేన్నాత్రాం దశవాషణ్ణనిత్యతః” ఇతి,

తథావిష్ణుః - “ఉపవీతం త్రిదణ్డం పాత్రం జలపవిత్రకమ్ । కాపీనంకటి
నూత్రం న త్యాజ్యం యావదాయుషమ్” ఇతి.

సచాన్యేన త్రిదణ్డధారణం యుజ్యతే; తస్యాపి ప్రతిషిద్ధత్వాత్,
యదాహశౌనకః “బ్రహ్మనూత్రం త్రిదణ్డం శిఖావద్భిభృత్యా తస్య
యమ్ । వాహయేదితరేణాథ ప్రాయశ్చిత్తీభవేద్యతిః” ఇతి

తథాపి-సమ్యక్ జ్ఞానవద్విషయే కేనచిన్నిమిత్తవిశేషేణ త్రి
దణ్డధారణస్య కాదా చిత్కవిరహేష్యదోషాత్; తథాచక్రతుః - “శీలం
వృత్తం శ్రుతం జ్ఞానం వైరాగ్యం ధర్మలక్షణమ్ । ఐశ్వర్యం విద్యతేయ
స్య నూత్రాభిస్తస్య కింఫలమ్” ఇతి; త్రిదణ్డం హి మాత్రాస్తర్భూతమ్;
భగవత్స్వద్వింగమనస్య భగవత్ప్రణామార్థత్వాత్ త్రిదణ్డధారణస్యచ
భగవత్ప్రణామేన సహ సుష్టాతుమశక్యత్వాత్ త్రిదణ్డధారణవిరహ ఉప
పద్యతే; ఉక్తం హి శాన్తిలేఖనః - “నిధాయ దణ్డవద్దేహం ప్రసార్యచర
ణౌకరా । బధ్యాముకుళవత్పాణీ ప్రణామోదణ్డసంజ్ఞితః” “పాదా
శిరస్తథాహస్తాని కుచ్చ్య ముకుళాకృతీ । మనోబుద్ధ్యభిమానేన పృ
ణామోష్టాజ్ఞసంజ్ఞితః” ఇతి.

సహిత్రదణ్డధారణే పాణ్యోర్ముకుళీకరణముపపద్యతే; నచైకే
న త్రిదణ్డధారణ మితరేణ తుకరేణ ప్రణామ ఇతియుక్తమ్. ఏకహస్త
ప్రణామస్య నిషిద్ధత్వాత్, తదుక్తం భగవతాః - “ఏకేన పాణినాయోవై
ప్రణామేద్దేవమచ్యుతమ్ । తస్య దణ్డః కరిచ్ఛేద్య ఇతి ధర్మవిదోవిదుః”
ఇతి; అతోత్ర “పత్యుః పదామ్బుజం ద్రష్టుమాయాస్తమ్” ఇతి ప్రక్ర
మానుసారాత్ పాణిపద్మాభ్యాం పరిగ్రహోక్తిరుపపన్నా. త్రిదణ్డ
వియోగనిషేధస్తు ప్రణామభిశేషాదికాలవ్యతిరేక్త కాలవిషయ ఇతి
భావః,

శనై రిత్యత్ర “దృష్టిపూతం న్యనేత్వాదమ్” “దృష్టిపూతపద
న్యాసీ” ఇత్యాదికమభినంహితమ్; మేదిసిశబ్దేనచ-మధుకై టభమేదో
మేదురాయాభూమే రీదృశదిన్యచరణనళిన్యుగళవ్యతికరో మహా
భాగ్యపరిణామఇతివ్యజ్యతే; అథవాదిన్యచరణయుగళం సన్నేహం
భూమిరనుభవపీఠివ్యజ్యతే, “ఇమిదా స్నేహనే” ఇతిధాతుపారః(౮)

మూ;-అమ్లానకోమలాకార మాతామ్రవినులాంబరమ్ ।

ఆపీనవిపులోరస్క మజానుభుజభూషణమ్ । (౧)

పదవృత్తై

అమ్లానకోమలాకారమ్ - శీరీషపుష్పమ్పూర్ తిరుమేనియై
తిరుమేనియై యుడైయవరుమ్, ఆతామ్రవినులామ్బరమ్ - మిళవుమ్
శివన్దుమ్ శుద్ధమాన తిరుప్పరియట్ట ముళిన్దనరాయమ్, ఆపీనవిపులోర
స్కమ్ - ఉన్నతమాయుమ్ విశాలమాన తిరుమాక్ పైయుడైయవ
రుమ్, ఆజానుభుజభూషణమ్ - ముద్దునాళశృవుమ్ నీడ్డతిరుక్కైకళాల్
విళక్కానిన్దుళ్ళవరుమ్. (౧)

వ్యా;-ఏవంపాదాబ్జ సౌభాగ్యమనుభూయ దివ్యాజ్ఞసౌకుమా
ర్య మాశ్రమోచితపరిధానసౌప్తవ మవయవాస్తర సౌందర్యఞ్చానుస
న్ధతే. (అమ్లానేతి) అమ్లానఇవకోమలోమృదుళ ఆకారో-విగ్రహో
యస్యన తథోక్తః; తమ్, “అమ్లానస్తుమహాసహ” ఇతికోశః; అమ్లా
నః - వాడాక్కుంజ; తస్యశీరీషమాలత్వాదిభోవి సౌకుమార్యాతి
శయప్రసిద్ధ్యా తత్సాదృశ్యంవర్ణితమ్; అనేన స కేవలమజ్ఞోర్మృదు
శత్యమ్, కిన్తుసర్వావయవేష్విత్వక్తంభవతి. కేచిత్తు-ఉపరిపాదత్ర
యోపి దీర్ఘోపక్రమత్వాత్తదానురూప్యాయ ఆద్యపాదేపి దీర్ఘోపక్రమ

పాశమాద్రీయస్తే; తత్ర - అమ్లానశకోమళః - అమ్లానకోమ
ళః, ఆనమంతాదమ్లానకోమళః - అమ్లానకోమళః ఇతివిగ్రహోద్రష్ట
వ్యః; అమ్లానః - శిరీషః ఇత్యవ్యస్తే.

(ఆతామ్రవిమలామ్బరమ్) ఆతామ్రమ్ - ఆనమంతాదత్తమ్,
విమలమ్-శుద్ధమ్, అమ్బరమ్ యస్యసతథోక్తః; తమ్, ఆతామ్రత్వం
గైరికధాతునారక్తత్వమ్; తదాహదత్తాత్రేయః, “మోక్షాశ్రమే
స్సృతంవస్త్రం రక్తంచైరికధాతునా । ధార్యంయజ్ఞోపవీతస్తుసితం
నవగుణాస్వితమ్” ఇతి, విమలత్వచ్చ - సుధానిధిమవేత్స్యక్త వర్ణవి
శేషలబ్ధ సుభాగవత్త్వమ్; ఏతేనసుధాసముద్రస్థిత విద్రుమకటలసా
దృశ్యం వ్యజ్యతే.

(ఆపీనవిపులోరస్కమ్) ఆపీనమ్ - తుజ్గమ్, విపులమ్ - విశాలమ్,
ఉరః - నక్షత్రం యస్యసతథోక్తః; తమ్, ఉరః ప్రభృతిభ్యశ్చే
తి బహువ్రీహికాప్, (ఆజానుభుజభూషణమ్) ఆజాను - జాన్వభివ్యా
ప్తా, భుజౌభూషణంయస్యసతథోక్తః; తమ్; అత్రయోగ్యతాభిప్రాయే
ణ భుజయోరాజానుత్వ మనుసంహితమ్, నాతః” పార్శ్వతః పాణి
పద్మాభ్యాం పరిగృహ్య” ఇత్యనేనవ్యాఘాతః; తయోశ్చమాశబ్ద
యావా పరమదయాలోర్మధ్యే మధ్యేభ్యైర్మాలం భుజయోః ప్రసా
రణాదాజానుత్వం వివక్షితమ్; అత్ర “చక్షుః కుక్షీశ్చనక్షశ్చక్షూ
ణస్కన్ధలలాటకాః । సర్వభూతేషుగర్దిష్టా ఉన్నతాక్లాసుఖప్రదాః ।
దీర్ఘభూబాహుముష్కుస్తు చిరజ్జీవీ ధనీనరః ” ఇత్యాదికంద్రష్ట
వ్యమ్.

(౧)

మూః-మృగాశతన్తు సంతానసంస్థానధవళత్విషా ।

శోభితంయజ్ఞనూత్రేణ నాభిమిమ్బసనాభినా ॥ (౬)

పదవురై.

మృణాళతస్తుసన్తాన సంస్థానధవళత్విషా - తామరైక్కుడి
యిలుళ్ళ నూఱ్కళిన్ (అవిచ్చిన్న పరంపరై యిన్) విస్తారవి శేష త్తిన్
సన్ని వేశమౌబ్బిల్ వెళుత్త కాన్దియైయుడై య, నాభిబిమ్మసనాభినా -
మణ్డలాకారమాన నాభి(సదేశమాన)యళవుమ్ తొణ్ణానిట్కిఱ, యజ్ఞ
సూత్రేణ-యజ్ఞోపవీత త్తినాల్, శోభితమ్-ప్రకాశ మానరాయమ్(౬)

న్యాయ:- అధవక్షుసిస్థితం యజ్ఞసూత్రమనుసన్ధత్తే (మృణాళేతి)
మృణాళస్య - బిసస్య, తన్తూనామ్ - సూత్రాణామ్, సన్తానస్య-విత
తివి శేషస్య, సంస్థానస్యేవ - సన్ని వేశస్యేవ, ధవళత్విట్ - కాన్ది
ర్యస్యతత్తథోక్తమ్, తేన యద్వా, ధవళత్విట్ యస్యతత్ - ధవ
ళత్విట్, మృణాళతస్తుసన్తానసంస్థానమివ ధవళత్విడితివిగ్రహే-ఉప
మానానిసామాన్యవచనైరితి సూత్రేణసమాసః. అహోనవ్యధికరణ
బహువ్రీహిః. “ సంస్థానమాకృతౌమృత్యౌ సన్ని వేశేచతుష్పదే. ”
ఇతిరత్నమాలా.

(నాభిబిమ్మసనాభినా) నాభిబిమ్మస్య - మణ్డలాకారనాభేః,
సనాభినా - సహజేన; అత్రచ - “ స్వరసృత్వఞ్చనాభిశ్చగమ్భిరా
సమ్ప్రీశస్యతే ” ఇత్యేతదనుసంధేయమ్, “సపిణ్ణాస్తుసనాభయః|సమా
నోదర్యసోదర్య సగర్భ్యసహజాస్సమాః” ఇత్యమరః; సమానానాభిర్య
స్యేతివిగ్రహేబహువ్రీహిణా జ్యోతిరసపదేత్వాదినా సమానస్యసభా
వః. (యజ్ఞసూత్రేణ) యజ్ఞోపవీతేప, (శోభితమ్).

ధవళత్విషేత్యత్రచ - “ ధార్యంయజ్ఞోపవీతంస్యాత్సితంసవ
గుణాన్వితమ్ ” ఇతి దత్తాత్రేయవచనమభిప్రేతమ్; మేధాతిధిరప్య
హ “ యతీనాంప్రీణిశుక్లాని భవన్త్యేతానినిత్యతః । యజ్ఞోపవీతం

దస్తాశ్చ యథాజన్తునివారణమ్” ఇతి. జన్తునివారణమ్-జలపవిత్రమ్; యజ్ఞసూత్రమితి - యజ్ఞోపవీతపర్యాయః తదుక్తంమహర్షిభిః - “తస్మహామునిభిర్ద్వద బ్రహ్మసూత్రమితిస్మృతమ్ । ఉపవీతంబ్రహ్మసూత్రం సూత్రంయజ్ఞోపవీతకమ్ । యజ్ఞసూత్రం దేవలక్ష్య ఇత్యాఖ్యాష్టప్రక్రమేణతు” ఇతి. యజ్ఞసూత్రేణతేజోత్సవం పశ్వేకత్వవద్వివక్షితమ్, తథాచవ్యాసభరద్వాజౌః - “ఏకమేవయతేసూత్రం నాజనం బ్రహ్మచారిణః । సోత్తరీయాణిగృహిణస్తధ్దేవవనవాసినః । ” ఇత్య, తథాభృగురపి - “ఉపవీతంవటోరేకం ద్వేతథేతరయోస్సన్నతే । ఏకమేవయతీనాం స్యాదితిశాస్త్రస్యనిశ్చయః” ఇతి. సనాభినేత్యనేన-సహజయోరివ నదేశత్వమభిప్రేక్షమ్; యథా క్తంమహర్షిభిః - “నాభే రూర్ధ్వమనాయుష్య మధస్తాత్తురిపఃక్షయః । తస్తాన్నాభిసమంకుర్యాదుపవీతంవిజానతః” ఇతి.

వ్యాః-ఏనంనక్షస్థలం త త్పూర్వసమృద్ధిభుజయుగం భుజశిఖరావలమ్బియజ్జనూత్రంతత్సదేశనాభిశ్చానుసంహితమ్, అధతమపరిస్పృశినీమబ్జబీజమాలా మూర్ధ్వపుణ్ణగ్రింశ్చ భుజభుజాంతరాదిసమృద్ధినోనుసన్ధతే (అమ్భోజేతి) (అమ్భోజబీజమాలాభిః) పద్మాక్షమాలాభిః, (అభిజాతమ్) సుస్తరిమ్, (భుజాస్తరిమ్) భుజోచతస్సద్భిభూతం నక్షశ్చయస్యసతథోక్తః; తమ్. (ఉచితస్థానలక్షణైః) ఉచితాని- శాస్త్రానినురూపాణి, స్థానాని - ఉదరాదీని, లక్షణాని - సాంతరాశత్వదశాస్థానశత్యసపాదత్వాదీని యేషాంతథోక్తాః, తైరూర్ధ్వపుణ్ణైః, (ఉపశ్లిప్తమ్) సంయుక్తమ్, ఉపశ్లేషోక్తిః-పుష్పితనత్ సుఘటితత్వాభిప్రాయకా.

విశిష్టాధికారిణాం పద్మాక్షమాలాది స్మృతిసిద్ధమ్, తథాచభరద్వాజః - “పవిత్రాణ్యబ్జబీజాని శబ్ధచక్రాఙ్కూభూషణమ్ । ధారయేద్వైష్ణవంనామ వైష్ణవశ్రయమేననా” ఇతి, పరాశరశ్చ - “ఉపవీతంశిఖాబద్ధ మూర్ధ్వపుణ్ణగ్రింతతైవచ । పద్మాక్షమాలాంక శేయం సతఃసంధారయేద్దీపః” ఇతి.

మాలాభిరితిబహువచనం శతపత్రసహస్రపత్ర బీజకృతవైచిత్ర్యార్థకృతమాలాబహుత్వం తులనీకాస్తఖణ్ణకృతమాలా పవిత్రమాలా బహుత్వఞ్చాభిప్రేతి. ఉక్తఞ్చ - “యేకణ్డలగ్న తులనీసళినాక్షమాలాః” ఇత్యాది, బ్రాహ్మచ - “శ్రీకృష్ణతులనీకాష్ట మణిమాలాంతదైవచ । శ్రీమత్పువిత్రందేవేన ధారితంవైగళేతథా । సహపద్మాక్షమాలాఞ్చ” ఇతి.

ఊర్ధ్వపుణ్ణగ్రింశ్చయేచ వృద్ధమనుః - “ఊర్ధ్వపుణ్ణగ్రిం మృదాధార్యం యతీనాస్తువిశేషతః । భస్మచంద్రనగన్దాదీన్ వర్జయేద్ధ్యాన

దాయుషమ్” ఇతి, పరాశరశ్చ - “ఆదాయవైశ్యవక్షేత్రా స్మృతి కాంవిమలాంసితామ్ । మూలమస్త్రైణాభిమన్త్యః ఊర్ధ్వపుణ్ణాగ్నిభా రయేత్ । లలాటాదిషుచాక్షేషు కేశవాదీన్యథాక్రమమ్ । త్ర్యంబులం ద్వ్యంబులంవాపి సాన్తరాశంప్రకల్పయేత్ । పార్శ్వమంబులిమాత్రన్త ఊర్ధ్వపుణ్ణాస్యలక్షణమ్ । హరేఃపాదాకృతింరమ్యం సుపార్శ్వంసు మనోరమమ్ । నాసికామూలమారభ్య లలాటాన్తంసువిన్యసేత్ । ఊర్ధ్వపుణ్ణాప్రమాణాని స్థానానిద్విజనత్తమాః । వ్యూహభేదానినా మాని వత్స్యామిచపుధకృష్ణధక్ । చతుస్త్రిద్వ్యంబులంవాపి విస్తారంప రికల్పయేత్ । లలాటకేశవాద్యేతి చతురంబులమాయతమ్ । చతు శ్చక్రధరందేవం శుద్ధజామ్బూనదప్రభమ్ । కుక్షేనారాయణాయేతి ధారయేత్తుదశాంబుజమ్” ఇత్యాది.

తథాశ్రీపాశ్చరాత్రే పరాశరసంహితాయాంసపవాహ “నా సాచాద్వ్యంబులంపాదం మధ్యంసార్ధాంబులంభవేత్ । పార్శ్వమంబులిమా త్రన్త సుస్పష్టంధారయేద్ద్విజః” ఇతి, పాద్మపురాణే - “ఆరభ్యనాసి కామూలం లలాటాన్తంసువిన్యసేత్ । సమారభ్యభ్రువౌర్మధ్య మన్తరాశంప్రకల్పయేత్” ఇతి, “అన్తరాశంద్వ్యంబులంస్యాత్పార్శ్వ వంబులిమాత్రకౌ” ఇతిచ, “హస్వంద్విర్భుంతతం తను । వక్రంవిరూపం బద్ధాగ్రం చిన్నమూలంపదచ్యుతమ్ । అశుభ్రమ్” ఇత్యారభ్య-“పు ణ్ణామాహురసర్గకమ్” ఇతిచ. పదచ్యుతమ్ - చ్యుతపదమిత్యర్థః; బి న్దుచ్యుతమిత్యాదివత్; సతుపదరూపేణచ్యుతమితి; రూపేణేత్యధ్యా హరప్రసక్తోత్, చిన్నమూలమశుభ్రమితిచ పూర్వోత్తరవైరూప్య ప్రసక్తోచ్చ, భరద్వాజశ్చ - “ఉదకేహృదికణ్ఠేచ దశాష్టచతురంబు జాన్” ఇత్యాది; విస్తరేణాహ “త్రయోదశద్వాదశవాప్యూర్ధ్వ పు ణ్ణాగ్నిభారయేత్” ఇతిసపవాహ. అత్రచసంఖ్యావిశేషానుక్తి రుభ

యసమ్భవాభిప్రాయేణ. “యద్వాదశోర్ధ్వపుణ్ణాణాం ధారణంతచ్చ పార్థివమ్” ఇత్యన్యపరోక్తావప్యేతత్పరామర్శదర్శనాత్. అత్రాపిద్వాదశసజ్జ్ఞేనవాచివక్షితా.

అత్రశ్రీచూర్ణధారణ మశ్యభిప్రేతమ్; యథాహపరాశరః - “ఊర్ధ్వపుణ్ణస్యాన్తరాశే హరిద్రాంధారయేచ్చియమ్” ఇతి. భరద్వాజశ్చ - “తతోదివ్యఞ్చహరిద్రం సహేమతుశసీదళమ్ । మన్తేణధారయేచ్ఛూర్ణమ్” ఇతి, అమౌజబీజమాలాశ బ్దేచాఽజహల్లక్షణాబోధ్యా.

(2)

మూ;— కాశ్మీర కేసరస్తామ కడారస్నిగ్ధరోచిషా ।

కౌశేయేనసమిన్ధానం స్కన్ధమూలావలమ్బినా॥ (౮)

పదవురై.

కాశ్మీర కేసరస్తామకడారస్నిగ్ధరోచిషా - కుజ్జమపూర్కలిన్ సముదాయమౌబ్బి రక్తనర్ణనూయుమ్. పళపళత్తతుమాసకా నియైయైయతాయ్, స్కన్ధమూలావలమ్బినా - తిరువ్తోళకళిల్ ధరిక్కప్పట్టిరుక్కిఱ. కౌశేయేన - పట్టువస్త్రీతి నాల్. సమిన్ధానమ్ (తిరుమేనిక్కు పురిభాగమాయరుప్పతినాల్) మికవుప్రకాశమానరాయమ్

(౮)

వ్యా;- ఏవమూర్ధ్వపుణ్ణానుబద్ధాత్ స్కన్ధమూలంతత్తముత్తరీయంచానుసన్ధత్తే (కాశ్మీరేతి) (కాశ్మీర కేసరాణామ్) కుజ్జమకుసుమకింజల్కానామ్, స్తామస్యేవ - సఘృతస్యేవ (కడారమ్) రక్తమ్, (స్నిగ్ధంరోచిః) కాన్తిరన్యత్రత్తథోక్తమ్. తేన. స్నిగ్ధశబ్దేన - చాకచ కన్యంవివక్షితమ్ స్కన్ధమూలం - శణ్డమూలమవలమ్బితఇతి (స్కన్ధ

మూలాపలమ్మి) తేన. సుష్యజాతావితిఃనిః. (కౌశేయేన) కృమికో శోతవ స్త్రవి శేషేణ (సమిన్ధానమ్) పరభాగేనదీవ్యమానమ్.

అత్రస్కన్ధమూలాపలమ్మినేతి - ఉత్తరీయక్షేపధారణ మభి సంహితమ్. పారాశరోహి - చతుర్థామాశ్రమాణాం పృథక్పృథక్ క్షరిధానంవత్సృక్, ఆదౌచాతురాశ్రమ్యసాధారణం కౌశేయధారణంపృథగాహ “ఉపవీతంశిఖాబన్ధ మూర్ధ్వపుణ్ణంతథైవచ । పద్మాక్షమాలాంకౌశేయం సతితంధారియేద్ద్విజః” ఇతి, నోత్తరీయమితి నిషేధస్తు - అవైష్ణవయతివిషయః ఆయాస్తమిత్యాగమనసమయా నస్థితదశానుసన్ధానేచ స్కన్ధమూలాపలమ్మినేత్యుక్తిరుపపద్యతే. య తశ్చాణ్డీలేన ప్రణామకాలవీచ కణ్ణగతవ స్త్రిత్యంప్రతిషిద్ధమ్. య ధా - “ప్రదక్షిణేప్రణామేచ పూజాయాంహవనేతధా । నకణ్ణగతవ స్త్రీస్యా ద్దర్శనేగురుదేవయోః ।” ఇతి కౌశేయస్యకషాయవర్ణ త్వ మన్యత్రావ్యుక్తమ్. “కషాయమేవకారానం వాసఃకన్ధాఞ్చ ధారయేత్ । వల్కలంవాజినంవాపి కౌశంశాణమయన్తువా” ఇతి

మూః—సు స్త్రీర త్నానుసన్ధాన స స్తతస్సుకృతాధరమ్ ।

తదర్థతత్వనిధ్యాన సన్నద్ధపుశ్కోద్గమమ్ ॥ (౯)

పదపురై.

మస్త్రీరత్నాను సన్ధాన స స్తతస్సుకృతాధరమ్ - మస్త్రీశే షమానద్వయ తై సదా అనుసన్ధానమ్ శెయవతినాల్ కొఞ్చమ్చలి యానిక్కిఱ తిరుప్పవళ తై యుడైయరాయమ్, తదర్థతత్వ నిధ్యాన సన్నద్ధపుశ్కోద్గమమ్-అనద్వయార్థమాన పురషకారోపాయానుష్ఠా నాద్యర్థత్తిల్ యాతొరుతత్వముణ్ణ - పురుషకారోద్భావిత గుణవి

శిష్టసర్వేశ్వరమడైయ తిరుమేనిముతలానవై; అత్తై దర్శనసమానా
కారమాక ధ్యానమ్ శెయ్తు అన్ద ధ్యాన త్రినాలుణ్డాన రోమాళ్ళొన్
దయత్తైయడైయరాయుమ్. (౯)

వ్యా;—అధస్కన్ధమూలసన్నికర్తాదధరసాభాగ్య మనుభ
వతి (మన్త్రితేతి) మన్త్రితృపదం ద్వయేయోగరూఢమ్; తత్ర
సర్వమన్త్రశ్రేష్ఠత్వం యోగార్థః; శ్రీమన్నారాయణేత్యాద్యానుపూ
ర్వీవిశేషరూఢ్యః, యోగరూఢిశ్చ “సర్వేషామేవమన్త్రాణాం
మన్త్రితృపదద్వయాహ్వయమ్ । మన్త్రితృపదద్వయం న్యాసః ప్రప
త్తిశ్చరణాగతిః । నామానిమన్త్రితృస్య పర్యాయేణనిబోధమే ।”
ఇత్యాదితోవమతా; అన్యసర్వమన్త్రశ్రేష్ఠత్వం పరాశరాయనారదే
నోక్తమ్. “మన్త్రాణాంపరమోమన్త్రాగుహ్యనాంగుహ్యము త్తమమ్ ।
రహస్యానాంరహస్యఞ్చ సద్యస్సంసారతారణమ్ । సర్వసంశయ
భేత్తాచ సర్వకల్మషనాశనః । శరణాగతిమన్త్రోయం సర్వసమ్మచ్ఛ
భావహః” ఇతి, పరాశరేణాప్యుక్తమ్ “న్యాసాఖ్యం పరమంమన్త్రం
సంసారచ్ఛేదనం శుభమ్ । సర్వదంసర్వపాపఘ్నం మహాత్ప్రియతరం
విభోః” ఇతి; లక్ష్మణోక్తమ్ “వేదామృతమహామ్భోధేర్హరిణాద్య
యముద్భృతమ్” ఇతి; ఏతాదృశోత్కర్షణవివక్షయైవాత్ర మన్త్రితృ
పదముచాత్తమ్. తస్య(అనుసన్ధానేన) ఉపాంశూచ్ఛారణేన (సన్తతమ్)
సర్వదా (స్ఫురితః) కింఞ్చిచ్ఛలితః (అధరః) యన్యసతతోక్తమ్ । అత్ర
సన్తతస్ఫురితత్వోక్తి రనుసన్ధానస్య సదాతనత్వంవ్యంజయతి.

తథాచోక్తమ్;— “అనేనమన్త్రితేన మత్ప్రియేణభజే
త్సదా” ఇతి; పరాశరేణాచోక్తమ్ “యావచ్ఛరీరపాతన్తు ద్వయమా
వర్తయేన్మనమ్” ఇతి, స్ఫురితపదేనచ ఉచ్ఛారణస్యాత్మనోపాంశు

త్యుబ్బు; తేనచ, “నున్త్రయ త్తనగోవయేత్” ఇతిశాస్త్రాన్తోను
సితోభవతీతిధ్యనితమ్ ;

అనన్యోపాయానాం నున్త్రరత్నాదేః స్వయాపతోనుపా
దేయత్వాదాహ (తదర్థత్యాది) అర్థానుసన్ధానరూప దృష్టవిధ
యాతదుపకారోన న్యోపాయానాంనదూప్యతీతిభావః , (తస్య)
నున్త్రరత్నస్య (అర్థే) పురుషకారోపాయాద్యాత్మక తత్త్వ తత్త్వ
పత్యనుష్ఠానాత్మకహితరూపేభిభేయే, (యత్తత్త్వం) పురుషకారితదుద్భా
విశగుణయోగ్యతీద్విశిష్ట సిద్ధోమయతదీయవిగ్రహ త్రదుఫలకుచర
ణాదిరూపసిద్ధవస్తు, తస్య (నిధ్యానేనసన్నద్ధః) సజ్జః (పుశకోద్గమః)
రోమాఞ్చిదయః యస్యసతథోక్తిః, తమ్; “సన్నద్ధాసజ్జవర్జితౌ”
ఇతికోశః, వీత్యుపసంగేణ-ధ్యానేప్రాప్తి దశాభావిరిసవిశేషనిష్పాదన
సవర్ణవైశద్యవిశేషపథాయక భావనాప్రకర్ష మ్యస్తత్త్వం వివక్ష్యే
తమ్; తేనసన్నద్ధ పుశకోద్గమ త్వోక్తిరుపపద్యతే.

అత్రచమన్త్ర రత్నస్య ప్రపత్యనుష్ఠానప్రతి కరణ మన్త్ర
త్వాదనుష్ఠానస్యచ సకృత్త్వాత్, శస్తతానుసన్ధానని ధ్యానోక్త్యను
పసత్తిరిత శజ్జాపన్లోదనాయ తత్త్వపదము పాత్తమ్; అనేనచాను
షానాపేక్షయా తయోరను పపన్న త్వేపి కాలక్షేపభోగార్థతయో
తదుపపత్తి రిత్యుక్తంభవతి

యాద్యా. (తదర్థస్య) మున్త్రరత్నార్థస్య (యత్తత్త్వం) పర్వ
వసితం యాధాత్మ్యం తస్య (నిధ్యానేన) ఇత్యాదిరర్థః, పర్వవసితం
యాధాత్మ్యం “విష్ణుశ్చేషీతదీయ శ్శుభగుణనిబిడౌ విగ్రహశ్రీ
శతారిశ్రీమూనామామజార్యః ఇదకమలయుగం భాతిరమ్యంతదీ
యమ్” ఇతిభగవత్కృష్ణపాదానుగ్రహితరీత్యా రామానుజస్య

చరణశబ్దార్థత్వమ్; తస్యైవయ తీవ్రప్రవణాప్రత్యను సన్ధేయత్వాదితి
బోధ్యమ్; “సన్నద్ధపుకకోద్గమం భవంతంపశ్యన్” ఇత్యత్రచ “ఆహ్లా
దశీతనేత్రామ్భుః పుళకీకృత గాత్రవాన్ । సదాపరగుణా విప్రోద్రప్త
వ్యస్సర్వదేహిభిః” ఇతిశాస్త్రాన్తోనుప్రితోభవతి; ఉక్తశ్చభరద్వా
జపరిశిష్టే “భక్తిజ్ఞాన సమాచారవై రాగ్యాద్యను మోదనమ్” ఇతి (౯)

మూ;—స్మయమానముఖామౌజం దయమాన దృగ్భృలమ్
మయిప్రసాదప్రవణం మధురోదారభాషణమ్ ॥ (౧౦)

పదవురై.

స్మయమానముఖామౌజమ్ - సదా మన్దహాసన్తోడుకూడి
య తిరుముఖమణ్డలశ్చై యుడైయరాయమ్, దయమానదృగ్భృలమ్ -
దయానూచకమాన అపాజ్గవీక్షణతై యుడైయరాయమ్, మయి -
ఇత్తనైనాళ్ ఆశ్రయణవిముఖనాన ఎన్నిడత్తిల్, ప్రసాదప్రవణమ్ -
విశేషాకారేణ అనుగ్రహతైప్పణ్ణానిన్ముమ్, మధురోదారభాషణమ్ -
అవ్వనుగ్రహకార్యమాక పుణ్ణానతాయ్ కేట్టుమ్మోతేఇనితాయ్
అర్థత్తినాల్ గమ్భీరమాన వార్తైకలైయుడైయరాయమ్, (౧౦)

వ్యా;—అథఅధరిసన్నిహితం స్థితంతత్కాన్తి వ్యతికరితమ
పాజ్గంతదుభయ సంవాదివచనామృతం తిరున్నేయం స్వస్థిన్ననుగ్ర
హాచ్చనుసన్నతే (స్మయమానేతి) స్మయమానం - సదామన్దహాస
యుక్తం, ముఖామౌజం యస్యసతధోక్తః, తమ్, “ష్మిన్-ఈషద్ధ
సనే” ఇతిథాతుపాఠః; మన్దహాసాన్వయాత్ ముఖామౌజమితిపరిణా
మాలజ్కాః; ఉపమానూన్తు అమౌజముఖమితిస్యాత్, పూర్వో

క్తభావనాప్రకర్షాత్ ప్రాప్యస్యలభ్యత్వబుద్ధ్యా స్వకార్యాధ్యాను సన్ధానేన సన్తోషాత్సదా మన్దహాసయుక్తత్వం వక్ష్యమాణమధురోదార భాషణస్య స్మితపూర్వకత్వంవాత్సోచ్యతే; జనానామీదృశపురుషార్థహాస్యను సన్ధానేన పరదుఃఖదుఃఖత్వలక్షణదయాపి సర్వదేత్యాహ (దయమానేతి) దయమానే - దయావ్యజ్ఞక జేష్ఠస సదాదయాయుక్తే, దృశోంశ్చలే - అన్తాయస్యస తథోక్తః, తిమ్; దృగశ్చలమపాజ్ఞం భాషణహేతు దయావాత్సోచ్యతే.

సన్తోషో దయాచాఽవశ్యకధర్మః; తదాహబృహస్పతిః, “క్షమాతీర్థం తపస్తీర్థం తీర్థమిన్ద్రియనిగ్రహః । సర్వభూతదయాతీర్థం ధ్యానం తీర్థమనుత్తమమ్! ఏతానిఽశ్చ తీర్థాని సత్యంవప్నన్తు సర్వదా” ఇతి; అన్యత్రచ - “సన్తోషోగురు శూశూషా హ్యప్రసాదఃక్షమాదయా” ఇత్యుక్తమ్, భరద్వాజ పరిశిష్టేచ - “సత్యశౌచదయా ధైర్యక్షమాసన్తోషయుక్తతా” ఇత్యుక్తమ్; తథాపరాశరః “సాధారణం సర్వేషాం శజ్ఞచక్రాదిధారణమ్ । అహింసాసత్యమ క్రౌర్యం శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః । దానందమఃక్షమా విద్యాసర్వేషాంమునిభిస్సమైతమ్” ఇతి,

స్వస్మిన్న సాధారణం ప్రసాదచూహ (మయీతి) మయి - ఏతానంతం కాలంవిముఖేమయి. (ప్రసాదే) అనుగ్రహే. (ప్రసాదమ్) ఆసక్తమ్; ప్రసాదః - కాలుష్యవివృత్తిర్వా. మద్వైముఖ్యమనుసన్ధాయ శోకావిలహృదయస్యాత్వ మదాభిముఖ్యదర్శనేన తన్నివృత్తిర్జాతేతిభావః; ప్రసాదకార్యమాహ (మధురేతి) మధురమ్ - “సంశ్రవేమధురమ్” ఇతిసత్ శ్రవణశాయామేవప్రియమ్, (ఉదారమ్) అర్థతోగమ్యామ్, (భాషణమ్) వాక్యం యస్యసతథోక్తః; తమ్, అర్థతోగమ్యాదత్వశ్చ - పూర్వోక్తమన్త్ర రత్నార్థవిశ్రాంతి,

అతస్స న్నతస్ఫులితా ధరత్వోక్త్యానవిరోధః. వాఙ్మధుర్యత్వా వశ్యక
ధర్మః. తదాహమేధాశ్శిథిః, “సూన్యతామీహయేద్యాచమ్” ఇతి
శాణ్డిలోపి - “అర్థయుక్తత్వనత్వత్వా త్రావ్యంప్రియకరంమధు ।
శుద్ధంమితత్వయుక్తత్వ కాలయోగ్యంవదేద్యచః” ఇతి, “అగచ్ఛగచ్ఛ
తిషేతి స్వాగతంసుహృదఃప్రతి । సమానమపినబ్రూయాన్మునిరో
క్షుఃపౌతృణః” ఇతి త్యాదిక్ స్వ వైష్ణవవిషయమితిభావః (౧౦)

మూః—ఆత్మలాభాత్పరంకింఛి దన్యన్నాస్తీతినిశ్చయాత్ ।

అగ్గీకర్తుమివప్రాప్త మకింఛనమిమంజనమ్ ॥ (౧౧)

పదభురై.

ఆత్మలాభాత్ - ఈశ్వరీనుక్కు కౌస్తుభస్థానీయమహాన ఆత్మ
ప్రాప్తియైక్కాట్టిలుమ్, అన్యత్. - వేతాన, కింఛిత్ - ఒరువస్తువుఁ,
పరింనాస్తి - ఉత్కృష్టమాన పురుషార్థమస్తు, ఇతి - ఎన్నిటి. నిశ్చ
యాత్ - వ్యవసాయత్తినాన్, అకింఛనమ్ - అగ్గీకరింకైక్కుమేతు
వాన ఆత్మగుణలేశముమిల్లాతవనాయ్, ఇమమ్ - పరిత్యజ్యైక్కు
త్తక్కుదోషభూమివనాన వెన్నె, - అగ్గీకర్తుమ్ స్వీకరింకైక్కుకాక,
ప్రాప్తమివ - అభిముఖమాక ఎఱుందరుభుక్తితాప్సీలిరుక్కిఱ్ఱ (భవ
స్తమెష్టతోడన్వయమ్.) (౧౧)

వాః—ఏవమేభిర్దయమానదృగ్జ్వాలత్యాదిభిర్నశ్యే మిద్వి
షయీకారోద్దేశేనైవ మదాగమసావనరం ప్రతిసన్ధాయరిజ్జమన్దిరం
మయిప్రవిశత్యాయాతో నతుయదృచ్ఛయాసమాగత ఇత్యాహ (ఆ
త్మేతి) ఆత్మనః - కౌస్తుభస్థానీయస్యలాభాత్ - ప్రాప్తేః, (అన్యత్

కిచ్చిత్) కిమపి, (పరమ్) ఉత్కృష్టమ్, (నాస్తీతినిశ్చయాత్) వ్యవసాయాద్దోహోః.

(అకిచ్చనమ్) అగ్రీకారహేతులవ విరహిణమ్ (ఇమమ్) పరిత్యాగహేతు దోషభూయిష్టజనం మామిత్యర్థః. ఉక్తాకిచ్చన్యవిశేషదృఢీకరణాయ జనమితిసామాన్యవ్యవదేశః. (అగ్రీకర్తుమ్) స్వీకర్తుమ్ (ప్రాప్తమివ) ఆయాతమివస్థితం భవంతమిత్యర్థః. “ప్రణప్తస్యయథాలాభః” ఇత్యుక్తరీత్యాస్వలాభః స్వామినోఽభిమతఇతి, తత్సాహాయ్యకమపి శేషిముఖోల్లాసహేతురితి, ఆత్మలాభస్యప్రకృష్ట పురుషార్థత్వమితిభావః; యథోక్తంశతశేః-“ఆత్మనశ్శోధయిత్వా పద్మాభర్తుః ప్రతిదివమిహప్రేషయన్ ప్రాభృతాని” ఇతి; ఇవశబ్దః - సమ్భావనాయామ్ (౧౧)

మూః—భవంతమేవనీరస్థం పశ్యన్వ శ్యేనచేతసా ।

మునేవరవరస్వామిన్ము హుస్తామేవకీర్తయన్॥ ౧౨

పదవురై.

స్వామిన్ - తన్వస్తునైతానే అభిమానిక్కుమ్బుషియాన స్వామిత్య సమృద్ధముడైయవరే! వరవర! మునే - ఎనై ౨విషయాకరితైక్కుత్తక్క ఉపాయచిన్తైశ్చెయ్యమ్ మణవాశమామునియే! భవంతమేవ - సౌందర్య సౌలభ్యాదిగుణపూర్ణరాన దేవరీరైయే, నీరస్థమ్ - ఇడైవిడమల్, పశ్యన్ - కణ్ణారక్కణ్ణుకొణ్ణుమ్, వశ్యేన - దేవరీకటాక్ష విశేషత్తినాల్ ఎనక్కుస్వాధీనమాన, చేతసా - మనస్సుడన్, త్వామేవ - కీర్తనీయరాన దేవరీరైయే, ముహుః - అడిక్కడి, కీర్తయన్ - స్తుతిశ్చెయ్తుకొణ్ణుమ్ (౧౨)

వ్యా:- “విగ్రహలోకనపరః కీర్తనంశ్రవణంస్మృతిః” ఇత్యాదికంహృదినిధాయాహ (భవంతమితి) (నామిన్) స్వకీయం వస్తుస్వయమేవాభిమన్యమాన! “స్వామ్యం స్వీయాభిమానితా” ఇత్యుక్తమ్, ఏతేన స్వయమేవస్వసమ్బంధం మయ్యనుసంధాయవిముఖం మామస్థీకృతవానితివ్యజ్యతే; (మునే) మద్విషయీకారమననశీల! (వరవర)

(భవంతమ్) పూర్వోక్తసాందర్య సాలభ్యాదిగుణపూర్ణమ్, ఏవకారేణ ద్రష్టవ్యాస్తరవృదానః (నిరన్ధ్రమ్) నిరన్తరమ్, పశ్యన్, (వశ్యేన) త్వత్కటాక్ష విశేషనశాత్ మద్వశంవదేన, (చేతనా) మనసా, (త్వామేవ) కీర్తనీయంత్యామేవ. (కీర్తయన్) అనయోశ్చ అధ్యాహృతేనాహమిత్యనేన ఉత్తరశ్లోకే అన్వయః,

“లక్షణహేతోఽః క్రియాయాః” ఇతిహేత్వర్థకశ్చత్రాదేశః, అనేన దర్శనకీర్తనయోర్భవదుఃఖానాస్పదత్వేహేతుత్వముక్తం భవతి; తచ్చ - ఆచార్యనిష్ఠావిశేషస్య సిద్ధోపాయాధికారి పక్షీనమ్పాదనవిధయా సిద్ధోపయాధీన విరోధినివృత్తిప్రయోజకత్వరూపమ్, ఇన్ద్రియాణాం ప్రాప్తవిషయదర్శన కీర్తనాదిసుఖవ్యాప్తతత్వేన భవదుఃఖానా మనవకాశపరాహతత్వాఽఽపాదకత్వరూపంవా. (౧౨)

మూ; త్వదన్యవిషయస్పర్శ విముఖైరఖిలేన్ద్రియైః ।

భవేయంభవదుఃఖానా మనహ్యోనామనాస్పదమ్॥ ౧౩

పదపురై.

త్వదన్యవిషయస్పర్శవిముఖైః - దేవరీరైయైః మత్తైః
విషయాన్తరజ్ఞానైః సమ్మన్ధైః ద్వేషవత్తుక్కుళాన, అఖిలేన్ద్రియైః-

వాగాదికర్తేన్ద్రియజ్జళేన్న చక్షురాది జ్ఞానేన్ద్రియజ్జళేన్న, ఇవైకళా
తే (అహమ్-నాన్) అసహ్యనామ్ - దుస్సహజ్జళాన, భవదుఃఖానా
మ్ - శరీరసమ్బంధనిబంధనమాన దుఃఖజ్జళుక్మల్లామ్, అనాస్పదమ్ -
అశ్రయమాకాతవనాయ్, భవేయమ్ - ఆకుమ్బడి కృపైశ్చైతరుశ
వేణుమ్. (౧౩)

వ్యాః-అనుక్తానామిన్ద్రియాణామపి స్వాచార్యప్రావణ్యాశం
సాపూర్వకం స్వస్యభవదుఃఖానమ్బంధంప్రార్థయతే. (త్వదన్యేతి.)

త్వదన్యేహంవిషయాణాం స్పర్శే - సమ్బంధే, విముఖైః -
దేవేషవద్భిః, త్వదన్యత్వమేవవిషయాణాం దేవేష్యత్వేనిబంధనమ్; స
త్వల్పస్థిరత్వాదికమితిభావః. (అఖలేన్ద్రియై) ఉక్తానుక్తైః కరణైః,
(అహమ్) అహమితిచాధ్యాహారః, భవేయమిత్యుక్తేః, (అసహ్యనా
మ్) “సర్వంసహే” ఇత్యధ్యవసితేనాపి దుస్సహనామ్. (భవదుఃఖా
నామ్) శరీరసమ్బంధనిబంధనానా ముపక్లెశానామ్. (అనాస్పదమ్) అస
ధికరణమ్. (భవేయమ్) భవితుమాశంసే ఇత్యర్థః.

అత్రచ పశ్యన్నితి - చక్షుషః, వశ్యేనచేతిసేతి - మనసః,
కీర్తయన్నితి - వాగిన్ద్రియస్య, మధురోదారభాషణమితి శ్రోత్రస్య,
స్వచరణామౌభజ స్పర్శసమ్మన్న సారభై స్తీరైరితి వక్ష్యమాణత్వాత్
ఘ్రాణరసనయోః, దీర్ఘప్రణమతఇతి - పాణిపాదస్య, పదద్వయం
దత్వేతి - త్వగిన్ద్రియస్యచ వినియోగవిశేషానుసంధేయః; విషయా
నరవైముఖ్యేకైః, కుర్వద్రూపాణాంకరణానాం ప్రాప్తవిషయవిని
యోగోహ్యర్థసిద్ధః.

తదిదమాహశాణ్డీల్యః - ‘ప్రతిషిద్ధేష్వసక్తంయత్సక్తం శబ్దే
షుసాధుషు । భగద్విషయేష్యేవశుద్ధం తచ్చోత్రముచ్యతే । అన్న

ర్యమస్మశస్తీయా స్మశస్తీస్సర్యమేవచ । తత్రతాప్యలోలుపాసా
తు త్వక్కుద్ధేతినిగద్యతే । పాషణ్ణపతితాద్యేషు నపతస్తీకదాచన ।
అరూఢాసమ్మతస్తీ దృక్కుద్ధాభాగవతాదిషు । భోజ్యానేవరసాన్ర
సే న్నాత్యైచపలారసేకాలేమితద్భుసాజహ్వ పరిశుద్ధేతికీర్త్యతే ।

మేధ్యగన్ధేషుయోజితా । యుక్తేష్వలోలుపాయాసానా
సాశుద్ధేతికీర్త్యతే । పుణ్యస్తవాదిపఠ నేనిరతాప్రియవాదినీ । సత్తైః
పరహితైస్సాన్తర్కైర్లక్షణసంయుతైః । యుక్తాక్షరైస్సుపూతా
వాక్ ॥ అభ్యజ్ఞనాదివ్యాపారేవృత్తః పిత్రోద్గరోస్తథా “ఇత్యుపక్ర
మ్య, శుద్ధః పాణితలోమతః” ఇత్యాదినా

తథా భంద్యాజపరిశిష్టేపి - “యేన నితత్రనియతాస్తేనస్త
ఇతికీర్తితాః । సర్వాత్త నాతుయావృత్తిస్తేషు భక్తిమయీపరా । సా
భక్తేఃపరమాకాషా వృత్తైశ్చపరమాత్మని । ఆచార్యవద్దేవతావన్నాత్మ
వత్పితృవత్స్వయమ్ । సుహృద్వత్స్వామివత్సన్తోద్రష్టవ్యారాజవత్త
థా । † శ్రుత్యైవసహసోత్థానం ప్రత్యుత్థానంసుదూరతః । దర్శనాను
భవప్రీతిః ప్రణిపాతోనివేదనమ్ । నీచైస్సంక్షేషణం హ సదానంమా
ర్గప్రదర్శనమ్ । పశ్చాత్పార్శ్వపురోయానం జయాలోకాదిభాషణమ్ ।
పాదావనేజన ఇచ్చార్ఘ్యోపహారస్వాగతాదిచ । ప్రసాదనంతోమణిచ్చ
ప్రీతినజ్జగదనానిచ । ఉపాసనంప్రశ్రయణ మాత్మాత్మీయనివేదనమ్,
ఆజ్ఞాభ్యర్థనమాలోక నిర్దేశవచనాదరః । సాధనంసమ్మదామిష్టాదరో
ఽనిష్టనివర్తనమ్ । విరహానిష్టపీడావ మాననాద్యసహిష్ణుతా । దాస్యా
భిమానోనువ్రజ్యా శ్రవణంకీర్తనంస్మృతిః । భక్తిజ్ఞానసమాచార వై
రాగ్యాద్యనుమోదనమ్ । సజ్గమేచ్ఛాపగమనమన్వత్క్లానాసనాదికమ్
సమానసుఖదుఃఖిత్వం మిథశ్చార్థవిచిన్తనమ్ । క్రియాకాలేనువరణం

సదస్యగ్రేచపూజనమ్ | పరిషత్సుచసాన్నిధ్యం సంవిదాఞ్చప్రవర్తనమ్
సదాభ్యనుజ్ఞాపూర్వఞ్చ సర్వాధేషువ్రవృత్తయః | ప్రచ్ఛాదనఞ్చదో
షాణాం గుణానాంఖ్యాపనంతథా | క్వచిచ్చైవాపిధర్మేణ కృచ్ఛ్య
ణాస్యర్థసాధనమ్ | ఏతాశ్చాన్యాశ్చవివిధా వృత్తయోరసనిర్భరాః |
విష్టుభ క్తేషువృత్త్యాఖ్యత రోహిణిఫలనమ్మదః” ఇతి సర్వకరణానామా
చార్య విషయవినియోగ విశేషాస్సమ్యగుక్తాః; సతామాచార్యము
ఖ్యానా మిత్యుపరితనగ్రన్ధస్వరసాత్, “తేనైత్యతిశీర్షితాః” ఇత్యత్ర
సచ్చదేనాచార్య సక్లహస్సప్తః.

అత్రచ, “ఊర్ధ్వపుశ్చైరుపశ్లిప్తమ్” “పత్యుఃపదామ్బుజం ద్ర
ప్టుమాయానమ్” ఇతిప్రాతఃకాలానుయాయ్యభిగమనం నూచితమ్,
తదుక్తంశాష్టలేయః-“సహాభిగమనేనైవ ప్రాతఃకాలానుయాయినా |
వత్సమియోగాదూర్ధ్వం యత్కర్తవ్యంసానపూర్వకమ్” ఇతి,

“ఆత్మలాభాత్పరమ్” ఇతిచోపాదానం నూచితమ్; యథాధి
కారముపాదానన్యానుష్ఠేయత్వాత్, భగవద్యాగయోగ్య ద్రవ్యస
మ్పాదనంహ్యుపాదానమ్, తద్ధియథాశ్రమధర్మంస్తీకార్యమ్, మస్త్ర
రత్నానుసంధానేతి-స్వాధ్యాయః, తదర్థతత్త్వనిధ్యానేతి యోగశ్చనూ
చితావితీ ప్రాయేణగ్రన్ధార్థోపసంజ్ఞప్రసీతః, యథోక్తంభరద్వాజేన;
“కృత్వాభిగమనం పూర్వముపాదాయచనమ్మదః | ఇష్టాధీత్యచ
యుజ్జానోభోగైః కాలంనయేత్” ఇతి, “బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చ వా
నప్రస్థాధితుకః | ఏకానినస్వధర్మస్థా స్వర్చేయాన్విపరాంగతిమ్”
ఇతిచ.

ఇతి దినచర్యావ్యాఖ్యానాం సదాచారదీపికా సమ్యాఖ్యానా
ముపాధ్యతవిభాగః

మూః—పరేద్యుఃపశ్చిమేయామే యామిన్యాస్సముపస్థితే ।

ప్రబుధ్యశరణంగత్వా పరాంగురుపరమ్పరామ్ ॥ ౧౪

పదవురై.

పరేద్యుః - తమక్కుయాదృచ్ఛికసమాగముణ్ణానదినత్రిన్
మహ్నైనాశిత్, యామిన్యాః - రాత్రియినుడైయ, పశ్చిమే - కడై
శియాన, యామే - నాలావతుయామమ్, సముపస్థితేనతి - ప్రాప్త
మానవశవిత్. ప్రబుధ్య - తిరుక్కణ్ మలర్ న్దరుళి, పరామ్ - ఉత్త
మమాన, గురుపరమ్పరామ్ - శ్రియఃవతిముతత్ స్వాచార్యపర్యంత
ముళ్ళ ఆచార్యపరమ్పరైయై, శరణంగత్వా - ఉపాయమాక అధ్య
వసిత్తు. (గురుపరమ్పరానుసంధానమ్పణి యెచ్చ పడి.)

వ్యా - అధనక్లిషేణోక్తానర్థా విస్తరేణవక్తుముపక్రమతే,
(పరేద్యురిత్యాదినా) ఇహాఖలుయోగ్యతావాదకైస్సహ సాజ్ఞనకల
ధర్మత్యాగస్య సిద్ధోపాయస్వీకారాజ్ఞతేనవిధానేపి వినియోగ పృ
థక్త్వన్యాయేనవా కర్తాన్తరత్వన్యాయేనవా నిత్యనైమిత్తికాదీనాం
ధర్మాణాం కైజ్జగ్యభూతానామనుష్ఠానమ్, ఆనృశంస్యేననా కథంబి
తైషామనుష్ఠాన మితిసిద్ధాంతాత్, పాశ్చికాలికకర్మణాం పరమకారుణి
కేన పరమశేషివిషయపరిచరణైకపరాయణేన భగవతావరపర
మునినా నిత్యానుష్ఠానాత్, “గురోర్వాత్సావకధయేత్” ఇతిశాస్త్ర
తోభక్తితత్త్వ తత్ప్రబంధనిబంధనస్య శిష్యస్యోచితత్వా దేతత్ప్రబంధా
మ్భుతవశ్యకః అర్వాచీనానామపి పాశ్చికాలికక్రియానుష్ఠాన ప్రతి
ష్ఠాపకత్వాదవ్యయం ప్రబంధఆవశ్యకః; ప్రయోజనాన్తరమపిసామ్ప్ర
దాయకం పూర్వమేవోక్తమ్.

(పరేద్యుః) (యామిన్యాః) రాత్రేః, (పశ్చిమే) చతుర్థేయా
మే (సముపస్థితేనతి) (ప్రబుధ్య) న్వాపంహిత్యా, (పరాం గురుపర
మ్పరాం శరణంగత్వా) శరణం గురుపరమ్పరాం గత్వాబుధ్వావా,
అత్రపరేద్యురితిపదం ముప్రవిశతీత్సుక్త యాదృచ్ఛికసమాగమో
యస్మిన్దినే తదుత్తరదినఇత్యుక్తమ్,

ఇదబ్బుద్రద్యునార్థమ్, పాశ్చాతాలికకర్మణాం నిత్యానుష్ఠేయ
త్వాత్, తథాభగవతా అనుష్ఠితత్వాచ్చ; తదుక్తంకావ్యే -“నిత్యం
నిశావసానేషుసాయం శుద్ధేనచేతనా ప్రబుధ్యసుచిరం దధ్యాపరాం
గురుపరమ్పరామ్” ఇత్యాదినా నిత్యానుష్ఠితత్వమ్.

యద్యపి “పరేద్యవి” ఇత్యేవ అనుశాసనసిద్ధమ్, తథాపి,
స్మృతిషుతద్వివరణ నిబద్ధనేషుచ బహుళం ప్రయోగాత్, పరేద్యురి
త్యేతదపిసాధ్యేవ, “దినద్వయంసమాశ్రిత్య పార్లమాసీయదిస్థితా ।
పరేద్యుస్సంజ్ఞసంన్యాస్తా స్థితాసాకర్తృణోర్వర్తతి” ఇతినిగమేప్రయో
గాత్; కాలనిర్ణయాదినిబద్ధనగ్రాహ్యేష్యపి “పరేద్యుర్ద్వాదశ్యభావవిష
యమ్” “పరేద్యుర్ద్వాపారణమ్” ఇత్యాది ప్రయోగాచ్చహిసాధు
త్వంసుస్థమ్; తస్మాత్రప్రయోగశ్చ స్వగ్రన్థస్య స్మృతిగ్రన్థమూలకత్వ
వ్యజ్ఞనార్థః

రాత్రావస్త్యయామే ప్రబోధాదికం పరాశరేణవిస్తరేణో
క్తమ్, “ఉత్థాయపశ్చిమేయామే ఆచమ్యప్రయతాత్మవాన్ । ఉపవి
శ్యశుచౌదేశే సమాసీనస్సుఖాసనః” ఇత్యాదినా, “పశ్చిమేయామే”
ఇతి నిర్దేశోపిస్వగ్రన్ధార్థస్య పరాశరాదిధర్మశాస్త్ర మూలకత్వస్యాపి
స్ఫరణార్థః; గౌతమశ్చహ; ఉత్థాయపశ్చిమేయామే శాస్తమాన
సోఽపనిద్రస్సతివిరోధే తత్త్వత్వానోచేత్తత్రసంస్థితః ” ఇతి; శాణ్డి

లోపి,-“సుఖనిద్రారతఃకాలే హస్తేత్యుత్థాయసత్వంమ్ । ప్రతౌశ్య
పాదముత్థాయయుష్ణతాః । యథావిధి ” ఆద్యస్తవర్జంనిద్రాయాయో
గ్యం యామద్వయంనిశి । చతుర్థేయామఉత్థాయయోగీ యోగం
సమాచరేత్ ” ఇతి,

ఉత్తరత్ర రహస్యత్రయానుసన్ధానస్యవత్సమాణత్వాత్తదజ్ఞ
భూతం గురుపరమ్మరానుసన్ధానమత్రోక్తమ్, తదుక్తంపరాశరేణః -
“స్వాచార్యంహృదయేధ్యాత్వా జప్త్వాగురుపరమ్మరామ్” ఇత్యుప
క్రమ్య “ మన్త్రమధ్యాపయేద్గురుః । న్యాసాఖ్యంపరమంమన్త్రమ్ ”
ఇతి; భరద్వాజపరిశిష్టే-“ఆదాగురూణాం విజ్ఞానమథమన్తార్థచిన్త
నమ్ । తతఏవాత్మనోజ్ఞానం తద్ధర్మాణాఞ్చసర్వశః । పరస్యపుంసశ్శ్రీ
శస్య పరేశస్యపరాత్మనః । స్వరూపరూపవిభగ్గుణ వ్యాపారచిన్తన
మ్” ఇత్యాదివిస్తరేణోక్తమ్

అయమేవచక్రమః-శరణంగ త్వేత్యాదికే ప్రణిధాయచేత్యస్తే
సన్ధర్భేనిబద్ధః; గురుపరమ్మరాం శరణంగ త్వేత్యేతత్సదాచారాను
ప్రవిష్టశరణాగతిపరమ్; “ తమాచారంప్రవత్స్యామి యస్సద్భిరనుపా
ల్యతే” ఇత్యుపక్రమ్య “హిత్యాయోగమయీం నిద్రాముత్థాయా
పరరాత్రతః । ప్రవద్యేతహృషీకేశం శరణశ్రీపతింహరిమ్” ఇత్యు
క్తత్వాత్, సదాచారనిష్పత్త్యర్థాత్ శరణాగతిరత్రస్వాధికారాను
గుణం గురుపరమ్మరావిషయేప్రయుక్తేతిభావః. యద్వా, స్వాధికా
రానుగుణం స్వాభిమతోపాయభూతా గురుపరమ్మరా అత్రానుసం
హితేతిభావః, “ప్రబుధ్యసుచిరందధ్యౌ పరాంగురుపరమ్మరామ్” ఇత్యు
క్తంకావ్యే,-పరామిత్యనేనతు “ పుత్రా బన్ధూ సఖీ గురూ ”
ఇత్యుక్తగురువిశేషవృదానః.

మూ, — ధ్యాత్వా రహస్యత్రితయం తత్త్వయాధాత్మ్యదర్పణమ్ ।

పరవ్యూహాదికాన్ పత్యుః ప్రకారాన్ ప్రణిధాయచ॥ ౧౫

పదవురై.

తత్త్వయాధాత్మ్యదర్పణమ్ - ఆత్మస్వరూపత్తినుడైయ యా
ధాత్మ్యమాన అసన్యాస్త శేషత్వాది రూపాకారత్రయశ్శుక్కు
కణ్ణాడిపోత్ ప్రకాశకరమాన, రహస్యత్రితయమ్ - మూలమస్త్రీ
మస్త్రీరత్న చరమశ్లోకజ్ఞతాకిఱ రహస్యజ్ఞశిన్ మూనైయుమ్, ధ్యా
త్వా - సార్థమాకమననమ్ ప్రి, పరవ్యూహాదికాన్ - పరత్వపూహ
త్వవిభవత్వానైస్త్ర్యామిత్వా రూపత్వాదికళాన, పత్యుః-సర్వ
శేషియాన శ్రీమన్నారాయణనుడైయ, ప్రకారాన్ - అవస్థావిశే
షజ్ఞై, ప్రణిధాయచ - ధ్యానమ్ ప్రి. (౧౫)

వ్యాః-(తత్త్వమ్) ఆత్మస్వరూపమ్, తస్య (యాధాత్మ్యమ్) తదీ
యపర్యస్త మసన్యాస్త శేషత్వానన్యశరణత్వానన్యాస్త భోగ్యత్వ
రూపాకారత్రితయమ్, తస్య, (దర్పణమ్) స్ఫుటావలోకనోపకరణమ్,
దర్పణోహ్యత్వదర్శనఇతిప్రసిద్ధః, అత స్తత్త్వేనరూపణంకృతమ్, (ర
హస్యానామ్) మూలమస్త్రీమస్త్రీరత్న చరమశ్లోకానామ్, (త్రితయ
మ్) (ధ్యాత్వా) సార్థకమనుచిన్త్య అత్రచ, మూలమస్త్రీస్వస్వరూ
పయాధాత్మ్య పరత్వమవివాదమ్; ఇతరయోరప్రపత్త్యనుమానవిధి
పరత్వాత్తస్యాశ్చ స్వరూపయాధాత్మ్య జ్ఞానపర్యవసితత్వాత్తత్పర
త్వమితిభావః.

యథోక్తంపరాశరేణః;-“ సమృద్ధమపివిజ్ఞేయం నిరుపాధిత్వ
మిశితుః । అకారవచ్యస్యవిభోర్వైశ్చేషమహంసదా । మమాపిచ

సకర్తాస్మి పరవాసవ్యయస్యవై । నిత్యంనారాయణాయైవ కై జ్ఞుర్యం
కరవాణ్యహమ్ । మన్తార్థంచి న్తయేదేవం ప్రాతరుత్థాయసర్వదా ।
ఇత్థమాత్మస్వరూపస్తు జ్ఞాత్వామన్త్రేణమన్త్రవిత్ । స్వరూపమాత్మ
నోజ్ఞానం తద్వృత్తిశ్చద్వయేనవై । అఖిలస్యేశ్వరానిత్యా సర్వదాజగ
దాశ్రయా । నిత్యాసపాయినీవిష్ణో జగతాముపకారిణీ । సమాసీనః
శ్రియాసార్థం గుణవాక్ పరమేశ్వరః । శరణంతస్యచరణౌ ప్రజామ్యా
కించినస్సదా । ఆసీనాయశ్రియాసార్థం హరయేపరమాత్మనే । తస్యచి
త్తానురూపేణ శేషవృత్తింకరోమివై । ఇత్థంద్వయార్థంసజ్ఞిస్త్యస్వ
కర్తాదిచతుష్టయమ్, ఉపాయభావాత్సన్త్య జ్యేతమేవశరణంప్రజన్,
కర్తృకుర్యాదసక్తస్క సన్తుప్త్యైవరమాత్మనః” ఇతి.

(పరపూజహేత్యాది) పరిః - పరత్వమ్, భావప్రధానోనిర్దేశః
ప్రకారానిత్యనేన సామానాధికరణ్యాత్, తచ్చ శ్రీవైకుంఠగద్యా
నుగృహీతంబోధ్యమ్, పూజాః - సజ్జర్షణాదిరూపః, అయమపి
భావప్రధానోనిర్దేశః, ఆదిపదేనరామకృష్ణాది విభవావస్థా, హృదయ
పుణ్డరీకేషు సవిగ్రహావస్థానరూపమ్, ఆత్మస్వరూపేష్వ విగ్రహావస్థా
నరూపశ్చాన్తర్యామిత్వమ్, దివ్యార్షసైద్ధమానుషాదిభేదభిదురమ
ర్చారూపత్వమాచార్యత్వశ్చ సజ్జుహ్యతే, పరపూజహేతా - ఆదీయే
మాంతే, తథోక్తాః, తాన్, శేషాద్విభాషేతికప్. ప్రకారశ్చక్ర ప్ర
కారషట్కృభయవివక్షయైవ సజ్ఞ్యావిశేషాననిర్దిష్టః, తత్రప్రకారప
శ్చకంప్రసిద్ధమ్, ప్రకారషట్కృశ్చ - “మమస్వరూపంసర్వస్సార్వరస్య
జగదీశితః । షడ్విధంపరిపూర్ణం తత్సేనేశపరిపత్యతే । పరత్వంపూజ
హవిభవమన్తర్యామిత్వమేవచ । అర్చాచార్యావతారౌ ద్వాషడ్వి

ధ్యంమే ప్రకీర్తిశమ్" ఇత్యతద్రప్తవ్యమ్

(సత్యుః) సర్వశేషిణః, అనేన “హరాస్వామితిబుద్ధిమాన్” ఇత్యుక్తపారిమైకాన్త్య విశేషోవ్యజ్ఞతః, (ప్రకారాన్) అవస్థా విశేషాన్, (ప్రణిధాయ)ధ్యాత్వా, తదుక్తంపరాశరేణః - “ఏవం వై కుణ్ఠనాథోఽసారాజతేపరమేపదే । సేవ్యమానస్సదా సిత్యముక్తై ర్భోగపరాయణైః । ఏవ-సఖ్యైస్తయేన్నిత్యం పరేప్ర్యామ్ని మహేశ్వరమ్ । తస్యైవపూజాహేదాశ్చ విభవార్చాదిమూర్తయః ” ఇత్యుపక్రమ్య, “దర్శనార్థం దివౌకసామ్ । లోకసంరక్షణార్థాయ వై భవాయసమాగతాన్ । నృసింహరామ కృష్ణాది విగ్రహానపిచిస్తయేత్ । దేవతిర్యజ్మనుష్యాది చేతనేష్వపిసంస్థితః । తదన్తర్యామ్య వస్థాహి విష్ణోస్సర్వగతస్యవై । సఏవయోగిహృదయపఙ్కజేతుస విగ్రహః । సౌలభ్యాయససర్వేషా మర్చాయానిత్యసన్నిధిః” ఇతి.

చకారేణ స్వశరీరచిస్తనం సముచ్చీయతే. యథోక్తం సరాశరేణః - “ఆత్మానంస్వశరీరం పరేశమనుచిస్తయన్ । శుక్లశోణిత సమ్భూతం శరీరంపాశ్చభౌతికమ్” ఇత్యాది, “తంతుమద్భోగయోగ్యన్తు కృపారూపప్రకాశనాత్ । నయామిపరమంస్థాన మర్చిరాదిగతిం వినా । గరుడస్కన్ధమారోప్య యథేష్టమనివారితః ” ఇత్యేతదభిప్రేత్య అర్చిరాదిగతిస్త్వ తేరనుక్తిః, చకారేణవా సాపి వక్త్రోపేయితి ధ్యేయమ్. (౧౧)

మూః—తతఃప్రత్యుపసిన్నా త్వా కృత్వాపార్యాప్తికీక్రియాః ॥

యతీంద్రచరణద్వంద్వ ప్రవణేనై వచేతసా ॥ (౧౨)

పదపురై.

తతః - ధ్యానానంతరభావిశౌచదస్తథావనాదికార్యజ్ఞోము
డిస్తపిఱకు, ప్రత్యుషసి - అరుణోదయకాలత్రిత్, స్నాత్వా - నీరా
డి, పార్వాస్థికీః - ప్రాతఃకాలత్రిత్ శైయ్యవేణ్ణియ, క్రియాః-తిరు
ప్పరివట్టమ్ శాత్తుతత్ సన్ధ్యావస్తనాదికళాన కర్మజ్ఞలై, యతీంద్రచరణ
ద్వంద్వప్రవణేన - యతీసార్వభౌమరాన ఎమ్మెరుమానారుడైయ
తిరువడిత్తామరైకళిత్ పరమభక్తిభరితమాన, చేతసా - మనస్సుడన్,
కృత్వా - శేయ్తు.

వ్యాః—(తత ఇత్యాది) ప్రణిహయేతి ల్యపైవానస్తర్యే
లగ్నేపి, తతఇత్యుక్తిః .. బుద్ధిస్థందస్తథావనం తత్ప్రాక్తనంశౌచాది
కర్మా కృత్వేత్యేతదర్థికా, తదాహపరాశరః; “ప్రాతరుత్థాయసతతం
శౌచం కృత్వా యథావిధి । ప్రత్యుషసాదాహస్తాచ పశ్చాదాచ
మనంచరేత్ । తతస్నానంప్రకుర్వీత దస్తథావనపూర్వకమ్” ఇతి.
అన్యత్రాప్యక్తమ్ “బ్రాహ్మేముహూర్తేచోత్థాయ వసురణ్యోవిభూ
రితి । అనేనపరమాత్మానం ధ్యాయేదహరహర్హృది । తత ఆవశ్యకం
కృత్వా పూర్వమాయమృత్తికామ్ । శౌచంచతుర్గుణంకుర్యా
ద్విహితాద్రహమేధినః ।” ఇతి. విశ్వామిత్రశ్చ - “ఉషఃకాలే
సముత్థాయ శౌచంకృత్వావిధానతః । దస్తకాష్టమధాచమ్య పర్వ
వర్జమతద్వ్రితః । కృతస్నానో జపేత్తావద్యావదాదిత్యదర్శనమ్” ఇతి

(ప్రత్యుషసిస్నా త్యేతి) ప్రత్యుషసీతి-అరుణోదయ ఉచ్యతే;
తత్రైవయతీనాం స్నానోక్తే, యథాభవిష్యత్పురాణే; - “చతస్రో
నాడికాః ప్రాతరరుణోదయ ఉచ్యతే । యతీనాంస్నానకాలస్తు
గక్తోమ్భుసదృశస్త్వైవైతః” ఇతి. సాన్తగారుడయోశ్చ - “ఉదయా

తృప్తికృతప్రస్తునాడికా అరుణోదయః । తత్రన్నానంప్రశస్తంస్యాత్
సహిపుణ్యతమస్త్పృతిః” ఇతి

(న్నాత్వా) న్నానంకృత్వా, న్నానప్రకారశ్చ శాణ్డీల్వేనో
క్తః. “ధ్యాయన్ దేవంపరంబ్రహ్మ యథాశక్తినిమజ్యచ । చతుర్ని
మజ్యవిధివత్” ఇతి. (పౌర్వాహ్నికీః) పూర్వాహ్లాధవాః - పౌర్వా
హ్నిక్యాః; తాః, కాలార్థక్, అధ్యాత్మాదిత్వాద్వా, అహ్నఃపూర్వో
భాగః - పూర్వాహ్నః, పూర్వాపరేత్యాదినా ఏకదేశిసమాసే
అహస్సర్వైకదేశేత్యాదినా సమాసాస్తే, అహ్నోహ్న ఏతేభ్య
ఇతి అహ్నోదేశః, అహ్నోదంతాదితీత్యమ్, అత్రపూర్వాహ్న
శబ్దేన - ప్రాతఃకాల ఏవగృహ్యతే, పారిశేష్యాత్, ప్రకరణాచ్చ.

(క్రియాః) వస్త్రుగ్రహణసన్ధ్యావస్తనాదికాః, తదాహమేథా
తిథిః, “ఊర్ధ్వంజానోర్వరథోనాభేః పరిధాయైకమమ్బురమ్ । ద్వితీయ
మంత్రస్యావశ్చపరిధాయ” ఇతి. అన్యత్రాప్యుక్తమ్; - “న్నాత్వా
చాచమ్యవిధినత్త్రిషన్నాసీనవవనా । బిభ్రజ్జలపవిత్రంఞ్చ అక్షునూ
త్రంకరద్వయే । తద్వత్పవిత్రైర్గోవాలైఃకృతే దుష్కృతనాశనే ।
ఉదయాద్విధివత్సన్ధ్యా ముపాస్యత్రికమల్బవత్ । మిత్రస్యచర్షణీత్యా
ద్యైరుపస్థాయరవింత్రిభిః । ప్రాతన్నాయజ్ఞోపవీత్యే ద్వారుణీభిశ్చ
పఞ్చభిః ।” ఇత్యాది. ఆచమనంఞ్చ జలపవిత్రేణకార్యమ్, తదుక్తమ్-
“ఆచమనాదిషుపఞ్చసుజల పవిత్రస్యసమ్మిళః” ఇతి; గాలవశ్చాహః;-
“సదాజలపవిత్రేణ మార్జనాచమతర్పణమ్” ఇతి. ఊర్ధ్వపుణ్డ్రీకా
షాయకౌశేయపవిత్ర పద్మాక్షతుశసీమాలా యజ్ఞోపవీతాదిషు
ప్రమాణాన్యపౌష్టాతవిభాగఏవ లిఖితాని.

(యతీంద్రీత్యాది) యతీంద్రీచరణద్వన్ద్వప్రవశేన - భేగవద్రా
మానుజపాదయుగ విషయ పరమభక్తిపూర్ణేన, వనసనసమ్మృక్తావితీ

ధాతుపారః, సమ్భక్తిః - ప్రీతిః, యద్వా - ప్రాచీనప్రవణే వైశ్వదే
 వేనయజేతేత్యత్రేవ ప్రవణశబ్దోఽవసతస్థలనాచీ; యతీంద్రిచరణద్వ
 ద్వంప్రవణంయస్యతత్తథోక్తమ్, తథావిధేన; - అవసతస్థలేహి సలి
 లాదేశీఘ్రుగమనమస్యతో నిర్గమవవిరహశ్చద్వప్తమితిభావః చరణ
 ద్వద్వస్యప్రవణేన-నిమ్నస్థలేన, యతీంద్రిచరణద్వద్వంహి - నిష్ట
 తుకమేవాత్రాగమ్య అన్యతోసనిర్గచ్ఛతీతివార్థః; చరణద్వద్వై అవ
 సతేనేతివార్థః, “ప్రవణంక్రమనిమోర్వాం ప్రవాహే” ఇతి
 కోశః యద్వావనుచనోచ్యతఇతి ధాతుపారాత్క్రియాసామాన్య
 వాచినోవసతేః ప్రపూర్వాత్పచాద్యచినిష్పన్నః ప్రవణశబ్దఃక్రియా
 సామాన్యకర్తృవచనః; తథాచ, యతీంద్రిచరణోద్దేశ్యకక్రియాసా
 మాన్యపరేణేత్యర్థః; ఏవకారశ్చ-కరణినో యతీంద్రిప్రవణసమాఖ్యా
 సిద్ధయతీంద్రిప్రావణ్యానుబంధ నిబంధనాంచేతసస్తత్ప్రావణ్య ప్రసిద్ధిం
 ద్యోతయతి, స్వాధికారివిరుద్ధప్రథమపర్వప్రావణ్యంవా స్వాతంత్ర్యే
 ణప్రతిపేధతి.

(చేతసా) మనసా కరణేన కృత్యేతి పూర్వేణాన్వయః, మధ్య
 మణిన్యాయాదుత్తరత్రాపి సర్వత్రాన్వయః; “తదధీనశ్చైవరేతసాతౌ
 న్నారాయణోహినః” “యచ్ఛక్యతదర్థం తద్విష్టోరారాధనాత్పరమ్।
 అపదిశ్యసిత్త్వాదేవాగురా యత్ప్రతిపాద్యతే। దేశకాలక్రియా
 మస్త్రనిరపేక్షం తదక్షయమ్” ఇతి భరద్వాజోక్తమ్; ఆచార్య
 నిష్ఠానామాచార్యరూప భగవన్ముఖోల్లాసోద్దేశేనైవ నిత్యనైమిత్తి
 కాది కైజ్జుర్యకరణం స్వాధికారానుగుణమిత్యవగమ్యతే

అత ఏవహి ఆస్థిపూర్ణవ్యాజేన శ్రీవత్సచిన్తామితైః భగవ
 ద్భాష్యకారాజ్ఞపైరాహ్నికమాచార్యనిష్ఠాధికారిక ర్తవ్యనిత్యనైమి

త్తికాద్యనుష్ఠానప్రకార ప్రతిపాదకంప్రణీతమ్, ఏతచ్ఛ్రీపాశ్చరాత్ర
రక్షాయాంస్పష్టమ్; యద్వా, యతీంద్రేత్యాదినా భగవద్రామానుజ
దివ్యాజ్ఞయైవ నిత్యనైమిత్తికాద్యనుష్ఠానమిత్యుచ్యతే, తదుక్తంకా
వ్యే, - “ఆత్మస్వరూపయాథాత్మ్య మాచార్యాధీనతైవయత్ ।
అన్నయానాంరహస్యంత దఖలేభ్యఃప్రకాశయన్ । సర్వీయతి
పతేరేవ కుర్వన్నాదేశపూర్వకమ్ । కృత్యాకృత్యేషుకర్తృత్వం
కృతీకిమపినాస్పృశత్” ఇతి (౧౬)

మూ;—అధరజ్ఞనిధింసమ్యగ భగమ్యనిజంప్రభుమ్ ।

శ్రీనిధానంశనైస్తస్య శోధయిత్వాపదద్వయమ్ ॥ (౧౭)

పదవురై.

అధ - నీరాడి ప్రాతఃకాలకృత్యజ్ఞలై ముడిత్తు మఠత్తు
కేఱ్ఱునర్దుళిన పిఱకు, నిజమ్ - తమక్కు అర్పారూపేణసన్నిహిత
రాయ్, ప్రభుమ్ - సర్వనియంతావాస, రజ్ఞనిధిమ్ - శ్రీరజ్ఞత్తుక్కు
నిధిపోల్ సర్వైశ్వర్యహేతువాస అరజ్ఞనకరప్పనై, సమ్యక్ అభి
గమ్య - యథాశాస్త్రమాక ప్రేమతోడ కిట్టిదెడ్డెన్సమర్పిత్తు,
శ్రీనిధానమ్ - కైజ్జర్య శ్రీక్కునివాసభూతమాన, తస్య - అన్ద
అరజ్ఞనకరప్పనుడైయ, పదద్వయమ్ - తిరువడికలై, శనైః - అత్య
స్తభక్తిపారవశ్యత్తినాల్ త్వరైయిన్ది క్కేమన్దమాక, శోధయిత్వా-
త్తిరత్తినాల్ తిరుమజ్జనమ్ శెయ్తు. (తిరుమజ్జనతైచ్చొన్నతు, తిరువా
రాధనత్తుక్కు ముపలక్షణమ్) (౧౮)

వ్యా;—(అథేతి) (అధ) కావేరిసకాశాచ్చంద్ర) పుష్కరిణీ
సకాశాదన్యస్మాద్వా స్నానదేశాన్మతాగమనానన్తరమ్, (నిజం

(ప్రభుమ్) స్వార్చాత్మనాసన్నిహితమ్, సర్వనియంతారమ్, (రజ్జనిధిమ్) రజస్వనిధిమ్, నిధిమివ అనవధికైశ్వర్య నిదానంభగవత్త్వమ్, (సమ్యగభిగమ్య) యథాశాస్త్రం ప్రేమపురస్కరంచాభిగమ్య; (శ్రీనిధానమ్) “శ్రీమన్తాపరిచరణౌ సమాశ్రితోహమ్” ఇత్యుక్తరీత్యా శ్రియోనిధానమ్ - నివాసభూతిమ్, తస్య - రజ్జనిధేః, (పదద్వయమ్) అజ్ఞీయుగ్మమ్, (శనైః) భక్తిభూమ్నాత్వరణాసమర్థస్థశనైరిత్యత్రచ “అత్నంస్సుమనాఃక్రోధం కామంహిత్యావేశేతచ” ఇతి శాణ్డీల్యవచనమభిప్రేతమ్, (శోధయిత్వా) స్నాపయిత్వా;

ప్రాతఃకాలికస్నానానంతర మభిగమనంహిస్మృతిసిద్ధమ్|తదా హాశాణ్డీల్యః, “సహాభిగమనేనైవ ప్రాతఃకాలానుయాయినా| వత్సోమియోగాదూర్ధ్వం యత్కర్తవ్యంస్నానపూర్వకమ్ |” ఇత్యుపక్రమ్య స్నానాదిప్రకారా విస్తరేణోక్త్వా, “అభిగచ్ఛేచ్ఛదేవేశం సుస్నాతస్సార్ధపుణ్ణికః | సుప్రతౌళితపాదశ్చ స్వాచాంతస్సంయతేన్ద్రియః | సస్యయోరుభయోర్నిత్యం యావదర్కర్క్షదర్శనమ్ | భ్యాయకబ్రహ్మజపేన్మోనీ తతోభిగమనక్రియా” ఇతి. ప్రభుమిత్యత్రచ - “స్వామిత్యేనసుహృత్వేన గురుత్వేనచసర్వదా | పితృత్వేన తథాభావ్యో మాతృత్వేనచమాధవః” ఇతి శాణ్డీల్యవచన మభినంహితమ్ | (నిజమితి) స్వార్చాయాపత్వ మభిప్రేతమ్, తదుక్తం కావ్యే; - “అభిగమ్యక్రమాత్స్వీయ మర్చయామాసమాధవమ్ | తత్సంక్లేషాభిలాషేణ రజ్జధామాపరఃపుమాన్ | తద్గ్రహారాచ్ఛ్మనాతత్రసన్నిధిం విదధేనదా” ఇతి.

(పదద్వయంశోధయిత్వేతి)పాద్యప్రదానమారాధనస్య ప్రదర్శనార్థమ్, అర్చయామాసేతి-కావ్యేనమానప్రకరణేస్థితత్వాత్; శా

జ్ఞేయేనాప్యక్తమ్ - “జప్తాభిగమనంమన్త్రమర్చయిత్వా యథావిధి । ఆసనాద్ధ్యాదిభిరోభైర్భక్త్యా పరమపావనైః । అభిగమ్యజగన్నాథం ధ్యాయన్నేవసనాతనమ్” ఇతి, అత్రయత్తన్త్రచరిణద్వద్వే త్యాదిక మధిక్రియతే, తేనస్వాద్వేశ్యయత్తన్తోద్దేశ్యత్వేనరూపేణ రజ్జనిధేరా రాధ్యత్వంలబ్ధమ్, అశోనస్వాధికారవిరోధః, యథోక్తమ్ - “నాహం స్వఃమిజాగర్హితమేనార్యం విచిన్తయన్ । ఇత్యేవమపదద్భ్రాతా శత్రుఘ్నోభృతప్రియః” ఇత్యాది (౧౭)

మూ;—తత స్తత్సన్నిధి స్తన్ముమూల భూతలభూషణమ్ ।

ప్రాజ్ఞుఖంసుఖమాసీనం ప్రసాదమధురస్మితమ్ ॥ (౧౮)

పదవుచే.

తతః - తిరువారాధనమ్ ముతలియనై శెయ్తపిఱేకు, తత్సన్నిధి స్తన్ముమూల భూతలభూషణమ్ - అన్ద అరజ్జనకరప్పన్ సన్నిధియి లిరుక్కుమ్ స్తన్ముత్తిన్ అడిప్రదేశేత్తుక్కు అలక్కారభూతరాయ్, ప్రాజ్ఞుఖమ్ - క్కిక్కుముఖమాక, సుఖమ్ - చితైకాగ్రతైక్కు అనుకూలమాక, ఆసీనమ్ - ఎఱ్ఱున్దరుళియిరుక్కునువరాయ్, ప్రసాద మధురస్మితమ్ - సన్తోషాదిప్రయుక్తమచోనైర్నల్య విశేషతాలే ప్రియమాన మన్దహాస తైయుడైయరాయుమ్.

వ్యా;—(తత ఇత్యాది). (తతః) బుద్ధిస్థాన్మన్త్రరత్నాది జపాదనన్తరమ్, (తస్య) రజ్జనిధేః, (సన్నిధేః) ఆయతనస్య, (స్తన్ముస్య) మూలస్యభువః, తలస్య, (భూషణమ్) అలక్కార్తారమ్, అత్ర వడపి వస్త్రోద్ధాధికరణేవప్యః, (ప్రాజ్ఞుఖం సుఖమాసీనమ్) ఉప విష్టమ్, ప్రాజ్ఞుఖమితిక్రియావిశేషణమ్, కర్తృవిశేషణంవా; (ప్రసా

దేన) సన్తోషాదిప్రయుక్త మనోనైర్మల్య విశేషేణ, (మధురమ్) ప్రియమ్, (స్మితమ్) మన్దహాసయస్యసతతోక్తః, తమ్.

ఆరాధనానన్తరం మన్తగ్రంథజపః పరాశరేణోక్తః, “కాలత్రయార్పణాస్తేతు జపేదప్తసహస్రకమ్ । అష్టోత్తరశతంవాపి అష్టావింశతిమేవవా । యథాశక్తిజపేన్నిత్యం మన్తగ్రంథమతన్వితః । తదర్థంచింతయేన్నిత్యం యావద్దేహనిపాతనమ్ ॥” ఇతి. శాణ్డిలేయనాప్యుక్తమ్ - “ఆముహూర్తాత్తువై బ్రాహ్మదన్యానం ప్రహరాత్సుధీః । స్నానార్చనజపస్తోత్రపారైః కాలంవినోదయేత్ ॥” ఇతి.

అత్రాపి “యశ్చిన్ద్రచరణద్వంద్వే త్యాదికమనువర్తతే, తేన జపానసాదినర్వావస్థాసు స్వాధికారానురూపేణ స్వాచార్యస్సృతిరుక్తాభవతి; ప్రాజ్ఞఖత్వంజపాదిషు శాణ్డిలేయోక్తమ్; - “ఆచార్యమేకభక్త్యా భగవన్మన్దీరంజలమ్ । అగ్నిమర్కఞ్చసోమఞ్చ పృష్ఠీకృత్యజపేన్నచ” ఇత్యుపక్రమ్య “ఉదజ్ఞుఖఃప్రాజ్ఞభోవాకుర్యాద్భగవతఃక్రియాః” ఇతి. (౧౮)

మూః;—భృత్యైఃప్రియహితైకాగ్రైః ప్రేమపూర్వముపాసితమ్ ।

తత్ప్రార్థనానుసారేణ సంస్కారా సంవిధాయమే॥ (౧౯)

పదపురై.

ప్రియహితైకాగ్రైః - ఇష్టమాయుమ్ పథ్యమాయుముశ్చ భగవదారాధనోపయుక్తవస్తు సమ్పాదనత్తిల్ ఏకచింతనైయుజ్జ్వలరాస, భృత్యైః - కన్దాడై అణ్ణన్ముతలియ శిష్యురాలే, ప్రేమపూర్వమ్ - స్నేహపూర్వమాక, ఉపాసితమ్ - పరిచర్యై శెయ్యపట్టవరాయ్, తత్ప్రార్థనానుసారేణ - అన్ధ అన్తరజ్ఞశిష్యౌకభు

దైయ అనతిక్రమణీయమాన ప్రార్థనావశత్తినాత్, మే - పూర్వ
దినత్తిలేయే ఆశ్రయి త్తిరుక్కిఱవెనక్కు, సంస్కారా - తాపాది
పశ్చిసంస్కారశ్చై, సంవిధాయ - యథావిధియాక శేయ్తు. (౧౯)

వ్యా;—(భృత్యైరిత్యాది) (ప్రియేతి) ప్రియమ్ - ఇష్టమ్,
హితమ్ - పథ్యమ్, తయోః, (ఏకాగ్రైః) ఏకచిత్తైః; ఏతేన భగవ
దారాధనోపయుక్తవర్ణాశ్రమావిరుద్ధవస్తుపాదానాదిముఖేనప్రియ
హితపరత్వముక్తంభవతి; తదుక్తం యతిధర్మసముచ్చయే, -
“ఫలపుష్పిత్వాటనే ప్రాయశ్చిత్తవిధానాదద్భిః కర్తవ్యమన్యా
హృతైర్వా,” ఇతి; “సిద్ధమన్నం భక్తజనైరాసీతం యన్మరంప్రతి |
ఉపపన్నంతదిత్యాహుర్మునయో మోక్షకాక్షణః” ఇత్యేతత్తుల్య
న్యాయేన భగవదారాధనార్థం భక్తజనసన్నిధాపిత త్తణ్డలశాకాదిక
మప్యదూష్యమిత్యభిప్రేతి; దేశకాలవైగుణ్యాదినమోక్షయాభిత్
మసంమన్యమాన గురువచనేనచ ఏకాన్నభోజనం సామృదా
యికమ్; తన్నూలఞ్చ - “అష్టేతాన్యవ్రతఘ్నాని ఆపామూలం
ఘృతంపయః | హవిర్బ్రాహ్మణకామ్యాచ గురోర్వచనమాషధమ్”
ఇత్యాది వచనమ్; విశేషతశ్చ “తదీయారాధనేరతిః” ఇత్యాది
స్మర్యతే, పరాశరసంహితాయాఞ్చ - “మాతాపత్యంయతిః కుర్యా
ద్విష్ణుధర్మాభివృద్ధయే” “ధనధాన్యాది సజ్జిహమ్” ఇత్యాదిక
ముచ్చతే; పద్మభూసంహితాయాఞ్చ - “మన్నిమిత్తాద్యాధిపత్యం
యతీనాం మోక్షకారణమ్,” ఇత్యుక్తమ్, అతోయథాసమృ
దాయం భక్తోపసీత భగవదారాధనోపయుక్త ద్రవ్యసమృత్త్యా
ఉపాదానకార్యసిద్ధి రవిరుద్ధా.

యద్యి, స్వాంతాచార్యప్రియ తదాయత్తస్వహిత తదు
భయవరైః భృత్యైః- వాధూల పరదనారాయణ గురుప్రభృతిభిః,

(ప్రేమపూర్వమ్) స్నేహపూర్వమ్, (ఉపాసితమ్) పరిచరితమ్; పరిచరణం - పూర్వోక్తసాంస్పర్శికాది ద్రవ్యసన్నిధావనాదిరూపమ్, గురుమన్త్రదేవతా పరిభవవిరహేణ జ్ఞానవ్యవసాయ ప్రేమసమాచార సమవాయేనచాచార్య ప్రీతినంపద్ధనరూపం.

(తత్పూర్ణనానుసారేణ) తేషామ్ - ప్రియహితపరభృత్యా నామ్, ప్రార్థనాయాః - అనతిక్రమణీయాయా యాజ్ఞాయాః, అనుసారేణ-అనురోధవ్యత్వాద్దేతోః, (మే)పూర్వేద్వ్యురేషాప సన్నస్య మమ, (సంస్కారాన్) తాపాదీన్, (సంవిధాయ) కృత్వా, ఇదంభిషేచనేస్యేతి.

అత్రచ “సంవత్సరముపాసీతతమేవ సుసమాహితః,” “ఉపాసీత గురోర్వ్యవహమ్” ఇత్యాదినా సంవత్సరం పరీక్షితస్యైవ సంస్కారాణాం కర్తవ్యత్వోక్తావపి, “తత్పూర్ణనానుసారేణ” ఇతి సంవత్సరం తదధికంకాలంపరీక్షితానాం హితపరాణాం భృత్యానాం ప్రార్థనావశాశ్చూర్వేద్వ్యురాగతస్యావ్యస్య సంస్కారయోజనం నానుపపన్నమ్.

“శోధయిత్వా పదద్వయమ్” ఇత్యుక్తమారాధనంకాల తాపాదినంస్కారేషు ప్రసక్తాదుపకరోతి, తేషాంహిభగవదర్చనమజ్ఞమ్, తదుక్తంపరాశరేణ;-“స్నాత్వాశుభేహ్నిపూర్వాహ్ని సమ్యగభ్యర్చ్యకేశవమ్ । స్నాతంశిష్యం సమాహూయ కృతకౌతుకబంధనమ్ । ఆచార్యోవిధివత్కుర్యా చ్చక్రప్రక్షాదసత్క్రియామ్” ఇతి.

“నకాలస్యపరీక్షాస్తి” ఇత్యాదినాచ “సవపదేశఃకాలశ్చ” ఇత్యాద్యుపప్తదేనశుభకాలప్రతీక్షణా నపేక్షాబోధితా, సంస్కారానితిబహుత్వంకపిజ్జలాధికరణన్యాయాత్ త్రిత్వేవర్యవస్యతి; తథాచ,

తాపపుణ్ణినామరూపాంస్త్రీణాం కృత్యేతిలబ్ధమ్; మస్త్రీస్యాత్తర
శ్లోకద్వయేన వక్ష్యమాణత్వాత్, యాగస్తుయధాధికారం స్వీయ
పాదుకాద్వయాదిప్రనాదనాపదేశేనకాలాంతరేకరిష్యత ఇతిబోధ్యమ్.

“సంవిధాయ” ఇత్యత్ర-సమిత్యేకీకారే, ఏకదైవ విధాయే
త్యర్థః; ఉక్త్యా భరద్వాజపరిశిష్టే:— “నదైకదివసేవాద్వేత్రీణి
చత్వారిశ్చచ,” ఇతి, అగ్నికార్య్యా అన్యేనకార్యమ్, యతీనా
మగ్నికార్య నిపేధాత్; ఉక్తంహితత్త్రేన, “అచార్యస్వయమా
దాయ నియుక్తోవాధమస్త్రీవిత్ । ప్రాజ్ఞుఖస్యోపవిష్టస్య స్యసేద్బా
హకాతుదక్షిణే”ఇతి, యదైవంప్రధానస్యైవాచార్యనియుక్తేనాన్యేన
కరణం తదాజ్ఞమాత్రస్యాన్యేనకరణ మనుక్తసిద్ధమ్, “నశిష్యానను
బధ్నీత” ఇత్యాది నిపేధస్తు విశిష్టప్రార్థనావిరహవిషయ ఇతిభావః.

మూ, — అనుకమ్పాపరీవాహై రభిషేచనపూర్వకమ్ ।

దివ్యంపదద్వయం దత్వాదీర్ఘప్రణమతోమమ ॥ (౨౦)

పదవురై.

అనుకమ్పాపరీవాహైః - పరానర్థజ్ఞు పౌతుక్కుమాట్టాత
కృపాప్రవాహత్తినాత్, అభిషేచన పూర్వకమ్ - (అడియేనై) అభి
షేకమ్ పణ్ణయతుడన్, దీఘమ్ - బహుకాలమ్, ప్రణమతః -
భక్త్యతిశయత్తినాత్ దెణ్ణనిట్టుక్కిడక్కిట, మమ - అడియేనుక్కు,
దివ్యమ్ - సర్వోత్కృష్టమాన, పదద్వయమ్ - తిరువడిత్తామరై
కళై, దత్వా - ప్రసాదిత్తు (అడియేన్ శిరస్సిల్ వైత్తు.) (౨౦)

వ్యాః—(అనుకమ్పేత్యాది), అనుకమ్పాయాః - పరదుఃఖా
సహిష్ణత్వ లక్షణకృపాయాః, పరీవాహైః - అధికప్రవాహైః,

కరణైః, అభిషేచనమ్ - స్నానమ్ - పూర్వం యస్మిన్ కర్మణి, తత్తథోక్తమ్, ఇదందానేవేతి, పూర్వోక్తసంస్కార సంవిధానం త్వభిషేచనేవేతి, (ద్విర్భువనమతోమయ) భగ్నాభిమానతావ శాత్, భక్త్యతిశయాచ్చ చిరందణ్ణప్రణామంకుర్వతోమే, (దివ్యమ్) భగవచ్చరణాపేక్షయాపి ప్రకృప్తమ్, (పదద్వయమ్) శ్రీపాదయుగళమ్, (దత్వా) శిరసికృత్వా

మూ;—సాక్షాత్ఫలైకలక్ష్యత్వ ప్రతిపత్తి పవిత్రతమ్ ।

మన్తగ్రత్నం ప్రయచ్ఛంతం వస్తే వరవరంమునిమ్ ॥ (౨౦)

పదపురే.

సాక్షాత్ఫలైకలక్ష్యత్వ ప్రతిపత్తి పవిత్రతమ్ - ద్వయోప దేశత్తుక్కు ముఖ్యోద్దేశ్యమాన భగవచ్ఛంగశాశాసన రూపఫలత్తిత్ ముఖ్యోద్దేశ్యత్వప్రకారక బుద్ధియినాత్ శుద్ధియోగతై ఉదైయతాకు మ్బడి, మన్తగ్రత్నమ్ - ద్వయతై, ప్రయచ్ఛంతమ్ - ఉపదేశియా నిష్క్రియ, వరవరంమునిమ్ - మణివాళమామునికళై, వస్తే - దెణ్ణన్ సమర్పిక్కితేన్ (౨౦)

సాక్షాత్ఫలై - ఉపదేశక్రియోద్దేశ్య స్వశిక్షితశిష్యనిష్ఠ భగ వస్మజ్జశాశాసన ఘో * పాయకత్వరూపఫలై, యా-ఏకలక్ష్యత్వ ప్రతిపత్తిః, అద్వితీయోద్దేశ్యత్వ ప్రకారికాబుద్ధిః, తయా, పవిత్ర తంయథాతథా (మన్తగ్రత్నం) ద్వయం (ప్రయచ్ఛంతమ్) - ఉపది శస్తమ్, వరవరంమునిం, (వస్తే) నామి.

అత్రాపి యతీంద్రియరణద్వస్తేత్యాదికంవర్తతే, తేన ఉపదేశ సమయే స్వస్మిన్ యతీంద్రియరణానుసంధానంలభ్యమ్, ఇదంగురువర

మృరానుసన్ధాన ప్రదర్శనార్థమపిభవతి, మధ్యగ్రహణే పార్శ్వ ద్వయస్యాపిగ్రహణాత్, యతీన్ద్రోహి - గురుపక్షిహారనాయకః - ప్రధానేకృతంకార్యం హిసర్వత్రకృతంభవతి “శిష్టం శ్రీమద్గురూణాంకులమిదమఖిలం తస్యనాథస్యశేషః,” ఇతిహ్యుక్తమ్

కృపయోపదేశః శాణ్డిలేనోక్తః, “సంవత్సరంతదర్థం వామా సత్రియమధాపివా । పరీక్ష్యవివిధోపాయైః కృపయానిస్పృహమా వదేత్” ఇతి, వివిధోపాయైరిత్యత్ర పరీక్షితవతాం ప్రార్థనాప్యస్త ర్భవతి, పరాశరే శాస్త్ర్యుక్తమ్ - “కృపయావిక్షయేద్గురుః । స్వాచార్యంహృదయేధ్యాత్వా జప్త్వాగురుపరమ్పరామ్” “ఆచార్యః కృపయాన్వయమ్ । స్వాచార్యం హృదయేధ్యాత్వా మస్త్రీమధ్యాపయేద్గురుః । న్యాసాఖ్యంపరమంమస్త్రీం సుసారచ్ఛేదనంశుభమ్” ఇతి. ద్వయానుసన్ధానంహి గురుపరమ్పరానుసన్ధాన పూర్వకమితి “జప్త్వా గురుపరమ్పరామ్” ఇత్యనేన లభ్యతే.

యద్యపి, శిష్యసజ్జిహో యతీనాంబన్ధపేతుః, యథోక్తమ్- “ఆసనంపాత్రలోపశ్చ సజ్చయశ్శిష్యసజ్జిహః । దివాస్వాపోవృథా జల్ప ఏతేషశ్చన్ధకారిణః” ఇతి, తథాపికృపయాశిష్య మ్ప్రీత్యుపదేశో యతీనామవిరుద్ధః, తదుక్తం “శుశ్రూషాలాభపూజార్థం యశోర్థం వాపర్తిగ్రహః । శిష్యాణాం నతుకారుణ్యాత్సజ్జేయశ్శిష్య సజ్జిహః” ఇతి

వైష్ణవానాన్తు యతీనాముపదేశో విశేషశాస్త్రసిద్ధః; తదా మాతాన్ద్యిల్యః-“బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చ వానప్రస్థోయతిస్తథా । కృపయాశ్రమిణస్సర్వే ధర్మబ్రూయాన్స్తవలిక్ష్మినే । గృహస్థోవాపిసర్వే భోయే ధర్మబ్రూయాన్మహామతిః । పరివ్రాడపివాబ్రూయాత్” ఇతి,

తదిదమను కమ్పాఽరీవాహేరిత్యనేనవ్యజ్ఞితమ్, అభిషేచనపూర్వకం
దివ్యం పదద్వయందత్వా మస్త్రరత్నం ప్రయచ్ఛస్తమితి, స్నాన
మాల్యభూషణ ప్రదానశైలీవ్యజ్యతే

దీప్తప్రణమత ఇత్యత్ర “నమస్కృత్యగురుం దీప్తప్రణా
మైస్త్రిభిరాదృతః । తత్పాదాగృహ్యమూర్ధ్ని స్వే నిధాయవినయా
న్వితః । గృహ్ణీయాన్మస్త్రరాజానం మాంగచ్ఛేచ్ఛరణంనరః” ఇతి,
మస్త్రాస్త్రచేషాక్త మత్రాపేక్షిమతిదిశ్యత ఇతిధ్వనితమ్, దీప్తం
ప్రణమత ఇత్యత్రప్రణామైకత్వం స్వరసతోవగమ్యతే; తస్మాల్లన్తః-
“ఏకోపిక్వస్త్వస్య సక్వత్ప్రణామః” “యేప్రణామాంస్తు సుబహూకా
కారయన్త్యవిచక్షణాః ।” ఇత్యాదికం వచనమ్.

సాక్షాత్సలేత్యత్ర - సాక్షాత్పదముద్దేశ్యతాత్మక ముఖ్యతా
మాహ “సాక్షాత్ప్రత్యక్షముఖ్యయోః” ఇతిహ్యాభిధానకోశః, ఏక
పదేనచ అర్థశ్చిశూషాది దృష్టప్రయోజనం శిష్యస్వరూపాజ్ఞీననం
శిష్యస్వరూప శిక్షణప్రయుక్త భగవత్కై జ్ఞర్యమ్, అనుకూల సహ
వాససిద్ధిశ్చేత్యేషాం చతుర్ణామనుద్దేశ్యత్వముచ్యతే; అనుద్దిష్టానామ
పితేషాంసిద్ధిస్తు-శిష్యేశ్వరస్వాచార్యాణామభిసన్నిభిరితచనూచ్యతే.

అత్రచ ఋష్యాదీనామనుక్తిః - “వినాపిన్యాసముద్రార్థ
తత్త్వర్చిచ్ఛస్తదై వతమ్ । ఉచ్చారణేమనోరన్య సర్వసిద్ధిఫలంభవేత్”
ఇతి పరాశరవచన మభిప్రేత్యేతిబోధ్యమ్; అన్యత్రాప్యక్తమ్ -
“నమోస్తమస్త్రరత్నం జపేయైర్వైష్ణవాన్సదా । ఋష్యా
దీశ్చకరన్యాస మజ్ఞన్యాసంవర్జయేత్ । నారీవాప్యషలోవాపి
గురువందనపూర్వకమ్ । స్త్రీణాంసంస్కారానాం పురుషాణాంతథా
విదుః । ఏవంధ్యాత్వాద్విజ్రతేషో ద్వయంనిత్యమతద్భితః । శ్రీమ

న్నారాయణంధ్యాత్వా జపేత్తంపురుషోత్తమమ్” ఇతి, పరాశర వచనే- తత్త్వర్షిచ్చన్దోదేవత మిత్యత్రచన్దశ్చదేవ సకారలోపస్తావ్విర్షః.

అత్రచోపాదానవిధిర్యథాధికారమనుష్టితో భవతీత్యుక్తం భవతి, భగవద్భోగద్రవ్యసమ్పాదనం హ్యుపాదానమ్, తచ్చాచేత సస్యపుష్పాదేరినచేతనస్యాపిసమ్పాదనరూపమితియుక్తమ్;- తథోక్తం భరద్వాజపరిశిష్టే; - “అన్యేషాన్జ్ఞానభోగానాం చేతనాచేతనాత్మ నామ్ । నిష్పాదనంరక్షణం సంస్క్రియోపనయాదిచ । భక్త్యాచ నియతాసాక్షా స్వయమారాధనక్రియా ఇత్యేతత్సకలం కాణ్డ సన్ద శాఖాదశాబ్జరమ్” ఇతి. (౨౧)

మూ;—తతస్సార్థం వినిర్గత్యభ్యుత్తైస్య ధ్నిత్యానపాయభిః ।

శ్రీరజ్జమజ్జశంద్రప్టుం పురుషం భుజగేశయమ్ ॥ (౨౨)

పదపురై.

తతః - ద్వయోపదేశానంతరమ్, శ్రీరజ్జమజ్జశమ్ - తిరువ రజ్జమ్తిరుప్పతిక్కు అలక్కూరభూతరాయ్, భుజగేశయమ్ - తిరు వనన్దాత్వాన్నేలే కణ్వళర్నరుళానిట్కిఱ, పురుషమ్ - సర్వా పేక్షిత ప్రదరాన పెరియ పెరుమాళై, ద్రప్టుమ్ - సేవిపుతఱ్కు, నిత్యానపాయభిః - క్షణకాలముమ్ విశ్లేషానహిష్టుక్కళాన, భ్యుత్తైస్సార్థమ్ - కోయిలణ్ణన్ ముతలాన అన్తరజ్జ శిష్యోకళు డన్, వినిర్గత్య - మత త్తిర నిన్దుమ్ పుఱప్పట్టు. (౨౨)

వ్యా;—(తత ఇతి) (తతః) మన్తగ్రంథ ప్రదానానంతరమ్ శ్రీరజ్జస్య - అనన్యాధేయాతిశయస్యాపిరజ్జనగరస్య, శ్రీర్వ్యానన్యాధే యాతిశయాభవతి; అతస్తత్వేన రూపణంకృతమ్, (మజ్జశమ్) అల

జ్ఞానభూతమ్, (భుజగేశయమ్) అనంతశాయిసమ్, (పురుషమ్) సర్వకారణభూతం సర్వాంతర్యామిణం సర్వాపేక్షితప్రదం భగవంతమ్, (ద్రష్టుమ్) సాక్షాత్కర్తుమ్, అన్యచ వినిర్గత్యేత్యనేనాన్వయః, (నిత్యానపాయిభిః) నియతోయోవిశ్లేషాభావః, తద్వద్భిః, “అతిశాయినే మతుబాదయః” ఇతి ఇనిప్రత్యయః, నాతోన కర్మధారయాదితినిషేధః, అతిశయశ్చ “ఛాయావాసత్వ మనుగచ్ఛేత్” ఇత్యుక్తఛాయాపీక్షయా, సాహిత్రాత్రాన భవతి, ఏతేనాత్మస్తభక్తిరుక్తాభవతి.

(భృత్యైస్సార్థమ్) క్రయవిక్రయాదౌః; వాధూల వరదాచార్య ప్రభృతిభిస్సహ(నిర్గత్య) స్వమరాదితిశేషః, అత్రాపి-యతీంద్ర) చరణద్వంద్వైత్యాదికం వర్తతే, తేన స్వాదేశ్యయతీంద్రముఖోల్లాస హేతుతయా శ్రీరజనాధదర్శనమితిలభ్యతే, తదుక్తంకావ్యే; - “సర్వం యతిపతేరేవకుర్వన్నా దేశపూర్వకమ్,” ఇత్యుపక్రమ్య- “తతస్తస్యముఖోల్లాసం చికిర్షన్నేవకేవలమ్ | నిర్జగము జగద్ధామ నిద్రాణం ద్రష్టునుచ్యుతమ్” ఇతి; నిత్యానపాయిభిః త్యేతదపి తత్రైసమ్భుటీకృతమ్. “గచ్ఛస్తమవ్వగచ్ఛంతం గరియాంసంగుణైశ్శుభైః | తదీయాస్తత్పదద్వంద్వ ఛాయాదాయాదవృత్తయః” ఇతి. ఏతేనఛాయాయా దుస్త్యజత్వాత్ తత్థాసీయానాం సహవాస సహగతాగతాదికం సదుప్యతీత్యుక్తంభవతి.

తథాచ, “ఏకోభిక్షుర్యథోక్తస్తుతావేన మిధుసంస్మృతమ్ | త్రయోగ్రామాస్సమాఖ్యాతా ఊర్ధ్వంతు నగరంయతేః | నగరస్తున కర్తవ్యం గ్రామోవా మిధునస్తువా | ఏతత్త్రియం ప్రకుర్వాణస్స్వధర్మాచ్ఛ్రియవతేయతిః |” ఇత్యేతత్, “న్నేహపైశున్యమాత్సర్యం సన్నికహ్నాదభివ్యతి |” ఇతివాక్యశేషానుసారాత్ తథావిధానాం

సన్నికర్షపరమ్; నతు “బోధయంతః పరస్పరమ్” ఇత్యుక్తానుకూల సహవాసనిపేధక మితిభావః.

అత్రచ, “ప్రభుంభక్తపరాధీనం నిత్యమాలోకయేద్ధరిమ్ । విమానమధవాతస్య దూరాద్గోచరమేవవా” ఇతి భరద్వాజసంహితోక్తేః; ఇష్టస్వపికాలేషు యత్రాపకాశోస్తి, తత్రదివ్యాలయగమనంస్వార్చ్యభగవదభిగమనాత్పుణ్యధగేవ కార్యమిత్యవగమ్యతఇతి, తదేవతతస్సార్థం వినిర్గత్యేత్యాదినోచ్యతే.

క్వచిత్తు, భగవదాయతనస్య తీర్థాసన్నక్ష్యే స్వగృహార్చనాభూత భగవదభిగమనాత్పుణ్యమేవ దివ్యాలయగమనం కర్తవ్యమ్; యథోక్తమ్ - “ఉపస్థాయాధారిశక్త్యాదీన్ సన్తర్పయచనిషీద్యచ । వస్త్రాంబ్రహ్మముఖంకృత్వాఽఽసమ్యత్తీర్థోపగంహరిమ్ । గృహంగత్వాభ్యుత్సృజమాత్వాభిగమ్య కమలాపః” ఇతి. (౨౨)

మూ, — మహాత్రిశ్రీమతిద్వారే గోపురంచతురాననమ్ ।

ప్రణిపత్యశనైరస్తః ప్రణిశస్తంభజామితమ్ ॥ (౨౩)

పదవురై.

శ్రీమతి - సకలైశ్వర్యజ్ఞాత్ నిత్యైవతాయ్, మహాతి - విశాలమాన ఇడముడైయతాయ్, ద్వారే - నాన్సుకన్ కోట్టై వాశలెన్టు పేరైయుడైయ సన్నిధిద్వారత్తిర, చతురాననమ్ - చతుర్ముఖ సంజ్ఞమాన, గోపురమ్ - గోపురత్తై, ప్రణిపత్య - మనో వాక్కాయజ్ఞాత్ దెణ్ణన్ సమర్పిత్తు, శనైః - మృదువాక (అతి నుడైయ అల్పకై యనుభవితైరుక్కి అకణ్ణలైకప్రప్పట్టత్తిరుప్పి) అస్తః -

సన్నిధికుళ్ళే, ప్రవిశంతమ్ - ఎఱుందరుళానిట్కిఱ, తమ్ - అన్ద
మణవాళ మామునికలై, భజామి - సేవిక్కేతేన్, (౨౩)

వ్యాః—(మహాతీతి) (శ్రీమతి) - బ్రహ్మాదీనామసినకృత్సన్వ
స్థిక్ ప్రవేశమాత్రేణ నర్వైశ్వర్య నిరూపకైశ్వర్యభూయషే,
((మహాతి) సర్వాత్కసాధారణనాథ గోష్ఠీపూరేషి దుష్పూర మహావ
కాశే, (ద్వారే) దివ్యాలయప్రతీహారే, (చతురాననమ్) చతుర్ముఖ
సంజ్ఞమ్, (గోపురమ్) విమానమ్, అత్రగోపురశబ్దః - తదుపరిస్థిత
విమానపరః, (ప్రణిపత్య) మనోవాక్కాయైర్నమస్కృత్య “శ్రీమ
ద్వారంమహత్ప్రస్థ నామధ్యాయన్నమస్యయా,” ఇతిహికావ్యే,
శనైః) మన్దమ్, తదీయకనకకవాటకామనీయకకబళితం కథమపి
చతురాకృష్టేతిభావః, (అన్తః) అభ్యంతరమ్, (ప్రవిశంతమ్) (తమ్)
వరవరమునిమ్, (భజామి) సేవే.

తిస్మతుగోపురాదికమ్, ప్రాప్తశేషినమృద్ధి సాక్షాత్కార
సమ్ప్రీతిరేవాస్య మన్మనఃక్రీణాతీతిభావః. ఉక్తాన్చ భరద్వాజ
సంహితాయామ్ - “ఉపేత్యాతనంవిఘ్నః ప్రణిపత్యతతస్తతః ।
పరీత్య దేవదేవేశం ప్రణమ్యాత్తానమర్పయేత్” ఇతి; అత్ర “ప్రణిపత్య
తతస్తతః” ఇతి విమానమణ్డపాదివిషయేషు తత్తన్నాభిర్నమస్య
చ్యుతే, “ప్రణిపత్యశనైరన్తః” ఇత్యత్రచ ప్రణిపత్యేతి నిర్దేశోధర
ద్వాదశచన ప్రత్యభిజ్ఞానార్థః.

మూః—దేవీగోదాయతిపతి శరద్వేషిణౌర్జశృజ్ఞౌ

నేనానాధోవిహగవృషభ శ్రీనిధిస్థితుకవ్యా ॥

భూమానీశాగురుజనవృతః పూరుష శ్చేత్యమిషా

మగ్రేనిత్యం వరవరమునేరజ్ఞీయగ్న్యప్రపద్యే ॥ (౨౪)

పదపురై.

దేవీ - అయోనిజైయా యనతరిత్తతాల్ వన్ద అప్రాకృత
తేజస్సైయుడైయళాన, గోదా - ఆన్దాల్, యతిపతికర ద్వేషిణి -
ఎచ్చెరుమానార్ సమ్మాత్వార్, రజశృజ్జమ్ - శ్రీరజ్జవిమానమ్,
సేనానాథః - సేనైముతలియార్, విహగవృషభః - పెరియ తిరువడి,
శ్రీనిధిః - శ్రీగణనాథన్, సిన్ధుకన్యా - పెరియ పిరాట్టియార్, భూమా
నీళాగురుజనవృతః - శ్రీభూమిప్పిరాట్టి, శ్రీమహాలక్ష్మి, నీళాదేవి,
సమ్మాత్వార్ ముతలియ ఆచార్యవర్గత్తాల్ శూఘ్రప్పట్ట, పూరుషః -
పరమపదనాథన్, ఇత్యమీషామగ్రే - ఆకియ ఇనర్కళ తిరుముళ్ళై,
వరవరమునే - స్వాచార్యరాన మణవాళమామునికళుడైయ; అజ్ఞీ
యగ్మమ్ - తిరువడికల్లై, నిత్యమ్ - ప్రతిదినమ్, ప్రసద్యే - దెణ్ణన్
సమప్కిణ్ణేన్ (ఇత్తాల్ సన్నిధియల్ మణవాళమామునికళ
మజ్జళాశాసనమ్ శెయ్యరుళినక్రమమ్ శొల్లప్పట్టతు.) (౨౪)

వ్యా ;—అయంశ్లోకః శతకస్థస్సేవాక్రమబోధకోఽత్రాపి
నిబద్ధః, (దేవీ) తులనీమూలసజ్జాతత్వాదతిరోహితాఽప్రాకృత
స్వభావా, (గోదా) భట్టనాథసుతా, (యతిపతిః) భగవాన్ రామా
నుజః, (శత ద్వేషీ) పరాజ్కుళః, తౌ, (రజశృజ్జమ్) శ్రీరజ్జవిమా
నమ్, పవిత్రతాగ్రవాచినాశృజ్జతేన తద్వదున్నతస్థిరవిపులం విమాన
ముచ్యతే, (సేనానాథః) విష్వక్సేనః. (విహగవృషభః) విహగా
నాపక్షిణాః, వృషభః - పరిబృథోగరుత్తాన్, (శ్రీనిధిః) శ్రీగణ
నాథః, (సిన్ధుకన్యా) శ్రీరజ్జరాజమహిషీ భూః - భూదేవీ, మా -
శ్రీదేవీ, నీళా - నీళాదేవీ, గురుజనాః - పరాజ్కుళాద్యాః ప్రధ
మేపునూనాః, తైః, వృతః - పరిగతః, (పూరుషః) పరమపదనాథ

శ్చేత్యమిషామగ్రే - ధూ, వరవరముచేరజ్జియుగ్మం నిత్య-
ప్రపద్యే

అత్రనిత్యమిత్యనేన - పరేద్యురిత్యేతత్సర్వదినప్రదర్శనార్థ
మిత్యుక్తంభవతి; స్వాద్యేశ్యభూత వరవరముచి చరణయుగళాపేక్ష
యాప్రథమమధ్యసంవర్షభూతేషు గోదాదిపురుషాస్తేషు స్వాత స్త్రీం
ణ స్వమనఃప్రవృత్తైర్వారణాయేయం స్వాధికారానుగుణా దేవరాజ
గురోర్వరవరముచిచరణావద్దశరణాగతిరితి, నాచార్యప్రాచార్యసన్ని
పాతేత్యాదినాఽస్య విరోధః

అనేన సేవాక్రమ విశేషేణప్రదక్షిణస్యసిద్ధేః “పరీత్యదేవ
దేవేశమ్” ఇతి వచనార్థోప్యనుష్ఠితోభవతి; దేవీగోదేత్యాదికే
విహగవృషభఇత్యస్తే, గురుజనవృతఇత్యత్రచ “పరీవారాంశ్చ
సేవేత భక్త్యాపరమయాహరేః । తత్తదర్పాగతాభక్తాః గుర్వా
దీంశ్చవిశేషతః” ఇతి భరద్వాజవచన మభినంహితమ్; గోదాహ్య
భక్తేషు గురుషుచాన్తర్భవతి. “అహంశిష్యాచదాసీచ భక్తాచ
పురుషోత్తమ” ఇతి భూమ్యుక్తేః; అత్రచ, అమీషామితి నపున
కలిగ్లమ్, తేనస్త్రీపున్నపునకానాం సహాక్తౌ నపునక శేషేషి
నతుతిః (౨౪)

మూ, — మజ్జళాశాసనంకృత్వా తత్రతత్రయశోచితమ్ ।

ధామ్నస్తస్మాద్వినిష్క్రమ్య ప్రవిశ్యస్వంనికేతనమ్॥ (౨౫)

పదపురై.

తత్రతత్ర - ఆణ్డాళీ ముతలాక పరమపదనాధన్ ముసివాక
పుళ్ళ అద్దన్ద విషయగ్గళిల్, మజ్జళాశాసనమ్ - ఉణ్డాన కుత్తపుకళీ

నీజీ మేస్తేలుమ్ నిరసధికమజ్జశమున్దాకవేణమెన్నిట ప్రార్థనైయె,
యథోచితమ్ - అన్దన్ద విషయత్తిత్ తమ్ ప్రేమత్తుక్కుత్తక్కతాక,
కృత్వా - శెయ్తు, తస్మాత్థాముః - అన్ద సన్నిధియలిగద్దు,
వినిష్క్రమ్య - పుటప్పట్టు, స్వంవికేతనమ్ - తమ్ మురత్తుక్కు,
ప్రవిశ్య - ఎఱున్దరుళి (౨౧)

వ్యాః—(మజ్జళాశాసనమితి) (తత్రతత్ర) గోదాది పురుషా
స్తేషు విషయేషు, (మజ్జళాశాసనమ్) ప్రేమాన్ధ్యాత్, విద్యమానా
మజ్జళ నివృత్తిప్రార్థనామవిద్యమానమజ్జళ సమృత్తిప్రార్థనాఞ్చ,
(యథోచితమ్) తత్తద్విషయానురూపమ్, చరమసిష్ఠా విశేష
స్మిన్వాధికారానురూపంవా, (కృత్వా) (తస్మాద్ధాముః) భగవద్ది
వ్యాలయాత్, (వినిష్క్రమ్య) వినిర్గత్య, (స్వమ్) శ్రీరిజ్జనాధానుజ్ఞా
లబ్ధత్వేన స్వీయతయాతోకైః త్రిపాద్యమానం (నికేతనమ్) స్థానమ్,
(ప్రవిశ్య) ప్రాప్య.

అత్రపరిపూర్ణవిషయేషి మజ్జళాశాసనకరణే ప్రమాణోప
పత్తిసమృద్ధిదాయవిస్తరః పూర్వాచార్య దివ్యసూక్తిష్వనునధేయః.
“సర్వత్రదృష్ట్యాదేవేశం జతస్తత్తమన్త్రకమ్” ఇతి శాణ్డీల్యవచన
మిహాభిప్రేతమ్, జతమిత్యన్యహి మజ్జళాశాసనపర్యవసానం పూర్వై
ర్నిర్వ్యాఢమ్.

అత్రచ భగవన్నిదేశేన నికేతనవిశేషవాసానదూష్యతి,
“అగ్నిరనికేతస్సాత్” ఇత్యాదికన్తు భగవన్నిదేశాదివిశేష
నిదానాభావే నికేతనవిశేషం నిషేధతీతిభిప్రాయేణ స్వం నికేతన
మితినిర్దిష్టమ్; “థాముస్తస్మాద్వినిష్క్రమ్య” ఇత్యేతచ్చ భగవ
ద్విశ్లేషానహిష్టుతయా అతికృచ్ఛాన్నిర్గమనమభిప్రేతి; “త్రిపీ

సంహృష్టసర్వాజ్ఞః స్తుత్వాచాభివిలోకయన్ ” ఇతి చ భరద్వాజే
శోక్తమ్ (౨౧)

మూ;—అథ శ్రీశైలనాథార్యనామ్ని శ్రీమతిమణ్డపే ।

తదఙ్గిపజ్జ-జద్వన్వచ్ఛాయా మధ్యనివాసినమ్ ॥ (౨౨)

పదనరై .

అథ - మరత్తుక్కెల్లనగుళియ పిఱకు, శ్రీశైలనాథార్య
నామ్ని - స్వాచార్యరుడై య తిరునామమాన తిరుమలైయాఢ్రావ్
రెన్ఱు పేరై యుడై యతాయ్, శ్రీమతి-ఆచార్యర్ తిరుమాళికై యిన్
మణ్ కొణ్ణుశెయ్ విత్తతాల్ నిరవధికశోభాయుక్తమాన, మణ్డపే -
మణ్డప త్తిల్ (చిత్రరూపమాక ఎల్లనగుళియగుక్కిఱ) తదఙ్గిపజ్జ-జ
ద్వన్వచ్ఛాయామధ్యనివాసినమ్ - అన్త స్వాచార్యరాన తిరువాయ్
మొట్టిప్పిల్లై తిరువడిత్తామరై కిళిన్ ఛాయైయిల్ నిత్యవాసమ్ శెయ్యు
మవగాయ్

వ్యా;—(అథేతి) ప్రవిశ్యేతిల్యపైన ఉత్తరకాలేబోధితేష్య
ధేత్వక్తిర్బుద్ధిస్థం యతీన్ద్రాయప్రతినివేదనం కృత్వేత్యర్థికా, తదు
క్తంకావ్యే;—“ఉపేత్యపునఃపేష నిజమేవనివేశసమ్ । నివేద్యనిఖి
లతత్రయతీన్ద్రాయనమస్యయా । ” ఇతి శ్రీశైలనాథార్యస్య -
స్వాచార్యస్య, నామయస్యసః తతోక్తస్తస్మిన్. “తిరుమలై
యాఢ్రావ్” ఇతిహి తన్నామ, శ్రీశైలనాథార్యేతి నామయస్యేతి
వ్యాఖ్యానేతు, తదఙ్గిత్వత్ర తచ్చభేద శ్రీశైలనాథార్యస్యపరా
మర్శఃక్లిప్తశ్చన్యాత్, (శ్రీమతి) భగవల్లోకగుర్వాది పూర్వాచార్య
దివ్యాయతననివేశక్షేత్రగత దివ్యసృత్సాన్ని లేపేన సమధికసాభాగ్య
యుక్తే (మణ్డపే) జనాశ్రయే

(తస్య) శ్రీశైలనాథార్యస్య స్వాచార్యస్య, (అఙ్గిపజ్జ-
జయోః) - పద్మనవృశచరణయోః, (ద్వన్ద్వస్య) యుగళస్య ;
ద్వంద్వేతి-సాహిత్యసాందర్యం ఛాయావైపుల్యశ్చులభ్యతే, (ఛాయా-
యాః) అనాతపస్య, (మధ్యే) అస్తరాళదేశే, నివసతీతి - నివాసీ,
సుప్యజాతావితితాచ్ఛ్మ్యేణిని, తథావిధమ్, ఇదశ్చుతథాభావనాభి
ప్రాయోగోక్తమ్, ఆలేఖ్యరూపేననిహితస్య స్వాచార్యస్య శ్రీ
శైలనాథార్యస్య అఙ్గిపజ్జ-ద్వన్ద్వస్య-ధస్తాన్నివానాభిప్రాయే
ణవేదముక్తమ్

అత్రచ, ఆచార్యపారతన్త్ర్యస్యసరాకాష్ఠాప్రకాశితాభవతి,
ఉక్తశ్చభగద్వాజపరిశిష్టే “నచక్రాద్యజ్జనం నేజ్యానజ్జానంనవిరా-
గతా । ననుస్త్రీఃసాంమైకాన్త్యం వైశ్యుక్తాగురువశ్యతా॥” ఇతి.
శ్రీశైలనాథార్యనామ్నిత్యత్రచ “కుర్యాగచేతనానాశ్చ వైష్ణవం
నామలక్ష్మచ । కరిష్యేవైష్ణవంనామ వైష్ణవాశ్రయమేవవా ।”
ఇత్యాదికంవచనమభిప్రేతమ్ శ్రీమతీత్యత్ర - “వైష్ణవస్యాజ్జ-
శయ్యాయాం వైష్ణవస్యగృహేపివా । దేశేనాతద్విచరితే సంస్థితా
యాన్తిచుద్గతిమ్” ఇత్యాదిక మచునన్దేయమ్, అత్రసంస్థితాఇతి
వాసోవివక్షితః, సన్ధావివక్షణేపి తుల్యన్యాయేనవాస విషయేపీదం
వచనంప్రమాణంభవతి । అత్రముఖ్యాభాస్మృతాన్నిలిప్తస్య ప్రతి
నిధేకుపాదానం కృతమితీబోధ్యమ్.

“తదఙ్గిపజ్జ-ద్వన్ద్వస్యఛాయా మధ్యనివాసినామ్” ఇతి
పక్షీబహువచనాన్తం కేచిత్పుతన్తి; అస్యచవ్యాచక్షణ మిత్యనే
నాన్వయః, తత్పుతశ్చ - భగవద్వరసరమునిపరమ్, పర స్వత్రపాతే,
తత్పుతేన భగవద్వరసరమునిపరామర్శే “నిజరూపభుమ్” “స్వని
కేతనమ్” ‘స్వచరణామౌభజ” ఇతి పూర్వోత్తరశైలీభగ్నోభవతి.

అథవాపస్తిబహువచనపారేషి, తత్పదం శ్రీశైలనాధార్యపర
మేష, శిష్యాణాంస్వాచార్య శిష్యత్వభావనాభిప్రాయేణత్వేదముక్త
మితిద్రష్టవ్యమ్. (౨౬)

మూ,—తత్త్వందివ్యప్రబంధానాం సారంసంసారవైరిణామ్ ।

సరిసంసరహస్యానాం వ్యాచక్షణంనమామితమ్ ॥ (౨౭)

పదవునై.

సంసారవైరిణామ్-ప్రకృతినమ్మనన్దై నివర్తిష్పిక్కుమతాయ్,
సరహస్యానామ్ - మాలమన్త్రాది రహస్యత్రయార్థ ప్రతిపాదకజ్ఞ
భాన, దివ్యప్రబంధానామ్ - భగవన్నిర్దైతుకప్రసాదలబ్ధజ్ఞానికళరుళిచ్చ
యేత దివ్యప్రబంధజ్ఞుడైయ, సారమ్ - సంసార తై జయిష్పతిల్
బలవత్తరమాన, తత్త్వమ్-స్వరూపాదియాధాత్మ్యరూపమాన అర్థ
విశేషజ్ఞులై, సరసమ్ - మాధుర్యయుక్తమాక, వ్యాచక్షణమ్ -
సంశయ విపర్యయమట అరుళిచ్చయ్యానిట్కిట, తమ్-అన్త మణ
వాళమామునికలై, నమామి - దెణ్ణన్ సమర్పిక్కితేన్. (౨౭)

వ్యా;—(తత్త్వమిత్యాది) (సంసారః) - ప్రకృతి సమ్మనన్దై,
తస్మిన్, (వైరిణామ్)-విద్వేషవతామ్, భూమ్ని మత్స్వర్గీయః, “వైరిం
విరోధేవిద్వేషే” ఇతికోశః, యద్యఃచేతనవిషయవిద్వేషవప వైర
పదప్రయోగప్రాధిరస్తి, తథాపిసంసారస్యచేతనత్వసమాధినా వైర
పదప్రయుక్తమ్; సంసారమృతిహాసోక్తి పదితిబోధ్యమ్, (సారమ్)
ప్రయోజనభూతమ్, సంసారజయోపయుక్తబలభూతంవా॥ “సారో
బలేస్థిరాంశేగ్ధే పుమాన్మయ్యైవరేత్రిషు” ఇతిరత్నమాలా,
ముముక్షూణా ముపాదేయప్రయోజనభూతం స్వవైరక్షయ సంసార
నిరాసాపయిక బలభూతమితి వేతిభావః.

(సరహస్యానామ్) మూలమన్త్రమన్త్రరత్న చరమశ్లోకాత్మక రహస్యత్రయవియతానామ్, (సరసమ్) మధురరసయుక్తమ్, మూలమన్త్రాదిప్రతిపాద్య తదీయపర్యంత శేషత్వాది స్వరూపయాధాత్మ్యాది ప్రమేయ విశేషాత్మకత్వాద్రహస్య త్రయనిష్ఠానామధికారివిశేషాణాం విశేషతోభోగ్యమితిభావః, (దివ్యప్రబంధానామ్) భగవన్నిర్దేతుకప్రసాదలబ్ధజ్ఞానాత్మక దివ్యజ్ఞానమూలకత్వాద్దివ్యానామ్, దిగాదిత్వాద్యదంతాత్ యత్ప్రత్యయః, ప్రబంధానామ్ - ద్రమిడోఽనిషద్రూపాణామ్

(తత్త్వమ్) తత్ప్రతిపాద్యం స్వరూపాదియాధాత్మ్యంకర్మ, “తత్త్వంవిలమృమానే స్యాత్స్వరూపేపరమాత్మని” ఇతి రత్నమాలా; తత్త్వమితిద్వితీయాంతం వ్యాచక్షేణమిత్యుక్తవ్యాఖ్యానక్రియాయామిన్ద్రేతి

యద్వా, తత్త్వందివ్యప్రబంధానాం సారంకర్మ, సంసారవైరిణాం సరహస్యానాం సరసంయథాభవతి తథావ్యాచక్షేణమిత్యన్వయః. (తత్త్వమ్) వస్తుభూతమ్ (దివ్యప్రబంధానామ్) ద్రమిడోఽనిషదామ్, (సారమ్) తత్ప్రతిపాద్యంప్రయోజనంచరమపర్వాత్మకం పురుషార్థంకర్మ (సంసారవైరిణామ్) ప్రకృతినమృద్ధం జహానతామ్. (సరహస్యానామ్) రహస్యత్రయవిష్టాధికారిణామ్, తేభ్య ఇత్యర్థః; సరసంయథాభవతితథా, సుఖబుద్ధ్యారూఢం ప్రాప్తితుల్యప్రీతిప్రకర్షానహంజ్ఞయథాభవతితథా, (వ్యాచక్షేణమ్) పదచ్ఛేదపదార్థోక్త్యాదిభిర్విశదంబోధయంతం (తమ్) వరవరమునిమ్, (సమామి) వ్యాఖ్యానవైదగ్ధ్యేన జితస్సన్నిర్గమోనుభవామి.

సంసారవైరిణసరహస్యాశ్చ - వాఘాలవరద నారాయణగురుప్రభృతయః, తేచస్వప్నముఖేన భగవన్నిదేశేన వరవరమునిమశీశయన్.

తదు క్తంకావ్యే-“పునస్సప్నాపదేశేన దేశేదేశేనిరఙ్కుశః ।
 అయమర్చావతారత్వసమాధిమవధీరయన్ । అత్యమర్త్యతయాతస్య
 తత్వమాత్యంతికంహితమ్ । అనఙ్కుచితమాచఖ్యా భుజ్యశ్చయనః
 పుమాన్ । దేశేదేశేవిశేషజ్ఞైరజ్ఞైరప్యవిశేషతః । ఆశ్రిత్య తత్పద
 ద్వంద్వమశ్రూయతపరంహితమ్ । రామానుజపదద్వంద్వ సౌగంధ్య
 నిధయోపియే । అనాధారణమాన్నత్య మవధూయనిజంగియా ।
 ఉత్తేజయన్తస్సాత్మానం తత్తేజస్సమ్పదాతదా ॥ శ్రుత్యైవ వైభ
 వంతస్య తత్త్వేనశరణంగతాః । సిద్ధస్సద్గుణరత్నానాం సీమాశేష
 త్వసమ్పదామ్ । వాధూలవందాచార్యో మాళిరత్నంమనీషిణామ్ ।
 అభూదనుపమస్తస్య విభూషణమనుత్తమమ్ । రామానుజమునీంద్రస్య
 శ్రీమార్దాశంధింధా ” ఇతి.

ఉత్తేజనం శరవత్తస్మయోభవే దిత్యుక్తశరదృష్టాన్తాభిప్ర
 యేణ; యద్వా, ఉత్తేజనంకుర్వత ఇత్యర్థేన కాస్తుభత్వాభిప్రాయే
 నోక్తమ్; ఏతేసపూర్వమనవాప్తాతిశయలాభాయ భగవత్సాక్షిక
 ప్రభావయుక్తవ్యక్తివిశేషాశ్రయణం యుక్తమిత్యుక్తంభవః; “య
 దర్థస్తుకృతింపూర్వం తదర్థంసపునఃక్రియా” ఇతిన్యాయాత్; ఉక్తఞ్చ
 శాణ్డిలేయ, “ఆచార్యచిత్తానుగుణం. సిద్ధాంతానుగుణంత్యపి । అన్య
 త్రశృణుయాత్ జ్ఞేయమనుజ్ఞాప్యైవజీవతీ । యస్మిన్ పంమవిద్యా
 యాం నసంసిద్ధిరబోధతః । గురోర్వాప్యన్యోగ్రాహ్యపరావిద్యా
 గుణాన్వితాత్ ॥ ఇతి.

వ్యాచక్షాణమిత్యత్ర తాచ్ఛీలికశ్చాసచ్చుత్యయః, తేనతత్ర
 వైదగ్ధ్యంవ్యజ్ఞేతమ్, వ్యాఖ్యానవైదగ్ధ్యం కావ్యేవిస్తరేణోక్తమ్,
 “ఆశంకామవిధేయానాం వాక్యానామవతారణే । అవిస్తరేణనిర్ణీ

తమథానాంప్రతిపాదనే । పూర్వోత్తరానునన్ధాన మభిప్రాయప్రకాశనే । అనన్ధిగ్ధసమాధాన మాక్షేపేషునిరుత్తరమ్ । వీక్షమాణాశ్చిరంతత్ర వ్యస్నయన్తవిచక్షణాః । సవీవభగవానేవా సహస్రవదనస్వయమ్ । అవాతరదితివ్యక్త మిత్యవ్రాచన్పరస్పరమ్ ॥ శ్రుత్యన్తనూత్రనూత్సార్థ ప్రకాశనవక్షేపురా । పరమైర్వోగిభిర్లప్టాప్రబద్ధానభ్యధాత్పరమ్ । ప్రస్తుతానన్వభూత్తత్ర భగవద్గుణవిగ్రహాః । ప్రపేదేసరమంహర్షం ప్రత్యక్షానుభవాదపి । శబ్దశక్తిరియం నిత్యా శృణ్వతాంగృహ్ణతామపి । సర్వాత్మనాహృదిస్వార్థానన్నిధాపయతీతియత్ । అతశ్చాస్త్రేష్వభివ్యజ్జం కుర్వన్ సర్వోపకారకః । సత్వశుద్ధికరంధ్యేయసన్నికర్షణచేతసః । గుణానుభవనంపత్యుర్భృత్యకృత్యమపిప్రియమ్ । వాచికంవాచికేనైవ సర్వదావిదధేసుధిః । తత్తత్ప్రబద్ధకారాణాం గురూణాంతత్రసన్నిధిమ్ । తానేవతత్తద్ధానాం వ్యాఖ్యాతృనప్యనున్యత । శ్రోతృమప్రథమత్వన్తుచిన్తయన్నాత్మనస్స్వయమ్ । అనువక్తృత్వమాస్థాయ పరేభ్యఃప్రత్యపాదయత్ అజ్ఞానామగ్రగణ్యం మామధిష్ఠాయయతీశ్వరః । అజ్ఞాతజ్ఞాపనేపాజ్ఞ మకాష్ఠీదిత్యబుధ్యత । ప్రత్యక్షలక్షితస్వాత్మ తత్వయాధాత్మ్యసమ్పదామ్ । ఆచార్యాధీనవృత్తీనాం ప్రాచామేవప్రచేతనామ్ । చరిత్రాణిపవిత్రాణి చిత్రాణినచనానిచ । మధ్యేమధ్యేమునిధ్యాత్వాభృత్యానాంప్రతిపాదయన్ । స్వైరాలాపైస్సుమధురై స్వస్వరూపవినిశ్చయమ్ । శ్రోతృణాం మతిమారోప్య సువ్యక్తంప్రత్యబోధయత్ । ” ఇతి,

భగవద్దివ్యాలయాత్స్వనికేతనాగమానన్తరం వ్యాఖ్యానం భరద్వాజేనోక్తమ్, “ప్రభుంభక్తపరాధీనం నిత్యమాలోకయేద్ధరిమ్ । విమానమథవాతస్య దూరాద్గోచరా మేవవా । స్వరూపరూప విభవ

గుణకర్మాదిశాస్త్రాణాః | వ్యాచక్షీతనిబధ్నియాచ్ఛృణోయాద్విలిఖేత్పరేత్ | చతుర్భుజముదారాజ్యం శ్యామంపద్మనిభేక్షణమ్ | శ్రీభూమి నీశాసహితం చింతయేచ్ఛసదాహృది” ఇతి, “సద్భిఃప్రణిహితాంశ్చాన్యాస్పృబన్ధాః పరిశీలయేత్” ఇతిచ.

“వ్యాచక్షీతనిబధ్నియాత్” ఇతి వచనప్రత్యభిజ్ఞానార్థమేవ వ్యాచక్షాణమితినిర్దిష్టమ్, అనేన “కృపయాశ్రమిణస్సర్వే ధర్మం బ్రూయుస్త్యలిగ్గీనేపరివాడపివాబ్రూయాత్” ఇతి విశేషశాస్త్రబలాత్ “సవ్యాఖ్యానపరోభవేత్” “సవ్యాఖ్యాముపయుజ్యేత” ఇతి సామాన్యనిషేధస్త్రైవిగ్గికశిష్యేభ్యః ఖ్యాత్యాద్యర్థేనమోక్షానుసయుక్తగ్రంథవ్యాఖ్యానవిషయ ఇతిధ్వనితమ్. (౨౭)

మూః—తతస్త్వచరణామౌభజ స్పర్శసమ్పన్నసారభైః |

పావనైర్ధిన్ స్తీర్థైర్భావయంతంభజామితమ్ || ౨౮||

సదపురైః.

తతః - దివ్యప్రబన్ధార్థ విశేషజ్గళై అరుళిచ్చయేతపిఱకు, స్వచరణామౌభజ స్పర్శసమ్పన్నసారభైః - స్వాచార్య కరణభూతరాస తమ్ముడైయ పద్మతుల్యమాన తిరువడిసమ్మన్దత్తినాల్ మికున్ద పరిమళత్తైయుడైయతాయ్, పావనైః - పరమపావనజ్గళాన, స్తీర్థైః - శ్రీపాదతీర్థ (ప్రదాన) త్తినాల్, అర్థినః - శ్రీపాదతీర్థప్రతిక్షకాళాన శిష్యర్కశ్చై, భావయంతమ్ - ఉజ్జీవిప్పియానిఱ్ఱిఱ, తమ్-అన్ద మణ వాళమామునికశ్చై, భజామి - దెణ్ణన్ సమర్పిక్కిఱేన్ (౨౮)

వ్యాః—(తతః) దివ్యప్రబన్ధవ్యాఖ్యానానంతరమ్, (స్వస్య) స్వాచార్యకరణత్వేన స్వాత్మానంభావయతఃస్వస్య, (చరణామౌభజ

యోఃపద్మతుల్యశ్రీపాదయోః. సారభ్యపావనత్వాభ్యాం సాదృశ్యంవివక్షితమ్, (స్పర్శేన) సమ్బంధేన, (సమ్పన్నసారభైః) సమధికసౌగంధ్యభరితైః, (పావనైః) పవిత్రైః, ఇదంవిశేషణద్వయం పద్మసాదృశ్యవర్ణనఫలితమ్, (తీర్థైః) విశిష్టసలిలైః; “తీర్థంశాస్త్రాధ్వరక్షేత్రోపాయోపాధ్యాయమన్త్రిషు । అవతారస్థిజప్తామ్భుః” ఇతి కోశః; తరస్యనేనతీర్థమితి పుష్పత్తిశాస్త్రద్రష్టవ్యా, (అగ్నిః) యాచమానాన్, పూర్వోక్తసంసారవైరిణఃకర్మ, (భావయంతమ్) ఉజ్జీవయంతమ్, భవనమ్-నంతా, (తమ్) వరవరమునిమ్, (భజామి) శ్రీపాదతీర్థప్రదానప్రయుక్తౌ దార్యానుసన్ధానేన విధస్సన్నిర్మమోనుభవామి.

అత్రపావనైరిత్యత్ర “స్నాతశ్చగురుణాయత్రతీర్థం నాన్యత్సోధికమ్,” ఇతి భరిద్వాజవచనమభినంహితమ్; అగ్నిన ఇత్యత్రచ “ప్రత్యౌశ్యచరణౌపాత్రే ప్రణిపత్యోపయుజ్యచ” ఇతితద్వచనమభిప్రేతమ్, ఋషిజప్తామౌవాచినాతీర్థశబ్దేనచ ఋషయోపేతచ్ఛ్రీపాదామ్బుజపస్తాభిలభ్యతే; “అనుప్రజామ్యహంనిత్యం పూయేయేత్యజ్ఞిరేణుభిః” ఇతిన్యాయాత్

తీర్థైరితిబహుత్వం ప్రదానార్థావదానోపాధికంసత్, కపిజ్జలాధికరణన్యాయాత్ త్రితేవపర్యవస్యతీ, స్మర్యతేచ-“త్రివిబేద్భిర్దుష్కర్తమ్” ఇతి; వైశ్చిత్త్య-ద్వివారమేవదీయతే, తేషామయమాశయః; ఉశనస్మృతౌ, “యత్రభాగవతానాన్తుపాదోదకనిషేవణమ్ । పావనంసర్వభూతానాం సోమపానసమంస్మృతమ్,” ఇతి భాగవతపాదోదకనిషేవణస్య సోమపానసామ్యముక్తమ్; తత్రచాసంజ్ఞాచాత్ఫలతః ప్రకారతిశ్చతత్సామ్యంవివక్షితమ్, ప్రకారశ్చ - సజ్ఞ్యావిశేషః; ద్వివారంహిస్తోమపానంక్వచిదనుష్ఠీయతే, తథాచసామప్రయో

గే మాధ్యస్థినవనసమధిక్యోక్తమ్, “హేమాత్మకాన్సం స్వంచ
మనం ద్విర్భక్షయన్తి” ఇతి, తథాచద్విత్వసంభ్యయాపి సోమపాన
సామ్యాత్ పాదోదకనిషేవణం ద్వివారంతార్యమ్,” ఇతి తదపి
యథాసమ్ప్రదాయ మనుష్ఠేయమ్.

భావయంతమిత్యనేన - ప్రాయశ్చిత్తార్థత్వమత్ర పునఃసృజే,
సమ్మన్న సారభత్వం న్యసమ్మన్నాదన్యేషామపి తత్సమ్పాదకత్వమ్;
తేనతదీయానామపి తత్సమ్మన్నా తీర్థ పాదత్వమిత్యుక్తంభవతి; భర
ద్వాజసంహితాయాఞ్చ - “దణ్డవత్ప్రిణమేద్భూమాపుపేత్య గురు
మన్వహమ్ । దిశేవాసినమన్కుర్యా ద్యత్రాసావనతిస్త్వయమ్,”
ఇత్యుపక్రమ్య, ఆచార్యవిషయే శిష్యస్య వృత్తివిశేషానుక్త్యా,
మధ్యే “ప్రత్యుశ్యచరణౌపాత్రే ప్రణిపత్యోపయుజ్యచ” ఇత్యుక్త్యా
తదనంతరమపి కాంక్షనవృత్తి విశేషానుక్త్యా, “ఆచార్యోపితథా
శిష్యః స్నిగ్ధోహితపరిస్సదా । ప్రబోధ్యబోధసియాని వృత్తిమాచార
యేత్స్వయమ్॥” ఇత్యుక్తేరాచార్యాధిక్షతశ్రవణన్యాచార్యపాదతీ
ర్థోపయోగోజ్జమితి సన్నిధిప్రకరణాభ్యామవగమ్యతెఇత్యభిప్రాయేణ,
తతస్సన్వచరణామోభజే త్యుక్తమితిద్రష్టవ్యమ్. (౨౮)

మూ:—ఆరాధ్య శ్రీనిధిపశ్చాదనుయాగం విధాయచ ।

ప్రసాదపాత్రం మాంకృత్వా పశ్యంతంభావయామితమ్ ॥

పదవృత్తే.

పశ్చాత్ - మాధ్యాహ్నికకృత్యమ్ ముక్తిప్రసాదక, శ్రీనిధిమ్-

శ్రీయః శ్రీయాన అరణ్యనకరపునై, ఆరాధ్య - పరమభక్తిభరిత

రాయ్ ఆరాధిత్తు, అనుయాయుగమ్ - భగవత్ప్రసాద ప్రతిపత్తిరూప ప్రసాదస్వీకారశై, విధాయ - శైయేతు, మామ్ - పూర్వమితత్ప్రసాదవిముఖనాన ఎన్నై, ప్రసాదసాత్రం - అవ గముతుశైయేత ప్రసాదత్తుక్కు పాత్రభూతనాక కృత్వా - ప్లజ్జి, పశ్యన్తమ్-ఎన్నై కటాక్షి త్తరుళియ, తమ్-అన్దమణవాళమామునికళై, భానయామి - పరమభక్తిభరితనాయ్ మనస్సిల్ సదా ధ్యానమ్ శైయేకితేన్ (౨౯)

వాఙ్ః—(ఆరాధ్యేతి) (పశ్చాత్) మాధ్యస్థినకృత్యానుష్ఠానానన్తరమ్, తదుక్తంకావ్యే:—“అథమాధ్యస్థినంకృత్యం కృత్వా సత్వోత్తరోమునిః । ఆరాధ్యవిధివద్దేవ మన్వభూద్రజ్జభూషణమ్ ” ఇతి, (శ్రీనిధిమ్) శ్రీయోలత్త్వానిధిమ్-నిధివత్సమ్మదూభతమ్, శ్రీయ శ్రీయంరజ్జనిధిమ్, (ఆరాధ్య) అర్చయిత్వా, “యథాయువానంరాజానం యథాచమదహస్తినమ్ । యథాప్రియాతిథింయోగ్యం భగవన్తంతథార్పయేత్ ॥ సతీవప్రియభర్తారం జననీనన్తనన్ధయమ్ । ఆచార్యం శిష్యవన్సన్త్రం మన్త్రివల్లాలయేద్ధరిమ్ ” ఇతి శాణ్డిలోక్ రీత్యా భగవన్తం పరమభక్త్యా ఆరాధ్యేత్యర్థః.

(అనుయాయుగమ్) అనుయాయ సంజ్ఞితం పరమాత్మ సమారాధనసమాప్తిప్రసాదప్రతిపత్తిసంస్కారరూపమ్, (విధాయ) యథోక్తంభరద్వాజేన - “జుహుయాదాహుతీఃపశ్చ విష్ణేప్రాణాదినంజ్ఞికే,” ఇత్యుపక్రమ్య - “కృత్యానుయాయమ్ ” ఇతి, శాణ్డిలేయనాప్యైక్తమ్ “ధాతారంహృదయాన్తస్థం ధ్యాత్వా సాదామ్బుపూర్వకమ్ । తథాన్యేజుహుయాదన్నం తత్తన్మనై స్సమాహితః । ధాయన్నేవ పరింబ్రహ్మ భోక్తారంహృదయస్థితమ్ । అశ్నీయాదత్వరో మన్త్రి భోజ్యంసర్వమకుత్సయన్ ॥ ఇతి, “పథ్యం మితశ్చశుద్ధశ్చ

రన్యంహృదయనద్దనమ్ । స్నిగ్ధందృష్టిప్రియంకోష్ఠ మన్నంభోజ్యం
మనీషిభిః ” ఇతిచ.

అత్రచ, ఏకాన్నాభ్యనుజ్ఞాతు గురువచనాదినా సమాప్యతీతి
పూర్వమేవోక్తమ్, చకారేణతదీయారాధనముచ్యతే, యథోక్తం
కావ్యే;—“ తతస్తన్ముఖసంసర్చ సరసేనసుగన్ధినా । శుచినా సుకు
చూరేణ సత్వసంశుద్ధిహేతునా । భక్తిపూతంప్రక్షిప్తైసభోజ్యేనభగ
వత్ప్రియాన్ । తత్పరస్తర్పయామాన తత్ప్రీతిప్రేమవృద్ధయే । ఆత్మా
సమాత్మనఃపశ్యన్ భోక్తారంపురుషంపరమ్ । అనుయాగం యథా
యోగం నిస్సజ్గోనిరవర్తయత్ ” ఇతి,

తదీయారాధనశ్చవిశేషశాస్త్రసిద్ధమ్, తదుక్తంభరిద్వాజపరి
శిష్టే;—“ మునయస్తత్సనిష్ఠానాం లక్షణానినిబోధత । విష్ణోర్దాసైక
ఫలతాతదేకోపాయతాస్థితిః । తదాజ్ఞాకరణేప్రీతి స్తత్కర్మగుణకీర్త
నమ్ । తచ్చిన్వాఙ్మితదేహత్వం తదీయారాధనేరతిః । తదన్యస్పగ్ధ
వైరాగ్య మిద్రియాథేవ్యలోలతా । ఆచార్యాధీనవృత్తిత్వ మాచా
ర్యాథాత్మదేహతా । క్రోధలోభమదాలస్య మానమోహవిహీన
తా । సత్యశౌచదయాధైర్య క్షమాసంతోషయుక్తతా । ఇశ్యేతైర్గ
తుజైర్యుక్తావైష్ణవాః ” ఇతి

అనేన “ అపిచాన్యకుఃకోదానం దత్వాచాన్యకుతఃఫలమ్ ।
దాతాప్రతిగ్రహేతాచ ప్రేత్యైవసరకంప్రజేత్ ” ఇత్యాదికమవై
ష్ణవయతివిషయ మిత్యుక్తంభవతి.

(మామ్) పూర్వంప్రసాదప్రసావే “ యత్యన్నంయతిపాత్ర
స్థమ్ ” ఇత్యాది సామాన్యపచనోదాహరణముఖరతయా దుర్బుద్ధి
వశా ద్విముఖంమామ్, (ప్రసాదపాత్రంకృత్వా) ప్రసాదస్య-భుక్తో

ష్ఠితస్య భోజనపాత్రస్థస్యభోజ్య శేషస్య, పాత్రమ్-యోగ్యంభాజనం
వాక్పత్వా, “యోగ్యభాజనయోపాత్రమ్” ఇతికోశః.

(పశ్యస్తమ్) తథాభూతస్యాస్య కేయం పుష్టిప్రితిసవిస్మయహ
ర్షకరుణం ప్రేక్షమాణమ్ (తమ్) వరవరమునిమ్, (భావయామి)
భ్యామ్యామి; ప్రసాదపాత్రమితి-ఉచ్ఛిష్టాశనాత్మికావృత్తిరుక్తా; తదు
క్తంభరద్వాజేన;—“యోసామస్త్రవరం ప్రాదాత్సంసారో చ్ఛేద
సాధనమ్ । ప్రతీచ్ఛేద్గురువర్యస్య తస్యాచ్ఛిష్టంసుపావనమ్” ఇతి,
అత్ర ఆచార్యవిషయే శిష్యస్యవృత్తివిశేషవిధానప్రకరణాత్తన్మధ్య
గతమిదం నైమిత్తికాద్గురోరుచ్ఛిష్టభోజనా దన్యదేవేతిస్ఫుటమ్;
అత్రచ “యత్యన్నంయతిపాత్రస్థమ్” ఇత్యాదిక మనైష్ట్యవవిషయం
గురువ్యతిరిక్త యతివిషయఞ్చేతి ద్రష్టవ్యమ్ (౨౯)

మూ;-తత శ్చేతస్సమాధాయ పురుషే ప్రమ్మరేతుణే ।

ఉత్తంసితకరద్వన్ద్వ ముపవిష్ట ముపహ్వరే ॥ (౩౦)

పదపూరై

తతః - అముతు శైయేతరుళియపిఱకు, పుష్కరేతుణే - పుణ్ణ
రీకాతునాయ్, పురుషే - పురుషశబ్దవాచ్యనాన సర్వేశ్వరనిడత్తిల్,
చేతః - మనస్సై, సమాధాయ - ఏకాగ్రమాకవైత్తు, ఉత్తంసిత
కరద్వన్ద్వంయథాతథా - తిరుముషిమేల్ వైక్కప్పట్ట ఇరణ్ణుతిరు
క్కైక్కళైయుడైయరాయ్, (సాంజలిబంధరాయ్) ఉపహ్వరే - నిర్జన
ప్రదేశత్తిల్, ఉపవిష్టమ్ - పద్మాననమాక యోగాభ్యాసత్తిల్ ఎల్లు
న్దరుళియిరాగిఱ్ఱిఱి, (మణవాళమామునికళై సేవిక్కిఱ్ఱేన్) (౩౦)

వ్యా;—(తతః) (తతః) అనుయాగానస్తరమ్, (పుష్కరే క్షణే) పుణ్డరీకాక్షే, (పురుషే) పురుషశబ్దవాచ్యేభగవతి (చేతః) హృదయమ్, (సమాధాయ) సమాధిమత్కృత్వా. సమాధిః - యోగః, ఉత్తంసితమ్-శిరోభూషణీకృతం కరద్వంద్వమ్ - పాణిద్వ ద్వంయథాభవతి, తథా, అత్రద్వంద్వశబ్దః - అఙ్జలిత్యాభిప్రాయకః, ఉత్తంసితత్వసామర్థ్యాత్; (ఉపహ్వరే) రహసి, “ఓహోన్తికముప హ్వరే” (ఉపవిప్లమ్) ఆసీనమ్; అనేన “ఉపవిశ్యాసనేయుజ్జ్యాత్” అన్యచ “నిత్యంమునిం వరవరంనిభృతోభజామి” ఇత్యత్రాన్వయః, ఇతివచనంస్ఫూరితమ్;

అనుయాగానస్తరం యోగశ్శాన్తిలేఖనోక్తః “అష్టాంగయోగ ప్రీతిచ్చ కృత్వాధ్యానఋరోవశీ” ఇతి, భరద్వాజశ్చాహః;- ‘కృత్వా నుయాగంకుర్వీత స్వాధ్యాయం వైష్ణవంపరమ్ । తతోయుజ్జీతచా త్మానం పురుషేప్రహ్వరేక్షణే” ఇతి, తతశ్చయుజ్జీతేత్యన్వయః, చకారేణస్వాధ్యాయా త్పూర్వమపీతిలభ్యతే; తేనానుయాగాన స్తర్యంసిద్ధమ్, యోగశ్చారాధనవత్ కాలత్రయేష్యనుష్ఠేయ ఇత్యు త్తరత్రవత్కృతే.

పుష్కరేక్షణత్వలిక్ష్ణాత్, యోగిహృదయే సవిగ్రహవస్థాన ముచ్యతే; పరాశరశ్చాహః; - “దేవతిర్యజ్ఞనుష్ఠాదిచేతనేష్యపిసం స్థితః । తదస్త్ర్యామ్యవస్థాహి విజ్ఞోస్సర్వగతస్యవై । సవపయోగి హృదయఃపజ్జజేతుసవిగ్రహః” ఇతి, అత్రచ, “సయశ్చాయంపు రుషే, యశ్చాసావాదిత్యే,” ఇత్యాదిత్యమణ్డలాస్తర్వర్తినిః పురు షాస్తర్వర్తినిశ్చైకోక్తే, “తస్యయథాకప్యాసం పుణ్డరీకమేవమ షీణీ” ఇత్యాదిత్యమణ్డలస్థస్యచ పుణ్డరీకాక్షతోపదేశా త్తదభిన్న స్య పురుషాస్తర్వర్తినిపిపుణ్డరీకాక్షత్వ మిత్యభిప్రాయేణ “పురుషే

పుష్కరేక్షణే” ఇతి భరద్వాజేనోక్తమ్; పురుషపదాన్ని - “పూస్సం జ్ఞేవై శరీరేస్మిన్ శయనాత్పురుషోమతః ।” ఇతి నిర్వచనాత్పురుషాన్తర్వర్తి నంభగవన్తమభిధత్తే.

అతపవకావ్యేప్యేతద్యోగప్రకరణే “ విమలాయతలోచనే । అపరాధనహేనిత్యందహరాకాశగోచరే । ” ఇత్యుక్తమ్. అత్రత్య దహరాకాశశబ్దః, “బ్రహ్మపురేదహరం పుణ్డరీకంవేశ్న” ఇత్యుక్త వృద్ధయపుణ్డరీకవివరమాహ; అపరాధనహ ఇత్యేతత్ “అఙ్గుష్ఠమా త్రః పురుషోమధ్య ఆత్మనిత్యమతి, ఈశానోభూతభవ్యస్య సతతోవిజ గుప్సతే” ఇతి శ్రుత్యుక్తార్థకథనమ్, ఆభ్యాందహరప్రమితాధికరణా క్థాస్మరితౌ.

“తతశ్చేతస్సమాధాయ పురుషేపుష్కరేక్షణే” ఇత్యేతచ్చ “తతోయుజ్జీతచాత్మానం పురుషేపుష్కరేక్షణే” ఇత్యస్యశబ్దతో ర్థతశ్చ ప్రత్యభిజ్ఞాపకమ్, తత్రతత శ్చేతస్సమాధాయేత్యేతత్ “తతో యుజ్జీతచాత్మానమ్” ఇత్యస్యార్థతః ప్రత్యభిజ్ఞాపకమ్; చేత ఇత్యా త్తానమిత్యస్యవ్యాఖ్యానమ్; “ఆత్మాయత్నధృతిస్వాన్తస్వభావవర మాత్మసు” ఇతిహిరత్నిమాలా, సమాధాయేతిచ యుజ్జీతేత్యస్య వ్యాఖ్యానమ్; యుజ - సమాధావితిహ్యర్థనిర్దేశః, తత ఇత్యేతత్తు వచనస్థచశబ్దవ్యాఖ్యానమితి ద్రష్టవ్యమ్ “పురుషేపుష్కరేక్షణే” ఇత్యేతత్ శబ్దత స్తత్ప్రత్యభిజ్ఞాపకమ్; ప్రత్యభిజ్ఞాపనప్రయోజనస్తాక్త మేవ.

(30)

మూ;—అబ్జాసనస్థమవదాత సుజాతమూర్తి

మామీలితాక్షమనుసంహిత మన్తరత్నమ్ ।

ఆనమ్రమాళిభిరుపాసిత మస్తరజ్ఞే

ర్నిత్యంమునివరవరం నిభృతోభజామి ||

3౧||

పదవురై.

అజ్ఞానసస్థమ్ - యోగార్థమాక పద్మాసనస్థిత్వైర్దుర్గుణైరుపార్జయే, అవదాతసుజాతమూర్తిమ్ - వెళుత్తుమ్ అఘ్రికీయతు మాన తిరుమేనియైయుడైయరాయ్, ఆమిలితాక్షమ్ - శుభాశ్రయవస్తుభ్యానత్తినాల్కొళ్ళమ్ మూడికొళ్ళప్పట్ట తిరుక్కణ్ణళైయుడైయరాయ్, అనుసంహితమస్త్రీరత్నమ్ - రహస్యమాక అనుసద్ధిక్కప్పట్ట మస్త్రీశేషమాన ద్వయత్తై యుడైయరాయ్, ఆనమ్రమాళిభిః - నన్టాకపణక్కియిరుక్కిఱ తిరుముడికళై యుడైయరాయ్, అస్తరజ్ఞైః - కోయిలణ్ణన్ముతలాన అస్తరజ్ఞశిష్యరత్, ఉపాసితమ్ - సదానుభవమ్ శైయ్తుకొణ్ణు శుశ్రూషిక్కప్పట్టవరాయ్, పరవరంమునిమ్ - మణవాళమామునికళై, నిభృతస్సన్ - జాగరూకనాయ్, నిత్యంభజామి - సదానుభవమ్ శైయ్యానిఱ్ఱన్, (3౧)

వ్యాః—(అబైతి) (అజ్ఞానసస్థమ్) పద్మాసనస్థితమ్, యోగే పద్మాసనం విశ్వామిత్రేణోక్తమ్, “తతోనివాతకేరమ్యే నిమోన్నతవిపర్జితే । కుశాజనసుచేలాని ఉపర్యుపరివిన్యసేత్ । పద్మాసనస్తుతత్త్వైవ కృత్వాక్లానిసమంనయేత్ ” ఇతి, (అవదాతా) క్షీరసంఘాతిగారీ, (సుజాతా) కమసీయా, (మూర్తిః) విగ్రహోయస్యసః, తథోక్తస్తమ్, (ఆమిలితాక్షమ్) ఈషస్తిలితలోచనమ్, స్మర్యతేహి “నాసాగ్రన్యస్తలోచనః ” ఇతి, (అనుసంహితమస్త్రీరత్నమ్) ఉపాంశూచ్ఛార్యమాణద్వయమ్, “అనేనమస్త్రీత్నేన మత్ప్రియేణభజేత్సదా ” ఇతిహ్యుక్తమ్, (ఆనమ్రమాళిభిః) సమ్యగవసతశిరస్సైః,

(అన్తరక్షైః) వాఘాలవరదాచార్యో భయవేదాంతాచార్యప్రభృతిభిః
(ఉపాసితమ్) నిరన్తరం సాక్షాత్కీయమాణమ్, “ సదాపరగుణా
విష్టోద్రప్తవ్య స్సర్వదేహిభిః ” ఇతిహ్యుక్తమ్, (వరవరంమునిమ్)
(నిభృతస్సన్) అవహితస్సన్, అహమ్, (నిత్యంభజామి) సర్వకా
లంసేవే, “ విగ్రహలోకనపరః ” ఇతిహ్యుక్తమ్. (3౧)

మూ;—తతశ్శుభాశ్రయేతస్మిన్నిమగ్నం నిభృతంమహః ।
యతీంద్రిప్రవణంకర్తుం యతమానంసమామితమ్ ॥ (3౨)

శ్రీదేవరాజగురువిరచితా పూర్వదినచర్యా సమాప్తా,

పదపురైః.

తతః - యోగాభ్యాసానన్తరమ్, తస్మిన్ - “ తతశ్చేతః ”
ఎన్నిజ్ఞోకత్తిర్శొల్లియ, శుభాశ్రయే - యోగిధ్యేయమాన సర్వే
శ్వరనిడత్తిర్, నిమగ్నమ్ - లయిత్తుచు, నిభృతమ్ - నిశ్చలమాయు
మిరుక్కిట, మహః - మనస్సై, యతీంద్రిప్రవణమ్ - యతిసార్వభౌ
మరాన ఎమ్మెరుమానారిడత్తిర్ ప్రవణమాకుమ్బుడియాక, కర్తుమ్-
శెయ్కైక్కు, యతమానమ్ - ఆరమ్భమ్ శేయ్యానిజ్ఞిట, తమ్ -
అన్దమణవాశమామునికళై, సమామి - దెణ్డన్ సమర్పిక్కితేన్.

వ్యా;—(తతః) (తతః) యతీంద్రిచరణద్వంద్వప్రవణేనైవ
చేతసా తదుద్దేశ్యభగవద్యోగానన్తరమ్, (తస్మిన్) పూర్వోక్తే,
(శుభాశ్రయే) పుష్కరేక్షణేపురుషే, “ హేయప్రత్యసీకత్వేనతి,
చిత్రాకర్షకత్వం శుభాశ్రయత్వమ్ ” ఇత్యుక్తంపూర్వైః, (నిమ
గ్నమ్) అవగాఢమ్, (నిభృతమ్) నిష్పన్దమ్, మహః - కర్త, (యతీ

స్మృప్రవణంకర్తుమ్) యతీన్ద్రప్రవణమేవకర్తుమ్, పూర్వత్రహి “య
తీన్ద్రచరణద్వన్ద్రప్రవణేనైవచేతసా” ఇత్యేతత్ కర్తవ్యభాగేషు
స్వాధికారానురూప్యవగమనాయా న్యవిశేషణతయానిర్దిష్టమ్, అ
త్రతుతస్యానన్యార్థత్వముచ్యతే, (యతమానమ్) ఆరథమాణమ్,
(తమ్) యతీన్ద్రప్రవణత్వేనప్రసిద్ధం వరవరమునిమ్, (నమామి) చర
మపర్వనిష్ఠావిశేష గరిష్ఠతానుసంధానేన నిర్భరోహం తత్సమ్బంధమా
త్తనోనుసంధామి, నిష్ఠావత్సమ్బంధోహి నిష్ఠాప్రాపక ఇతిభావః (32)

ఇతి దినచర్యా వ్యాఖ్యానం

సదాచారదీపికా సమాఖ్యానం

పూర్వదినచర్యా విభాగః,

వాఙ్మూల శ్రీవీరరాఘవనూరి విరచితా

పూర్వదినచర్యా వ్యాఖ్యానమాప్తా.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీ దేవ రాజగురువిరచితా

ఉత్తర దిన చర్య.

మూ;—ఇతియతికులధుర్య మేధమానై

శ్శ్రుతిమధురైరుదితైః ప్రహర్షయంతమ్ ।

వరవరమునిమేవ చింతయంతీ

మతిరియమేతి నిరత్యయప్రసాదమ్ ॥ (౧)

పదపురై.

ఇతి - యతీంద్రప్రవణరాన మణవాళమామునికళే ఎమ్మెరు
మానార్ విషయమాక అనుసన్ధిత్త యతిరాజవింశతి రూపమాయ్,
ఏధమానైః - ఎమ్మెరుమానార్ తిరువుళ్ళత్తినాల్ ఒన్ఱుపత్తాక అభి
వృద్ధమాయ్, శ్రుతిమధురైః - శైవిక్కినితాయరుక్కిఱ, ఉదితైః -
స్తోత్రజ్ఞభినాల్, యతికులధుర్యమ్ - యతిసార్వభౌమరాన ఎమ్మెరు
మానారై, ప్రహర్షయంతమ్ - మికవుమ్ తిరువుళ్ళముకక్కుమ్మడి
పణ్ణిన, వరవరమునిమేవ-మణవాళమామునికళైయే, చింతయంతీ -
ధ్యానమ్ శెయ్యానిక్కిఱ, ఇయంసుతిః - ఇతువరైయిల్ అప్రాప్త
విషయానుసన్ధానత్తినాల్ దుష్టమాన ఎన్నుడైయబుద్ధియానతు, నిర
త్యయమ్ - అన్తమిల్లామల్ నిత్యమాన. ప్రసాదమ్ - ప్రసన్నతైయై,
ఏతి . అడైన్దతు, (౧)

ఉత్తరదినచర్యావ్యాఖ్యా.

అవ;— ఏవంయతిరాజవింశతిరనూదితా, అథతామ్, ఇతి శబ్దేన పరామృశ్య, తయా యతిరాజంప్రహర్షయతో వరవరమునే శ్చింతనేన సజ్జాతం స్వమతిప్రసాదవిశేషమనునన్ధతే.

వ్యా,— (ఇతీతి) (ఇతి) ఉక్తప్రకారేణ (ఏధమానైః) “ భూయిష్టాంతేనమ ఉక్తివిధేమ ” ఇతిన్యాయేన ఏకైకశఏవశ్లోక సహస్రాయమాణైః; భూయిష్టామితి - భూయిష్టత్వంహి నస్తవ్య హృదయాభిప్రాయేణేత్యుక్తంపూర్వైః; తద్వదత్ర యతిరాజహృ దయాభిప్రాయేణ వింశ తేరేధమానత్వంవివక్షితమ్, అర్థతోగమ్భిర త్వాదప్యేధమానత్వంయుక్తమ్, (శ్రుతిమధురైః) శ్రోత్రసుఖకరైః (ఉదితైః) వచనైః.

(యతికులధుర్యమ్) యతికులశ్రేష్ఠమ్; యతికులస్వరక్షాభర నిర్వోధారంవా, (ప్రహర్షయన్తమ్) ప్రకర్షణప్రీణయన్తమ్, ప్రశ బ్దేన-ప్రీతేరనన్యార్థత్వముచ్యతే, స్వయమ్ప్రయోజనస్య ప్రకృప్తత్వ మ్, ఆత్మనేపదనిర్దేశవిరహేణ ప్రహర్షస్య కేవలపరార్థత్వంవ్యజ్యతే; ప్రహర్షయన్తమితిచ ప్రహర్షయిష్యామితి పరమాచార్యనూక్తిం స్థాయతి, (వరవరమునిమేవ చిన్తయన్తీ) ఏవకారేణచ ప్రహర్షణ కర్తృణోయతిరాజస్య స్వాతన్త్ర్యతశ్చిన్తనంవృదస్యతే, (ఇయంమతిః) ఏతావన్తంకాలమప్రాప్తవిషయ సమ్బంధాల్కలుషితా మమబుద్ధిః, కర్త్రీ, (నిరత్యయమ్) నిత్యమ్, (ప్రసాదమ్) ప్రసన్నతామ్, (ఏతి) ప్రాప్నోతి, “ ఇదో-గతౌ ”

చిన్తయన్తీత్యత్ర “ లక్షణహేతోఽః ” ఇతిహేత్వర్థశ్శత్రా దేశః; చిన్తయన్తీమతిరితితు - అనుభూయమానాను భవవన్నిర్దేశ

వరపరమునిమేవ చింతయ స్తీత్యనేన - ప్రసిద్ధచింతయ స్తీ దీర్ఘచింత
య స్తీభ్యాం విలక్షణేయం కాచిచ్చింతయ స్తీతిస్సార్థతే; ప్రహర్షయ
స్తం చింతయ స్తీ ప్రసాదమేతీత్యత్రచ “తాపార్తోజలశాయినమ్”
ఇతిన్యాయోనుసంధేయః; శ్రుతిమధునై రుదితైరిత్యత్ర రుదితైరితి
ప్రతీత్యా విరుద్ధ మతికృద్దోషఇతి కేచిదాహుః, తన్న, “శ్రుతిమధు
రైః” ఇతివిసర్గస్త రణస్తైవవ్యాజిత్యాత్

యద్వా నాత్రవిరుద్ధమతికృద్దోషః, హాహ స్తహ స్తేత్యాది నా
దుఃఖాతిశయస్యప్రస్తుతత్వా త్పురమార్తిప్రయుక్తరుదితస్య స్వరూ
పౌజ్వల్యహేతుత్వాత్, “కిమర్థంతవనేత్రాభ్యాం వారిసవతిశోక
జమ్” ఇత్యాది న్యాయేనశేషిప్రియత్వాచ్చ; “నచైవదేవీవిరరా
మకూజితాత్” ఇతిన్యాయేన శ్రుతిమధురత్వన్యాప్యప్రపత్తేశ్చ, “సు
ఖంవాదుఃఖంవా నిబిడయతుయానోస్సహృదయేత్వ మద్దానద్దాత్తా
పరిణమతిపూర్ణోరసభరః” ఇతిన్యాయేన చింతయ స్తీనిరత్యయం ప్ర
సాదమేతీత్యస్యా ప్యప్రపత్తేశ్చ, “క్రుధ్యద్విషీ దేద్వేష్యేచ్చ” ఇతి
భరద్వాజోక్తరీత్యా విషాదతత్కార్యయోరదోషత్వాచ్చ. (౧)

ఇత్థంగ్రంథనిర్మాణకర్త జేత్యుక్తస్వాభ్యాయవిశేష మనుసన్ధా
య “వ్యాఖ్యానైర్లేఖనైర్వాపి” “వ్యాచక్షీతనిబద్ధీయాత్”
ఇత్యాదివిశేషశాస్త్రసిద్ధ వ్యాఖ్యానరూప స్వాభ్యాయ విశేషమను
సన్ధతై, (అథేతి)

మూః—అధగోష్ఠీంగరిష్ఠానా మధిష్ఠాయసుమేధసామ్ ।

వాక్యాలంకృతివాక్యాని వ్యాఖ్యాతారం నమామితమ్ ॥

పదవురై.

అధ-యతిరాజవింశతి యరుళిచ్చెయ్తపిటకు, గరిష్ఠానామ్ - ప్రత్యేకమ్ గ్రన్థనిర్మాణశాలికళాయ్ మహాసీయాళాన, సుమేధసామ్-జ్ఞానవృద్ధాళానకోయిలణ్ణన్ ముతలానారుడైయ, గోష్ఠీమ్ - సదస్సుక్కు, అధిష్ఠాయ - (ఏకాంతమాక యోగాభ్యాసమ్ శెయ్తిరున్ద స్థలత్తినిన్దుమ్) ఎఱ్ఱున్దరుళి, వాక్యాలజ్ఞుతివాక్యాని - పూర్వాచార్యవచనప్రచురమాన శ్రీవచనభూషణత్తిన్ వాక్యజ్ఞుక్కు, వ్యాఖ్యాతారమ్ - పదచ్ఛేదపదార్థోక్త్యాదికళాల్ వ్యాఖ్యానమ్ శెయ్తరుళి కొణ్డీరుక్కిఱ, తమ్ - అన్దమణవాళమామునికళై, నమామి - దెణ్ణన్ సమర్పిక్కిఱేన్

వ్యాః—(అధ) గ్రన్థనిర్మాణానన్దరమ్; యతిరాజవింశత్యా యతిరాజప్రీణానానన్దరమిత్యర్థః; (గరిష్ఠానామ్) గురుతిమానామ్; ప్రత్యేకంవ్యాసపదనిర్వోధ్యాణామ్, (సుమేధసామ్) సమీచేనమేధాయుక్తానామ్, “మేధాశుగ్రహణే” ఇతిధాతు పారాదాశుగ్రహణంమేధా; “ధీర్ధారణావతిమేధా” ఇత్యుక్తరీత్యాధారణావతిధీర్వామేధా, తన్త్రోణోధయీవామేధాత్రవివక్షితాః “నిత్యమసిచ్చిజామేధయాః” ఇత్యసిచ్చిత్యయః, (గోష్ఠీమ్) పరిషదమ్, (అధిష్ఠాయ) అధ్యాస్య, ఉపహ్వరాదితిశేషః

(వాక్యాలజ్ఞుతేః) శ్రీవచనభూషణస్య, రత్నప్రచురం భూషణంరత్నభూషణమితివత్, వచనప్రచురత్వాదనుసన్ధాత్మాణా మాజ్వల్యకరత్వాచ్చవచనభూషణత్వమ్, శబ్దప్రాచుర్యంహ్యర్థప్రాచుర్యగనుకమ్, ప్రాచుర్యస్య స్వాశ్రయంప్రతివిశేష్యత్వే స్వాశ్రయసమానాధికరణ తద్విజాతీయాలృప్తినిష్ఠ ప్రతియోగిత్వ భాననియ

మాదిత్యతో వచనపదం పూర్వాచార్యవచనపరమ్; తథాచ, తద్వి
జాతీయస్య స్వవచనస్యైవ త్వమాప్యతిశయ సమ్పాదక మిత్యభి
ప్రాయేణ పూర్వాచార్యవచన ప్రచురత్వం పూర్వైర్వాఖ్యా
తమ్; అయం న్యాయోవాక్యాలఙ్కృతిపదేప్యనుసంధేయః. (వా
క్యాని) “కృతిగమిభిరసంధర్భం శ్రీమద్వచనభూషణమ్” ఇతి ప్రసి
ద్ధానికారకక్రియారూపాణి, “వివిచ్యమానంనాకాఙ్క్షం పరానాకా
ఙ్క్షశబ్దకమ్ | కర్మప్రధానంగుణవదేకార్థం వాక్యముచ్యతే,” ఇత్యు
క్తలక్షణలక్షితాని

(వ్యాఖ్యాతారమ్) పదచ్ఛేదాదిభిర్వివరణశీలమ్, తాచ్ఛీలి
కస్తృన్ప్రత్యయః, అతోనవప్తి, నలోకేతినిషేధాత్, అనేన శ్రీవ
చనభూషణస్య “పరిచితమివాధాపిగహనమ్” ఇత్యుక్తస్వభావవిశే
షోవ్యభిజ్ఞతః. అతఏవకాలక్షేపశ్చనేన సిద్ధతీత్యుక్తంభవతి, (తంవర
వరమునిం నమామి)

అథవా, గరిష్ఠానాం గోష్ఠిమధిష్ఠాయ వాక్యాలఙ్కృతివా
క్యానిసుమేధసాం వ్యాఖ్యాతారమిత్యన్వయః; సుమేధసామిత్యనే
నచ ఉపదేశపాత్రతోషయుక్తమహాబుద్ధిత్వంవివక్షితమ్; యథోక్తం
శాఙ్గిలేన, “ప్రియవాక్యం మహాబుద్ధిమ్” ఇతి, అనేన “శిష్యా
ణాంశిష్యాయావాపి స్వాధ్యాయార్థోయముచ్యతే,” ఇతి స్వాధ్యాయవి
శేషోనుష్ఠిత ఇత్యుక్తంభవతి,

అత్రచ, “సాక్షాఖిలద్రవిడసంస్కృతరూప వేదసారార్థసర్వ
హ మహారసవాక్యజాతమ్” ఇతి ప్రసిద్ధస్య శ్రీవచనభూషణస్యవ్యా
ఖ్యానాదినా సర్వోపస్వాధ్యాయానుష్ఠితోభవతి; యథోక్తంభర
ద్వాజేన, “పురా శాస్యవగాహేతసేతిహాసానియత్రచ | కేశవస్య

జగత్సర్గ స్థితిభజ్జాదితీర్త్యతే । స్తోత్రాణికల్పాన్ నామాని కథాశ్చ
వివిధాహరేః । సద్భిః ప్రణిహితాంశ్చన్యాః ప్రబధ్నాః పరిశీలయేత్
మూలస్య స్థమయోవేదః పఞ్చరాత్రఞ్చతత్పరమ్ । అన్యచ్ఛతత్పరం
గ్రాహ్యం శాస్త్రం నాన్యాదృశంపునః, “ ఇతి, “ దివసస్యాష్టధాభా
గో దత్తాదిభిరుదాహృతః ” ఇత్యుక్తప్రక్రియయాతు, “ వేదాభ్యా
సాద్భివ్రీయేతు ” ఇత్యుక్తవేదాభ్యాసః “ తత్స్వందివ్యప్రబధ్నానామ్ ”
ఇత్యాదిన్తోక్తః; “ ఇతిహాసపురాణాది పారస్పరప్రమమస్యయోః ” “ ఇతి
హాసపురాణాభ్యాం సమంసప్తమమభ్యసేత్ ” ఇత్యుక్త మితిహాస
పురాణప్రవచనస్తు శ్రీవచనభూషణవ్యాఖ్యానేనానుష్ఠిత మిత్యుక్తం
భవతి, “ వేదార్థనిర్ణయః స్మృతీతిహాసపురాణైః ” ఇతి ఖలుతద్రోప
క్రమః;

వ్యాఖ్యానప్రకారశ్చ కావ్యే విశదముక్తః, “ సతత్రనిశ్చలం
చేత శ్చిరేణవినివర్తయన్ । రహస్యగ్రంథతత్వేషు రమయామాసత
త్ప్రియాన్ । వాక్యసగ్గతివాక్యార్థ తాత్పర్యాణి యథాశ్రుతమ్ ।
వ్యాకుర్వాన్నేవపూర్వేషాం వర్తమానంపదేపదే । స్వమనీషికయా
నైవ కల్పయత్కేఞ్చిదప్యయమ్ । గుప్తాపూర్వైర్గురుత్వేన గూఢా
సద్ధానదీదృశత్ । శ్రుతిస్మృతీతిహాసేన శ్రుత్యన్తైః పఞ్చరాత్రతః ।
దేశికానాం నిబద్ధాణాం దర్శయన్నేకకణ్డతామ్ । వాక్యాలంకార
వాక్యాని వ్యాచక్షోణోవిచక్షణాన్ । సుధియస్సాస్వ దయామాస
స్వస్వరూపం సుదుర్గ్రహమ్ ” ఇతి. (౨)

మూ; — సాయ స్తనం తతఃకృత్వా సమ్యగారాధనంహరేః ।

సైవీరాలాపైశ్శుభైశ్శోభితౌ సన్దయ స్తనమామితమ్॥

పదవురై.

తతః - సాయంసన్ధ్యావస్తనమ్ శెయ్తపిఱకు, సాయస్తనమ్-
సాయంసన్ధ్యాకాలత్తిత్ శెయ్యక్కడవతాన, హరేః - ప్రాప్తివిరోధి
నిరాసకనాన అరజ్జనకరప్పనుక్కు, ఆరాధనమ్ - తిరువారాధన తై,
నమ్యక్ - నవ్తాక, కృత్వా - పరిమభక్తియుడన్ శెయ్తు, శుభైః -
మజ్జళకగమాన, స్వైరాలాపైః - స్వచ్ఛస్తమాన వార్తైకళాలే,
(దుర్గిహమానశాస్తార్థజ్జలై అరుళిచ్చెయ్తు) శ్రోత్మాన్-శ్రోతాక్కు
ళానకోయిలణ్ణన్ ముతలాన జ్ఞానాధికర్కళై, నన్దయన్తమ్-నన్తోష
యుక్తాళాక ప్పణ్ణానిఱుమ్, తమ్ - అన్దమణవాళమామునికళై,
నమామి - దెణ్ణన్సమర్పిక్కిఱేన్

వ్యాః—(తతః) బుద్ధిస్థాతాన్ధ్యవిధి సాధనాదనన్తరమ్,
ఉక్తౌత్సాహకావ్యేః - “ తతస్సాన్ధ్యంవిధింకృత్వాస్తుత్వాచమధునూద
నమ్ ” ఇతి; తతఃతత్యస్య పూర్వపరామర్శితేపి గుణోపసంహారన్యా
యేన కావ్యోక్త సాన్ధ్యవిధివిధానమానేతవ్యమ్, (సాయస్తనమ్)
సాయంసన్ధ్యాభవమ్, సాయంచరమిత్యాదినా ట్యుప్రత్యయ తుడాగ
మావనాదేశశ్చ,

(హరేః) విరోధినిరసనశీలస్య రజ్జనిధేః, అథవా, “ బ్రహ్మ
ణాశితికణ్ఠౌత్సాహకావ్యయమంవరుణమేవచ । ప్రసహ్యహారతేయస్మా త్తిస్తా
ద్ధరితిర్విత్తే ” ఇత్యుక్తరీత్యా సంప్రదేవతానియమనశీలస్య, అత్రరజ్జ
నిధిమితీ సౌలభ్యముక్తమ్, శ్రీనిధిమితీ సౌందర్యముక్తమ్ హరిమితీ
పరత్వముక్తమ్, తథాచ, పరత్వసౌందర్య సౌలభ్యానాం మేళనమా
శ్రయణీయత్వ ప్రయోజకమిత్యుక్తంభవతి. (ఆరాధనమ్) అర్చనమ్.
(నమ్యక్కృత్వా) పరభక్త్యాకృత్వా, (శుభైః) మజ్జళకరైః, (స్వై

రమేవకృతై రాభాషణైః, (శోతూః) పూర్వోక్తానుమేధసః,
(నన్దయన్తమ్) సుఖయన్తమ్, సమృద్ధాకూర్వన్తంవా, (తమ్) వర
వరమునిమ్; నమామి టునదినమృద్ధావితిభాతుపాతః

స్వైరాలాపప్రకారశ్చశతకేషుసంహితః, “ఆమ్నా యేషుస్తుతి
భిరమితై సేతిహస్యైః పురాణైర్ద్విత్యం యత్యైర్వదిహవిదుషాం
దేశికానాంప్రసాదాత్ । స్వైరాలాపై స్సులభయసితత్పశ్చమో
పాయతత్త్వం దర్శందర్శంవరవరమునే దైన్యమన్మద్విధానామ్ ” ఇతి,

“ శోధయిత్వా ” “ ఆరాధ్య ” “ ఆరాధనంకృత్వా ” ఇతి
కాలత్రయార్చనముక్తమ్, తదిదం శాణ్డిలేన్తోక్తమ్. “ఆముహూర్తా
త్తువైబ్రాహ్మీ దన్యూప్రపహరాత్సుధీః । స్నానార్చన జపస్తోత్ర
పారైః కాలంవినిోదయేత్ । భోగానుపార్జ్వయాగార్థమ్, ” ఇత్యా
రభ్య, “ ప్రసన్నోయోగమారభేత్, అభిగమ్యయథాపూర్వ మర్చ
యిత్వా యథావిధి ” ఇతి, త్రికాలద్రవ్యయోగేనేతిచ, తథా పరా
శరేణాప్యుక్తమ్, “ త్రికాలమర్చయేద్దేవం ప్రతిమానువిశేషతః, ”
ఇతి, “ ఏవంత్రికాలమర్చాయాం పూజయేద్విధివచ్చరుమ్ ” ఇతిచ,
“ కాలత్రయార్చనాస్తేతు ” ఇతిచ; యతిధర్మసముచ్చయేచ, “ప్రా
తస్నానంజపోహానం నిత్యమేకాంతశీలతా । నమస్కారోపవాసాచ
భక్తిర్విష్ణోతథాగురౌ । ఆస్తిక్యం బ్రహ్మసంస్పర్శః ప్రాణాయామ
రతిస్తధాత్త్రైకాల్యమర్చనంవిష్ణోః పరమం ముక్తిసాధనమ్ ” ఇతి,
అతిశ్చ-“ త్రైకాల్యమర్చనంవిష్ణోః ” ఇతిచ, ఇదఞ్చారాధనంపాశ్చ
కాల్యస్థానాభిషిక్తమ్, తదుక్తంభరద్వాజపరిశిష్టే, “ ప్రాప్త్యాభిగమ
నందృష్ట్యాపాదానం నమస్కారనమ్ । స్వాధ్యాయఃకీర్తనాద్యోగ స్నాన్
ర్పణాదపి కేవలమ్ । ఏవంవిద్వానేకదాపి కుర్వన్స్యాత్పాశ్చకాలికః ।
కృతంభవతివాసర్వ మిజ్యయైసహి కేవలమ్, ” ఇతి,

ఏవంయోగోపిజ్ఞైకాలికః; తదుక్తం శాణ్డిలేయ, “వత్సామి
యోగాదూర్ధ్వం యత్కర్తవ్యం సానపూర్వకమ్|ఉచ్చైస్సస్వరేణ
యోగాస్తే సుత్వాస్తోత్తైగనన్యధీః,” ఇత్యాది, తథా “అష్టాశ్చ
యోగప్రీతిశ్చ కృత్వాధ్యానపరోవశీ” ఇతి

“యామిన్యాంయోగకాలేతు యత్కర్తవ్యంయోగిభిర్నరైః|
వత్సామివస్సమాసేన శృణుధ్వంమునిపుష్కవాః,” ఇత్యుపక్రమ్య,
“కుర్యాద్యోగమతద్విధితః” ఇత్యాదిచ, యతిధర్మ సముచ్చయేచ,
శబ్దః - శూన్యేగృహేదేవగృహే గుహాయాం గరిగహ్వరే| యత్ర
వారమతేబుద్ధి సత్రాసీతప్రసన్నధీః| యోగశాస్త్రోక్తమార్గేణ
కృతానసపరిగ్రహః| యోగంయుజ్జీతసతతం సద్ధ్యాస్వపివిశేషతః,”
ఇతి, అయశ్చయోగః పాశ్చికాల్పసానాభిసీక్తః, తదుక్తం భర
ద్వాజపరిశిష్టవనః - “సర్వంయోగేనవాక్పతమ్” ఇతి తదిదంకాల
త్రయేపి యోగానుష్ఠానం “ప్రకారాన్ప్రసిద్ధాయచ” “తతశ్చేత
స్సమాధాయ” “కృత్వాచేతశ్శుభాశ్రయే” ఇత్యుక్తమ్;

శిశ్చ “శ్రీమన్యతీంద్రితపదివ్యపదాబ్జసేవామ్” ఇత్యుక్తస్వా
చార్యార్చనమపి పాశ్చికాల్పకార్యకరమ్, తదుక్తం భరద్వాజపరి
శిష్టే, “పూజనేనగురోర్వాపి సతాంవాపరిషేవణాత్,” ఇతి, ఏవం
స్వాధ్యాయోపిజ్ఞైకాలికః; తదుక్తం శాణ్డిలేయ, “వాసుదేవాదిమూ
ర్తినాం నామ్నాంసంక్షీర్తనంచరేత్,” ఇతి, ప్రాతఃకాలికంప్రకృత్వ
“అతద్ద్రితస్యస్వాధ్యాయే యోగయుక్తాత్మనస్సదా| సద్భక్త్యాస్మి
న్నదేహస్య నావశ్యం నానుకీర్తనమ్” ఇతి. “వేదాభ్యాసోద్వితీ
యేతు” ఇతి, “ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వృష్టంసప్తమమభ్యసేత్”
ఇతిచ, స్థలాంతరేషూక్తమ్, సాపిత్రైకాలికస్వాధ్యాయోత్ర
“ధ్యాత్వాంహస్యత్రితయమ్” “తత్త్వందివ్యప్రబంధానామ్” “వా

కావ్యలక్షణాని వ్యాఖ్యాతారమ్ ” ఇత్యుక్తః, అయమపిపా
 ఇతికాల్యకార్యకరః, తదుక్తంభరద్వాజపరిశిష్టే, “ స్యాధ్యాయేనా
 పివిదుష స్పర్వయోగేనవాక్మతమ్ ” ఇతి, (3)

తతఃకనకపర్యజ్ఞే తరుణద్యుమణిద్యుతౌ ।

విశాలవిమలశ్లక్ష్య తుజ్జతూలాసనోజ్వలే ॥ ౪॥

సమగ్రసౌరభోద్ధార నిరత్తరదిగంతరే ।

సోపధానేసుఖాసీనం సుకుమారేవరాసనే ॥ ౫॥

పదవురై.

తతః - స్వస్వరూపాది ప్రకాశక స్వోక్తివిశేషజ్ఞతే శిష్య
 జనగళై రజ్ఞిప్రీతిపితకు, తరుణద్యుమణిద్యుతౌ - బాలనూర్యనీచీ
 కా నియ్యయై యతాయ్, విశాలవిమలశ్లక్ష్యతుజ్జతూలాసనోజ్వలే -
 విస్తారముడై యతాయమ్, దోషరహితమాయమ్, స్నిగ్ధమాయమ్,
 ఉన్నతమాయముల్క పజ్జతైయినా లలజ్జుతమాయ్, సమగ్ర
 సౌరభోద్ధార నిరత్తరదిగంతరే - నిరవధికమాన భగవత్ప్రసాదగన్ధ
 మాల్వాది పరిమళప్రవాహాత్తినాత్ వ్యాప్తమాన నాలుపక్కతై
 యైయతాయ్, సోపధానే - శ్రమపరిహారార్థమాక శాయ్కై
 క్కుత్తక్కు తలై యశైకతై యైయతాన, కనకపర్యజ్ఞే-భృత్యౌ
 కళినాత్ సజ్జీకృతమాన స్వర్ణమయమచ్చుత్తిల్, సుకుమారే -
 అతిమృదుళమాయ్, వరాసనే - యోగయోగ్యమాన దర్శనాది
 కళాత్ శైయ్యప్పట్ట ఉత్తమాసనత్తిల్, సుఖాసీనమ్ - మనోమకూల
 మాక వెల్లునరుళియిరుక్కిట; ఇతఱ్కు, మేలే “చిన్తయామితమ్”
 ఎన్నిటవిడత్తిల్ “తమ్” ఎన్ఱతోడు అన్వయమ్. (౪)

వ్యాః—(తతః) తతః - పశ్చిమోపాయతత్వా విష్కార
పరస్వైరాలాపైః శ్రోతృజనోజ్జీవనాంతరం (తరణిమృతమణిమృతౌ)
బాలార్కసమప్రభే, విశాలేన - విస్తారవతా, విమలేన-నిర్దోషేణ,
శ్లఙ్ఘనేన - మసృణేన, తుజ్జేన - ఉచ్చితేన, తూలాసనేన, ఉజ్వలే -
ప్రకాశమానే, సమగ్రేణ - సమూర్పరేన, సౌరభస్య - భగవత్ప్ర
సాదమాల్యాది సౌగంధ్యస్య, ఉద్గారేణ - అతిశయితప్రవాహేన, నిర
స్తరాణి - నిరస్థాని దిగస్తరాణి - దిబ్బధ్యానియస్యతఃకై, (సో
పథానే) పశ్చిత్కాయవహనక్లేశ పరిహారాయోపాశ్రయభూతోప
ధానసహితే, (కనకపర్యజ్ఞే) హేమమథే, “మశ్చపర్యజ్ఞసల్య
జ్ఞాఃఖట్వయాసమాః” ఇతిహికోశః, (సుకుమారే) అతిమృ
దులే, (వరాసనే) “చేలాజనకుశోత్తరమ్” ఇత్యుక్త యోగయో
గ్యాసనే, సుఖేనాసీనమ్, అన్యచ చింతయామిత మిత్యుత్తరత్రా
స్వయః

అత్రసుఖాసీనమిత్యనేన “ఆసీనస్సమ్భవాత్” ఇతిసూత్రా
ర్థోనుసంహితః; సమగ్రసౌరభేత్యాదినాచ, “మనోనుకూలే” “తనో
నివాతకేరమ్యే యత్రవారమతేయనః” ఇత్యాదిస్మృతివచన విష
యకస్య, “యత్రైకాగ్రతా తత్రావిశేషాత్” ఇతిసూత్రార్థోను
సంహితః.

అత్ర “కనకపర్యజ్ఞే” ఇత్యస్య భృత్యైస్సజ్జీకృతఐత్యాదిః.
కావ్యేసమానప్రకరణే, “తతస్సజ్జీకృతం భృత్యైశ్శయనీయం విభూ
షయన్,” ఇత్యుక్తే, “భృత్యైస్సిద్ధైః ప్రియహితపరైరర్చితే
భద్రవీరే తుజ్గంతూలాసనవరమలజ్జుర్వత్సోపధానమ్” ఇతి శత
కోక్తేశ్చ; ఏవశ్చ భక్తభ్యర్థనయా పర్యజ్ఞభ్యనుజ్ఞానదుష్కృతిః

తథాచభాగవతేపారమహంస్య ధర్మమధికృత్య ప్రహ్లాదమ్మృత్యుజగ
రేణోక్తమ్. “ క్వచిచ్ఛయేఢరోపథే తృణపక్షాశ్మవేశ్మను ! క్వచి
త్ప్రసాదపర్యజ్ఞేకశిపావాపరేచ్ఛయా, ” ఇతి; ఏతేన “ రాత్యై
భ్యానభ్యుయానభ్యుస్త్రీకథాంతాల్యమేవచ | మభ్యుకం శుక్లవస్త్రైశ్చ
యతీనాంపతితానిషత్ ” ఇత్యాదికంతాల్యసమభివ్యాహారాత్స్వ
యంరాగతోగృహేతమభ్యునిషేధపరమితి స్ఫురితమ్; ఏతేనకావ్యా
ద్యుక్తం యానాభ్యనుజ్ఞానాదికమపివ్యాఖ్యాతమ్, “ రథేభాశై వ
శ్చరేత్క్వాపి ” ఇతి భాగవతోక్తేః, విశిష్టైవచపరాశరసంహితా
వచనాన్యత్రానుసంధేయాని; కనకపర్యజ్ఞ-ఇత్యుక్తసౌవర్ణసమ్మన్ధోపి
పరప్రార్థనయా; అఘోనదుష్యతి, యతో మేధాతిథి సౌవర్ణపరిగ్ర
హస్యైవదోషంమన్యతే, నతూపయోగన్య; తథాచతేనోక్తమ్,
“ సౌవర్ణరాప్యకాంస్యేషు తామ్రాబ్జాశ్మమయేషుచ ! భుజ్జన్భితు
ర్నలిప్యేత దూష్యతేతుపరిగ్రహాత్ ” ఇతి; ఇదభ్యువచనంన్యాయ
సామ్యాదన్యస్యాపి సౌవర్ణస్యోపయోగమనుమన్యతే, అతఏవ ‘దూ
ష్యతేతుపరిగ్రహాత్ ” ఇతివాక్యశేషస్సర్వసః, (౪) (గీ)

తన్నామగుణహర్షిత ఇత్యాద్యుక్త భక్తజనవ్రస్తుతాం స్వా
చార్యస్తుతి మనుభవతి (ఉన్మీలదితి)

మూ; - ఉన్మీలత్పద్మగర్భ ద్యుతితలముపరి క్షీరసంక్రాంతకారం ।

రాకాచన్ద్రప్రకాశవ్రచురనఖమణి ద్యోతవిద్యోతమానమ్ ॥

అజుశ్యగ్రేషుకేఞ్చిన్నతమతిమృదుశం రమ్యజామాతృయోగీ
దివ్యంతత్పాదయుగ్మం దిశతుశిరసి మేడేశి కేంద్రోదయాఘః ॥

పదవురై.

దయాళుః - పరమకృపాళువాన్, దేశికేంద్రః - ఆచార్య
శ్రేష్ఠరాన, రమ్యజామాతృయోగీ - మణవాళమామునికళ, ఉస్మి
లత్పద్మగర్భద్యుతితలమ్ - వికసియానిష్ఠుశ్చ శేంద్రామరై పూ మధ్య
ప్రదేశ త్రిన్ కాన్తిపోన్మ కాన్తియైయుడైయ అడిప్రదేశ తైయు
డైయతాయ్, ఉఱి - మేల్ భాగత్తిల్, క్షీరసక్ష్మతగారమ్ - క్షీర
రాశిపోల్ వెళుత్తుమ్, రాకాచన్ద్రప్రకాశ ప్రమర నఖమణిద్యోత
విద్యోతమానమ్ - పూర్ణచన్ద్రసదృశ కాన్తిభూయష్ఠమాన్ స్పృహ
ణీయమాన నఖకాన్తియినాల్ విశక్లానిష్ఠుమ్, అజ్గుళ్ళగ్రేమ్ - విత
అగ్నిన్మణికళిల్, కిచ్చిత్తనతమ్ - కొళ్ళమ్పణక్లియుమ్, అతిమృదు
ళమ్ - అత్యంతసుకుమారమాయ్, దిన్యమ్ - అప్రాకృతమాయ్,
తత్ - అతివిలక్షణమాన, పాదయుగ్మమ్ - తిరువడిత్రామరైకళై,
మే - అతిలాశైయుడైయ వడియేనుడైయ, శిరసిదిశతు - శిరస్సు
క్కలజ్కారమాక ప్రసాదక్కవేణుమ్. (౬)

వ్యాః—(దయాళుః) కరుణాశీలః (దేశికేంద్రః) దేశికా
నామ్ - ఆచార్యానామ్, ఇంద్రః - శ్రేష్ఠః, ఇది - పరమైశ్వర్యే,
ఆచార్యతోఽయుక్త ధర్మపుష్కలఇత్యర్థః, అనేనచస్వానున్నుత్తి
ప్రసన్నాచార్యాత్ కృపామాత్రిప్రసన్నాచార్యస్య అభ్యర్థితత్వం
వ్యజ్జితమ్; (రమ్యజామాతృయోగీ) (ఉస్మిలతః) వికసతః, సతువిక
సితస్యేత్యర్థః, (పద్మగర్భస్యేవ) వాతాతపాద్యనుపహతాభ్యంతర
ప్రదేశస్యేవ (ద్యుతిః) కాన్తిః, యస్యతత్తథోక్తమ్; తథావిధం
(తలమ్) యస్యతత్తథోక్తమ్, పద్మద్యుతిత్వచ్ఛరత్తత్వమ్; యథోక్తం
శతకే. “ పద్మపత్రాభితామ్రమ్ ” ఇహి; పాదతలస్యరత్తత్వంహి
మహాపురుషలక్షణమ్, తదుక్తమ్ “ నేత్రాంతనఖపాణ్యఘ్రితలైస్తా

మైశ్రీభిర్భగీ” ఇతి, తథా, “ముఖనేత్రాన్యజహ్వాష్ట తాలుస్తన
సఖాఃకరా । పాదౌచదశపద్మాని పద్మాకారాణియస్యచ ” ఇశ్యే
తదపి పద్మగర్భద్యుతిత్వత్రానుసంధేయమ్;

(ఉపరిక్షీరసంస్థితకారమ్) ఊర్ధ్వభాగే క్షీరరాశివర్ధవశమ్,
అనేన దివ్యచుగ్దశవిగ్రహస్య పాణ్డూరవర్ణత్వంవ్యజ్ఞితమ్, అత్రచహే
తుశ్చేషాంశత్వమ్, యథాబలభద్రస్య, తదుక్తంకావ్యే, “చుగ్దశం
పన్నగేంద్రాయ మర్త్యరూపాయచుగ్దశమ్ ” ఇతి; అత్రక్షీరసంస్థా
తేతి సజ్ఘాతదృష్టాంతమహిమ్నా పాదయోర్మహత్వంవ్యజ్ఞితే; తద
ప్రకృత్యబ్రహ్మణా, “శిరోలలాటశ్రవణే గ్రీవానక్షశ్చదృక్తథా । ఉద
రంపాణిపాదౌచ పృష్ఠందశభృహంతిచ ” ఇతి.

(రాకాచంద్రిప్రకాశేన) పూర్ణిమాచంద్రిసదృశశోభయా,
(ప్రచురాణామ్) భూయిష్ఠానామ్, (నఖమణీనామ్) రత్నవత్స్పృహ
ణీయానాంసఖానామ్ (ద్యోతేన) ప్రకాశేన, (విద్యోతమానమ్)
క్షీరార్ణవమివ అనేకచంద్రిన్ద్విశేషతోదీప్యమానమ్. అత్రచంద్రిప్ర
కాశప్రచురేతి ప్రాచుర్యస్య స్వాశ్రయంప్రతి విశేషస్య సతిసమ్భవే
ప్రాయశస్త్యాశ్రయ సమానాధికరణ స్వాశ్రయ విజాతీయనిషాల్ప
త్వప్రతియోగికత్వ భాననియమేన పద్మద్యుతిత్వ ముపస్థితత్వాల్ల
భ్యతే; చంద్రివర్ణానాం పద్మద్యుతిత్వ మగ్రభాగేష్యతిరిక్తాగ్రత్వం
సఖానాంలభ్యతే; అత్రచవచనమున్నీలత్పద్మగర్భద్యుతితలమిత్యత్ర
లిఖితంద్రష్టవ్యమ్.

(అబ్జశ్యగ్రేషుకిశ్చిన్నతమితి) కుటిలాబ్జశిత్వమనేనోచ్యతే,
తదుక్తంహి “పాదావరాజ్జులీ ” ఇతి, (అతిమృదువశమ్) పూర్వో
క్తామ్నాన కుసుమాదపికోమలమ్, (దివ్యమ్) అప్రాకృతమ్, (తత్)

విలక్షణమ్ (పాదయుగ్మమ్) (మేళిరిసి) అత్యంతప్రసితస్యనుమమా
ర్థని, (దిశతు) దదాతు, అవతంసీకరోత్పత్త్యర్థః, అత్ర “తత్పాదా
గృహ్యమూర్ధ్ని స్వే నిధాయవినయాన్వితః” ఇత్యుక్తస్య పాదధార
ణస్య ఆచార్యకర్తృకనిధాన పూర్వకత్వమత్యంత పారతన్య్యానుగు
ణం ప్రార్థయతే

(౬)

మూః—త్వంమేబన్ధు స్తవమసిజనక స్త్వం సఖాదేశిక స్త్వం ।
విద్యావృత్తంసుకృతమతులం విత్తమప్యత్తమంత్యమ్ ॥
ఆత్మా శేషీభవసిభగవ న్నాన్తరశ్శాసితాత్వం ।
యద్వాసరవం వరవరమునే యద్యదాత్మానురూపమ్ ॥

పదవృత్తైః.

వరవరమునే - మణవాళమామునికళే ! త్వమ్ - దేవరీర్, మే - అడియేనుక్కు, బన్ధుః-అవర్జనీయ సమ్బన్ధముడై య బన్ధవాక, అసి - ఆకిటీర్, త్వమ్ - దేవరీర్, జనకః - (విద్యాప్రదానాదిక శాలే) పితావాక, అసి - ఆకిటీర్, త్వమ్ - దేవరీర్, సఖాఅసి - భగవదనుభవాదికళిత వృత్తకీర్తనాదికళుక్కు సహాయభూతరాక వాకిటీర్, త్వమ్ - దేశికః - అజ్ఞాతజ్ఞాపనాదికశాల ఉపకరిక్కిట ఆచార్యరాకవాకిటీర్, త్వమ్ - దేవరీర్, విద్యా - మాతేవరక్షతీ త్యుక్తరీత్యారక్షణోపయోగియాన విద్యేయాకవాకిటీర్, త్వం - వృత్తమసి - పూర్వోక్తవిద్యాఫలమాన అనుషానమ్బోర్ హితభూతరాకిటీర్, అతులంసుకృతమపి-క్షయిష్ణువన్తి క్లేష్వసమ్మన్నిదాన మాన పుణ్యమాకవాకిటీర్, త్వమ్ - దేవరీర్, ఉత్తమమ్ - అనా యాసలభ్యమాయ్ క్షయిష్ణువన్తి క్లేయిరుక్కిట విత్తమసి - ధన

మాకాకిటీర్ త్వమ్ - దేవరీర్, ఆత్మాభవసి - పూర్వోక్తధనాది
 సర్వతైయుమ్ సార్థమాక ఉపాదానమ్ శేయీకిఱ ప్రధానభూత
 ఆత్మావాకిటీర్, శేషీభవసి - అడియేనై కిచ్చితామకొళ్ళుకిఱ
 శేషీయాకవాకిటీర్, భగవన్ - షాద్గుణ్య పరిపూర్ణరే, త్వమ్-దేవ
 రీర్, ఆన్తరః శాసితాఅసి-ఉళ్ళేనిన్తు నియమిత్తుప్పోరుమవరాకవు
 మాకిటీర్, యద్వా-తనిత్తనియామ్ బహువాకచ్చొల్లియెన్, యత్
 యత్-యాత్తోన్తు యాత్తోన్తు, ఆత్మానురూపంభవతి - ఆత్మస్వరూప
 త్తుక్కుఉచితమో, తత్సర్వమ్ - అనైయావైయుమాకవుమ్, భవసి-
 ఆకిటీర్.

వ్యాః—(త్వమితి) వరవరమునే! (త్వంమేబద్ధురసి) ఒధ్న
 తీతిబద్ధుః,-అవర్జనీయబద్ధవానసి, “ అసి ” ఇతివర్తమానేన - కాదా
 చిత్కబద్ధుభ్యోవ్యావృత్తిః, బద్ధవ్రాహ్మ్యపాయోపేయభూతాః;తథా
 భూతస్త్వమసీత్వచ్చ్యతే; (త్వంజనకోసి) పితాసి, “ సహివిద్యా
 తస్త్వంజనయతి ” ఇతిహ్యుక్తమ్, అత్రాప్యసీత్వనేన హిరణ్యాదిర్వ్య
 దస్యతే.

(త్వంసఖాసి) మిత్రమసి; మిత్రమాపదిజానీయా దితిహ్యు
 క్తమ్. భగవదనుభవాదిషు వృత్తీర్తనసాహాయ్యాదిక మత్రాభిప్రే
 తమ్; అత్రాప్యసీత్వనేన ఉపకారోపాధిక సఖత్వవిశేషోవ్యదస్యతే;
 (దేశికోసి) అజ్ఞాతజ్ఞాపక త్వేనతదాతదోపకరోషి; “ సగురోరవర
 స్త్రాతా ” ఇతి హ్యుక్తమ్, (త్వంవిద్యాసి) పూర్వోక్తగురూపదిష్ట
 విద్యాసి, మాతేవరక్షతీత్యాద్యుక్త విద్యాధర్మవానసి

(త్వంవృత్తమసి) పూర్వోక్తవిద్యాఫలభూత సద్వృత్తవద్ధిత
 భూతోసి, (అతులంసుకృతమసి) పూర్వాపరాణాం సర్వేషాంనిదాన

భూతపుణ్యమసి, అతులమిత్యనేన అచేతనభూతం క్షయిఫలప్రదం
ఫలప్రదానేనచక్షయిష్టం ప్రసిద్ధసుకృతం వ్యుదస్యతే; (త్వముత్తమం
విత్తమసి) అస్తిత్వజ్ఞానమాత్రేణ ప్రాణధారకం స్వవతాంసగోపనే
వ్యతాపాదకంధనమసి; ఉత్తమశబ్దేన- “అర్థానామార్జనేదుఃఖమ్”
ఇత్యుక్తంప్రసిద్ధసంవ్యుదస్యతే

(త్వమాత్మాభవసి) పూర్వోక్తస్య సర్వస్వాసి ఉపాదాత్మత
యాప్రధానభూతఆత్మాభవసి, (శేషీభవసి) ఆత్మనోప్యపాదాత్మత
యాప్రధానతమోసి, (భగవన్) జ్ఞానశక్త్యాదిగుణాశ్రయ, (ఆన్తర
శ్శాసితాత్వంభవసి) అన్తరేభవః ఆన్తరః, తథావిధోయశ్శాసితా -
నియన్తా, సోసి; “జనకః” “దేశికః” ఇతి బాహ్యాశాసితృత్వము
క్తమ్, అత్రత్వాన్తరంతదుచ్యతే; యద్వా, “యతత్తానమన్తరోయ
మయతి” ఇత్యుక్తోభగవాన్ ఆన్తరశ్శాసితా; తస్యాపిత్వంశాసితే
త్యర్థః, అన్తరస్యాయమాన్తర ఇతివిగ్రహః, జ్ఞానీత్వాత్మేత్వ్యుక్తేః.

(యద్వా) కింబహునా, (యద్యదాత్మాచర్యావంభవతి) విరో
ధివర్తనం ప్రథమమధ్యమ చరమపర్వప్రభేదభిన్నప్రాప్యసిద్ధ్యేత్యాది
కంయద్యదాత్మస్వరూప యాధాత్మ్యచింతంభవతి, (తత్సర్వంభ
వసి) ఉత్తరయచ్ఛబ్దస్య తచ్ఛబ్దప్రయోగోనపేక్షితః; యద్వేతిపూ
ర్వోక్తాక్షేపేవర్తతే

అత్రచ, “ఆచార్యవద్దేవతావన్నాత్మవత్పితృవత్స్వయమ్|ను
హృద్వత్సామివత్సన్తో ద్రష్టవ్యా రాజవత్తథా” ఇత్యాదికమ్,
“ఐహికాముష్మికంసర్వమ్” ఇత్యాదికచ్ఛద్రష్టవ్యమ్ (3)

మూ;—అగ్రేపశ్చాదుపరిపరీతో భూతలంపార్శ్వతోమే ।

మాశౌవక్త్రైవపుషిసకలేమానసామౌభారుహేచ ।

పశ్యౌపశ్యౌ వరవరమునే దివ్యమంఘ్రిద్వయంతే ।

నిత్యంమజ్జన్నమృతజలధౌ నిస్తరేయంభవాభిమ్ ॥ (౫)

పదపూర్వై

‘మేవరవరమునే’ మణవాశమామునికథే! దివ్యమ్ - అతి విలక్షణమాన, తే - దేవరీరుడైయ, అఙ్ఘ్రిద్వయమ్ - తరువడికలై, అగ్రే-మున్నిలుమ్, పశ్చాత్ - పిన్నక్కత్తిలుమ్, ఉపరి-మేలేయుమ్, భూతలంపరితః భూప్రదేశత్తిన్ నాలుపక్కత్తిలుమ్, మేపార్శ్వతః-ఎన్నుడైయవక్కజ్జలిలుమ్, మాశౌ - శిరస్సిలుమ్, వక్త్రై - ముఖత్తిలుమ్, సకలేవపుషి-ఎల్లాఅవయవజ్జలిలుమ్, మానసామౌభారుహేచ-హృదయపుణ్డరీకత్తిలుమ్, పశ్యౌ పశ్యౌ-భావనాప్రకర్షత్తినాల్ ప్రత్యక్షసమానాకారమాక స్ఫుటివిషయమాక్కి, అమృతజలధౌ - అమృతసాగరత్తిల్, నిత్యంమజ్జన్ - సప్తాక అవగాహితవనాయ్ కొండ్లు, భవాభిమ్ - సంసారసాగరతై, నిస్తరేయమ్ - కడక్కక్కడవేన్.

(౫)

వ్యా;—(అగ్రాదితి) వరవరమునే! (దివ్యమ్) అద్భుతమ్, (తే అఙ్ఘ్రిద్వయమ్) తవపాదయుగ్మమ్, కర్మ, (అగ్రే) పురతః, (పశ్చాత్) పృష్ఠతః; (భూతలంపరితః) భూతలస్యసమంతాత్; అభితః పరితః త్యాది నాపరితశ్చబ్దయోగేద్వితీయా; (మేపార్శ్వతః) పార్శ్వయోః; సప్తమ్యాస్తసి; (మాశౌ) శిరసి; (వక్త్రై) ముఖే, (సకలేవపుషి) అవయవకార్తస్యైవాచీ అయంసకలశబ్దః; సర్వావయవావచ్ఛిన్నేశరీర ఇత్యర్థః.

(మానసామ్భోగుహే) హృదయపుణ్డరీకే; చకారేణ చక్షు
రాదీన్ద్రియంసముచ్చీయశే; ఏశేషుస్థానేషు; (పశ్యన్) భావనాప్ర
కర్షవశాద్విశదస్సృతివిషయంకుర్వాన్; ఏతచ్చ - “ పశ్యామితామిత
ఇతః పురతశ్శుషాప్తాత్ ” ఇత్యాదివాక్రాకృతివిషయేపి ప్రసిద్ధమ్.

(అమృతజలధౌ) మృతసజ్జీవనామృతసాగరే; (మజ్జన్) అవ
గాహమాసస్స; (భవాద్భినిస్తరేయమ్) అతివర్తితుమాశాసే;
ఆశిషీలిశ్; చిత్రమిదమేకస్మిన్జలధౌ నిమజ్జనేన అన్యజలధినిస్తరణ
మితి; ఇదస్తు దివ్యాంఘ్రియుగ్మదర్శన మహిమేతిభావః.

“ సమర్థసీయస్సార్థస్య కావ్యలిజ్జంసమర్థనమ్ ” ఇత్యుక్తలక్ష
ణలక్షితం కావ్యలిజ్జమలజ్కారిః; సచ- అమృతజలభావితీ రూప
కాతిశయోక్త్యా భవాద్భిమితిరూపకేణచ అనుప్రాణిత ఇత్యజ్ఞాజ్ఞీ
భావసజ్కారిః

అమృతజలధౌ మజ్జన్నిత్యత్రచ “ సాదారవిస్తయుగళం శిరసి
కృతంధ్యాత్వా అమృతసాగరాంతర్నిమగ్న సర్వావయవ స్సుఖమా
సీత ” ఇత్యాదికమనుసంధేయమ్, వ్రాకృతేపిహివిషయే - “ ఆనంద
సాంద్రిమమృతప్లవనాదివాభూత్ ” ఇత్యుక్తమ్, “ ఆశంసాపరికల్పితా
స్వపిభవత్యానందసాంద్రిలయః ” ఇతిచోక్తమ్; అత్రచ “ గురుసా
దాచుబ్జంధ్యాయే ధ్గురోరన్యంసభావయేత్ ” ఇత్యాదిక మను
సంధేయమ్

(౮)

మూ;—కర్మాధీనేవప్రషికుమతిః కల్పయన్నాత్మభావం

దుఃఖమగ్నఃకిమితిసుచిరం దూయతేజస్తురేషః ।

సర్వంత్యక్త్యా వరవరమునే సమృత్తిత్వత్ప్రసాదా

ద్దివ్యప్రాప్తం తవపదయుగం దేహిమేసుప్రభాతమ్॥ (౯)

పదవురై.

హేవరవరమునే - యతీంద్రప్రపణరే! ఏషజన్తుః - ఇంద్రచే
తనానవన్, కర్మాధీనే - పూర్వార్జితకర్మాయత్తమాన, వపుషి-శరీ
రత్తిల్, ఆత్మభావమ్ - ఆత్మప్రతిపత్తియై, కల్పయన్ - ఆరోపిత్తవ
నాయ్, కుమతిః - అన్యధాజ్ఞానతై యదైంద్రవనాయ్, దుఃఖేమగ్నః-
ఆధ్యాత్మికాది తాపత్రయజనిత దుఃఖత్తిల్ మూఢ్ కేనవనాయ్కొ-
ణ్ణ, కిమితి - ఏన్, సుచిరమ్ - బహుకాలమాయ్, దూయతే -
పరితపిక్కితాన్; ఇతిమత్వా-ఎన్తు తిరువుళ్ళమ్మల్లి, సర్వమ్ - పూ
ర్వోక్తమాన దుఃఖాదికలై యెల్లామ్, త్యక్త్వా - విట్టు, సమ్ప్రీతి -
ఇప్పోతే, మే - ఇప్పడిపరితపిత్తుక్కొణ్ణిరుక్కిఆవెనక్కు, దివ్యమ్ -
అద్భుతమాన, తవ - దేవరీరుడైయ, పదయుగమ్ - తిరువడికలై,
ప్రాప్తుమ్ - అడైకైక్కు, సుప్రభాతమ్ - భవదనుభవదివసత్తుక్కా
రమ్భభూతమాన నల్ విడివై, త్వత్ప్రసాదాత్ - దేవరీరనుగ్రహత్తి
నాల్, దేహి - ప్రసాదిత్తురుళవేణుమ్.

వ్యా—హేవరవరమునే! (ఏషజన్తుః) (కర్మాధీనే) కర్మో
పాధికే; ఆగన్తుక ఇత్యర్థః; అనేన, ఆరోప్యాకారస్యాసత్త్వముక్తమ్,
(వపుషి) (ఆత్మభావమ్) ఆత్మత్వమ్, ఆత్మరూపంపదార్థంవా, (కల్ప
యన్) ఆరోపయన్; ద్వితీయపక్షేతాదాత్మే నారోపయన్నిత్యర్థః;
అనేనవిపరీత జ్ఞానముక్తమ్.

(కుమతిః) అన్యధాజ్ఞానవాన్, అతఏవ (దుఃఖేమగ్నస్క) (కీమ్) కిమర్థమ్; (దూయతే) తవ్యతే, ఇతి; అత్రమత్వేతిశేషః;
(ఇతి) ఇతిమత్వా, అన్యచదేహీత్యత్రాన్వయః; (సర్వమ్) పూర్వోక్త
మన్యధాజ్ఞానం విపరీతజ్ఞానం తన్నూలకదుఃఖమ్, అజ్ఞానంతత్ప్రియు

క్షంపరితపనంచేత్యేతత్సర్వమ్; (త్వత్త్వా) విస్మయః, (సమ్ప్రీతి) అద్యైవ,

[దివ్యం తవపదయుగం ప్రాప్తం సుప్రభాతంమే త్వత్ప్రసాదాదేహి] పూర్వోక్తదుఃఖాదిత్యాగపూర్వకమత్కర్తృక త్వత్పదయుగప్రాప్తిఫలకం కృపామాత్ర ప్రసన్నత్వత్ప్రసాదైక హేతుకం మత్సమ్ప్రదానకం మహాఫలానుభవదివసారమ్భభూత సమీచినప్రభాత సదానం కుగుష్పేత్యర్థః; భిన్నకర్తృకాదపి తుముచస్సాధుత్వం పూర్వమేవనిర్యూతమ్

యద్వా, ఏషజన్మరిత్యారభ్య దుఃఖేషుగ్నస్సౌ కిమితిమాయత ఇత్యన్వయః; స్వయమాచార్యదేశీయస్సౌ స్వాత్మానమేవ అన్యసమాధినా ఏషజన్మరితినిర్దిశన్, కిమితిమాయతే - కుతోహేతోస్తస్యత ఇతి స్వాచార్యప్రతినివేదయత ఇతి సజ్జమసీయమ్

యతఏవం తతఃసర్వంత్యక్త్వా - సర్వమపిదోషం నిగ్రహానావహత్యేన సజ్కల్ప్య; త్వత్ప్రసాదాత్ - త్వదీయాత్కాలుష్య విరహాదనుగ్రహాద్వా; దివ్యమ్ - అప్రాకృతమ్, ప్రాప్తమ్ - స్వరూపానురూపమ్, అద్యప్రాప్తమితితాన్తపారః; సుప్రభాతమ్ - “సకృద్దివాహైవానన్యభవతి” ఇత్యుక్తమహాదివాప్రారమ్భాయమాణం తవ పదయుగం మే - మదర్థందేహి, పూర్వమేషజన్మరిత్యుక్తాయేతి శేషః; మహ్యమిత్యేవ యోగ్యవసితమ్, “కిన్తుత్వద్రేశరణాగతానాం పరాభవౌనాధనతేనురూపః” ఇతివదియంతైలీతిద్రష్టవ్యమ్.

అత్ర “దివ్యంత్యక్త్వాదయుగ్మమ్” “దివ్యమప్హ్నిద్వయమ్” “దివ్యప్రాప్తం తవపదయుగమ్” ఇత్యాదినా దివ్యత్వాభ్యాసో గురూవమానుషత్వాభిసంస్థిత ఇతిబోధ్యమ్, గురౌహిమానుష్యత

ప్రతిపత్తిః ప్రతిపిద్ధా, “యోగురౌమానుషంభావమ్” ఇత్యాదినా;
భాగవతేచోక్తమ్, “యస్యసాక్షాద్భగవతి జ్ఞానదీప్రజేగురౌమర్త్య
బుద్ధిః శ్రుతంతస్య సర్వంకుఞ్జరశౌచవత్” ఇతి, (౯)

మూ;—యాయావృత్తిర్గనసిమమసా జాయతాంసంస్మృతిస్తే
యోయోజల్పస్సభవతువిభో నామసక్షీర్తనంతే ।
యాయాచేష్టావప్రసిభగవత్ సాభవేద్వస్తనస్తే
సంస్వంభూయాద్వరవరిమునే నమ్యగారాధనంతే ॥ (౧౦)

పదవృత్తై

హేవరవరమునే ! మమ-కర్మవశ్యనానవెన్నుడై య, మనసి-
అతిచిచ్ఛలమాన మనస్సిల్, యాయావృత్తిః - స్వసామగ్రిక్కు-
అనుగుణమాక యాతొరు యాతొరు జ్ఞానమానతు, జాయ
తామ్-ఉడ్డాకైక్కుయోగ్యమో? సా - స్వకారణవశాదవర్జనీయ
మాకపుణ్డాకిట అస్తజ్ఞానమానతు, తే-స్మరణమాత్రత్తినాల్ నిరతిశ
యసుఖజనకరాన దేవరీరుడైయ, సంస్మృతిఃజాయతామ్-నల్లస్తరణ
రూపజ్ఞానమాక ఉడ్డాక వేణుమ్; హేవిభో-ఎనక్కున్వామియే! మమ
యోయోజల్పః - స్వకారణవశత్తినాల్ యాతొరుయాతొరు అస
జ్ఞతభావణమానతు - ఎనక్కు ఉడ్డాకైక్కుయోగ్యమో?; సః -
అస్తవార్తైయానతు, శే - కీర్తనీయరాన దేవరీరుడైయ, నామసక్షీ-
ర్తసంభవతు-తిరునామసక్షీర్తనరూపమాక ఉడ్డాక వేణుమ్; హేభ
గవత్ - పూజ్యతమరాన వరవరమునియే ! మమ - కర్మపరతన్త్ర
నాన వెన్నుడైయ, వప్రసి - కుర్వద్రూపమాన శరీరత్తిల్, యా
యాచేష్టా-స్వకారణాధీనమాక యాతొరు యాతొరు చలనాత్మక
వ్యాపారమానతు ఉడ్డాకైక్కుయోగ్యమో? సా - అస్తవ్యాపార

మానతు, తే - సర్వోత్కృష్టరాన దేవరీర్విషయత్తిల్, వస్తనంభ
వేత్ - ప్రణామరూపమాక ఉణ్ణాక వేణుమ్; స్వమ్ - ఉక్తానుక్తజ్ఞ
ళాన ఎన్నుడైయ కర్తానుగుణమాక వుణ్ణాకై క్కు యోగ్యమాన
ఎల్లావ్యాపారజ్ఞభుమ్, తేసమ్యుగారాధనంభూయాత్ - త్వద్విషయ
ప్రీణనాత్మకవ్యాపారజ్ఞళాక ఉణ్ణాక వేణుమ్. (౧౦)

వ్యా, — (యాయావృత్తిరితి) హేవరవరమునే! (మమ)
కర్త పరవశస్యమే ' (మనసి) చల్చులత్వాది ధర్త భూయిష్ఠశయాప్రసి
ద్ధేచేతసి, (యాయావృత్తిర్జాయతామ్) స్వస్వసామగ్మ్యనుగుణం య
ద్యత్ జ్ఞానంజననార్హమ్, అహ్నేలోట్; (నా)స్వకారణవశాదవర్జసియో
త్పత్తికం తద్జ్ఞానం (తే సంస్కృతిర్జాయతామ్) స్కృతిసుఖకరస్య తవ
సమీచీనస్కృతిరూపా ఉత్పద్యతామ్; అద్యప్రార్థనాయాంలోట్.
జాయతామిత్యత్ర “యద్యత్పాపంప్రతిజహి జగన్నాథ సమస్య
తస్యే” ఇత్యత్రేవ ద్విర్వచనాభావఇతిద్రష్టవ్యమ్.

(విభో) స్వామి, (మమయోయోజల్పీభవతు) స్వస్వకా
రణవశా ద్యద్యదసజ్జతభావణముత్పత్త్యర్హమ్. అహ్నేలోట్, అత్ర
జల్పఇతి సవ్యావర్తనమ్, కిన్త్యర్థకథనమ్, (సః) జల్పః, (తేనామ
సక్షీర్తనంభవతు) కీర్తనీయస్యతవనామాం సమీచీనతమోచ్ఛా
రణరూప ముత్పద్యతామ్; అద్యప్రార్థనాయాంలోట్; జల్పఇత్యను
సారాత్సరితిపుల్లిగ్గమ్ “పర్యాయేణతత్పల్లిగ్గముపాదదతఇతి కామ
చారః” ఇత్యుక్తైః

(భగవన్) పరమపూజ్య! ప్రార్థితార్థనిర్వహణౌపయిక మా
హాత్మ్యనిధేవా! (మమవప్రసి) “నహికశ్చిత్తణమపి జాతుత్పిష్ఠత్య
కర్మకృత్” ఇతికుర్వద్రూపేమచ్ఛరీరే, (యాయాచేష్టా) స్వస్వకా

రణాధీనా హితాహితప్రాప్తిపరిహారార్థ స్పందనరూపా (భవేత్) ఉత్త్యక్తా; అర్హేలిజ్. (సాతేవద్దనంభవేత్) సాచేష్టా, సర్వోత్కృష్టస్యతవ ప్రణామరూపా ఉత్పద్యతామ్, ప్రార్థనాయాంలిజ్.

(సర్వమ్) ఉక్తమనుక్తఞ్చ, కర్తృ, (తేసమ్యగారాధనంభూయాత్) త్వద్విషయసమీచిన ప్రీణనంభూయాత్, ఆశిషిలిజ్, ఆరాధనంహి స్మృతికీర్తనప్రణామాదినమవాయః.

అత్రచ - మమన్వైరచార స్వదారాధనవత్ప్రీకరస్సాదిత్యర్థఞ్చివ్యాఖ్యానం - సంస్కృత్యాదిశబ్దేషు లక్షణాప్రసక్తాత్, స్వాధికారవిరోధాత్. సమ్ప్రదాయవిరోధాత్, లోకక్షోభప్రసక్తాచోచీషేక్ష్యమ్; తత్సంస్కృత్యాది ప్రార్థనకరణేతు అన్యస్మృతివిరహోపి పృథక్పార్థసీయఞ్చిగౌరవమితి మత్వాచోత్పద్యమాన సర్వవిధవ్యాపారస్యాపి ప్రాప్తవిషయకత్వా వచ్చిన్నోత్పత్తిప్రార్థనంకృతమితిధ్యేయమ్.

అత్ర, “దాన్యాభిమానోనుప్రజ్య శ్రవణంకీర్తనంస్మృతిః” ఇతివచనం “ఆత్మనోహ్యాతిసీచస్య యోగిధ్యేయపదార్హతామ్ | కృపయైప్రోషకర్తార మాచార్యం సంస్మరేత్సదా” “యచ్ఛక్రమతదర్థం తద్విష్ణోరారాధనాత్పరమ్” ఇత్యాదికఞ్చివచనమనుసంధేయమ్.

యద్వా, మమమనసియాయావృత్తిః-యద్యత్జ్ఞానమ్ సాతే సంస్మృతిర్జాయతామ్ - తత్జ్ఞానం త్వత్సంస్మృతిరూపంసదుత్పద్యతామిత్యాదిరిధః, నతుజాయతామిత్యాదేరావృత్తి రభిధానవైరూప్యఞ్చాశ్రయణీయమ్, వాక్యత్వసమ్మత్తయే పరమవివక్షితకాలవిశేషస్యభవతీత్యస్యాధ్యాహారేపినదోషః, ఏవం యోయోజల్ప ఇత్యాదిష్వపిద్రష్టవ్యమ్; తాత్పర్యార్థస్తు పూర్వయోజనాయామివానుసంధేయః.

మూ;—అపగతమదమానై రన్తిమోపాయనిష్ఠైః

రధిగతపరమార్థై రర్థకామానపేక్షైః ।

నిఖలజనసుహృద్భిర్నిర్జితకోధలోభైః

రవ్వరవరమునిభృత్యై రస్తుమేచిత్వయోగః ॥ (౧౧)

పదవురై.

వ్యా;—మే - ఇత్తనైనాల్ అసత్సహవాసమ్ పణిపోన్ద
వెనక్కు, అపగతమదమానైః - గర్వాహజ్జారాదిశూన్యాళాయ్,
అన్తిమోపాయనిష్ఠైః - భాగవతాభిమానవిషయత్వరూప చరమో
పాయనిష్ఠాళాయ్, అధిగతపరమార్థైః-నన్తాకపరిశీలి త్తనుష్ఠిక్కుప్పట్ట
భాగవతకై జ్జగ్యరూప పరమపురుషార్థతై యుడైయవర్కళాయ్,
అర్థకామానపేక్షైః - ఉపాయాన్తరోపేయాన్తర విషయకాపేక్షై
యిల్లాతవర్కళాయ్, నిఖలజనసుహృద్భిః - అనుకూలప్రతికూలమధ్య
స్థర్కళాన ఎల్లాజనజ్గళుక్కుమ్ నన్దైత్తేడుమవర్కళాయ్, నిర్జితకో
ధలోభైః - కోపతాభ్యాది మనోదోషరహితాళాయ్, వరవరముని
భృత్యైః - మణవాశమామునికళుక్కు అన్తరజ్గళిష్యాళాన కోయి
లణ్ణన్ ముతలానవర్కళుడన్, చిత్వయోగః - పాదరేఖాదికల్ పోల్
అనపాయమాన సంక్లేషమానతు, అస్తు - ఉడ్డాక వేణుమ్ (౧౧)

వ్యా;—(అపగతేతి) [మే] ఏతావన్తం కాలమసద్భిర్నిత్య
యోగవశోమే, (అపగతమదమానైః) అపగతో - మదః - స్మయః,
మానః - గర్వాపరనామా ఉత్కృష్టజనావమాన హేతురహజ్జా
రశ్చయేషాంతకోక్తేః, (అన్తిమోపాయనిష్ఠైః) అన్తిమోపాయే-
తదీయాభిమాన విషయత్వలక్షణచరమోపాయే, నిష్ఠా - నితరాం

స్థితీర్యేహంతథోక్తైః, ఇయంహినిష్ఠా మదమానాపగమకాష్ఠాదశా
భావిసి, (అధిగతపరమాధైః) అధిగతః - అశేషతఃప్రాప్తః, పర
మార్థః - స్వోత్కర్షావధి శూన్యతదీయకై జ్ఞర్యరూప పురుషార్థః,
యైస్తథోక్తైః; ఇదఞ్చ అన్తిమోపాయేత్యుక్తోపాయ నిష్ఠానురూపాపే
యకాపాలాభకీర్తనమ్,

“యత్రనాన్యత్పశ్యతి” “స్థితేరవిదే” ఇత్యాదిన్యాయ
మభిసన్ధాయాహ. (అర్థకామానపేక్షైరితి) ఉపాయోపేయాన్తర
విముఖైరిత్యర్థః, “అహజ్జార్థకామేషు” ఇత్యత్రేవ అర్థకామా
ఉపాయోపేయాన్తరాత్మకౌగ్రాహ్య, యద్వా, ప్రసిద్ధావేవార్థ
కామానివక్షీతే, (నిఖిలజనసుహృద్భిః) నిఖిలజనేషు-అనుకూలప్రతి
కూల మధ్యస్థేషుప్రాణిషు, సుహృద్భిః - హితైషిభిః, అర్థకామార్థం
శాశికజనానపేక్షీణామపి “సుహృదంసర్వభూతానామ్” ఇత్యుక్త
శేషితైల్యనురోధినాంతేషు హితైషిత్యముచ్యతే, తత్రచానుకూల
వివక్షౌద్వస్తాన్తార్థా.

(నిర్జితక్రోధలోభైః) నిర్జితౌ - క్రోధః - మనః ప్రజ్వలనమ్,
లోభః-స్థితస్యవినియోగనిరోధకేచ్ఛాచ యైస్తథోక్తైః, అనేనావర్జ
నీయ స్వభావభూతహితైషిత్య వశాన్లాకికోఽసంణే తత్కృతేనానాద
రేణనక్రుధ్యన్తి, స్వీయఞ్చహితానుశాసనంతేభ్యో వినియోక్తుమిచ్ఛ
న్తీత్యుచ్యతే, (వరవరమునిభృత్తైః) వాధూలవరదనారాయణప్రభృ
తిభిః, అన్తరజ్ఞనిరూపకత్వప్రకర్ష వివక్షయాచ వరవరమునిభృత్ప్ర
త్యేననిర్దేశం, (నిత్యయోగః) పాదోపధానపాదరేఖాదీనామివాఽన
పాయసంశ్లేషః (అస్తు) భూయాత్

అత్రచ “విశేషాద్విష్ణుభక్తేషుడమ్భం లోభంసృశంసతామ్
క్రోధమీర్ష్యాంమదంమానం సామ్యఞ్చపరివర్జయేత్ । ప్రపన్నైః

శాన్త్యభజనాద్యుక్తాపాయసమన్వితైః । వైష్ణవోవర్జయేత్సంప్రచ్యుతా
తా నేహ్యవైష్ణవాః । అభక్తమచ్యుతస్యాపి నావమన్యేతకఞ్చన ।
హితంవాబోధయేత్సాధోర్ధ్వద్వాద్వాకిభిదీప్సితమ్ । ” ఇత్యాదికం
“ విశిష్టపరమైకాస్త్రీ జ్ఞానవైరాగ్యభక్తిః । తాదృశైరేవకుర్వీత
సహసజ్గుఢనాదికమ్, ” ఇత్యాదికం “ గురౌ తత్ప్రియవత్సలః ”
ఇత్యాదికఞ్చ భరద్వాజ వచనమనుసంధేయమ్.

అత్రచ, ఉన్నీలత్పద్మగర్భేత్యాదిషు నిత్యయోగ ఇత్యస్తేషు
షట్సుల్లోకేషు స్వశిరసి స్వాచార్యకర్తృకతచ్చరణప్రదానప్రార్థనం,
తస్మిన్ సర్వవిధబద్ధుత్వాద్యధ్యవసాయః, తస్యసర్వదేశసర్వదేశా
సర్వకరణేషు సర్వదాప్రతిభాసప్రయోజకభావనా ప్రకర్షపర్యస్తయు
క్తధ్యాననంతప్రార్థనం, తత్ప్రసాదాధీన సకలవిరోధినివృత్తిప్రార్థనం
తద్విషయక సర్వవిధకై జ్గుర్యప్రార్థనం, తద్వివృద్ధిహేతుతదీయనిత్య
యోగప్రార్థనఞ్చేతిషడర్థాః ప్రతిపాదితాః.

ఏతేచ, “ మంత్రరత్నం ప్రయచ్ఛంతమ్ ” ఇతి ప్రస్తుతమన్త్ర
రత్నతాత్పర్య విషయీభూతార్థాఇతి తదీయపదసంఖ్యప్రత్యభిజ్ఞాపక
ప్రకృత్యైకసంఖ్యయా స్ఫూర్వతే, తత్రపాదయుగ్మం దిశత్విత్యనేన
“ చరణౌశరణంప్రపద్యే ” ఇత్యస్యార్థస్ఫూర్వతే; ప్రార్థనామత్పి
శరణాగతిః త్వంమేబద్ధురిత్యాదినాచ - నారాయణశబ్దార్థ ఉక్తిః,
మాతాపితేత్యుపక్రమ్య సర్వంనారాయణఇతిహిశూయతే; అగ్రే
పశ్చాదిత్యాదినా చతుర్థీలక్షితా కై జ్గుర్యాక్షిప్త పరమభక్తిరుక్తా;
కర్మాధీనఇత్యాదినాచ సమశ్చబ్దవిసత్తే విరోధినివృత్తిరుక్తా,
యాయావృత్తిరిత్యాదినాచ చతుర్థీలక్షితంకై జ్గుర్యముక్తమ్; అప
గతమదేత్యాదినాతు - అతినిషిద్ధవిశేషణవిశిష్టస్య కై జ్గుర్య ప్రతి
సమృద్ధిత్వ తాత్పర్యగర్భనారాయణశబ్దార్థో సమశ్చబ్దార్థోవాస్సో

రితః; లోడాద్యస్తపదైశ్చ తత్రాధ్యాహృతస్యామ్నదార్థ ఉక్తఇత్య
నుసన్ధేయమ్. (౧౧)

అనః—ఏవమాచార్యవిషయ స్తుతిబద్ధోనుభూతః, అధతజ్ఞ
నితప్రేమవస్త మాచార్యంవరవరముని మనుభవతి (ఇతీతి)

మూ;—ఇతిస్తుతినిబద్ధేన సూచితస్వమనీషితాన్ ।

భృత్యాః (ప్రేమార్ద్రయాదృప్త్యాసిద్ధాంతం చింతయామితమ్ ।

పదపురై

ఇతి-పూర్వోక్తపట్లొచ్చికార్థరీతియాక, స్తుతినిబద్ధేన, మణవాళ
మామునికళోవిషయమాన స్తోత్రరూపప్రబంధత్తినాల్, సూచితస్వ
మనీషితాన్ - వెళియిడప్పట్లత్తజ్జళో తజ్జళుడైయ పురుషార్థజ్జళైయు
డైయ, భృత్యాః - క్రయవిక్రయాహ్వాళాన కోయిలణ్ణ ముతలాన
శిష్యర్కళై, ప్రేమార్ద్రయా-ప్రీతియినాల్ కుళిర్ నిరుక్కిఱ, దృప్త్యా-
కటాక్షవిశేషత్తినాల్, సిద్ధాంతమ్-ననైత్తుక్కుళిరప్పణ్ణానిస్తుళ్య, తిమ్-
అన్దమణవాళమామునికళై, చింతయామి-సదాధ్యానమ్ శెయ్కితేన్

న్యాయః—ఇతిశెబ్దోయం పూర్వపట్లొచ్చిక్యర్థిపరామర్శి, నతు
శబ్దస్వరూపపరామర్శి; తత్రహి త్వంమేబధురత్యాదయో యాయా
వృత్తిరిత్యాదిశ్లోకాంతాశ్చత్వాంశ్లోకాః ఇతకేపిపతితాః; ఆద్యస్త
యోరపిహి తత్తత్సహచర్యాత్ కర్తృస్తరాస్మృతేశ్చ దేవరాజ
గురుకర్తృకత్వం న్యాయ్యమ్; యద్వా, శబ్దస్వరూపపరామర్శ్యవా
యమితిశబ్దః; స్తోత్రాణాంగస్థసౌష్ఠవప్రీత్యా దేవరాజగురుప్రణీతి
శ్లోకానామేవస్తుత్యర్థ ముపాదానసమ్భవాత్.

(స్తుతినిబద్ధేన) శ్లోకపట్కూత్సనాస్తుతిరూపప్రబంధేన (సూచిత
స్వమనీషితాన్) సూచితాని - స్వమనీషితాని స్వగతానుసన్ధానాని

యైస్తతోక్తా, స్వమనీషితశబ్దోత్ర స్వగతానుసన్ధానవాచీ, తేన
పట్లచ్చిక్యాం పరోక్షాపరోక్షనిర్దేశోపపత్తిః; నూచిత స్వమనీషితా
నిత్యత్రచప్రత్యేకంవాక్యసమాప్త్యా నూచిత స్వమనీషితానితి
లభ్యతే, తేనపట్లచ్చిశ్లోకేషు అస్మచ్ఛబ్దస్య ఏకవచనాంతతోప
పత్తిః, పాదతద్రదేఖాభూతయోర్వరదనారాయణ రామానుజము
నోః పాదయుగ్మప్రదానాది ప్రార్థనానపేక్షయా వణ్ణామేవచ ప్ర
కృతస్తుతౌ అన్వయఇతి స్ఫురణాయ శ్లోకానాంపట్లచ్చిక్యాశ్రయణ
మితిబోధ్యమ్

(భృత్యా) క్రయవిక్రయార్హత్వం స్వస్మిన్ మన్యమానా
న్, (ప్రేమార్ద్రయా) స్నేహార్ద్రయా, ఏతేన తదనుసంహితేషు
బద్ధత్వాదిషుసఖత్వమేన “బోధయన్తఃపరస్పరమ్” ఇత్యుక్తప్రయో
జనవిశేష ప్రయోజకతయా వరవరమునేః స్వహృదయారూఢ మితి
ధ్వన్యతే.

(దృష్ట్యా) కటాక్షేణ, (సిద్ధున్తమ్) ఆర్ద్రీకుర్వన్తమ్; దూయతే
జన్తురిత్యేతదపేక్షయా సిద్ధున్తమిత్యుక్తిః, పరితప్తస్యహిసేకాపేక్షా
(తమ్) వరవరమునిమ్; (చిన్తయామి) స్మరామి, తాపార్ద్రోజలశాయిన
మితిన్యాయేన సిద్ధుతశ్చిన్తనంహి తాపశాన్తిహేతురితిభావః

అత్రస్తోతృషుప్రేమార్ద్రా దృష్టిసేకోక్త్యాపరకృత స్తోత్రాహిత
హర్షోవ్యదన్తః, అనేన “స్తూయమానోనహృష్యేత్తు” ఇత్యాది
శాస్త్రాగోనుష్ఠితోభవతీతిసూచితమ్ (౧౨)

మూ;—అధభృత్యాననుజ్ఞాప్య కృత్వాచేతశ్శుభాశ్రయే ।

శయనీయంపరిష్కృత్య శయానంసంస్మరామితమ్ ॥

పదపురై.

అధ - మున్ శొల్లియపడి శిష్యాభుక్కు తత్త్వాన్తోపదేశాది కళాత్ యామద్వయమ్ కిట్టిత్తపిటకు, భృత్యాః - పూర్వోక్తరాన శిష్యాశై, అనుజ్ఞాప్య-విడైకొడు త్తనుప్పియరుళి, చేతః-తమ్ తిరువు శ్చత్తై, శుభాశ్రయే - చిత్తాకర్షకమాన ఎమ్మెరుమాన్ తిరుమేని యిల్, కృత్వా - తదేకాగ్రనూకవై త్తరుళి, శయనీయమ్ - పడు క్కైయై, పరిష్కృత్య - అలజ్జురిత్తు, శయానమ్ - కణ్వళరానిన్దు శ్చ, తమ్ - అన్దమణవాళమామునికత్తై, సంస్మరామి - ధ్యానమ్ శెయ్కజేన్.

(౧౩)

వ్యాః—(అథేతి) (అధ) పూర్వోక్తదిశా రాత్రౌ యామద్వ యాతివాహనాన న్తరమ్. తదు క్తంకావ్యేః—“సరసమనస స్సర్వాః సత్వోత్తరానభినన్దయన్ పరిషదిపరంధన్యోనిన్యేమునిః ప్రహంద్వ యమ్” ఇతి, (భృత్యాః) పూర్వోక్తాః (అనుజ్ఞాప్య) నిజర్థ స్వవివక్షితః, [జ్ఞా-నియోగే] చురాదిషుపరితమ్, అనుజ్ఞాయేత్వర్థః, యద్వా - శిష్యేష్వప్రిప్రేమా ద్రవ్యేతిసూచిత సఖత్వాభినన్ధినా అనుజ్ఞాప్యేతి నిజ స్తం ప్రయుక్తమ్; తేహ్యనుజానన్తి; తాన్స్తభాకృ త్యేత్వర్థః.

అథవా, శుభాశ్రయే పూర్వోక్తే చేతఃకృత్వా భృత్యానను జ్ఞాప్యేతియోజనీయమ్; శుభాశ్రయభూతేన భగవతా భృత్యానను జ్ఞాప్యేత్వర్థః; కృత్వాచేతశ్శుభాశ్రయిత్యేతచ్చ పూర్వోక్తరాన్వ యి, స్వస్థానేచతిష్ఠతి; తత్రపూర్వాన్వయోదర్శితః, స్వస్థానేస్థిత స్యచ “యామిన్యాం యోగకాలేతు” ఇత్యాద్యుక్తయోగంకృత్యే త్వర్థః; యామిన్యాంయోగశ్చ శాణ్డీల్యేనోక్తః, “ఈదృశఃపరమా త్మాయం ప్రత్యగాత్మతథేదృశః । తత్సచ్చిన్ద్రానుసన్ధానమితియో

గఃప్రకీర్తితః । యోగోనామేన్ద్రియైర్వైశ్చ బృద్ధేర్బ్రహ్మణి సం
స్థితః ” ఇతి

అత్ర పుష్కరేక్షణాదికం శుభాశ్రయవిశేషణ ముపసంహ
ర్యమ్; శుభాశ్రయేచేతఃకృత్వా శయనీయంపరిష్కృత్య శయా
నంతం సంస్మరా మీత్యుత్తరత్రాన్వయః, (శయనీయమ్) శయనమ్
(పరిష్కృత్య) అలఙ్కృత్య, ఆసనాత్పర్యక్తాచ్ఛయనీయ మథాన్త
రమ్; తథాచ పూర్వోక్తాద్యోగ యోగ్యాసనాదుత్థాయ శయనంప్రా
ప్త్యేత్యర్థః, “తతస్సజ్జీకృతంభృత్యైశ్చ శ్చయనీయంవిభూషయన్” ఇతి
చకావ్యే; తథాచ భృత్యప్రయాససాఫల్యచిక్ష్ీర్షయైవ శయనీయా
భ్యుపగమః, నతుతత్ర తాత్పర్య మిత్యయమర్థోలభ్యతే.

శయనీయంపరిష్కృత్యజ్యేతికేచిత్సరస్తి, సతుపారోర్థస్వారస్యవిర
హాత్, కాన్యగతినమాన ప్రకరిణస్థనిదైశ్చవై ఘట్యాచ్యోపేక్ష్యః,
శుభాశ్రయేచేతనఃకరణం శయానత్వఞ్చ సమకాలినవేతిలబ్ధమ్, త
థాచ, యతిధర్మసముచ్చయే శౌనకః;-“ శరణంనకుర్యాత్, నకార
యేత్, కృతంప్రవిశేత్, అధబ్రహ్మోపాసీత, తచ్చిత్తవీవశయాత ”
ఇతి.

(సంస్మరామి) అనుజ్ఞాప్యేతి బహిర్గమనసూచితేన డర్శనాన
వసరేణ స్మరణమేవప్రాప్తకాలమితి “శ్రీమాన్సుఖసుప్తః ” ఇత్యు
క్తదిశా తాత్కాలికశోభాతశయ విశిష్టతయా స్మరామిత్యర్థః.

మూ, — దినచర్యామిమాందివ్యాం రమ్యజామాతృయోగినః ।

భక్త్యానిత్యమనుధ్యాయక్ ప్రాప్నోతిపరిమంపదమ్॥ ౧౮

ఇతి శ్రీ దేవరాజగురువరచితా ఉత్తరదిశచర్యా సమాప్తా.

పదవురే.

ఇమామ్-“పరేద్యుః పశ్చిమేయామే” ఎన్తుతుడజ్జి, “ శయానంసంస్మరామితమ్ ” ఎన్ను మళవాకప్రతిపాదికప్పట్ట, దివ్యామ్ అప్రాకృతమాయ్, రమ్యజామాతృయోగినః - నిష్కృష్టసత్వనిష్ఠరాన మణవాళమామునికళుడైయ, దినచర్యామ్-అహారాత్రాద్యనుష్ఠానప్రతిపాదకమాన ఇంద్రగన్ధతై. నిత్యమ్-ప్రతిదినమ్, భక్త్యా-నిరతిశయ ప్రీతియుడన్, అనుభూయన్ - అనవరత మనుసన్నిధిః పురుషన్ పరమంపదమ్ - సర్వోత్కృష్టత్వేన ప్రసిద్ధమాన పరమపదతై, ప్రాప్నోతి - అడైకితాన్. (౧౪)

వ్యాః—నిగమే దినచర్యానుసన్ధానఫలమాహ, (దినచర్యేతి) (ఇమామ్) “ పరేద్యుః పశ్చిమేయామే ” ఇత్యారభ్య “ శయానంసంస్మరామితమ్ ” ఇత్యన్తనన్దర్భరూపాం, తాదృశనన్దర్భప్రతిపాదితాంవా, (దివ్యామ్) దివిభవామ్, అస్పృష్టసంసారదోషగన్ధాయాం నిత్యవిభూతావేన సమ్భావితామ్, అత్రప్రాయేణదుర్లభామ్

అస్యాశ్చదౌర్లభ్యం భరద్వాజపరిశిష్టే అభిహితమ్, “సునూక్ష్మత్వాద్దురాపత్వాన్మహత్వాదౌరవాదపిమయాంపరమోధర్మః ప్రోక్తసిద్ధ్యై పునఃపునః ” ఇతి, “ పరమైకాన్తినాంధర్మః కృతేషూర్జఃప్రవర్తతే । క్షీయమాణః క్రమేణాయం కలౌఘాస్యతివానవా ॥ నానాకామాన్వితజ్ఞానా నానాదైవతయాజినః । సరాభగవదైకాన్త్యం నాస్థాస్యన్తికలాయుగే । పరంభాగవతంవర్తన్ దృష్ట్యాపి కలిమోహితాః । స్రభవన్తినవిద్వాంసన్త్యక్తుంపూర్వానువర్తిన్ । భవిష్యన్తికలౌకేచిత్ క్వచిదేకాన్తినోహరా । మోహయిష్యన్తిచ పరేకుతర్కైస్తాకుదృష్టయః ” ఇతిచ.

యద్వా, (దివ్యామ్) “దివ్యశాస్త్రగణేషుచ” “దివ్యాగమ
మథాపివా” ఇత్యుక్తదివ్యశాస్త్రసిద్ధత్వాద్దివ్యత్వం విపక్షితమ్ ।
దిగాదిత్వాద్యత్పత్రిత్యయః (రమ్యజామాతృయోగినః) నిష్కృప్త
సత్త్వైకనిష్కస్య భగవతో వరవరమునేః, (దినచర్యామ్) అహో
రాత్రక్రియా ప్రతిపాదకకృతిమ్, వానపదత్వాది శబ్దవదుపచారాత్
దినచర్యాశబ్దః - తత్ప్రదిపాదకగ్రంథేవర్తతే. అహోరాత్రక్రియా
యాంవా.

దినాదిశబ్దానాం హిరాత్యాదిశబ్దానమభివ్యాహృతానామ
హోరాత్ర పరత్వమ్, రాత్యాదిశబ్దానాం దినాదిశబ్దానమభి
వ్యాహృతానా మహోరాత్రపరత్వం “షడహోర్మాసాభవంతి”
“తిస్రాహ్నిర్నడుహంతి” ఇత్యాదిషుద్భవమ్; యద్వా, అహో
రాత్రకర్తవ్యేషు అభిగమనాదిషుపశ్చను అహఃకర్తవ్యానాంభూయ
స్వాద్దినచర్యేతిభూయసా వ్యవదేశో మల్లగ్రామాదివదితి ద్రష్ట
వ్యమ్; ఆహ్నికాదిశబ్దేష్యయం న్యాయోనుసంధేయః.

(నిత్యమ్) ప్రతిదినమ్, (భక్త్యా) ఆరాధ్యేభగవతి ఆరాధకే
వరవరమునా ఆరాధనరూపే పాశ్చికాలికకర్మణిచ గౌరవ్యప్రతి
పత్తి సహకృత నిరతిశయప్రేక్షా, (అనుభూయన్) అనవరతమను
సన్దధానఃపురుషః యావజ్జీవంహోతవ్యస్యాగ్నిహోత్రస్య సాయం
ప్రాతర్వ్యవస్థానత్, వ్యవస్థానిరాసాయ అనుభూయన్నిత్యుక్తమ్,
అత్రలక్షణహేత్వోరితిశత్రాదేశః

ఈదృశేదినచర్యానుభూయనంహి “యద్యదాచరిత్రశేషః”
ఇత్యాదిన్యాయేన శక్తానాం పాశ్చికాలికానుష్ఠాన నిష్ఠాపర్యవసాన
ముఖేన సిద్ధోపాయాధికారంపూరియత్ ఫలసిద్ధిప్రయోజకంభవతి,
అశక్తానాస్తు అనుష్ఠానకార్యకరంభవతి.

యద్యపి, పాశ్చాత్యకాలికకర్తాః స్వతంత్రోపాయత్వమువగమ్య
తే, యథా, “అచ్చిద్రవశ్చకాలజ్ఞాః పశ్చియజ్ఞవిచక్షణాః । పూర్ణై
వర్షశతేధీరాః ప్రాప్తువస్తియధాజ్ఞసా” ఇతి లక్ష్యేతన్త్రైభిహితమ్,
తథా శాణ్డీల్యోపాహ, “సర్వధర్మానముత్సృజ్య పాశ్చికాల్య
మనువ్రతాః! వ్యామిశ్రయోగనిర్ముక్తా గచ్ఛన్తిపురుషోత్తమమ్” ఇతి.

తథాపి, భరద్వాజాదిభిస్సిద్ధోపాయనిష్ఠేన ఫలరూపతయైవ
తేషాం కర్తవ్యత్వముక్తమ్, “అధస్వధర్మనిరతః ప్రాజ్ఞోభక్తసుసల
క్షణః । సతేనాభిరతోహ్యేవ ప్రపన్నసిద్ధిమూర్తుయాత్ ” ఇత్యు
పక్రమ్య ప్రపన్నధర్మానుక్త్వా, “కృత్వాభిగమనంపూర్వముపాదా
యచనముదః । ఇష్టాద్ధీత్యచయజ్ఞానోభోగైః కాలంవిनోదయేత్”
ఇత్యాదినా; అత్రహివినోదనోక్తిః ఫలరూపత్వాభిప్రాయేణ

పరాశర శ్చాహ “ఉపాయభావాత్సన్త్యజ్యస్వకర్తాదిచతుష్ట
యమ్ । కర్మకుర్యాదసక్తిస్సన్ సస్తుష్టైవరమాత్మనః । ” ఇతి
అత్ర తచ్చకుర్యాదిత్యనుక్త్వా కర్మకుర్యాదిత్వక్తిః - క్రియమాణ
కర్మణస్త్యక్తిభ్యః కర్తాస్తరిత్యాభిప్రాయేణ, తదుక్తంభరద్వాజపరి
శిష్యే “బాహ్యస్సదసతాన్వాస్తీభేదః ప్రాయేణకర్మసు । సజ్కల్పా
దేవభిన్నాని సహేతుర్బన్ధమోక్షయోః” ఇతి, అతోనోపాయాన్త
రాన్వయప్రసక్తః, వినియోగపుధక్త్వన్యాయేనాపి నోపాయాన్తరా
న్వయప్రసక్త ఇతిధ్యేయమ్.

(పరమంపదంప్రాప్నోతి) “సర్వతఃపుష్టేష్వనుత్తమేషూ
త్తమేషు” ఇత్యాదినాసర్వోత్కృష్టత్వేన ప్రతిపాదితం తద్విజ్ఞాః పర
మంపదమిత్యుక్తమ్, పర్వత్రయాత్మకప్రాప్త్యసిద్ధేర్నిర్విఘ్న దేశభూత
స్థానమ్, (ప్రాప్నోతి) సాధ్యవృద్ధిలక్షణ ప్రకర్షణాప్నోతి.

అత్రచ ప్రాప్నోతిపరమంపదమిత్యనేన “ అథవృత్తిమిమాం
శశ్వత్కుర్వాణోవిగతవృధః । విసృజ్యదేహంప్రాప్నోతి తద్విష్ణోః
పరమంపదమ్ ” ఇతి భరద్వాజవచనం ప్రత్యభిజ్ఞాస్యతే; భక్త్యాదిన
చర్యానునుభూయన్నిత్యత్రచ-“ యశ్చేహంసహితాం పుర్యాం
శృణుయాచ్ఛాసయేతవా । సముక్తస్సర్వసాపేభ్య స్సర్వాకా
మా సమశ్నుతే ” ఇతి, భరద్వాజవచనం “ వృత్తింసన్తోనుభూ
యేమా మనురూపామిహాత్మనః । పరత్రచానుమోదిస్తే పరిమేణ
వివశ్చితా ” ఇతి భరద్వాజపరిశిష్టవచనశ్చానున్ధేయమ్.

వచనేషుచ, తద్విష్ణోఃపరమాపదమిత్యనేన - పరిమేప్రాయమ
న్నిత్యస్య, సర్వాకామా సమశ్నుతే ” ఇత్యనేన - “ సోశ్నుతే
సర్వాకామానిత్యస్య, పరిమేణవివశ్చితేత్యనేన - సహబ్రహ్మణా
వివశ్చితేత్యస్యార్థశ్చోపబృంహితఇతి రమణీయమ్.

స్వయంప్రమాణేప్యాచార్యే రిమ్యజామాతృయోగిని ।

స్మృతిప్రపజ్ఞనంతద్జ్ఞా స్తుప్యన్వితిమయాకృతమ్ ॥

ఇతి

శ్రీవాఘాల వీర రాఘవసూరి విరచితాయాం

దివచర్యా వ్యాఖ్యాయాం సదాచారదీపికాఖ్యాయాం

ముత్తరదివచర్యావిభాగః.

సమాప్తచేయం దివచర్యావ్యాఖ్యా.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీ భగవచ్చస్తోత్రం జితస్తోత్రమ్.

ఇతి యుక్తమ్

పరమకారుణికరాస

పెరియనాచ్చాప్పిళ్ళై యరుళిచ్చెయ్త

వ్యాఖ్యానముమ్,

విద్యుజితస్తోత్ర కళుక్కుమ్ పదప్రరేయమ్.

ఇతి

శ్రీమాన్, పుదుప్పట్టు - తిరువేంబూటాచార్యరాజ్

సహకర్షణోధిక్కప్పట్టు

శ్రీవైష్ణవగ్రంథముద్రాపకసభైయారాజ్,

చెన్నై,

శ్రీనికేతనముద్రాక్షరశాలైయిల్

అచ్చిడప్పట్టు

విజయతేతరామ్.

సిద్ధార్థినామ సంవత్సరమ్

1919

శ్రీమ తేరామానుజాయనమః.

శ్రీ వెషవ గ్రంథముద్రాపక సభ (లిమిటెడ్.)

ఈసభలో తెనుగులిపిలో నచ్చువేసిన గ్రంథములు,

	రూ. అ. పై.		రూ. అ. పై.
౧. రామచరమశ్లోకము	౦-౧-౬	౨౧. మూడో డిటా	౦-౬-౦
౨. భారతాది తనిశ్లోకము	౦-౨-౬	౨౨. నాల్గవ డిటా	౦-౩-౦
౩. దుష్కరశ్లోకటిప్పణి	౦-౨-౬	౨౩. తిరువిరుత్తమ్ (వ్యాఖ్యానద్వయము)	౦-౪-౦
౪. కాణ్డిల్లశ్లోకము (తాత్పర్యసహితము)	౦-౯-౦	౨౪. తిరువాళిరియమ్ (వ్యాఖ్యానాది సహితము)	౦-౩-౦
౫. ముముక్షుప్పడి వ్యాఖ్యానము	౦-౬-౬	౨౫. పెరియతిరువందాది	౦-౩-౦
౬. రహస్యత్రయమీమాంసా భాష్యమ్	౧-౪-౦	౨౬. తిరువైయకూర్ మేరుక్క	౦-౨-౦
౭. డిటా ౨వ సంపుటం	౦-౯-౦	౨౭. శివీయతిరుమడల్	౦-౫-౦
౮. పరస్తరహస్యమ్	౦-౮-౦	౨౮. పెరియతిరుమడల్	౦-౩-౬
౯. చతుశ్లోకీసవ్యాఖ్యానమ్	౦-౬-౬	౨౯. ఇరామానుజనూర్ ముద్దాది	౧-౧-౦
౧౦. చరమశ్లోకటిప్పణి	౧-౮-౬	౩౦. శ్రీవచనభూషణమ్	౧-౧-౬
౧౧. శరణశబ్దార్థవిచారమ్	౦-౨-౦	౩౧. ప్రపత్త్యనుపాయతవిచారమ్	౦-౧-౦
౧౨. తిరుప్పల్లాణ్డ	౦-౩-౬	౩౨. నాయమాత్మా భాష్యమ్	౦-౨-౬
౧౩. తిరుప్పావై మూవాయరప్పడి ఆరుమ్మదసహితమ్	౧-౫-౬	౩౩. యమకర్తాకరమ్	౨-౧-౦
౧౪. తిరుప్పావై ఈరాయరప్పడి నాలాయరప్పడికల్	౦-౧౩-౦	౩౪. దీపప్రకాశ సహిత తత్త్వ దీపమ్	౨ ౦-౦
౧౫. తిరుప్పావై తిరాయరప్పడి	౧-౮-౦	౩౫. తత్త్వసజ్జిహమ్	౦-౨-౦
౧౬. నాయచ్చియార్ తిరు మొట్టి	౧-౧౦-౬	౩౬. గురుపరమ్మరాప్రభావమ్	౨-౧-౬
౧౭. పెరుమాళ్ తిరు మొట్టి	౦-౧౨-౬	౩౭. యతీంద్రప్రసాదప్రభావమ్	౦-౧౨-౬
౧౮. కణ్డినుణ్ శిలుత్తామ్మ వ్యాఖ్యానమ్	౦-౧౫-౬	౩౮. సమ్మదాయ ఆకరాతి	౧-౧౩-౦
౧౯. ముడల్ (తిరువన్నాది) వ్యాఖ్యానము	౦-౧౦-౦	౩౯. స్తోత్రరత్న వ్యాఖ్యానమ్	౦-౩-౬
౨౦. రెండో తిరువన్నాది	౦-౬-౦	౪౦. గద్యత్రయవ్యాఖ్యానం	౧-౦-౦
		౪౧. ఆచార్యహృదయం ౨ ప్రకరణములు	౨-౦-౬
		౪౨. తాత్పర్యదీపికై	౨-౪-౬
		౪౩. జిత్తాస్తోత్రవ్యాఖ్యానమ్	౦-౬-౬

పై కనుపరిచిన గ్రంథములకన్నిటికిని బైబిల్ ప్రత్యేకము.

మ. తిరువేళ్ళడముడయనయ్య,

కార్యదర్శి ధనాధికారి,

నెం. ౩౧ వెలకటాచలముదలిపిడి చెన్నపట్టణము.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

పరమకారుణికరాన శాంతిమహాచ్చాన్నితైస్థై యరుళిచ్చెయిత

వ్యాఖ్యానసహితమాన

జితన్తాస్తోత్రమ్.

శ్రీమత్కృష్ణ సమాహ్వయ నమోయాముననూసవే ।
యత్కటాక్షణ లత్యౌణాం సులభ శ్రీధరస్సదా ॥

అ వ తా రి కై.

జితన్తాయావతు-ఋగ్వేదఖిలమ్; తత్సప్రతిపాదన పరమాన
శ్రీ పురుషసూక్తమ్ సర్వశ్రుతికలిలుమోతి పోరుమాపోలే, ఇతు
పుమ్-శ్రీశాస్త్ర త్తిలుమ్ ఇతిహాసపురాణజ్ఞలిలుమ్ “మహామస్త్రమ్”
ఎత్తు తిరుమస్త్రోహతి పరమరహస్యమాకచ్చొల్లి పోరుమ
తొస్తు.

వేదాక్షరరాశియాకిల్ పారుషేయమాన ఇతిహాసపురాణ
జ్ఞలిలే ఎఱుతి ప్పడిత్తు పోరువా సేన్నెన్నిల్;—ఖిలమాకిటతు -
అప్రహతం స్థానమ్; మాత్రకారకల్ ఖిలసహితమాక త్తాజ్ఞ శధ్య
యనమ్ పణిప్పొన్దవర్క భాక్తాయాలే, స్మార్తవిధానజ్ఞలిలే మస్త్ర

మాక వినియోగిత్తు పోరానిష్టార్కళితే. ఇప్పుడి ఇతిహాస పురాణ జ్ఞళితే శ్రీశాస్త్రాంతిలే “ జతస్తఇతి మన్త్రేణ ” ఎన్తు మన్త్రానూక వినియోగిత్తు పోరుమలొన్తు.

శ్వేతద్వీపవాసికళో షీరాభినాధనుడైయ సాన్దర్యాదికళితే శోభోద్ధిశుష్టు చొప్పిల్లుమ్స్తోత్రమ్; ఇతుక్కు స్తోత్రత్వముమ్-*స్తవ ప్రియనుక్కు ప్రియతనుమాకై.

బ్రహ్మాదికళుక్కు దుష్ప్రపమాన స్థల త్తిలే శోభోద్ధిశుష్టు- ఇతిహాసపురాణజ్ఞళితే ఎఱ్ఱుతిప్పడిక్కుమ్మడి సులభమానపడి యె న్నినిల్, — ఇమ్మన్త్రాత్తుక్కు ప్రతిపాద్యనాన షీరాభినాధనై త్తిరునడిత్తోవాదరిత్తు శ్రీ నారదభగవాన్ శ్వేతద్వీప త్తిలే శెన్త వళవిలే, ఏకత ద్విత త్రితర్కళో తపస్సుపణ్ణ క్కణ్ణ ఇనర్కళుక్కుమ్ కిట్టెన్తెన్తాతవిషయత్తై నమ్మాల్ కాణముడియాతెన్తు మీణ్ణ, అవర్ కళైక్కుఱిత్తు ‘ఎనక్కు చ్చెయ్యనడుప్పతెన్’ ఎన్తు కేటక్కు, “ఇత్తి రుమాన్తికైక్కుళ్ళే శ్వేతద్వీపవాసికళో షీరాభినాధనై క్కణ్ణ పణ్ణమ్ స్తోత్రమ్ నెడునాళే నాగ్గళో తపస్సుపణ్ణకీఱో మాకైయార్ జ్ఞాతవ్యమాయ్త్తు; ఎగ్గళోపక్కలిలే ఇత్తై లభిత్తు అనుసన్ధి” ఎన్న, అననుమ్ అవర్కళోపక్కలిలే జోనైయై లభిత్తుపోరానిఱ్కు, జయన్త మెన్గిఱ పర్వత త్తిలే భగవదుపాసనమ్ పణ్ణకిఱ బ్రహ్మనై వన్తు అనువ రిత్తు ప్పిఱన్దవృత్తాన్తతై అననుక్కు విజ్ఞాసిక్కు, “ఎనక్కు అన్తస్తోత్రతై చొవ్” ఎన్తు శ్రీనారదభగవాన్ పక్కలిలే గ్రహితాన్ కుటుప్పి; అవన్ పక్కలిలే పుక్కుతాకైయాలే ఇతిహాసపురాణజ్ఞళితే ఎఱ్ఱుతిప్పట్టు భగవత్పరరా యిరుప్పా రెల్లార్క్కుమ్ లభిక్కుమ్మడి సులభమాయ్త్తు; ఇతు జతన్తైయినుడైయ అవతారమ్.

ఇతు తన్నుజ్జేయ ఉత్వాయై యనుసన్నితాల్ ప్రపత్తిక్కు
వ్యాఖ్యానమా యిరుక్కిటతు. ప్రాప్య ప్రాపకజ్ఞ భిరణ్డేయుమ్
శొల్లకిటతు. (జిత్రే) “ప్రపత్తిక్కు అధికారికల్-అజ్ఞరుమ్ సర్వజ్ఞ
రుమ్ భక్తిపరవశరు మెన్టు త్రివిధర్” ఎన్టు భట్టరరుభిచ్చెయ్ తారితే.
(౧) [అవిద్యాతో దేవే పరిబృథతయావా విదితయా స్వభక్తే
ర్భూమ్నావా జగతి గతిమన్యామవిదుషామ్ । గతి ర్గమ్యశ్చ సా
హరితి జితన్తాహ్వయ మనోరహస్యం వ్యాజప్రహే సఖలుభగవాన్
శౌనకమునిః] అజ్ఞనాకితాన్ భగవల్లాభత్తుక్కు త్తన్ పక్కలిలే
జ్ఞానశక్త్యాదిక భిల్లాతవన్; సర్వజ్ఞనాకితాన్—“దేశకాల వస్తుక్కు
భావే పరిచ్ఛేదిక్కు వొణ్ణాత వైభవతైయుడైయవన్ ఈశ్వరన్”
ఎన్దిరుక్కెయాలే అనన్యసాధ్యనైర్దురుక్కుమవన్; భక్తిపరవశ
నాకితాన్—జ్ఞానశక్త్యాదిక భుక్తాయిరుక్కుచ్చెయ్ తేయుమ్ అడైవు
పడ అనుష్ఠిక్కుమాట్టాతవన్; ఇవర్ కళమ్మావరుమ్ భగవద్విషయ
మొట్టియ వేటుపాయ ముణ్డెనఱియాతవర్ కళ; ఇవర్ కళుక్కు
ప్రాపకనుమాయ్ ప్రాప్యనుమాయిరుక్కుమ్ సర్వేశ్వరనెన్టు జితనై
యెన్టు పేరై యుడై తానమ న్నిరహస్యతై సర్వజ్ఞనాన శౌనకభగ
వాన్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణప్పెటవ తే యెన్దితార్.

(౧) “స్వత్వమాత్మని సజ్ఞాతమ్” ఎన్టుమ్, (౩) “అత్సదాస్యం
హరేస్సామ్యం స్వభావశ్చ” ఎన్టుమ్ శొల్లకిటపడియే ద్వయత్తుక్కు
కారియావాన్ - ఈశ్వరనుక్కే అనన్యార్థ శేషభూతనావానిజే;
ఇప్పిప్పట్ట శేషత్వతై యుడైయ వివాత్సాక్కుల్, అనాదియాన
ప్రకృతి సన్నునత్తాలే అఱియాతే, ఈశ్వరనుడైయ సామిత్వన్విత

స్వస్థైర్జలై తర్జితలైయిలే యేటిట్టుక్కొణ్ణు ఆత్మాపహారికళాయ్
వర్తిప్పర్కళ్.

ఆత్మాపహారిమావతు — అహజ్కార మమకారజ్జళ్; (౧)
“ద్వ్యక్షరస్తు భవే స్మృత్యుః” ఎన్టమ్, (౧) “మమేతి ద్వ్యక్షరో
మృత్యుః” ఎన్టమ్ శొల్లుకిపడియే, (౨) “యానే యైనై యటి
యకిలాతే యానేయెన్టనతే యెన్టరున్డేన్” ఎన్టితే అభియుక్తర్వార్తై
యుమ్, పాపజ్జళిల్ తలైయాన పాముమ్ ఇవ్వాత్తాపహారిమే. (౩)
“యోన్యథా సంతమాత్మానమ్” ఇత్యాదికళిలే స్ఫుటమ్, పాప
త్తుక్కు ప్రాయశ్చిత్తమ్ - ఇవ్వాత్తాభగవచ్చేషమెన్టాల్ వివాదమ్
పణ్ణాతిరుక్కై. (౪) “తేనచేద వివాదస్తే” ఎన్టమ్, (౫) “ఉమ్మయి
ర్వీమడైయా నిడైవీమశెయ్మినే” ఎన్టమ్, (౬) “తైత్రజ్జస్యేశ్వరజ్ఞా
నాద్విశుద్ధిః పరమామతా” ఎన్టమ్ శొల్లక్కడవతితే.

ఈశ్వరన్ ఇప్పడి అహజ్కార మమకారగ్రస్తరాయ్ శబ్దా
దివిషయప్రవణారాయ్, అతిలే(౭) “పరమేశ్వర సంజ్ఞోఽజ్ఞ కిమన్యో
మయ్యవస్థితే” ఎన్టమ్, (౮) “ద్విధాభజ్యేయ మప్యేవం ననమే
యస్తు కస్యచిత్” ఎన్ట మిరుక్కుమ్ హిరణ్య రావణాదికళైప్పిలే
తన్నోడే యెతిరమ్మకోత్తు నిట్కిఱ వాత్కొక్కలై ప్పార్ తరుళి,
“ఇవై శాస్త్రమార్గజ్ఞళాలే తిరుత్తవొరుప్పట్టతల్ల; ఇవర్కళుడైయ
విషయప్రవణ్యమే పర్వశాక సమ్మడైయ వట్టుకుకళైయుమ్
శీలాదిగుణజ్జలైయుమ్ కాట్టిత్తిరుత్తువోమ్; ఇవర్కళుడైయ పాపజ్జ
లై త్తమైక్కు విషయమాక్కువోమ్” ఎన్ట వట్టియిట్ట, ప్రథమ

(౧) భార-ఆశ్వ-౫౧-౩౦. (౨) తిరువాయ్-౨-౯-౯. (౩) భార-అది-౭౪-౨౮

(౪) షను-౮-౯-౨. (౫) తిరువాయ్-౧-౨-౧. (౬)

(౭) వి-పు-౧-౧౭-౨౩. (౮) రా-య-౩౬-౧౧

త్రిలే రుచిజనకనాయ్ రుచిపిఱ్ఱార్కు ఉపాయముమాయ్,
అతిలే నిష్కరానార్కు పాప్యసుమాయరుక్కుప్పడియై చ్చొల్లు
కిఱతు-ఇప్పొబన్దమ్.

ప్రాప్యప్రాపకజ్జలై ముతల్ శ్లోక త్రిలే సజ్గ్రహేణచ్చొల్లి,
మేలిల్ శ్లోకజ్జళాలే విస్తరిక్కిఱతెన్దు భట్టర్ నిర్వాహమ్. ముత
లిరణ్ణశ్లోకతాలే ప్రాప్యప్రాపకజ్జలైచ్చొల్లి, మేలిల్ శ్లోకజ్జళాలే
అతు క్కడియాన శరణ్యతైయై చ్చొల్లుకిఱతాకవుమామ్; శరణ్య
తైయై ముతలిల్ శొల్లి ఉపాయోపేయజ్జలైచ్చొల్ల ప్రాప్తమాయి
రుక్కు, పిన్నే శరణ్యతైయై చ్చొల్లువానెన్నెన్నిల్, మునియేనా
న్దుకనిలే తిరువాణైయిట్టు ప్పిన్ను అతు పెతావాణైయల్లామై
సాధితాప్పొలే ఇతు వెన్దు తిరునత్తాయూరరైయర్ నిర్వాహమ్.

ప్రవేశమ్ ముద్గ్రీర్థియి.

జతంతే పుణ్డరీకాత్ నమస్తే విశ్వభావన ।

నమస్తేస్తు హృషీకేశ మహాపురుషపూర్వజ॥ (౧)

(ప్రతిపదమ్) హే పుణ్డరీకాత్ = శైవామరై హస్త తిరుక్క-
ణ్ణలైయుడైయ వెమ్బెరుమానే ! తే ఉన్నాలే, జతమ్ = జయమ్మడై
యప్పట్టతు, హే విశ్వభావన = ఇంద్ర జగత్తైయుణ్డాక్కిన సర్వేశ్వరనే!
తే = నమః = ఉన్నై, శరణమ్మడైకిఁజున్, హృషీకేశ = ఎన్ ఇన్రియజ్జలై
విషయ ప్రవణమాకామై నియమిక్కుమననాయ్, మహాపురుష = అర్థి
కళుడైయ అపేక్షితజ్జలై మికవుమ్ కొడుక్కువల్ల పరమోదారనాయ్,
పూర్వజ = సృష్ట్యవతారాదికళాలే ఎతిర్ శూఢ్రులవుక్కు ఎన్నై అభి
ముఖమాక్కుకైక్కు ముత్పాడనాన సర్వేశ్వరనే! న-మః - అస్తు =
ఎనక్కాకై తమిర వేణుమ్; తే-అస్తు = ఉన్ కేయామ్బుడి పణ్ణి యరుళ
వేణుమ్. (౧)

వ్యాః — ముతల్ శ్లోకత్తాలే ప్రాప్యనిష్కర్షపర్యంతమాక
విపన్ ప్రార్థిక్కుమ్బుడియాక, ఈశ్వరన్ తన్నుకాలే తోట్టిత్తు
కొణ్ణపడియై చ్చొల్లుకిఁజుతు.

(జతంతే) (౧) “యాతానుమ్ వత్త్రీ సీజుమ్ విరతమ్” ఎన్ఱిఱ
పడియే విషయాన్తరజ్జలై పుత్త్రీ, “ఎమ్బెరుమాన్ ముకత్తిల్
విట్టియేన్” ఎన్ఱు ఇవన్ వ్రతమ్కొణ్ణిరుక్కు, ఈశ్వరన్ (౨) “తా
నొట్టివన్ఱు” ఎన్ఱిఱపడియే విషయాన్తరజ్జలిల్ తువక్కై యఱుత్తు
స్వరూపజ్ఞానత్తైయుణ్డాక్కి “అవశ్యమ్ ఉమ్మైకొణ్ణిలుతువిడేన్”
ఎన్ఱువ్రతజ్ఞొణ్ణి, యాదృచ్ఛికమాక ఇవన్ విషయాన్తరజ్జలిలే నెక్కి

వ్యాఖ్యాన సహిత ఘోష

నిష్ఠవశవితే (౧) “ఇరుద్ధా కణ్ణకొణ్ణ” ఎన్నిటపడియే తన్నుటైక్కాట్టి జయిత్తు, ఇవన్తోత్తమైకణ్ణ ప్రీతనాయ్ “తోత్తరా ర్” ఎన్ఱు కేట్టరుళ, (౨) “తోత్తహోమ్ మడనెజ్జ మెమ్మెరుమాన్ నారణ్ణు” ఎన్నిటపడియే “జయస్తవ” ఎన్నితాన్.

తృతీయాధే పక్షియాయ్— ఉన్నాలే జయమెన్నుతల్; భావేనిష్ఠియాయ్ ఉన్నుడైయ వితు జయమెన్నుతల్; బన్ధమడియాన సజ్కల్పమ్ అవనతు; అతిన్ సన్నిధియిలే కర్కమడియాక వద్ద వివన్ సజ్కల్పమ్ జీవిక్కపూ; సర్వశక్తిసజ్కల్పత్తై విషయచపల నుడైయ సజ్కల్పమ్ అట్టిక్కవో;

నామ్ ఎన్ఱొణ్ణ ఉన్నై ఎ వెల్లవెన్న; (పుణ్డరీకాక్షు) అట్టికియ కణ్ణళాకిట బ్రహ్మస్త్రితైయడైయ వునక్కు వెల్లవెణ్ణాతతుణ్ణో? చేతనర్ చేతనజ్జలై యకప్పడుత్తువతు కణ్ణభీయాలేయాకై యాలే తిరుక్కణ్ణళాలే జయిత్తాయెన్నై; స్వతస్త్రినై ముత్తైయైక్కాట్టి మీటక్లామ్; విషయప్రవణనై మీటక్ అట్టికల్లతు పరికరముణ్ణో?

(నమస్తే) ఆరత్తై ఆర్ వెన్ఱారెన్నిల్; ఆరాయ్ న్దవాతే ఉన్నత్తై నాన్ అపహరిక్క ఎన్నై జయిత్తు, నీయే ఉన్నత్తైక్కొణ్ణాయా యిరున్దతు; (3) “అహమసి నమమ; భగవతపీవాహమస్మి” ఎన్నక్కడవతితే, నమశ్శబ్దమ్ శరణపర్యాయ మాకై యాలే ప్రపదన మెన్నువుమామ్; ఎజ్జనేయెన్నిల్; కణ్ణభీకిలే యీడుపట్టు మినుక్కలు కై యాలే అశక్తాధికారమాన వుపాయత్తై పుత్తుకితాన్ ప్రాప్య త్తిల్ రుచిపిటన్దాల్ అత్తై లభిక్కుమ్ సాధనమితే అనస్తరమ్ తేట్టమ్; అత్తై చొల్లుకిటతు, విషయాన్తరజ్గళితే తువక్కైయలుత్త వుపకా

రత్తుక్కు పశ్చిమపకారమాక ఎన్నా త్తావై త్తదేనెత్తు ఆత్మనమర్ప
ణత్తై చొప్పియికిఱతెన్దుమామ్; (౧) “ఎన తావితమైన్దీన్” ఎన్ను
మాపోలే ఇతువత్తెప్పొరుళ్.

(నమః తే అస్తు) అప్పడి ఎనక్కాకై తవిర్న్దు ఉనక్కేయా
మ్బడి పణ్ణియరుళవేఱమ్; (౨) “మనక్కారామై మన్నియడ్డిట్టా
యినియడ్డొచ్చియామ్” ఎన్నుమాపోలే; రుచియై ప్పిఱప్పిత్తు త్త
న్నేతాక పుపకరియానిఱ్కు మేల్వీయున్దు అర్థిప్పా నెన్నెన్నిల్;—
రుచియై విలైప్పిత్తు స్వరూపజ్ఞానత్తై యుణ్ణాక్కినవాతే స్వరూపాను
గుణమానవడిమైయై ప్రార్థిక్కితాన్, కూనికూన్ నిమిర్న్దు యోగ్య
త్తై పెన్దొరువాతే, (౩) “వస్త్రే ప్రగృహ్యగోవింద మమగేహం వ్రజే
త్తిన్దై” ఎన్ను మడిప్పిత్తాపోలే, ఇట్టమ్ ఆత్మావినుడైయ కోణాకై
యాలే కణ్ణుకాలే నిమిర్న్దుకొణ్ణానెన్దై; అహజ్కార మమకార
మాకిఱ కోణపోయ పారతన్త్ర్యమ్ ప్రకాశితాలితే కైజ్కర్యస
త్తుక్కు యోగ్యమావతు. శ్రీమాలాకారరై అఱ్ఱకాలే రుచియై
ప్పిఱప్పిత్తు (౪) “పునః పునః ప్రణమ్యాహ మాలాకారోతివిస్మితః”
ఎన్ను తిరువడికళిలే విఱ్ఱుమ్బడి ప్పణ్ణి అడిమైకొణ్ణానితే

(విశ్వభావన) మేల్ అపేక్షితమ్ శెయ్కైక్కు ప్రాప్తికొల్లు
కిఱతు; విశ్వంభావయతీతి విశ్వభావనః, ఉరుమాయ్న్దు కిడన్ద విన్ద
జగత్తై యుణ్ణాక్కినవ నల్లెయో? ఇల్లాతల్లై యుణ్ణాక్కినవనుక్కు
ఉళ్ళత్తుక్కురుగుణమ్ విలైప్పిక్కైపణియడ్డో? ముముక్షు సిన్మత్తు
యావనో భగవత్స్పష్టి.

(౧) తిరువాయ్-౨-౩-౪.

(౨) తిరువాయ్-౧౦-౧౦-౬.

(౩) వి-పు-౫-౨౦-౧౧.

(౪) వి-పు-౫-౧౯-౨౩.

(హృషీకేశ) సృష్టికాలత్తిర్ విలక్కుమ్ పరికరమిత్తై. ఇహాపీతు ఉన్నిన్ద్రీయజ్జళై త్తిరుత్తవొణ్ణామైయాలే విలక్కుమ్ పరికరముణ్డైయెన్నిల్; అవైయుమ్ సీయిట్ట వట్టక్కన్తో? “హృషీకాణీన్ద్రీయాణ్యాహు స్తేమామీశోయతోభవాన్ । హృషీకేశఇతి ఖ్యాతః” ఎట్టమ్, (౧) “ఇరుడీకేశన నెమ్మిరా నిలజ్జై యరక్కర్ కులమ్ మురుడుతీర్ తప్పిరాన్” ఎట్టమ్ శొల్లక్కడవతిత్తే. ఇన్ద్రీయజ్జళుక్కు ఎన్నోడుణ్ణాన సమ్మన్దమ్ కర్మోపాధికమ్; (౨) “యశ్చక్షుషి తిష్ఠన్-వాచితిష్ఠన్” ఎన్దిటపడియే నిరుపాధికసమ్మన్దమ్ ఉన్పాడేయన్తో?

(మహాపురుష) శక్తియుగ్దానాలుమ్ వల్లలేల్లమ్ శైయ్ వారుణ్డోవెన్నిల్; (పురుష) “పురు-బహు, సనోతీతి-పురుషః” ఎన్నుమ్మడియే మఱిత్తు ఉన్పాడు వరవేణ్ణాతపడియపేక్షితజ్జళై మికవుమ్ కొడుక్కవల్ల పరిమోదారనలైయో? (మహాపురుష) ఉన్నైయుమ్ ఉన్నుడైమైయెయుమ్ “భక్తానామ్” ఎన్దిటపడియే అర్థియాయ్కొడుక్కై; (౩) “ససర్వానర్థినో దృష్ట్వా సమేత్య ప్రతినన్ద్యచ” ఎన్నుక్కడవతిత్తే.

(పూర్వజ) కీర్తొన్నై బౌదార్యన్దన్నై అనుష్ఠానత్తాలే విపరిక్కిటతు. సృష్టియోడు అవతారత్తోడు ఉపాయత్తోడు వాళియట ఇళిపుపేటు తుడక్కమాన వెల్లాత్తుక్కుమ్ ముత్తావడనలైయో? (౪) “బహుస్యామ్” ఎట్ట ప్రయోజనముమ్ అభిమానముమ్ తన్నతాన ప్రాపాతి (౫) “సఏకాకీ నరమేత” ఎన్నుమిల్లువుమ్ తన్నతాకచ్చొల్లి

(౧) తిరువాయ్-౨-౩-౧౦.

(౨) బృ-౫-౧-౫.

(౩) రా-అయో-౧౬-౨౩.

(౪) తై-౬-౬.

(౫) మహోపని.

దేవానాం దానవానాం సామాన్యమధిదైవతమ్ ।

సర్వదా చరణద్వంద్వం ప్రజామి శరణస్తవ॥ (౧)

శ్రీశ్రీతే. అవతారత్తిలుమ్ సృష్టమానజగత్తిలే నమ్రై యభిముఖక
భాకక్కడవార్డు వెన్నుమ్ నోయాకైయాలే (౧) “సమృవా
మ్యాత్మమాయయా” ఎన్ఱు స్వేచ్చైయాలేయాయితేరువుతు;
(౨) “సః-దేవై రధితోజజ్ఞే” ఎన్ఱు దేవర్కళుడైయవధిత్యమిచ్చెయో
వెన్నిర: అశువ్యాజమ్, సాధుపరిత్రాణమే ప్రయోజనం (౩) “రి
త్రాణాయ సాధూనామ్” ఎన్ఱునొడగ్గి “ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ
సమృవామి యుగేయుగే” ఎన్ఱానితే. అర్జుననుడైయ యుద్ధప్రా
త్సహనవ్యాజమాక స్వవిషయభక్తియోగజ్ఞై అవతరిప్పితాప్పాలే,
(౪) “ఉపాయోపేయత్వేతదిహ తవ తత్సమ్” ఎన్ఱు ఉపే
యభావత్తోపాతి ఉపాయభావముమ్ నిత్యమితే. ఒరుత్తన్ స్వీకరిత్త
పోతాక ఉపాయమాకితా నస్తితే. భోగవేలైయిలుమ్ పళ్ళెము
ఘడియి తెప్పణ్ణితాట్టర్ తన్నుడైయ ముత్పాడుతోన్ఱుకైక్కా
వితే తిరుక్కుమలై వాయ్వై తరుళిన్ఱు; ఇస్తభోగన్దాన్ అవిచ్చిన్న
మాకవేణుమెన్ఱు అభినివేశమ్ పిన్దనుక్కు, అప్పోతు అవిచ్చిన్న
భోగసానమ్ ఎన్ఱేయోవెన్ఱు లేడవేణారపడి (౫) “శ్రీయాసార్థం జగ
త్పతిః-ఆస్తే” ఎన్ఱిఱపడియే నిత్యవిభూతియిలే ఇవనుడైయ వరవాటు
సార్ త్తిరుక్కితానితే. (౬)

(పదవురై) దేవానామ్-విష్ణుభక్తియుడైయ దేవర్కళుక్కుమ్
దానవానాం - విష్ణుభక్తివిహీనరాన ఆసురప్రకృతికళుక్కుమ్

(౧) గీ-౪-౩.

(౨) రా-ఆ-యో-౧-౩.

(౩) గీ-౪-౮.

(౪) ర-స్త-౨-౮౪.

(౫) వాయు-౪.

సర్వదా-అనుకూల్యదశై యోడుప్రాతికూల్యదశై యోడువాశియః,
సామాన్య మధిదై వతమ్-సర్వసాధారణమాక ప్పబ్ధిలామ్బుడి యిరు
క్తిః, తవ-దేవరీరుడైయ, చరణద్వంద్వమ్-శేర్ త్రియ్యుడై యుడైయ
తిరువడికల్లై, శరణమ్-ఉపాయమాక, ప్రజామి-అధ్యవసిక్కిఱేన్.(౨)

(౨ శ్లో-వ్యా-దేవానా మిత్యాది) కీర్తిశ్లోక త్రిలే ఉపేయతై
నిర్ణయిత్తు, తత్పిద్యర్థకమాక ఉపాయతై అధ్యవసిక్కిఱేన్. ఉపే
య త్రిలుమ్ తలైయాన ఉపేయతై లభితాపాలే ఉపాయ త్రిలుమ్
తలైయాన ఉపాయతై లభిక్కుప్పబ్ధిసడి; పుత్రపశ్వన్నాదికల్లైయే
ప్రాప్యమెన్దిరుప్పారుమ్, దేవరీకల్లైప్పబ్ధి సర్గతై లభిక్కుయే
పురుషార్థమెన్దిరుప్పారుమ్, ఈశ్వరనైయే పబ్ధివైత్తు ఇన్ద్రపదమ్
ముతలాన పదజ్జలైయే పురుషార్థమెన్దు అవస్థక్కులిలే లభిక్కు విరు
ప్పారుమా యిరుక్తిః సంసార త్రిలే సర్వాధికనాయ సమస్తకల్యా
ణగుణాత్మకనాయ ఉభయవిభూతినాయకనాయిరుక్తిః సర్వేశ్వరన్
తిరువడికల్లై నిత్యకై జ్ఞర్యతైయే పురుషార్థ మెన్దిరుక్కై యాః
వితు ఒరు త్తరుక్కుమ్ కిట్టువలొన్దనితే.

(౧) “మనుష్యాణాం సహస్రేషు” ఎన్దుమ్, (౨) “సమ
హత్మా సుదుర్లభః” ఎన్దుమ్ అవస్థ సక్కుమ్ దుర్లభమాయితే యిరు
ప్పతు; అతుపాలే ఉపాయజ్జలిలుమ్ వందాల్ కర్మయోగా ద్యుపాయ
జ్జలై ప్పబ్ధిలువారుమ్ (౩) “కింజప న్ముచ్యతే జుర్జస్త్వ సంసార బంధ
నాత్” ఎన్దిఃపడియే తిరునామజ్జలై ప్పబ్ధిలువారుమ్, (౪) “దేశోయం
సర్వకామధుక్” ఎన్దిఃపడియే దేశవిశేషజ్జలై ప్పబ్ధిలువారుమ్,

(౧) గీ-౨-౩.

(౨) గీ-౨-౧౯.

(౩) భార-అను-౧౪౯.

(౪) నారసింహపు

అక ఇప్పడి చేతనభేదతోపాతి ఉపాయభేదముమ్ అసభ్యతమాక
చొల్లుకిట సంసార త్రిలే సుశకమాయ్ నిరపాయమా యిరుక్కిట
సిద్ధోపాయపరిగ్రహమ్ కిడైప్ప తొన్టన్టితే; అప్పడిప్పట్ట ఉపాయ
పరిగ్రహత్తై చొల్లుకిటతు. ద్వయత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణకిట
తాకిల్, అతిల్ క్రమమొభీయ ముట్పడ ప్రాప్యనిష్కర్షమ్ పణ్ణవా
నెన్నునిల్, ఇప్పొప్పన్దాన్ ఇత్తలై యిల్ రుచియాల్ వన్ద తన్టిక్కే
రుచియే తొడగ్గి అత్తలైయాల్ వన్దతాకై యాలే ముట్పడనిష్కర్షిత్తు
అనన్తరమ్ ఉపాయస్వీకారత్తై పుణ్ణకిటాన్;

“దేవానాం దానవానాం సామాన్య మధిదై వతమ్” ఎన్టు-
ఇ వ్యసాయస్వీకారత్తుక్కు అధికారి నియతియిలై యెగ్గిటతు; దేవర్క
ఠాకితార్ - ఈశ్వరనుక్కు అనుకూలకోటియిలుళ్ళార్; దానవరాకి
తార్ - ప్రాతికూల్యత్తిలే వ్యవసితరా యిరుక్కుమవర్కళ్; (౧)
“విష్ణుభక్తిపరోదేవో విపరీత స్తథాసురః ” ఎన్నక్కడవతితే; (౨)
“ద్వాభూతసర్గో లోకేస్మిన్ దైవ ఆసురవీచచ” ఎన్టు ఇరణ్ణ
క్కుళ్ళే అన్తర్భూతై యితే సృష్టి.

(సామాన్య మధిదై వతం చరణద్వన్దవమ్) సర్వసాధారణ
మాన తిరువడికలై; ఇత్తూల్ సమ్మన్దసామాన్యత్తై చొల్లుకిటతన్టు;
అశ్రయణీయ త్వే సమమాయిరుక్కిటవడియై చొల్లుకిటతు. ఇప్పడి
విశేషిక్కిటతు. ఎత్తాలేయెన్నిల్, విముఖరానకాలత్తిల్ అశ్రితవిరో
ధికళై స్టిట్టు అభీయచ్చెయ్యుమవ నాకై యాలే; (3) “అపుణర్ కైన్టుమ్
శలమ్బురిన్ద జ్గరుళిల్లాత్తన్దై యాళన్ ” ఎన్నక్కడవతితే; నిహేన

జన్మగుణవృత్తరోదు ఇవద్ధా లుత్కృష్టరోదు వాళియట ఎల్లా
రక్తుమ్ ఆదిత్యోదయమ్బాలే ఎన్కెనక్కెన్టు పద్ధులొమ్మడియాన
తిరువడికల్లెనె.

రావణవచ్చిలెత్తినువన శ్రీవిభీషణాధ్వాన్ (౧) “సర్వ
లోక శరణ్యాయ” ఎన్టు పదుక్కుప్పేశిప్పద్ధులొమ్మడియితే యరు
ప్పతు; (౨) “సమోహం సర్వభూతేషు” ఎన్టితే శరణ్యన్వారై,
(౩) “వ్యసనేషు మనుష్యాణాం భృశం భవతి దుఃఖతః” ఎన్టు ఆశ్ర
యణయోగ్యమాన మనుష్యసామాన్యత్తిలే కృపై మిక్కితే యరు
ప్పతు; పరదుఃఖాసహిష్ణుత్వ మితే కృపైయావతు; ఆశ్రయణవేల్లె
యిలే (౪) “యదివా రావణ స్వయమ్” ఎన్టానితే. (౫) “ఎల్లా
పులకుష్ తొమ్మిమాతిమూర్తి” ఎన్టుమ్, (౬) “పాతునిన్ట పాన్మ
జ్జుల్ ” ఎన్టుమితే అభియుక్తర్వారై.

(సర్వదా) ప్రాతికూల్యమ్ పణ్ణుకిటవేల్లెయేయానాలుమ్
రక్షకాపేక్షయే వేణ్ణువలాక విషయీకరిక్కుమ్ తిరువడికల్; (౨)
“పాపానాం వా - కార్యం కరుణమార్శ్యణ ” ఎన్నుక్కడవతితే.
(౩) “ఈడుమెడుప్ప మిలీశన్” ఎన్టు అక్కొరు మరుళిచ్చెయ్తరుక్కు
మడి ఇతువితే. (౪) “అనాలోచిత విశేషా శేష లోకశరణ్య”
ఎన్టుక్కుమ్ మురలితువితే; (చరణద్వంద్వమ్) అన్యోన్యమ్ శేర్తి
య్దుకై చొల్లుకిటతు. ఉపాయమాక వనునన్దిక్కుమళవిలే వేటొరు
ప్రయోజనమ్ వేడ్డా; ప్రయోజనముమ్ ఇతువే పోరుమెన్దిరుక్కె.

(౧) రా-య-౧౭-౧౫.	(౨) గీ-౯-౨.	(౩) రా-అయో-౨-౪౦.
(౪) రా-య-౧౮-౩౪.	(౫) తి-వాయ్-౩-౩-౫.	(౬) ౩-తిరువ-౮౮.
(౭) రాయ-౧౧౬.	(౮) తి-వాయ్-౧-౬-౩.	(౯) శరణాగతిగద్యే

(శరణంప్రజామి) ఉపాయమాక వజైకిష్టేన్; కీర్త్యున్న సర్వాధికారత్వమ్ సిద్ధోపాయతై క్కుటితైస్తై; సాధనాన్తర్యజ్ అధి కృతాధికారజ్గళాయితే యిరుప్పతు; “వజ-గతౌ” ఎన్నిట గత్యర్థమ్ బుద్ధ్యర్థమాయ్, అధ్యవస్తిక్తితేనస్త పడి; ఇత్తాల్ శరణ్యన్ సన్నిధి వేడ్డా, ప్రాప్తికే అమైయుమెన్దై; ఆచార్య రుచిపరిగృహీతమాన వాక్యత్తిల్ క్రియాపదత్తిల్ వర్తమాన నిర్దేశత్తుక్కు మడి “ప్రజా మి” ఎన్నిట వర్తమాననిర్దేశమే, అతే గౌణమాక ఉపదేశిత్తు పోగుకిటతుమ్-అతినుడైయ (౧) “సకృదేవ ప్రపన్నాయ” ఎన్నిట వాక్యతైప్పల్; ఆకసకృద్విధానమ్-ఈశ్వరవిషయాకారతైప్పల్; ప్రాప్యరుచియాలే ప్రాప్తియశపుమ్ శెల్ల వసువర్తిక్కడవతు రాగ త్తాలే; (ప్రజామి) ద్రిహిస్వీకారమ్ దేవతాముద్దిశ్య ద్రవ్య త్యాగ రూపమాన యాగము మన్త్రికే, తదజ్గమానప్రయాజాదికళుమన్త్రికే యిరుక్కి తాప్పోలే ఉపాయస్వీకారముముపాయమన్త, అతుక్కుజ్గము మన్త్రికే అధికారివి శేషణమాయ్ క్కిడక్కిటతు.

(తవ) (౨) “అవ్యహం జీవితం జహ్యామ్” ఎన్టమ్, (౩) “కపోతో వానరశ్రేష్ఠ కిం పునర్నద్విధోజనః” ఎన్టమ్ తనై యథ్రియమాటి శరణాగత పరిత్రాణమ్ పణ్ణిన కపోతోపాఖ్యానము మరుళిచ్చెయ్త దేవరుడైయ, “చరిణద్వన్ద్యం ప్రజామి” ఎన్టన్వ యమ్.

ముతల్ శ్లోకమ్ ప్రాప్యసజ్గిహమానపోతు, ఇన్ద శ్లోకమ్ - “నమస్తే” ఎన్నిట పదత్తుక్కు వివరణమాకిటతు వివరణాపేక్ష.

(౧) రా-య-౧౮-౩౩.

(౨) రా-౨-౧౦-౧౯.

(౩) రా-య-౧౮-౨౫.

ఏకస్తవమసీలోకస్య ప్రప్తా సంహారకస్తథా ।

అధ్యక్షశ్చానుమంతాచ గుణమాయా సమావృతః॥ (3)

యెన్నెన్నిలో; (౧) “మద్యాజీమాం నమస్తురు” ఎఱ్ఱ నమశ్శబ్దమ్ సాధనా న్తరత్తుక్కుమ్ సాధారణ మాకైయాలే † శరణశబ్ద పర్యాయమ్ నమశ్శబ్ద త్తినుడైయ వివరణమాకిటతు; (౨) “గచ్ఛద్వ మేనం శరణం శరణ్యా పురుషర్షభాః” ఎఱ్ఱ విధిత శరణాగతియి నుడైయ వనుష్ఠానపేక్షైయిలే “ద్రౌపద్యా సహితాస్సర్వే నమశ్చ క్రు ర్జనార్దనమ్” ఎఱ్ఱ నమస్సై పుణ్ణినార్కళి. ఆకైయాలే థాన ప్రమాణత్వాలే శరణశబ్దపర్యాయమ్ నమశ్శబ్దమ్. (౨)

లోకస్య : సశ్యక్షసిద్ధమాయుష్వ శ్రుతిసిద్ధమాయుముళ్ళ సకల పదార్థజ్ఞైయమ్, ప్రప్తా-సృష్టి త్తవన్, ఏకః-సహాయా న్తర నిరపేక్ష నాన, త్వమ్-నిబురువనే, అసి-ఆకితాయ్; తథా-అప్పడియే, సంహ రకిః-హిత కామనాయ్ సంహర్కి క్తి ఆవనుష్వ నీయురువనేయాకితాయ్; అధ్యక్షశ్చ-రక్ష్యాపేక్షా ప్రతీక్షకనాయుష్వ, అనుమంతాచ-బద్ధకమాన కర్మజ్ఞిలే ప్రవర్తియానిష్టాలుమ్ నిపేధియామల్ అనుమతి ప్రదానమ్ వజ్ఞమువనాయుష్వ, గుణమాయా సమావృతః-సత్వ రజస్తమోమయి యాన ప్రకృతియాలే చేతనరుక్కు స్వస్వరూపత్వై ఉభృపడి యటి కైక్కు అసాధ్యనాయు మిరానిష్టాయ్; (3)

(3 - శ్లో - వ్యా—ఏకస్తవమసీత్యాది) కీర్తిరణ్ణశ్లోకత్వాలే ప్రాప్యప్రాపకజ్ఞై చ్చల్లిల్లథాయ్, అన్త పుపాయస్వీకారత్తు క్కడి యాన శరణ్యైయై చ్చల్లిల్లిటతు మేలిల్ శ్లోకజ్ఞి. అతి లిన్దశ్లోక

(౧) గీ.౧౮-౬౫. † శరణశబ్దమాకిట పర్యాయపదమ్-శరణశబ్దపర్యాయ నమశ్శబ్ద

(౨) భార-ఆర-౧౮౯.

త్రిల్, అనన్తరమ్ శరణ్యతై క్కుఱుప్పక అవనుడైయ జగత్తారణత్వ ప్రయుక్తమాన సర్వజ్ఞత్వాది మహాగుణజ్ఞతై చొప్పిల్లకీటు.

(౧) “కారణస్తుభ్యేయః” ఎన్నిటపడియే ఉపాస్యమ్ జగత్తారణవస్తువానవోపాతి శరణ్యముమ్ జగత్తారణవస్తువేయితే. ఎజ్జనేయెన్నిల్; (౨) “యో బ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వం యోవై వేదాంశ్చ ప్రహిణోతితస్మై” ఎన్ఱు జగత్తారణవస్తువై చొప్పిల్లి, “ముముక్షురైవ్ శరణ మహంప్రపద్యే” ఎన్ఱు మోక్షసిద్ధిక్కుకా అవన్తిరునడికళిర్ వణ్ణమ్ ప్రపత్తియై సోపానమాక విధిత్తతితే.

[లోకస్యస్రష్టా-త్వమ్-ఏకః-అసి] లోకశబ్దత్తాలే “లోక్యత ఇతి లోకః” ఎన్నిట పృథ్విత్తియాలే ప్రత్యక్షసిద్ధమాయ్ శ్రుతి సిద్ధముమాయుళ్ళ సకలపదార్థజ్ఞభుక్కుమ్ స్రష్టావేన్ద; “త్వమ్” ఎన్నిటఏకవచనత్తాలే సప్రసన్తరవ్యావృత్తియై చొప్పిల్లకీటు (౩) “అకా శాద్వాయుః, వాయోరగ్నిః, అగ్నేరాపః, అధ్యైః పృథివీ” ఎన్ఱు అచేతనజ్ఞభుక్కుమ్, (౪) “బ్రహ్మసృజత్” ఇత్యాదికళాలే చేతనర్ క్కుమ్ శ్రుతిస్మృతికళిలే కర్తృత్వమ్ శొల్లానిట్ట, ఈశ్వరనే సర్వ స్రష్టా వెన్నిటపడియెన్నెన్నిల్, చేతనాచేతనశరీరియానవన్ సర్వస్రష్టావాక్తేయాలే సర్వస్రష్టా ఈశ్వరనే; (౫) “స్వాత్ శరీరాత్ సిన్ఱు ఊర్వివిధాః ప్రజాః” ఎన్ఱు మనుః; (౬) “సవీవ సృజ్యస్సచ సర్గకర్తా సవీవ సాత్యత్తిచ సాల్యతేచ | బ్రహ్మద్వ్యవస్థాభి రశేషమూర్తి ర్విష్ణుర్వరిష్టో వరదోవరేణ్యః” ఇతి పరాశరః; (౭) “తదభిధ్యానా దేవతు తల్లిజ్ఞాత్మః” ఇతినూత్రమ్.

(౧) అధర్వకీర్ణా,

(౨) శ్వే-౬.

(౩) తై-౭.

(౪)

(౫) తను-౧-౮.

(౬) వి-పు-౧౨-౨౧.

(౭) బ్రహ్మసూ-౩.

బ్రహ్మనుడై య పసర్థతై యనుసన్నితిరుక్తిః పడియై చ్చొల్లుకీటతెన్దు
మామ్; (౨) “వ్యసనేషు మనుష్యాణాం భృశం భవతిదుఃఖతః”
ఎన్నక్కడవతితే; ఇప్పడి యిరుక్తిః పవన్ పురుషార్థతై యపేక్షితైర్
రక్షీక్చొల్లవేణ్డావితే

(అనుమంత్రాచ) విషయాన్తరగ్గళితే ప్రావణ్యత్వాలే తత్సా
ధనమాన బద్ధకకర్షణగళితే ప్రవర్తియానిష్టాలుమ్ అగ్గణ్ణ నాయ్కొణ్ణ
నిషేధిక్కమాట్టాతే నిఱుమ్; ఎత్తాలే యెన్నిల్, “క్షుద్రప్రయోజ
నత్తుక్కావకిలుమ్ నమ్పక్కలిలే వరాప్పెబ్బోమ్; సర్వశక్తి
యాన నాముళోమితే, ఇడమ్వందవిడత్తిలే రక్షీక్కిత్తోమ్” ఎన్నుమ్
నినైవాలే; ఇప్పడి వత్సలనానవన్ ఇత్తలై ఇశైన్ద్రాల్ హితకామ
నెన్నుమిడమ్ శొల్లవేణుమోవెన్దు కరుత్తు

(గుణమాయా సమావృతః) ఇప్పడి ఇవర్కళో బహిర్ముఖ
రాకైక్కడి యెన్నెన్నిల్; గుణమయియాన మాయైయాలే మత్తైక్క
ప్పడుకైయాలే; (౧) “భగవత్స్వరూప తిరోధానకరీమ్” ఎన్నిటపడి
యే ఇచ్చేతననై మాయై మత్తైక్కైయాలే అవనై యుమ్ మత్తైత్త
తామితే; తన్నుడైమైయానవివన్ గుణవశ్యనాయ్ పాయ్నిన్దు
జ్ఞానత్తిలే కలగ్గినాల్ ఇగ్గుణసమ్బన్ధ మిన్దిక్కే సర్వజ్ఞ నానవనే శరణ్య
నాక వేణుమెన్దు కరుత్తు. (౨) “సత్త్వాదయోన స నీశే యత్రచ
ప్రాకృతాగుణాః” ఎన్నక్కడవతితే. ముతల్ శ్లోకమ్ సర్వసగ్గహ
మానపాతు ఇశ్లోకమ్ “విశ్వభావన” ఎన్నిటపడ త్తినుడైయ వివరణ
మాకిటతు. (3)

సంసారసాగరంఘోర మనన్త క్లేశభాజనమ్ ।

త్వామేవ శరణం ప్రాప్య నిస్తరన్తి మనీషిణః॥ (౪)

(పదవురై) మనీషిణః-మనస్సై విషయాదికళిత శెల్లవృట్టా మల్ జయిత్తిరుక్కుమవర్కళి, త్వామేవ - మోక్షప్రదనాన ఉన్నెయే, శరణమ్-నిరపేక్షోపాయమాక, ప్రాప్య-స్వీకరిత్తు, అనన్తక్లేశభాజనమ్ - అసంఖ్యతమాన దుఃఖజ్ఞభుక్కు ఆకరమాయ్, ఘోరమ్-ఆత్మస్వరూపజై నశిష్టిక్తయాలే మికవుమ్ కొడియతాయ్, సంసారసాగరమ్-స్వయత్తుత్తాల్ కడక్కవరితాన సంసార మాకిట నముద్రత్తై, నిస్తరన్తి-కడక్కితార్కళి. (౪)

(౪-శ్లో-వ్యా) జన్మస్థితిలయజ్ఞభుక్తాశ్రయమాకైయుమ్ సహకారి నైరపేక్ష్యముమితే భగవల్లక్షణమ్. అతు - ఇశ్లోక త్రిత్సల్లుకిటతు. (సంసారసాగర మిత్యాది) కీర్తించున్న భగవత్తారణత్వమ్- (౧) “కారణన్తుధ్యేయః” ఎన్తుమ్, (౨) “యో బ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వమ్” ఎన్తుమ్, “ముముక్షుర్వై శరణ మహంప్రపద్యే” ఎన్తుమ్ ఉపాయద్వయత్తుక్కుమ్ సాధారణమాకైయాలుమ్ ప్రపత్తి ఉపాసనత్తుక్కు- అజ్ఞమావతోభయ స్వతన్త్రోపాయ మెన్నెక్కు అనుష్ఠానముణ్ణోవెన్న; స్పష్టియిల్ కర్మభవితవర్కళిలే తన్దాముడైయ మనస్సుక్కు నిర్వాహకరాయరుప్పార్ శిల్ ఉన్నెయే ఉపాయ మాకప్పబ్ధి సంసారత్తై క్కడవా నితార్కళెన్నిటతు. ఇత్తాల్ ప్రపత్తిక్కు ప్రమాణ ప్రసిద్ధియేయన్తు ఉళ్ళుతు; శిష్టాచారము ముడైన్నిటతు.

సంసారమాకిటతు- అవిద్యా కర్మ వాసనారుచి ప్రకృతి సమ్మన్దజ్ఞభుమ్; షడ్భావవికారజ్ఞభుమ్; పుత్ర మిత్ర కళత్రాదికభుమ్ తత్కార్యమూకైయా లే సంసార శబ్దవాచ్యజ్ఞభాకిటన విత్తస్తే. (౧) “జన్మ సంసారబన్ధనాత్-ముచ్యతే” ఎన్టు జన్మాదికలై కార్య వర్గజ్ఞభాకవుమ్, అవిద్యాదికలై కారణవర్గమాకవుమ్ శొల్లిల్లొత్తే.† పరిచ్ఛేదిక-వొణ్ణామైయాలుమ్ తప్పక్క లిట్టిన్దారై కొండ్లు ఇట్టియు మతాకైయాలుమ్ పుకలా మిత్తనై పోక్కి, పుక్కాల్ తన్దామాల్ కరై యేట ప్పెణ్ణామైయాలుమ్ ఇట్టై సాగరమాక నిరూపిక్కిటతు.

(ఘోరమ్) ‡ కొడితాయరుక్కై, అతాకిటతు-సర్వోక్కుమ్ దుఃఖమెన్టు మీశలామ్ నరకాదికలై పోప్పి లన్టిక్కే ఆత్మాపుక్కు వినాశహేతువా యరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్, (౨) “ఇన్నముతెన న్నొన్రి” ఎన్టు ముకప్పిలే ఆకర్షకమా యరుక్కుమ్ తన్నెయై యుడై త్తాయరుక్కై; అహజ్కారసిద్ధిక్కుమ్ విషయాన్తరభోగత్తుక్కుమ్ సంసారికళ్ ఉపాయానుష్ఠానమ్ పణ్ణకిత్తార్ కళితే. (అనన్త క్షేత్ర భాజ నమ్) తాపత్రయదుఃఖత్తాలే తొక్కైయల్లొత్తే శక్తుక్కెల్లాప ఉత్పత్తిస్థానమాయరుక్కై. (3) “నలమన్దమిల్ల తోర్నాడు” ఎన్టు ఒరు దేశవిశేష త్తిర్ సుఖత్తుక్కు ముడివిల్లాతాపోలే, ఇతిల్ దుఃఖత్తుక్కు ముడివిల్లె యెన్దే.

(త్వామేవ శరణం ప్రాప్య) తారతమ్యత్తై యుడైత్తాన సంసార త్తినుడైయ కొడుమైయై చ్చొల్లిల్లొత్తే. ఇట్టై క్కడ

† జన్మజరామరణ గర్భనిరయయాతనాది స్సంసారస్య కార్యవర్గః ప్రభు శ్యతే; సంసార ఇతి చ అవిద్యాకర్మవాసనారుచి ప్రకృతిసంబన్ధరూపః కారణవర్గః; తాభ్యాం బన్ధనంపరమపదప్రాప్తి ప్రతిబన్ధః ‡ కొడికాయ్.

పీక్కు ముపాయత్తినుడైయ సాలభ్యతై చ్చిల్లుకిటతు. (త్వామ్) “ఏక స్వమసి” ఎన్నిట శ్లోక త్తిల్ జగత్కారణత్వప్రయుక్తమాన మహాగుణజ్ఞతైయైయ వునై; అనధారణతాలే జగత్సృష్టియిల్ సహాయాన్తర నైరపేక్ష్యమోబలే ఉపాయభావత్తిలుమ్ సహకారి సాపేక్ష నల్ల నెన్నిటతు. (౧) “త్వమేవోపాయ భూతోమే భవ” ఎన్నిట వితినుడైయ ఉపబృంహణమాన శాస్త్రుత్తిలుమ్ ఇన్ద నైరపేక్ష్యమ్ ఉక్తమితే. (౨) “మామేవ యే ప్రపద్యంతే” ఎన్నిట శరణ్యన్ వార్తైయుమ్, ఆచార్యసేవైయుమ్ ఇవ్వవధారణత్తుక్కు తాత్పర్యమితే.

“శరణమ్” ఎన్దు ఉపాసనతై వ్యావర్తిక్కిటతు. “ప్రజామి శరణం తవ” ఎన్నిటవిడత్తిలే ప్రజామియునుడైయ స్థాన త్తిలే “ప్రాప్య” ఎన్నిటతు - భగవల్లాభత్తోపాతి ఉపాయభావముమ్ సులభ మెన్దు తోబ్బుకైక్కాక; (౩) “ఆతేనక్కు. నిన్ పాతమే శరణాక తన్దోభీన్దాయ్” ఎన్దు ఇన్ద్రపాయప్రసిద్ధియై భగవత్ప్రసాదకార్య మాక ఆధ్వారయ?చ్చియతారితే. (నిన్దరన్ది) ఉన్నాలే ఇతైక్కు డప్పర్కళ్. (మనీషిణః) మనోజేతారః-మనీషిణః. విషయాన్తరప్ర వణమాన మనస్సైయుమ్ సాధనాన్తరప్రవణమాన మనస్సైయుమ్ జయి త్తిరుక్కుమవర్కళ్.

(౪) “సంసారార్ణవ మగ్నానామ్” ఎన్దు శాస్త్రాన్తర త్తిలే ఇతైఉపబృంహితతే. ముతల్ శ్లోకమ్ సజ్గ్రహమానపక్ష త్తిల్ “నమ స్తే” ఎన్నిటపదతైవోబ్బి ఉదిక్కిటతు ఇశ్లోకముమ్. ఇరణ్డామ్ శ్లోక ముమ్ అతినుడైయ వనుష్ఠానప్రకారమ్ శొల్లుకిటతు; అతినుడైయ

(౧) విష్వక్సేన-

(౨) గీ-౭-౧౪.

(౩) తి-వాయ్-౫-౭-౧౦.

(౪) వి ధర్మే-

న తేరూపం నచాకారో నాయుధాని నచాస్పదమ్ ।

తథాపి పురుషాకారో భక్తానాం త్వం ప్రకాశనే॥ (గీ)

ప్రావణ్యత్తుక్కాక ఫలపర్యస్తమాన శిష్టాచారమ్ శొల్లుకటతు ఇ శ్లోకమ్. (౪)

(పదపురై) రూపమ్ - ఉన్నుడైయ, దివ్యాత్మస్వరూప మానతు, తే-ఉన్నుడైయ ప్రయోజనత్తుక్కాక. న-ఇరాతు, (నర్వ నియ స్తృత్వాకారమ్ కులైన్దు అశ్రిత పారత స్వరూపాకారతై భజి క్కుమెచ్చపడి). ఆకారశ్చ-దివ్యమజ్గళవిగ్రహముమ్, తే-న-త్వదర్థమా యిరాతు; ఆస్పదంచ-పరమపదమ్ ముతలాన భోగస్థానజ్గళుమ్, తే- న-త్వదర్థమాయిరాతు. (ఇనైయెల్లామ్ అశ్రితాధీనమా యిరుక్కు మెచ్చపడి) భక్తానాం-త్వమ్ - భక్తర్కళుడైయ ఉడైమైయానసి తథాపి-ఇప్పుడి స్వరూపాదికలై అశ్రితార్థమాక్కి నై త్తిరుక్కుచ్చుయ్ తేయుమ్, పురుషాకారః - పురుషనూక్తాదికళిల్ ప్రతిపాద్యమాన పర్వాధికత్వాకారమ్ కులైయాతవసాయ్, ప్రకాశనే-(ఇప్పడిప్పట్ట పర్వాధికవస్తు అశ్రితపరత స్త్రీమా యిరుప్ప తేయెచ్చు) విస్మయనీయ మాన కల్యాణగుణజ్గళాల్ విశజ్ఞానిన్టాయ్. (గీ)

(గీ-శ్లో-వ్యా) (నతేరూపమిత్యాది) “త్వామేవ శరణం ప్రాప్య నిస్తరన్తి” ఎచ్చు ఉనైయే ఉపాయమాకప్పల్లిరి సంసార తై క్కుడక్కుమవర్కళుక్కు ఉనైయుమ్ ఉన్నుడైమైయైయుమ్ అనుకూలమాక్కి నై ప్పతీఎన్దిటతు ఇత్తాల్; అశ్రితర్ తజ్గళైయుమ్ తజ్గళుడైమైయైయుమ్ ఈశ్వరనుక్కాక్కివైక్కిటతు స్వరూపత్తాలే; అవన్ తనైయుమ్ తన్నుడైమైయైయుమ్ అవర్కళుక్కాక్కివై క్కిటతు వాత్సల్యసౌఖ్యాదికళాలే, ఆకైయాలే ఇత్తాల్ వాత్సల్య

సాశీల్యాదికలైచ్చొల్లుకీటతు, ఇత్రాలుమ్ శరణ్యతైయైచ్చొల్లుకీటతు; క్కీర్త “ఏక స్వమసి” ఎన్గొట్లొక త్తిత్తున్న స్వామిత్వ సాలభ్యజ్ఞలో పాతి వాత్సల్య సాశీల్యజ్ఞభుమ్ శరణ్యలక్షణమాకైయాలే.

(నతేరూపమ్) “రూపమ్” ఎన్దు దివ్యాత్మస్వరూపజైచ్చొల్లు కీటతు; “ఆకారమ్” ఎన్దు దివ్యవిగ్రహజై మేలే శొల్లుకైయాలే; ఇ శ్లోకత్తాల్ స్వరూపాదికల్ ఇవనుక్కిలై యెన్గొట్లె జ్ఞేజ్జనేయెన్నిల్, “తే” ఎన్దు నిర్దేశితువైత్తు స్వరూపాదికలై నిషేధిక్కియాలే; నిషేధిక్కిటతు ఎవ్వాకారత్తాలే యెన్నిల్, స్వరూపాదికలాలేదేవర్ కొళ్ళువ తొరుకార్యమిలై యెన్దు స్వాగతై నిషేధిక్కిటతు.

(తే-రూపమ్-నతే) ఉన్నుడైయ దివ్యాత్మస్వరూపముమ్ ఉనక్కా యిరాతు; ఆశ్రితరక్షణత్తు క్కనుమాలమాయరుక్మిల్ స్వతన్త్రమా యిరుక్కిటవతు పరతన్త్రమా యిరుక్కిలుమిరుక్కుమ్; (౧) “మయిభృత్యే స్థితే దేవానా జ్ఞాపయత కిం నృపైః” (౨) “కింకారా సముపస్థితా” ఎన్దుమ్ శొల్లక్కడవతితే. సర్వనియన్తా వానవన్ బరు సంసారిక్కు పుత్రనానానితే. ఇతితే ఆశ్రితార్థమాన స్వరూపాన్యధాభావమ్.

ఇన్ద స్వరూపశబ్దత్తాలే స్వరూపాశ్రయమాన జ్ఞానశక్త్యాది కల్లైయు ముపలక్షిక్కిటతు, ఎత్తాలే యెన్నిల్, ఇశ్లోకజై విపరి క్కిట కూరత్తాత్వాన్, (౩) “ప్రవరగుణగణాశ్చ జ్ఞానశక్త్యాద యన్తే” ఎన్దానితే (౪) “యస్సర్వజ్ఞ స్సర్వవిత్” ఎన్దు శ్రుతిసిద్ధ మాన సర్వజ్ఞతైయైయుడైయవన్, ఆశ్రితార్థమాక (౫) “అవి జ్ఞాతా” ఎన్దు అజ్ఞానమాయ్, ఆయుధమెడేనెన్దు ఆయుధమెడుత్తు

(౧) (౨) రా-బా-౩౧-౪. (౩) పర-స్త-౬౩.

(౪) ముద్ద-౧-౧-౩. (౫) భార-అను-౧౪౯.

యెన్నుమ్” ఎన్నుమ్ శొల్లక్కడవతితే. (౧) “పరిజన పరిబర్హాభూషణాన్యాయుధాని” ఎన్నిటవడియే పరిజనపరిచ్ఛదజ్జళుక్కు మువలక్షణమాయ్, (౨) “యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సన్తిదేవాః” (౩) “అడియార్కళో కుఠ్రాజ్జలై యుడన్ కూడువతెన్టు కొలో” ఎన్నుమ్ ఆశ్రితర్కు ప్రాప్యమాయితే పరిజనమిరుప్పతు; పరిచ్ఛదజ్జళుక్కు-సూరికోటియిలే అస్తరూభలమా యిరుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్; నిత్య సూరికళుక్కు కై జ్యుర్యోపకరణ మాయితే యిరుప్పతు;(నచాస్పదమ్) పరమపదమ్ ముతలాన భోగస్థానజ్జళుమ్ తనక్కు భోగస్థాన మన్తి కే ఆశ్రితర్క్కాక నిస్త నిలైకళిలేకాట్టి అనుభవిక్కు చ్చమై స్థైయాయ్ యిరుక్కుమ్.

(తథాపి పురుషాకారః) ఇప్పడి యిరుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్ పురుషప్రకారనాయుక్కిట విరుప్పు ఎప్పోతుమ్ కులైయాయ్తే యిరుక్కుమ్. (౪) “పురుషఏవేదం సర్వమ్” (౫) “సహస్రశీర్షా పురుషః” ఎన్నుమ్ వేదాస్తజ్జళిలే సర్వాధికనాకపూతి పోరుకిటవన్, ఇప్పడి ఆశ్రితాధీననానెన్నిట మహాగుణమ్ తోబ్బుకైక్కాక.

(భక్తానాం త్వమ్) భక్తర్కళుక్కు+ యిరుప్పతు. అవర్కళో ఉనక్కా యిరుక్కుమిరుప్ప-స్వరూపత్తాలే; నీ అవర్కళుక్కు యిరుక్కు-మిరుప్పైక్కుటిత్తు ఉన్నడైయ తాదర్థ్యమ్ ఆశ్రితసజ్జలృత్తాలేయాయ్ యిరుక్కుమ్; ఇత్తై (౧) సకలమేతత్సంశ్రితార్థంచకర్థ” ఎన్నానితే ఆధ్వానుమ్; “పరిజన పరిబర్హాభూషణాన్యాయుధాని ప్రవ

(౧) ఎర-స్త-౬౩.

(౨) పురుషసూక్త.

(౩) తి-వాయ్-౨-౩-౧౦.

(౪) పురుషసూక్తమ్.

వై వకిచ్చిత్పరోక్షం తే ప్రత్యక్షోసి కన్యచిత్ ।

వై వ కిచ్చిదసిద్ధం తే నచసిద్ధోసి కన్యచిత్ ॥ (౬)

రగుణగణాశ్చ జ్ఞానశక్త్యాదయస్తే । పరమపద మధాన్తాన్యైశ్చ
దేహస్త ధాత్మా వరద సకలమేతత్సంశ్రితార్థంచకన్

(ప్రకాశనే) స్వతస్త్రినుక్కు తద్విగుద్ధమాన పారతస్త్రిమ్
అనుపపన్నమన్తోవెన్నిల్; ఇతిహాసపురాణజ్ఞలిలే (౧) “యద్వి నాభ
రతం త్వాశ్చ శత్రుఘ్నఞ్చాపిమానద । భవేన్మమ సుఖంకిచ్చి ద్భస్మ
నాత్కురుతాం శిఖి” ఎన్టమ్ (౨) “నిస్సప్తాత్సా సు హృత్సుచ”
ఎన్ట మిత్యాదికలిలే ఆశ్రితపరతస్త్రినాయ్ ప్రకాశియా నిన్తాయె
న్నతల్; ఆశ్రయిచ్ఛార్కు, ఎలియనాక ఉజ్జ్వలియా నిన్తాయెన్న
తల్; ముతల్ శ్లోకమ్ సజ్గిహమానపక్షత్రి “హృషీకేశ” ఎన్గి
పదత్రిన్ వివరణమాయరుక్కిటతు ఇశ్లోకమ్ అప్రాప్తమాన విష
యాన్తరజ్ఞలిల్ నిన్టమ్ మీట్టు తనైయేవిషయమాక్కుచైయాలే;
అప్రాప్తజ్ఞలిల్ నిన్టమ్ మీట్టు ప్రాప్తజ్ఞలిలే అన్వయిప్పికై నిర్వా
హకకృత్యమితే. (౧)

(పదపురై) తే-ఉనక్కు, పరోక్షమ్-అప్రత్యక్షమానతు, న
కిచ్చిత్-ఒన్టమిల్లై; కన్యచిత్ - ఒరువర్క్కుమ్, ప్రత్యక్షః - కణ్ణాల్
కాణక్కుడియవనాక, నాసి-ఆకితాయిల్లై; తే-ఉనక్కు, అసిద్ధమ్-
అసాధ్యమానతు, సకిచ్చిత్-ఒన్టమిల్లై; త్వమ్-సి, కన్యచిత్-ఒరువర్
క్కుమ్, సిద్ధః-తక్ ముయట్టియాలే ప్రాపిక్కుక్కుడియవనాక,
నాసి-ఆకితాయిల్లై. (౬)

(ఐ-శ్లో-వ్యా-నై వకించ్చిదిత్యాది) “ఏక స్తవమసి” ఎన్నిటశ్లోక త్రిల్ జగత్కారణత్వప్రయుక్తమాన స్వామిత్వసాలభ్యజ్ఞభుక్తానా లుమ్ కీర్తశ్లోక త్రిల్ తన్నైయుమ్ తన్నుడైయైయుమ్ అశ్రితాగ్ధ మాక్కిస వాత్సల్యసాశీల్యజ్ఞభుక్తానాలుమ్ జ్ఞానశక్త్యాదికభిలైయాకిర్ శరణ్యనాకకూడాతు; అతుక్కాక జ్ఞానశక్త్యాదికలై చ్చిల్లుకిటతు ఇశ్లోక త్రిల్; మున్ను ఉక్తమానగుణజ్ఞో అశ్రితర్కు అవనై విష యాకర్తైక్కు ఉఱుప్పమి తన్నైయైయి అభిమతసిద్ధిక్కు జ్ఞాన శక్తికతోవేణమితే;

(నై వకించ్చిప్పరోతుం తే) [తే-పరోతుం న కిచ్చిదేవ] ఉనక్కు అప్రత్యక్షమాయరుప్ప తొన్తుమిలై; (౧) “యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిత్” ఎన్నిటపడియే సర్వజ్ఞ నైస్తుమ్, (౨) “న్వాభావిశీ జ్ఞానబలక్రియాచ” ఎన్తు స్వతస్సర్వజ్ఞత్వమ్ సత్ప్రాయుక్తమైస్తుమ్, (౩) “యోవేత్తి యుగపత్సర్వం ప్రత్యక్షేణ నదాస్వతః” ఎన్తు యుగపత్సాత్మాత్కారముమ్ ప్రమాణసిద్ధమితే; అప్పడిప్పట్ట దేవర్కు ఎన్నుడైయ స్వరూపరూఢాత్మతైయుమ్, స్వరూపానురూపమాన ప్రాప్యస్వ రూపతైయుమ్, తద్విరోధిప్రకృతినమృత మెన్నుమిడతైయుమ్, ప్రకృతి సమృతతాలే నాన్ పుకాతనరకమిలై, నాన్ నుయైయాత గర్భమిలై యెన్తుమ్ వాయాలే విణ్ణప్పమ్ శైయ్యవేణువతొన్తుడో; ఇన్నముమ్ నాన్ అఱిన్దవళవన్తో విణ్ణప్పమ్ శైయ్యలావతు; ప్రవాహరూపేణ అనాదియాయ్ పోన్దవెన్నుడైయ అకృత్యకరణాది పూర్వవృత్తమ్ పథుకిప్పోన్దదేవరై యైయియమగ్నోటివారుణ్డో? అఱిన్దు విణ్ణప్పమ్ శైయ్యలాన విజ్ఞానప్రకారన్దాన్ వేఱటివారుణ్డో? ఇవగ్నోర్

ఎనక్కు ఒరుజ్జాన మిల్లాతాప్పలే దేవర్క్కుమ్ అజ్ఞాతమాయిరువు తొన్ములై.

(కన్యచిత్ - సప్రత్యక్షిసి) (౧) “న సన్దృశే తిస్థతి రూపమన్య సచతుషాపశ్యతి కశ్చనైనమ్” ఎన్ఱు ఒరువర్క్కుమ్ చతుర్విమ యనలై; అన్వయ వ్యతిరేకత్తాలే దేవరుడైయ అతీన్ద్రీయత్వ దృఢీకరిక్కిఱతితే శ్రుతితాన్; ఇప్పడిప్పట్ట దేవరై ప్రత్యక్షిక్కు మ్పొతు అనైక్కు ఉతవినాప్పలే ఆవిర్భవిత్తు క్కాట్టక్కాణుతర్; అవతరిత్తు క్కాట్టక్కాణుతలితే; మయర్వఱ మతినలమరుళ పెన్ద్రొ మ్మవార్వారుమ్, (౨) “వాశ త్తడమ్పొర్ వరువానే యొరునాళ్ కాణవారాయే” ఎన్ఱు కాణవాళైప్పట్టారి త్తనై యితే. తామ్ కాణ యత్నమ్ వణ్ణిత్తలిర్; (౩) “కదాను సాతౌత్కరవాణి చతుషా” ఎన్ఱి తే ఆశవందార్ వార్తైయుమ్,

(తే - అసిద్ధం సకీర్ణదేవ) (౪) “పరాన్యశక్తి ర్వివిధైవ శ్రూయతే” ఎన్ఱిఱవడియే సర్వశక్తియాన దేవర్క్కు ఆశ్రితరక్షణ త్తిల్ అఘటితమెన్ఱు కై వాజ్ఞవేణువ తొన్ఱుణ్? సజ్కల్ప మడి యాక సర్వముమ్ సిద్ధమన్ఱో? (౫) “సజ్జీవయన్నపిమృతం సుత ముత్తరాయా సాన్దీపనేశ్చిరమృతం సుతమానయంశ్చ | ధామ్నాని జాద్విజసుతాః పునరానయంశ్చ స్వామేవతాం తనుమహో కద మానయన్తమ్” ఎన్ఱు ఇప్పడి అఘటితజ్గలై ఘటిప్పిక్కుమ్ దేవరే నిత్యసంసారియాన వెనై నిత్యనూరికళ్ పరిమాన్ద్రొత్తిలే యన్వ యిప్పిక్కు త్తట్టలై యెన్ఱు కరుత్తు.

కార్యాణాం కారణంపూర్వం వచసాం వాచ్యముత్తమమ్ |
యోగానాం పరమాంసిద్ధిం పరమం తే పదం విదుః || (౮)

(కస్యచిత్ - నసిద్ధోసి) ఒరువర్క్కుమ్ స్వసామర్థ్యత్తాలే ప్రాపిక్కు అరియై యా కానిన్టాయ్. కృతకృత్యనానాలుమ్ ప్రాప్తిక్కు (౧) “నయామి పరమాంగతిమ్” ఎన్నిటపడియే అవన్ కై చార్ త్తిరు క్కువేణుమెనై; ఆక, పేర్బుక్కులుప్పన జ్ఞానశక్త్యాదికభుళ్యతు ఉనక్కే; ఉన్నైయెట్టిన్దారడజ్జలుమ్ అజ్జరుమ్ ఆశక్తరుమ్; కణ్ణుమ్ కాలుముడైయాయ్ నీయే; ఉన్నైయెట్టిన్దారడజ్జక్కురుదుమ్ ముడముమ్; చేతననుడైయ జ్ఞానశక్తికభుక్కు వినియోగమ్ - ప్రథమ త్తిలుచాయస్వీకార త్తిలే జ్ఞానముమ్, అధ్యవసాయత్తిలే శక్తియు మాకక్కడవతు. ఇన్ద జ్ఞానశక్త్యాదికళిరణ్ణుమ్ భోగత్తిలే యాక క్కుడవతు; ఇత్తార శొల్లిన్ద్రాయ్త్తు ఇత్తలై ఇళైవే యడియాక కొణ్ణు స్వసమృద్ధత్తాలే రక్షియావిడిల్ దేవర్దుక్కు పుట్టియెన్దతాయ్బ్బు; రక్షణధర్మత్తిల్ ఈశ్వరనుడైయ జ్ఞానశక్త్యాదికశేధార కమ్. “ఆత్మాపుక్కు ఈశ్వరప్రాప్తియన్దు, ఈశ్వరనుక్కు ఆత్మ ప్రాప్తి కాణనినైపు” ఎన్దు జీయ రరుళిచ్చెయ్వర్. (౨) “అహ మన్నమ్” ఎన్నిటవితువే అర్థమ్; “అన్నాదః” ఎన్దు ఇత్తలైయిల్ భోక్తృత్వమ్ స్వలాభత్తా లీశ్వరనుక్కు ప్పేతానపార్షమ్ తనక్కు పురుషార్థమాకై. నన్బ్రహ్మపక్షత్తిల్ ఇళ్లోకమ్ “జితస్తే” ఎన్నిటపద త్తినుడైయ వివరణమాకక్కడవతు. (౩)

(పదవునై) తే-ఉన్నుడైయ, పరమంపదమ్ - నిరతిశయభోగ్య మాన పరమపదత్తై, కార్యాణామ్ - కార్యజ్ఞాన సకలవస్తుక్కుభుక్తుమ్

పూర్వంకారణమ్ పూర్వక్షణవర్తియానకారణమాకవుమ్, వచసామ్-
శోక్తిభుక్కుళ్ళే, ఉత్తమంచ్యమ్ - “పరమేష్వానుక్” ఎన్దుమ్
“తనియులకు” ఎన్దుమ్ శోక్తిల్లడవతామ్బడి శిష్యున శోక్తిర్నాకవుమ్,
యోగానామ్-యోగజ్ఞభుక్కు, పరమాంసిద్ధిమ్-శిష్యున సిద్ధిప్రసమాన
ఇదమాకవుమ్, విదుః-జ్ఞానికల్ అతియానిష్పర్కల్. (2)

(2-శ్లో-వ్యా - కార్యాణాంకారణమిత్యాది) కీర్తితశ్లోకత్తి
త్సన్న జ్ఞానశక్త్యాదికల్లై యనుసన్ధిత్తు, అన్తశక్తికారితమాన భగవ
దనుభవత్తుక్కు వర్ధకమాన పరమపదజ్ఞే యెనై ౨ ఘోకవిడవేణు
మెన్గిటతు. “ముక్తప్రాప్యమాన భూమియై త్తరువానితే శరణ్య
నావాన్” ఎన్దు భట్టర్ నిర్వాహమ్; “నిత్యానుభావ్యమాన దేవర్
తిరువడికల్లై లభిక్కువేణు మెన్గిటతు” ఎన్దువుమామ్; ఇతు పూర్వ
రకల్ నిర్వాహమ్.

(కార్యాణాం కారణంపూర్వమ్) అన్యోన్యకార్యకారణభావ
జ్ఞులై వ్యావర్తికిటతు, (౧) “ప్రధానపుంసోరజయోః కారణంకార్య
భూతయోః” ఎన్గిటపడియే ప్రధానపురుషర్కళుమ్ ఈశ్వరనైక్కు
టిత్తు క్కార్యజ్ఞభాకక్కడవతిటె; (౨) “యతః ప్రసూతాజతః ప్రసూ
తీతోయేన జీవా వ్యసన్దభూమ్యామ్” ఎన్దుతితే. అన్త ప్రకృతి
పురుషర్కళై క్కారణమాక వుడైత్తాయితే మహదాదికార్యజ్ఞ
చిరుప్పతు; అవద్రోత్తై క్కారణమాక వుడైత్తాయితే అణ్ణమిరుప్పతు.
అణ్ణాన్తర్వర్తియాన బ్రహ్మనై కారణమాక వుడైత్తాయితే, దేవా
దిచతుర్విధచేతనరుమ్, తదోభ్యగ్య భోగోపకరణ భోగస్థానజ్ఞులు మిరు
ప్పతు; ఆక బహుముఖమాన కారణజ్ఞులైల్లామ్ ప్రథమకారణ
మాయితై సర్వేశ్వరనిరుప్పతు.

“కార్యాణాం కారణం పూర్వమ్” ఎన్టు దేశపరమానపోతు
అవనుక్కు ప్రకృతి నిత్యవిశేషణమాకైయాలే అన్తై జగత్కారణ
మెన్టాప్సీలే, పరమపదముమ్ అవనుక్కు నిత్యవిశేషణమాకై
యాలే పూర్వక్షణవర్తియాయ్ పూర్వకారణమెన్నలామ్. ఇత్తా
పరమపదత్తినుడైయ నిత్యతై శొల్లుకిటతు. (౧) “తదక్షరే పరమే
ప్ర్యామన్” ఎన్టుమ్, (౨) “కలక్గా ప్పెరునకరమ్” ఎన్టుమ్ శొల్లు
క్కడవతిణ్.

(వచసాం వాచ్యముత్తమమ్) లోకికమాయమ్ 'వైదికమా
యుముళ్ళ సర్వశబ్దజ్ఞుక్కుమ్ ప్రధానవాచ్యన్ ఈశ్వరన్మెన్టిటతు.
(౩) “అనేన జీవేనాత్మనానుప్రవిశ్య నామయాపేవ్యాకరవాణి”
ఎన్టుమ్, (౪) “తత్సప్తస్త్వ తదేవానుప్రవిశత్” ఎన్టు తొడన్కి
“సత్యశ్చాన్యతశ్చ సత్య మభవత్” ఎన్టుమ్ శొల్లుక్కడవతిట. (౫)
“చరాచరవ్యపాశ్రయస్తుస్యా తద్వ్యవదేశో భాక్త స్తద్భావ భావి
త్వాత్” ఎన్టిటనూత్రముమ్ ప్రధానతయావాచ్యన్ ఈశ్వరన్మెన్టిట.ట.

ఇత్తా సృష్టమాన పదార్థజ్ఞుల్ ఆరాధ్యరాన దేవజైక
లోడు ఆరాధకరాన మనుష్యురోడు ఆరాధనోపకరణజ్ఞులన తిర్యక్కు
సర్వలోడు వాశియట సర్వాస్తరాత్తావా యిరుక్కిటపడియై చ్చొ
ల్లుకిటతు. “వచసాం వాచ్యముత్తమమ్” ఎన్టిటతు - దేశపరమాన
పోతు ప్రాధాన్యతై లక్ష్మిక్కిటతు. (౬) “పరమేప్ర్యామన్”
ఎన్టుమ్, (౭) “తనియులకు” ఎన్టుమ్ శొల్లుక్కడవతిట.

(౧) తై-నా-౨.

(౨) ౩-తిరువ-౫౧.

(౩) ఛా-౬-౩-౨.

(౪) తై-ఆ-౬.

(౫) బ్రహ్మసూ-౨-౩-౧౦.

(౬) తై-నా-౧౦.

(౭) పెరితి-౫ ౪-౯.

(యోగానాం పరమాం సిద్ధిమ్) ఎన్టు-ప్రాప్యాస్తగ్గతమాన సంసారవిమోచనత్వై వ్యావర్తిక్కిఱతు; (౧) “త్వామేవ శరణం ప్రాప్య నిస్తరన్తి మసిషిణః” ఎన్టుతీతే. ఇత్తాల్ నిరవధికభోగ్యమాన తిరువడికలై చొల్లుకెఱతు. (౨) “నలవన్ద మిల్లతోర్నాడు” ఎన్టు, దేశముమ్ నిరతిశయభోగ్యమాయితె యిరుప్పతు.

(తేవరమం పదమ్) సర్వకారణనుమాయ్ సర్వశబ్దవాచ్యను మాయ్ సర్వోపాయసాధ్యనుమా యిరున్దుళ్ళు వున్నుడైయ సర్వాధికమాయ్ నిరతిశయభోగ్యమాన తిరువడికలై యెన్నుతల్; ఉన్నుడైయ నిరతిశయభోగ్యమానస్థానజై యెన్నుతల్;

(విదుః) జ్ఞానాధికరా యిరుక్కుమవర్కళ్ అఱియా నిట్పర్కళ్; నిత్యమాయ్, ప్రధానాదధికమాయ్, నిరతిశయభోగ్యమాయిరుప్ప తొరునాడు ఉణ్డెన్టుమ్, అన్దదేశత్తే, (3) “శ్రియాసార్థం జగత్పతిః - ఆత్మ” ఎన్టిఱపడియే యిరుప్పతొరు విగ్రహముణ్డెన్టుమ్ అఱివార్ సకలవేదాన్తతాత్పర్యమ్ కైప్పట్టసర్వజ్ఞరీతే.

అపేక్షీక్కిఱవన్ తన్ శిఱుమైయై ప్పార్త్తుమ్ అవనుడైయ నిరుపాధిక స్వాతన్త్ర్యత్తై ప్పార్త్తుమ్ అర్థియాతే ఇఱ్ఱుత్తై వైలక్షణ్యత్తై కొణ్డాడుకితాన్, కరుత్తఱిన్దు అణ్డే పోకవిడుకైక్కాక; ఒరుత్తన్కైయిలే ఎలుమిచ్చుమ్మిరున్దూల్ అఱిన్సన్నైయాలే ఒరుత్తన్ అత్తై కొణ్డాడినాల్ ఉదారనానవన్ ఎతిర్త్తలైయిల్ నిన్నై వఱిన్దుకొడుక్కుమాపోలే; సజ్జిహపక్షత్తిల్; “మహాపురుష” ఎన్టిఱపదత్తిన్దుడైయ వ్యాఖ్యానమా యిరుక్కిఱతు. (2)

అహంభీతోస్మి దేవేశ సంసారేశ్మి భయావహే ।

సాహిమాం పుండరీకాక్ష నజానే శరణంపరమ్॥ (౮)

(పదవ్రతే.) దేవేశ-దేవర్ కభుక్కు త్తలై వనే! భయావహే-భయజ్జరమాన, అస్మిన్ సంసారే-ఇన్ద్రసంసార త్తిలే, అహమ్ - అడియేన్, భీతోఽస్మి-అజ్ఞోక్కిడక్కిఁజ్జే, పుండరీకాక్ష-శైవామరైక్కణ్ణనే! మామ్-అడియేనై, సాహి-రక్షీ త్తరుల్; పరం శరణమ్-ఉన్నై యొభీయ వేటారువుకత్తై, నజానే-అఱికిఱిలేళ్.

(౮)

(౮-శ్లో-వ్యా) (అహంభీతోస్మి) ఇత్యాది. కీర్తీశ్లోకత్తిలే పరమపద త్తిల్ భోగ్యతైయై యనుసన్ధితాన్; అన్ద భోగ్యతానుసన్ధానత్తాలే సంసార త్తిలే పొరున్దాతపడియాన భయపిఱిన్దతు. అన్దభయనివృత్తియై స్పణ్ణి యరుళవేణుమెన్టు అపేక్షిక్కిఱతు ఇశ్లోకమ్.

సంసారభయనివర్తక నితే శరణ్యనావాన్. సంసారమై యుశ్శపడియఱిన్ద్రవనుక్కుమ్ సంసారమ్ భయస్థానమా యిరుక్కుమ్. స్వరూపమై యుశ్శపడి యఱిన్ద్రవనుక్కుమ్ భయస్థానమాయిరుక్కుమ్; అవ్వోపాతి ప్రాప్యభూమియిల్ భోగ్యతైయై యనుసన్ధితాలుమ్ భయస్థానయా యిరుక్కుమిఱే

(భయావహే-అస్మిన్ సంసారే-అహంభీతోస్మి) సంసారమాఱిఱితేతు; అతు భయావహమా యిరుక్కిఱపడి యెజ్జనేయెన్నిల్; అవిద్యా కర్మవాసనారుచి ప్రకృతినవ్వున్దజ్జల్-సంసారమాఱిఱితు. అవిద్యైయాఱిఱితు-అజ్ఞానమ్, అఱాఱిఱితు-పుక్కశరీరత్తి లహంబుద్ధియుమ్ శరీరానుబద్ధియాన పదార్థత్తిల్ మమతాబుద్ధియుమ్; (౧)“అ

నాత్మన్యాత్మబుద్ధిర్యా అస్వే స్వమితీయామతిః" ఎన్తానిశే శ్రీ
పరాశరభగవాన్; (౧) "యానేయెన్నై యతియకిలాతే యానే
యెన్తనతే యెన్తిరుదేన్" ఎన్తుమ్, పిఠర్క్కు ఉపదేశిక్కిఱవిడల్తి
లుమ్, (౨) "నీక్ నుమతు" ఎన్తుమ్ అరుళిచ్చెయ్తారిశే ఆర్వారుమ్;
అహజ్కారమ్-శేవత్వత్తై యభిక్తైయాలే భయావహమ్; మమ
త్తై-భగవద్విషయత్తిల్ భోగ్యత్తైయై యభిక్తైయాలే భయా
వహమ్.

పుణ్యపాపరూపమాయొత్తు కర్మమిరుప్పతు. పాపమ్-నర
కాద్యనుభవత్తుక్కు హేతువైయాలే భయావహమ్. పుణ్యమ్-
భయావహమానపడి యెన్నైన్నిల్, పుణ్యఫలమావతు - స్వగ్రాద్యను
భవజ్జళితే. అనై స్వరూపత్తై నశిప్పిక్కడవ అహజ్కార మమ
కారత్తై వర్ధిప్పిక్తైయాలే భయావహమ్ అనర్థహేతువాన శబ్దాది
కళితే మూట్టుక్తైయాలే భయావహమ్.

దేహసమృద్ధమ్—ఆధిరూపత్తాఱమ్ వ్యాధిరూపత్తాలుమ్
పరిపరిభవరూపత్తాలుమ్ శీతోష్ణాదికళాలుమ్ భయావహమ్; ఇప్ప
డికళాలే రుచినాననైకళుమ్ భయావహజ్జళి; ఎజ్జనేయెన్నిల్, ఆది
భరతన్ సమాధిదత్తైయిలే మానిస్సక్కలిలే రుచిపిఱన్దు మానాయ్
ప్పిఱన్దానిశే. అతుతనక్కడి విషయాన్తరప్రావణ్య మన్తు; రక్షకత్వ
వాననైయాలే యితే. ఆత్మైయాలే వాసనారుచికళుమ్ భయావహ
జ్జళి, దృష్టివిషమోప్పిలే రుచితానే భయావహమాయుర్క్కిఱపడి;
అతాకిఱతు-సంసారికళుక్కు విట్టిల్పోలే అహజ్కారత్తై యాదరిత్తు
మేల్ విఱ్ఱున్దు వర్తిక్తైయాలే కాణ్డెతానే భయావహమా యిరు

క్కుమితే. (౧) “భూమా నిపాత్యమానోద్యో రస్తరాస్తీ స్వప
న్నివ” ఎన్టు ములైయిల్ నిన్టుమ్ భూమియిల్ విఱుకిటవన్ నడువే
యుఱుఱుకిటాప్పోలే యితే, సంసారికల్ వరుకిట వసర్థతై పున్ద్రు
బుద్ధిఁణ్ణాతే సుఖిక్కిటపడి; (౨) “నలమన్దమిల్లతోర్ నాడు” ఎన్టు
ఒరువిభూతియాక మున్ద్రుజ్జ సుఖమాయిరుక్కుమాపోలేయితే
ఇల్లమ్ కట్టజ్జ భయావహమా యిరుక్కుమ్మడి.

(అహం హితోస్మి) సంసారతై అనన్తకేశభాజనమాక వనున
న్దిత్తనాన్ భయప్పదానిన్దేన్ వర్తమాన నిర్దేశత్తాలే భయనివృ
త్తిక్కు ఓర్వకాశమ్ కాణిటిలేన్. సంసారత్తిల్ భయనివృత్తిక్కు
అవకాశముణ్డోవెన్నిల్, ఈశ్వరన్ పక్కలిలే న్యస్తభరనా యిరు
క్కుమనన్ నిర్భ(ర)యనా యిరుక్కుమితే; అతువు మెనక్కు అభ
యస్థాన మాకిటతిలై; ప్రాప్యత్తి లతిప్రావణ్యత్తాలే త్వరై పిటన్దవ
నుక్కు అధ్యవసాయత్తాలే ధరిక్కువాణ్ణాతితే. (3) “కళైకణ్డొమన్
ద్రులేన్” ఎన్టుమ్, (౪) “నాకణ్డై మిళై నమ్మిరాన్ శరణే శరణో
నమక్కు” ఎన్టుమ్ అధ్యవసితరాన వాఱ్వార్ (౫) “అన్దమిల్ పేరి
న్పత్తడియరో డిరున్దమై” ఎన్టు అదైశవశేషత్తిల్ భోగ్యతైయై
సాతుత్కరిత్తు, అనన్తరమ్ (౬) “మునియే నాన్మకనే” ఎన్టు కూప్పి
ట్టారితే.

(దేవేశ) (౭) “అయర్వటు మమరకళో” ఎన్గిటపడియో
సీయు మవర్కళుమాయ్ అదై కళిత్తుత్తిడియానిట్టు అవర్కళోపాతి.
భోగత్తుక్కుమ్ యోగ్యనా యిరుక్కిట నాన్ ఇదై క్లేశపుడుకై

(౧) (౨) తి-వాయ్-౨-౮-౪. (3) తి-వాయ్-౫-౪-౮.

(౪) తి-వాయ్-౫-౧౦-౧౧ (౫) తి-వాయ్-౧౦-౯-౧౧.

(౬) తి-వాయ్-౧౦-౧౦-౧౧ (౭) తి-వాయ్-౧-౧-౧౧.

దేవర్క్కు పోరుమో? పిరాట్టియమ్ భయస్థానమాన లక్ష్యై యిలే యరుస్తవిడిత్తిలే (౧) “హా రామ హా లక్ష్మణ” ఎన్టాళితే. (౨) “ఇమైయోర్ తలైవా” ఎన్టుమ్, (౩) “విణ్ణళార్ పెరుమానే యో” ఎన్టుమ్ అరుళిచ్చెయ్తారితే ఆభ్యోర్.

(మాంపాహి) “యోగానాం పరమాం సిద్ధిమ్” ఎన్దిట పడియే అద్దేశైత్తిల్ భోగ్యతైయై యనుసన్ధిత్తు మే ల్విఱ్ఱునవైన్దై; (౪) “ఏహి పశ్య శరీరాణి” ఎన్నుమాహాలే వడివై క్కాట్టుకితా న్నెన్టుమామ్; (పాహి) శరీరసమృద్ధతై యటుత్తు అర్చిరాదిమార్గత్తాలే నిర్భయమానదేశైత్తిలే కొణ్ణుపోక వేణుమ్.

(పుణ్డరీకాక్ష) ఉన్నుడైయ వాకర్షకమాన తిరుక్కణ్ణళాలే ఎన్నై క్కుళిరనోక్కి యరుళ వేణుమ్, నాన్ ఎన్నుడైయ భయని వృత్తిక్కు యత్నుమ్ ప్పణ్ణుమనన్తో నేర్ త్తియుళ్ళతు. దేవర్ శెయ్ తరుళుమిడన్దిల్ అనాయానమన్తో? కీర్త్తవ్వున్న వాశ్రయణీయ మాన వాత్సల్యాదికళుమ్ ఫలసిద్ధిక్కుడలాన జ్ఞానశక్త్యాదికళుమ్ వేణుమో ఎన్నై రక్షిక్కైక్కు. ములర్ “జితంతే పుణ్డరీకాక్ష” ఎన్ను మెనక్కు ప్పుటమ్బుళ్ళ వన్యపరతైయై త్తవిర్త్తాప్పాలే భయ తైయుమ్ పోక్కి రక్షి త్తరుళ వేణుమ్.

(నజానే శరణం పరమ్) [పరం శరణం నజానే] ఉన్నైయై ధ్రియ వేటారుఉపాయ మటికిటిలేన్; (౧) “నిదిధ్యాసితవ్యః” ఎన్టు శ్రుతికళో శొన్నాలుమ్ (౨) “మన్సనాభవ మద్భుక్తః” ఎన్టు రక్షకరాన దేవర్ అరుళిచ్చెయ్తాలుమ్ నాన్ వేటో రుపాయ మటికిటిలేన్;

(౧) రా-సు-౨౮-౮. (౨) తిరువి-౧. (౩) తి-వాయ్-౩-౧-౫.

(౪) రా-౬-౬-౧౬. (౫) బృహ-౬-౫-౬. (౬) గీ-౧౮-౩౫.

కాలేష్వపిచ సర్వేషు దితుసర్వాసుచాచ్యుతః ।

శరీరేచ గతౌచాపి వర్తతేమేచువాద్యయమ్ ॥

౯

అతుక్కు హేతు వెన్నినిల్, చేతననోడు అవనుక్కు ఉపకరిణ
మాన కరజ్జలోడు వాళియట దేవరధీన మాకైయాలే, “సమస్తే
స్తు” ఎన్దుమ్, “హృషీకేశ” ఎన్దుమ్ అనుసన్నితవనితే. (౧) “మత్ర
స్సృతిర్జ్ఞాన మపోహనశ్చ ” ఎన్దితే దేవర్ వాడైయుమ్. సజ్జహ
పక్ష త్తిల్, ఇశ్లోకమ్ ‘పుణ్డరీకాక్ష’ ఎన్దిట పద త్తినుడై య వివరణమ్.

(పదపురై) అచ్యుత-ఆశ్రితర్ కలై నమ్మనవిడతవనే! సర్వేషు
కాలేష్వపిచ-ఎల్లాక్కాలజ్జలిలుమ్, సర్వాసుదితుచ-ఎల్లాదిక్కుక్కు
లిలుమ్, శరీరేచ-శరీర త్తిలుమ్, గతౌచపిచ - శరీరాంతరగతియిలుమ్,
మే-అడియేనుక్కు, మహత్ భయమ్-మికున్దభయమానతు, వర్తతే-
ఇరానిస్తతు. (౯)

(౯-శ్లో-వ్యా) (కాలేష్వపిచే త్యాది) “నజానే శరణం
పరిమ్” ఎన్నలామో? ఆత్మావుక్కు ఉజ్జ్వలనహేతువాన ఉపాయ
జ్జలై శాస్త్రముఖత్రాలే యుణ్డాక్కివైత్తు అతుక్కుమేర్ అల్పవ్యా
పార త్తినాలే సకల దురితజ్జళుమ్ నశిక్కుప్పడియాక పుణ్యకాలమ్.
పుణ్యక్షేత్రమ్ ముతలనవత్తై యుణ్డాక్కివై త్తిలోమో?; వేటుపా
యాన్తరజ్జళు ముణ్డాక వటికిటిలే నెన్నలామో వెన్నిల్; అవత్తీని
డైయ సద్భావత్తై యిలై యెన్దితేనల్లీన్; అవత్తీనిలే యిట్టిన్ద నాన్
నిత్యసంసారియాన నానాకైయాలే మున్ను నిన్దనిలైయుమ్ కెడు
మెన్టు శోన్నే న్నితాన్; ఇత్తాల్ ఉపాయాన్తర పరిత్యాగపూర్వక

మాయరుక్మమ్ సిద్ధోపాయపరిగ్రహ మెన్నుమత్తై చ్చొల్లుకటత్తు.
ఇప్పడి నిరపేక్షోపాయభూతనితే శరణ్యనావాన్.

(కాలేవ్యపించ) పుణ్యమాన అయన విహ్వరికళిలుమ్, అవ
త్తై విశేషిక్కిట నర్థోదయాదికాలజ్గళిలుమ్; అతాకిటతు-ఇవ్విల
తుణ కాలజ్గళితే సేతుదర్శనసజ్గచుజ్గళితే పణ్ణమ్ తీర్థదానాదికళుక్కు
సకల పాపవిమోచనాదికలై చ్చొల్లక్కడవతితే. (౧) “కృతఘ్నాపి
విశుద్ధ్యతి”-“ఎత్తు గోఘ్నైచైవ సురాపేచ చోరే భగ్నవ్రతేతథా
నిష్క్రమిత్విహితాసద్భిః కృతఘ్నా నాస్తి నిష్క్రమిత్” ఎన్నిటపడియే
ప్రాయశ్చిత్తమిత్తైయెన్నిటకృతఘ్ననుదైయ పాపముట్టడప్పోమెన్దతు.
(నర్వేవ్యపి) “అశ్వత్థం సింధురాజంచ సదాసేవేతనస్సృశేత్” మన్దవారే
స్పృశేత్సూర్య మపరం పర్వణిస్పృశేత్” ఎత్తు అపర్వణికడర్ తీర్ణ
లాకాతెన్నుమ్ నియమమిన్దైక్కే వర్వకాలముమ్సేవిక్కలా యిరు
క్కుమ్ గణ్గాదితీర్థజ్గళై సముచ్చయిక్కిటతు.

(దిక్షు) సకల పాపనజ్గళాక చ్చెయ్తువైత్త వివైయైయి
(౨) “దేశోయం సర్వకామధుక్” ఎన్నిటపడియే ప్రథమత్తిలే పాపన
మాయ్, పిన్బుభగవత్ప్రిక్తు సాధకముమాయ్, పిన్బుభోగ్యముమా
యిరుక్కుమ్ పుణ్యదేశమ్ ముతలాన దేశజ్గళై సముచ్చయిక్కిటతు.
(౩) “మఘురానామనగరీ పుణ్యాపాపహరీశుభా” ఎన్నక్కడవతిత్తే
(సర్వాసుచ) ఇత్తాల్ అవతరిత్తరుళిన దేశజ్గళై యైయి భగవత్సన్నిధి
మాతాతసాశ్రమామమద్దలమ్ ముతలాన దేశజ్గళై సముచ్చయిక్కిటతు.

(శరీరేచ) కీర్తించొన్న దేశజ్గళిత పణ్ణముపాయానుష్ఠానత్తు
క్కాక (౪) “శరీరమాద్యం ఖలుధర్మసాధనమ్” ఎత్తుమ్, (౫) “వి

(౧) (౨) గారుడే. (౩)

(౪) (౫) విష్ణుశత్యే

చిత్రా దేహనూపత్తి రీశ్వరాయనివేదితుమ్” ఎన్టమ్ శొల్ల పుషుకతి ఇన్దశరీరమ్ ఎనక్కు వ్యర్థమాకాన్తతాకై.

(గతౌచ) (౧) “స్వధర్మే నిధనంశ్రేయః పరధర్మో భయావహః” ఎన్గిటపడియే నాధనానుష్ఠానమధ్యే ముణముణ్ణానాలుమ్ శరీరాన్తరత్తిలే తలైక్కట్టుమ్మడియానశరీరాన్తరగతియుమ్ ఎనక్కు వ్యర్థమ్; [గతౌ] శరీరాన్తరగతౌ; అపిశబ్దతాలే అనుపైయమాన కర్మజ్ఞానభక్త్యాదికలై చొల్లిన్ద్రైన్దులల్, మున్పుహాన శరీరజ్ఞై సముచ్చయిక్కిట తెన్నులల్; మున్పు ఎన్గహిత్తు పొక్కిట్ట శరీరజ్ఞో వ్యర్థమానవోపాతి వర్తమానశరీరముమ్ వ్యర్థమెన్ట కరుత్తు.

(మే మహద్భయమ్) ఇన్దై వ్యర్థమానపళివేయల్ల దేహకాల శరీరజ్ఞైలుమ్ ఇవన్ద్రై ప్పన్ద్రై నిన్టనుష్ఠిక్కుమ్ కర్మయోగాద్యుపాయభయమ్ వర్తియాన్తతు; భయమ్ వర్తిప్పనెన్మిన్నిల్, మున్పు దేవరతిరువడికలై ఉపాయమాక ప్పన్ద్రై వర్తిక్కెయాలే దేవరున్దైయ ఇరక్కముమ్ కెనుమెన్ట ఇన్దై భయావహ మాకాన్తన;

అనుకూలమానవై భయస్థాన మావానెన్మిన్నిల్; స్వీకరిత్త పుపాయమ్ శేటోన్దై సహియామెయాలే; ములలిలే “త్వామేవ శరణం ప్రాప్య” ఎన్టవనితే; (౨) “తమేవ” ఎన్టితే శాస్త్రవిధానముమ్; (౩) “మా మేకమ్” ఎన్టితే శరణ్యుడైయ వాక్యముమ్; (మహత్ భయంవర్తతే) “భయావహే” ఎన్గిట సుసారభయత్తిళ వన్ట ఇన్దభయమ్; విషయాన్తరప్రావణ్యతాల్ వన్ట భయత్తిళవన్టితే నాధనాన్తరానుష్ఠానతాల్ వన్ట భయమెన్దై; విషయాన్తరప్రావణ్య

త్వత్పాదకమలాదన్యస్మ మేజన్తాస్తరేష్వపి ।

నిమిత్తాకుశలస్యాస్తి యేగచ్ఛామి సద్గతిమ్॥

౧౦

త్వత్ సన్దభయత్తుక్కు ఈశ్వరన్ కృపైయై పుష్కలామ్. అదై
యుమ్ నభుపుమ్బసి పణ్ణకితితే సాధననాస్తరపరిగ్రహమ్;

(అచ్యుత) ఇప్పడి సర్వోపాయశూన్యరా యిరుప్పారైయుమ్
నభుసవిదాత స్వధావత్తాలే యితే దేవర్క్కు “అచ్యుత” ఎన్ని
తిరునామముల్లాయ్తు; “యస్మాత్ ప్రాప్తాః సచ్యవన్తై సోచ్యుతః”
ఎన్నితే తిరునామత్తుక్కు నిర్వాహమ్; (౧) ‘ద్వారకానిలయాచ్యుత’
ఎన్టు దేవరై విశ్వసిత్తు కైయై విట్టవళై, అద్దళైయిర్ విదాతన
రితే దేవర్; (౨) “త్వ త్ప్రసాదాన్నయాచ్యుత” ఎన్టు శొల్లక్కడన
తితే; సర్వసజ్జహపక్షత్తిర్ “సమస్తే” ఎన్ని పదత్తుక్కు శేష
మాకక్కడవతు. అన్ద ప్రపదనముమ్ ఉపాయాస్తరనివృత్తిపూర్వక
మాక్తై యాలే. (౯)

(పదవృత్తై) యేన-యాతోరుమజ్గళత్తాలే, సద్గతిమ్-శిజన్దగతి
యై, గచ్ఛామి-అడియే అదై వేనో; తస్యకుశలస్య-అప్పడిప్పట్టమజ్గ
ళత్తుక్కు, నిమిత్తమ్-హేతువానతు, త్వత్పాదకమలాత్ అన్యత్-
దేవరీరుడైయ తిరువడిత్తామరైకళితాట్టిలుమ్, మే-అడియేనుక్కు,
జన్మాస్తరేష్వపి నాస్తి-ఎన్దజన్మత్తిలుమ్ఇల్లై. (౧౦)

(౧౦-శ్లో-వ్యా) (త్వత్పాదకమలా దిత్యాది) ఉపాయోపే
యజ్గళిరణ్డుమ్ నామే యానాలుమ్, అనాదికాలమ్ ఇప్పడి విషయ
ప్రవణనాయ్ నమ్పక్కలిలే విముఖనాయ్ పోన్ద సంసారిక్కు విష

యవైముఖ్యపూర్వకమాక నమ్పక్కలిలే ఆభిముఖ్యమపిటక్తైక్కడి
యాన ప్రథమసుకృతమ్ ఇవన్ తలైయిలేయాక వేడ్డావో? ఇన్సుకృత
త్రాలే ఆభిముఖ్యమ పిటన్దాల్ పిన్సన్దో యధాజ్ఞానమ్ పిటప్పతు; అన్ద
జ్ఞానత్రాలేయన్దో త్యాజ్యోపాదేయవిభామ్ పిటప్పతు త్యాజ్య
నివృత్తిపూర్వకమాన ప్రాప్యసిద్ధిక్కు ఉపాయ మపేక్షితమావతు
పిన్సన్దో? అత్రాలేయన్దో ప్రాప్యసిద్ధి; ఇతెల్లాత్తుక్కు మడియాన
ప్రథమసుకృతమ్ ఇవన్ కైయాలే యాక వేడ్డానా వెన్నిల్; అన్ద
సుకృతముమ్ దేనర్ తిరువడిక తే ఎనక్కు, వేట్తై యెన్నిటతు;
ప్రాప్యప్రాపకజ్గళ్ అవనేయెచ్చు కీఱ్ఱుక్తమానవరత్తై నిమిక్కిటతు
ఎన్నం, మామ్; 'తన చరణద్వద్వం వ్రజామి' ఎన్దుమ్, 'యోగా
నాం పరిమాం సిద్ధిం పరిమం తేపదం వినుః' ఎన్దుమ్ ప్రాప్యప్రాప
కజ్గళ్ కీఠ్ఠే ఉక్తముతే.

(త్వత్పాదకమలాదన్యత్ - కుశలస్య నిమిత్తం మే నాస్తి)
దేవర్ తిరువడికల్ ప్రాప్యముమాయ్ ప్రాపకముమానవోపాతి
ప్రథమసుకృతముమ్ ఎనక్కు దేవర్ తిరువడికలై యొత్తియ వేటిలై,
“త్వదన్యత్ కుశలస్య నిమిత్తమ్ మే నాస్తి” ఎన్నువుమాయిరుక్కు
“పాదకమలమ్” ఎన్నిట పదిద్యయజ్గళ్ ప్రాప్యప్రాపకజ్గళై స్మరిప్పి
క్కిటన. కమలపదమ్ - భోగ్యతైయై స్మరిప్పిక్కిటవోపాతి, పాద
పదమ్-ఉపాయతై స్మరిప్పిక్కిటతు; “చరణద్వద్వం శరణంవ్రజామి”
ఎన్దు తిరువడికలైయితే ఉపాయమాకచ్చిల్లిల్లు; (కుశలస్య నిమి
త్తమ్) మజ్గళరూపమాన పుపాయసిద్ధిక్కు హేతువాన ప్రథమసుకృ
తమ్. చేతననుక్కు మజ్గళరూపమాయిితే ఇవ్వపాయమ్ రసిత్తిరు
ప్పతు; (౧) “బహునాం జన్మనామ నై జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే”

ఎన్నిటపడియే ఉపాయసిద్ధిపొతువాయ్ అనేకజన్మ సుకృతసాధ్యమా
యిరుక్కిట భగవద్జ్ఞానమాకిట ప్రథమసుకృతమ్ “త్వత్పాదకమలా
దన్యన్నాస్తి” ఎన్నక్కడనో వెన్నిల్, (మే నాస్తి) అజ్ఞాని
యానాలుమ్ ఎనక్కు తిరువడియొట్టియ వేటిల్లై; అతువెన్నెన్నిల్;
సుకృతకార్యమావతు-శబ్దాదివిషయప్రావణ్యత్తిల్ నిన్దుమ్ మీట్టు
ఇన్వాత్మావుక్కు భగవదాభిముఖ్యతై ప్పిటప్పికైయిడై; అతు
“జితస్తే పుణ్డరీకాతు” ఎన్నిటపడియే ఇవ్వర్థమ్ దేవర్థుకాలే పిటన్
పిన్పు అన్ద సుకృతమ్ ఎనక్కు దేనర్ తిరువడికథై;

(జన్మాన్తరేష్వపి) అర్హకైక్కాట్టి మీట్టుతువుమ్ జన్మాన్ద
జ్జలి లాయసుకృతివిశేషముణ్ణాయ్ అతేన్ ఫలమానాలోవెన్నిల్,
విషయప్రవణనై మీట్టైక్కు ఒరుసుకృతాపేత్తై యిల్లామైయాలే
అతువుమ్ వేణ్ణువతిల్లై, (౧) ‘ఎన్నావియై నడువేవన్దుయ్యక్కొళ్
క్కున్ద నాతనై’ ఎన్దు ఆధ్వారరుళిచ్చెయ్తతుక్కుమ్ అడి ఇతువిడై.

[యేన కుశలేన సద్గతింగచ్ఛామి] “సద్గతి” ఎన్నిటతు విలక్షణ
మానప్రాప్యమ్; అతావతు-“యోగానాం పరమాం సిద్ధిం పరమం తే
పదం విదుః” ఎన్నిట పరమపదమ్. ‘యేన కుశలేన సద్గతింగచ్ఛామి,
తస్య కుశలస్య నిమిత్తం జన్మాన్తరేష్వపి త్వత్పాద కమలాదన్యత్
మేనాస్తి” ఎన్ద స్వయమ్. నిగమరథేన్త్తిలే “యేన ఉపాయేన
సద్గతిం గచ్ఛామి, తస్య సద్గతిరూపస్య కుశలస్య హేతుభూత
ముసాయం జన్మాన్తరేష్వపి త్వత్పాదకమలాదన్యత్ మేనాస్తి”
ఎన్దపడి

విజ్ఞానం యదిదంప్రాప్తం యదిదం స్థానమార్జితమ్ ।

జన్మాస్తరేపి మే దేవ మాభూత్తస్య పరితయః॥ ౧౧

సజ్గ్రహపక్ష త్రిల్, “పూర్వజ” ఎన్నిటపద త్రినుడైయ వివరణ
మాయిగుక్కిటతు. (౧౦)

(పదవు) దేవ-స్వామి, మ-అదియేనుక్కు, యదిదం
విజ్ఞానమ్-‘సేయేపుతే’ ఎన్నిట యాతొరుజ్ఞానమూతు, ప్రాప్తమ్-కిడై
త్తిరుక్కిటతో, యదిదం స్థానమ్-యాతొరు స్థితయూతు, ఆర్జితమ్ -
సమృద్ధిక్కప్పట్టిరుక్కిటతో, తస్య-అవ్విరిణ్ణుక్కుమ్, పరితయః -
లోపమానతు, జన్మాస్తరేపి-జన్మాస్తర త్తిలుమ్, మాభూత్-ఉడ్డాకా
తోట్టియ వేణుమ్ (౧౧)

(౧౧ క్లో-వ్యా) (విజ్ఞానమిత్యాది) ప్రాప్యప్రాపకజ్గళుమ్,
అతుక్కుడియాన సుకృతముమ్ నామేయాకిలుమ్ ఉపాయభూతనాన
నాన్ మేల్ శెయ్యవేణున శెన్నెన్నిల్; పిఱన్దవిజ్ఞానముమ్ జ్ఞాన
మడియాక ప్పిఱన్ద వధ్యనసాయముమ్ నశియాతోట్టియప్పెటిల్
“యోగానాం పరమాం సిద్ధిం పరమం శే పదంవిరుః” ఎన్నిట ప్రాప్య
భూమియిలే పోకన్దుమ్ వేణ్ణా; భయూనహమాన సంసారివృత్తి
యుమ్ వేణ్ణా, ఎనక్కు ఎన్దు మొక్కు ఇతువే అమైయుమెన్గిటతు.

(విజ్ఞానమ్) విలక్షణమానజ్ఞానమ్; సర్వాధికమాన ప్రాప్య
విషయమాకవుమ్, సర్వాధికమాన ప్రాపకవిషయమాకవుమ్ పిఱన్ద
జ్ఞానమ్; ప్రాప్యజ్గళిల్ భగవత్ప్రాప్తిక్కు అవ్వరుకా యిరుప్పతొరు
ప్రాప్యమిల్లాతాప్పిలే, సాధనజ్గళిలుమ్ సిద్ధిహయత్తుక్కు అవ్వరు
కాయిరుప్ప తొన్గిలెయిటే,

(యదిదం జ్ఞానమ్) పరిమాణసిద్ధముమాయ్ హృదయకమ
లత్తిలే సన్నిహితముమా యిరుక్కిఱజ్ఞానమ్. వేదాంతజ్ఞులే ప్రాప్య
ముమ్ ప్రాపకముమ్ ఈశ్వరనేయెస్తు ప్రసిద్ధమితే. (౧) “ఆనంద
మయః” ఎన్దుమ్, (౧) “రపోవై సః” ఎన్దుమ్, (౨) “సర్వగన్ధసర్వ
రసః” ఎన్దుమ్ ప్రాప్యమాక ప్రసిద్ధమితే. (౩) “యో బ్రహ్మణం
విదధాతిపూర్వమ్” ఎన్దు తుడగ్గి, (౩) “ముముక్షుర్వై శరణమ
హంప్రపద్యే” ఎన్దుమ్, (౪) “తస్మాన్నాన్యసమేషాం తపనా మతిరిక్త
మూహుః” ఎన్దుమ్, (౧) “ఏష హ్యేవా నందయాతి” ఎన్దుమ్ ఉపాయ
మాకపుష్ ప్రసిద్ధమితే. (ప్రాప్తమ్) ప్రయోజనాంతరపరర్క్కుమ్
సాధనాంతరనిష్ఠర్క్కుమ్ ముట్పడ ఉన్నా లే ప్రాపికప్పట్టతు.

(యదిదం స్థానమార్జితమ్) “స్థానమ్” ఎన్దు-స్థితి, అతాకిఱతు-
ఇంద్రజ్ఞానవిషయమాన అధ్యవసాయమ్; “యదిదమ్” ఎన్దు ప్రదేశా
ంతరత్తిలే ప్రసిద్ధియైయుమ్ స్వహృదయసన్నిధియైయుమ్ శొల్లు
కిఱతు; (గి) “వ్యవసాయాదృతే బ్రహ్మన్నాసాదయతి తత్పరమ్”
ఎన్నక్కడవతితే. (ఁ) “నాకణైమికై నమ్పిరాన్ శరణేశ్వరణ్
నమక్కు” ఎన్దురితే ఆర్థాయమ్. (ఆర్జితమ్) భగవత్ప్రసాదసిద్ధ
మాకైయాలే జ్ఞానత్తై ప్రాప్తమెగ్గిఱతు, అధికారివిశేషణమాయ్
ఈశ్వరనై యర్థితే నామ్ పురుషార్థమాక పెట్టవేణువ తొన్దైకై
యాలే అధ్యవసాయత్తై ఆర్జిక్కిప్పట్టతెగ్గిఱతు.

(జన్మాంతరేపి) ఇజ్జన్మమ్ నశిత్రాయమ్, ఇంద్రజ్ఞానాధ్యవసాయ
జ్ఞాన్ నశియా తొగ్గియవేణుమెగ్గిఱతు. ఇత్తై పురుషార్థమాక వశే

(౧) తె.ఆ.

(౨) ఛా-౩-౧౪-౨.

(౩) శ్లో-౬.

(౪) తె.నా.

(౫)

(౬) తి-నాయ్-౫-౧౦-౧౧.

క్షీప్నానై క్కుణ్డతయోమే ఎన్న; (మే) ఎనక్కు ఇతువే పురుషార్థమ్, తా న్తామ్ అర్థితత్వన్తో పురుషార్థమావతు. (దేవ) అర్థిష్పారుణ్ణానా లుమ్ నామ్ పురుషార్థమాక క్కొ-శత్తు ప్పీరున త్తొన్దన్తో వెన్న; (దేవ) సంసారిక శ్చే ప్పీలే ఎన్నై క్కుణ్డ అజీయాన్మోయ వేణుమ్. లీలారస మనుభవిక్కై క్కు విషయభూతిర్ సంసారిక శ్చన్తో?

(తస్య) జ్ఞానాధ్యవసాయజ్గరు క్కుణ్డాన వికణ్డతైలే, ఏక వచనతైలే శ్చ ల్లకితతు (పరిక్షయో మాభూత్) జ్ఞానత్తుక్కు పరిక్షయమాకితతు-విస్మృతి, అధ్యవసాయత్తుక్కు పరిక్షయమా కితి-వినాశమ్, జ్ఞానవిస్మృజ్యతుక్కు విస్మృతివినాశ మిస్త్రిక్కే యొట్టియ వేణుమెగ్గితి.

కీర్త్ పరిమిపదత్తే కొడుపోక వేణుమ్ స్త పేక్షీత్తుమ్ భయా వహమాన సంసారత్తై త్తవిర్ త్తు త్తర వేణుమ్ స్త పేక్షీత్తుమ్ వైత్తు జ్ఞానాధ్యవసాయజ్గ శ్చే అమైయుమెన్దే న్దత్తు, ఇవన్ ద్రినుజ్జేయ రస్యత్తై యాలే; ఉపకారస్మృతియాలే ఆచార్యన్ పక్కల్ పిఱన్ద భోగ్యతాతి శయత్తాలే (౧) “తేవ్రమన్ ద్రియేన్” ఎన్న ప్పణ్ణిన్ ద్రితే; సంసారి కశ్చే దర్శితైల్ జ్ఞానాధ్యవసాయజ్గోము క్తవాప్యస్థలమ్పొలేయిఱి యిరుప్పతు; (౨) “మేలాల్ పిఱప్పిన్దై పెన్ద్రు, అడిక్కిన్ ద్రికున్ ద్రివ లెన్దుమ్ మఱిప్పిన్దైయాన్ వేణుమ్ మాశు” ఎన్ను మాత్వారు డైయ వార్తైక్కుమ్ అడి ఇతువిఱి

సజ్జివాపత్తు త్తై ఇల్లొకమ్-“నమ స్తే” ఎగ్గిఱపదత్తై స్మరిత్తు క్కిడక్కిఱతు. (౧౧)

దుర్గతావపిజాతాయాం త్వద్గతో మే మనోరథః ।

యదినాశం సవిస్తేతి తావతాస్మి కృతీసదా॥

౧౨

(౧౨వై) త్వద్గతః-దేవరీషత్త్విత్ పడినిరుక్కిట, మే-అసి మేనుడై ము, మనోరథః-మనోరథచూసతు, దుర్గతౌజాతాయామపి-మరిణదశై నేన్ ద్దవళవిలుమ్, నాశం స విస్తేతియది - అభియాతిరు క్కుమేమూకిల్, తావతా-అన్వళివాలే, సదా - ఎప్పోతుమ్, కృతీ అస్మి-కృతకృత్యనాకానిష్టే. (౧౨)

(౧౨-శ్లో-వ్యా) (దుర్గతావపిత్యాది) దుఃఖరూపమానసంసారనివృత్తియుమ్ సుఖరూపమాన దేశప్రాప్తియుమ్ వేణ్ణా, అధికారి విశేషణమాన జ్ఞానవిప్రస్థసిద్ధియాలే పురుషార్థమ్ తలైక్కట్టిన్ ద్రామో? ఇన్నమ్ “జన్మాన్తరేపి” ఎన్దు భగవత్ప్రాప్తివిరోధియాన జన్మతై అనుమతిపణ్ణకైయుమ్ విరుదమన్తోవెన్నిల్; క్కీపేక్షి త్తవై యొచ్చుమ్ వేణ్ణా, సుసారియుమాయ్ అతత్తన్నిలుమ్ దుర్గతియు మాయ్ చ్చెలానిక్కిలుమ్ దేవర్ తిరువడికిళిల్ ఉపాయోపేయజ్గల్ ముతలూన సకలలాభజ్గళుమ్ కిడైయాతే మనోరథమాత్రమే యానాలుమ్ స్వవశర్పోలే ఎన్దు మొక్క కృతకృత్యనాకానిష్టే నెన్దిటతు.

(దుర్గతావపిజాతాయామ్) దుర్గతియావతు-మనస్సెన్యొట్టి య ఇతరకరణజ్గల్ ఉతవారిదశై; అతాకిటతు-అశక్తియాలే (౧) “ఏయాన్ కణ్ణ మడైక్కిలుమ్” ఎన్దిట ఉత్క్రమణదశైయిలుమ్, స్వాపత్రాలే బాహ్యకరణజ్గళడజ్గ పుససంహృతమాన స్వప్నదశైయిలుమ్ ఇద్దశైయిలేయాయ్ చ్చెల్లానిష్టాలుమ్ (త్వద్గతః) స్వరూపరూప

గుణవిభాజిత శైల్యాం తపస్వీనయోగ్యాః పురుషమానందకరైరుపి
కళితే యదైయప్పట్ట మనోరథమాత్రమేనై.

(మేమనోరథః) ఇన్ద్రతుల్యైలే చపలచుమాయోలవ్వరుకు
పోక క్షమ నన్ది క్షే గురుక్ష్మి వెన్నునైయ మనోరథమావతు-
అపేక్షితమాన పురుషార్థమ్ సద్ధియానోభైన్ద్రానై, అతిల్నశై
యాలే అవర్ణై యెన్ద్రానితై, సిద్ధి యన్ది క్షేయిగుక్ష్మ మనోరథ
మాత్రమే పురుషార్థమాః కూలకమోవెన్నిల్, ఊర్వశియోజే
యనుభవిత్తు పుణ్యకయత్రాలే విశ్లేపిత్తు పోన్దిననుక్కు వేటుకిల
విషయగ్ధై అనుభవయోగ్య మాక్ష్మికానమ్ అవర్ణై నెన్ద్రానై
లాతే అవర్ణ త్తైయే నిన్ద్రానితై పురుషార్థమావోలే
ఇతుప్రమ్ కూలమ్.

అవిలక్షణవిషయ త్రిత్ భోగ్యైక్కాట్టిల్ విలక్షణవిషయ
త్రిత్ మనోరథమాత్రమే రసిక్కుమితే. భగవద్విషయ త్రిత్ మనో
రథమావతు-(౧) “పితాత్వం మాతాత్వమ్” ఎన్దిపడియే సర్వవి
ధబద్ధపుమ్ అవనే యాక వేణుమెన్దుమ్, (౨) ‘ఉన్దుమ్ శోటు పరుకు
సీరతిన్నుమ్ వెన్ద్రొలైయుమెల్లామ్ అవనేయాక వేణుమ్” ఎన్దుమ్,
అవనై పెన్దుమ్ కు ఉపాయన్ అవనే యాక వేణుమెన్దుమ్ ఇన్ద్రా
యితే.

(యదినాశం నవినేత) ఇమ్మనోరథమ్ విషయాన్తరసాన్త
త్రాలే విచ్ఛేదతై యదైయాతాకీర్; “యది” ఎన్దిపడు-విషయాన్త
రజ్జో నామాజ్యమ్పణ్ణకితి సంసార త్రిత్, భగవద్నోరథత్తుక్కు

విచ్ఛేదమిచ్చి కేక్ యొక్కై యాఁట వితు కిడై పుతొన్ బ్రష్టనీ, ఒరు దేశ
లాభత్రా లేనన్ సుఖసిద్ధియోపాతియుమ్ సాంసారికమాన దుఃఖ
నివృత్తియోపాతియుమ్ జ్ఞానసిద్ధియోపాతియుమ్ ఇమ్మనోరధసిద్ధియుమ్
భగవత్ప్రసాదాయ త్తమెన్దు కరుత్తు

(తావతాస్మి కృతినదా) ఇమ్మనోరధమాత్రత్రా లే కృతకృత్య
నాకానిష్టేన్, ఎన్దు మొక్క కృతకృత్యనాకానిష్టేక్, స్వస్థశరీరనాన
పోతోడు దుఃఖశరీరనానపోతోడు వాళియట, (౧) “ఆసీనావా
శయానావా తిష్ఠన్తో యత్రకుత్రవా” ఎన్దిటన్యాయత్రా లే స్థితిశయనా
ద్యవస్థావిశేషజ్ఞోడు జన్మాన్తరజ్ఞోడు వాళియట ప్రాప్యసిద్ధియి
తోపలే ఇమ్మనోరధసిద్ధిమాత్రత్రా లే కృతకృత్యనాకానిష్టేన్, కీర్త
నోక త్తిల్ ప్రాప్యసిద్ధియిల్ సారస్యమ్మాలే జ్ఞానమాత్రమే రసిక్కు
మెన్దిటతు; ఇతిల్ అన్దసిద్ధియుమ్ వేణ్ణా; తత్సిద్ధిర్భవతు మనోరధ
మాత్రమే యమైయుమెన్దు అన్దసారస్యత్తినుడై య ఎత్తైయై చొల్లు
ఁటిటతు; స్మర్తవ్య విషయసారస్యమితే స్మృతిక్కు సారస్యమ్; ఆకై
యాలే స్మర్తవ్యభగవద్విషయ సారస్యత్తినుడైయ అవధియిల్లామై
యైచొల్లిల్ త్రాయ్తు; (౨) “నివై నైన్దు శ్చే నిన్దు నెక్కు క్కణ్ణశశు
మ్మొయ్ క నివై నిన్దు నే శీరమమ్మీర్ నేన్ నేమి నెడియవనే” ఎన్దు పెరి
యాద్రొవ రరుళిచ్చెయ్ తతుక్కు ముతల్ ఇతువేయిణ్,

(౧) “నాహన్తు సఖ్యో భజతోపిజన్తుః భజామ్య మిషా
మనువృత్తివృత్తయే । యథాధనో లబ్ధధనే విసప్తే తచ్చిన్తయాన్య
న్నిభృతోనవేద॥ ఏవం మదర్థోజ్ఞిత లోకవేదస్వానాం హి ప్రా
మయ్యనువృత్తయే బలాః । మయాఽరోక్షం భజతా తిరోహితం

న కామకలుషం చిత్తిం మనుతే పాదయోగ్నితమ్ ।

కామయే వైష్ణవత్వం సర్వజన్మసు కేవలమ్॥

౧౩

మానూయతుం మార్హా తత్ప్రియప్రియాః॥ నపారియేహం సిరి
వద్యసంయుజాం సుసాధుకృత్యం విబుధాయుషాపివః । యామా
భజా దుర్జరగేహశృంఖలాం సంవృత్త్యతవ్యఃప్రియాతుసాధునా”
ఎన్దితే శేషివాన్తైయుమ్ (౧౨)

(పదవృత్తై) తే-ఉన్నుడై య పాదయోః-తిరువగిళిరీ, స్థితమ్-
సారున్దియిరానిన్దుళ్ళ, మమచిత్తమ్- అడియేరుడై య మనస్సనతు,
కామకలుషం న-వేటారుఆత్మై యినాలే కిల్జుకీతన్దు; సర్వజన్మసు,
ఎల్లాజన్మజ్జళిలుమ్, వైష్ణవత్వంతు కేవలమ్-ఉనక్కు అడిమైప్పట్టిరు
క్కయైమాత్తిరుమ్, కామయే-విరుమ్బుకీర్ణే. (౧౩)

(౧౩-శ్లో-వ్యా) (న కామకలుష మిత్యాది) ఇక్లోకిత్తారీ
నానునక్కే యాయిరుక్కుమ్ పారితస్త్రిసుళిమ్ ఎనక్కు- ప్రాప్య
మెన్దిటతు; కీర్తే పరమపదత్తై ప్రాప్యమెన్దుమ్, సుసారథయత్తెప్పొక్కి
త్తర వేణుమెన్దుమ్, ఇన్దైయెన్దుమ్ వేణ్ణా; జ్ఞానమే అమైయుమెన్దుమ్,
అతుతానుమ్ వేణ్ణా; మనోరథమాత్రమే అమైయుమెన్దుమ్, ప్రాప్య
విరోధియాన జన్మత్తై అనుమతివళియుమ్, ఇప్పడి వ్యాపారభాషణమ్
ఁజ్జిత్తైన్ ? , ఒన్దే పురుషార్థమాక నిన్దియిత్తపేయీక్క వేణ్ణావొ
వెన్నిరీ, అన్దై వ్యాపారభాషణముల్ల, అడిమైక్కు ఏకాన్తదేశమాన
పరమపదత్తై యాత్తెప్పట్టేన్, అడిమైక్కు విరోధియెన్దు స సారత్తై
వేణ్ణా వెన్దిటతు ఉన్నుడై య భోగ్యతాతీతయత్తాలే తిద్విషయ
జ్ఞానమే అమైయుమెన్దేన్, జన్మజ్జై ఇన్దైన్దుతుమ్జ్ఞాన త్రినుడై య నార
న్యాతీతయత్తాలే, ఇన్దై యెల్లామ్ ప్రాసజ్జికమ్, ముతలిలే “నమస్తై”

ఎన్యునాన పారతన్యమును యేనకు క్కామవిషయమెన్యు పురు
మార్గజే నిర్ణయితు తలెక్కట్టుకొనుట

(తే పాదయోః స్థితం-మమచిత్తం-నకామకలుషమ్) నిరుపా
ధిక శేషియాన్ నిరతిశయభోగ్యనాం యదన్యశ్చ పున్నదైయ తిరువ
డికిలిలే స్థితమాన వెన్నుదైయచిత్తమ్ వేటొన్టై స్వయంపురుషార్థ
మాక నినేత్తు క్కలఙ్గుకొనుట, 'జితస్తే పుణ్ణరీకామ్' ఎన్దిపడియే
నానిరున్దవిడతేనన్దు ముక్కికాట్టిరుచియై ప్పిఱప్పిత్తు ప్పుకురనిఱ్ఱేన
పడియాలే నిరుపాధిక శేషిత్వముచే నిరతిశయభోగ్యత్వముచే ఎన
క్కనుభూతమితే,

(స్థితమ్) సగ్ధితమ్; (౧) "యస్యాస్మి" ఎన్దిపడియే నన్దేటి
యన్ది క్కే (౨) "గుణైర్దాస్యసుపాగతః" ఎన్దిపడియే అత్తుకుక్కు
త్తోన్ద్రీన్ద్రైన్ద్ర వెన్నుదైయ నెళ్ళాకైయాలే విషయాన్తమ్ కణ్ణుపా
కువతోన్ద్రైన్ద్రైన్ద్ర. (మమచిత్తమ్) (౩) "ఎన్మనసే" ఎన్నుమాపోలే
నెళ్ళుదైయ భవ్యతైయై క్కణ్ణు ఉక్కొత్తాన్.

(వైష్ణవత్వంతు)*తు శబ్దత్తాలే అవధారణజైచ్చొల్లుకొనుట;
వైష్ణవత్వమావతు - భగవత్పారతన్యమును యేనకు; తదనుకూల
వృత్తియాలి; (౪) "ఏత మానన్దనుయమాత్తానమానజ్ఞానుతి"
"అనునెళ్ళురీన్" ఎన్దుమ్, (౫) "యేనయేన ధాతాగచ్ఛతి తేన
తేన సహగచ్ఛతి" "ఛాయావాసత్వ మనుగచ్ఛేత్" ఎన్దుమ్, వేదా
న్తజ్ఞో పారతన్యమే పురుషార్థమాక చ్చొల్లిన్ద్రీన్ద్రవిజే, (౬) "కురు
ష్వమా మనచరమ్" ఎన్నుక్కడవతే.

(౧) ఆష్ట-౩-౩-ప్ర

(౨) రా-క-౪-౧౨

(౩) తి-వాయ్-౧-౧౧౦

(౪) తై

(౫) పరమసంహితా.

(౬) రా-అ-౩౧-౨౨.

(కామయే) సజ్జ త్తశవన్తైస్సై; (౧) “తవపరిజనభావంకామయే”
ఎవ్వగుళిచ్చెయ్తతుక్కుమ్ ముతలితే ఇతు. కేవలపదత్తాల్-ఇత్త
లైక్కు రసిత్తిరుక్కుమ్బడి యన్తిక్కే స్రచ్చన్తనాదికళైప్పోలే అత్త
లైక్కే భోగ్యమాయిరుక్కుమ్మెన్; (౨) “తనక్కేయాక వేనైక్కొ
ళ్ళుమీతే యెనక్కే కణ్ణనైయాన్కొల్ శిఱప్పే” ఎన్నక్కడవతిత్తే.

పారతన్త్ర్యమే స్వరూపమాయిరుక్కుమ్వనుక్కు అచుకూ
లన్పత్తియిల్ వన్దాల్ స్వభావనియతేయిలై, (౩) “తద్యథా తరుణ
వత్సానత్సం వత్సోవామాతరమ్” ఎన్దురత్త్యురత్తకత్వనియతి కడ్డిలో
మితే. (౪) “భ్రాతాభర్తాచ బన్ధుశ్చ పితాచ మనురాఘవః” ఎన్దు
ఇళైయపెరుమాళుమ్ ఒరుముజైయిలే న్యవస్థితరాయ్ †నిన్తవరిత్తే
తేరిలే యేతినపోతు ఛత్రచామరభారికళాయ్ నిన్తాప్పోలే కాట్టిలే
పోకిఱపోతుమ్ ఖనిత్రపిటకాధరి రానాఱితే; తలై నీర్ ప్పాట్టిలే
పరిమాఱుకిఱ పిరాట్టియుమ్(౫) “దేవశ్వే దేవదేపేయంమనుష్యత్వే
చమానుషీ” ఎన్దు అభిమతనుక్కునురూపమానరూపమే తనక్కుమ్
రూపమాక పురిగ్రహిత్తాళితే. (౬) “యదాయదాహి కాసల్యా”
ఎన్దిఱపడియే కాసలైయారుమ్ ఒరుముజైయిలే నిన్దిలళితే చక్రవ
ర్తియై క్కుఱిత్తు

(సర్వజన్మను) నిత్యనాన వాత్సాపుక్కు జన్మమావతు-శరీర
సంయోగమితే, శేషత్వరసమ్ అవిచ్ఛిన్నమాయ్ చెల్లుమాకిల్

(౧) స్తో-ర-౪౭.

(౨) తి-నాయ్-౨-౯-౪.

(౩) భగవచ్చాస్త్రే-మూల

(౪) రా-అయో-౫౦-౩౧.

(౫) వి-పు-౧-౯-౧౧౪౦.

(౬) రా-అ-౧౨ ౬౮.

† నిన్దిరితే.

ఇరువరమాన శేర్ త్రియిలే అఱిమై శెయ్యుమ్మోతుమ్.

ఇత్యేవ మనయాస్తుత్యాస్తుత్వాదేవం దినేదినే ।

కిజ్జురోస్తితి చాత్తానం దేవామైవ నివేదయేత్ ॥ ౧౪

జన్మపరమృతైకత్వై యనుమతిపణినాలుమ్ విరోధమిత్యైవై “సంసారేస్తి భయావహే మాంసాహి” ఎన్నిటిమిత్యుక్త దాన్యగనత్తుక్కు-విరోధమైవై, ఇత్యాదీ జన్మసమృద్ధమితి స్వయమురుహార్యమనైవై;

అథవా, (సర్వజన్మసు) (౧) “అజాయమానో బహుభావిజాయతే” ఎన్ముమ్, (౨) “బహూనిమే వ్యతీతాని జన్మాని” ఎన్ముమ్ జగద్రక్షణార్థమాక నవతీక్కుమ్ అవతారజ్యోతిఃసు తుడర్ న్దగి మైశేయ్యవేణ మెన్మానెన్ముమామ్. (౧౩)

(పదప్ర) ఇత్యేవమ్ ఇవ్వాత్తాక, అనయాస్తుత్యా-ఇన్ద్రస్తోత్రతాలే, దేవమ్ ఎమ్మెరుమానై, దినేదినే-నాతోఃసుమ్, స్తుత్వా-స్తోత్రమృణ్ణి, కిజ్జురః అస్తి ఇతిచ ఏవమ్-ఉనక్కు త్తోన్దుకట్టిరుక్కువేణుమ్’ ఎన్ము మిప్పకియాక, దేవాయ-ఎమ్మెరుమాసోరుమ్, నివేదయేత్-ఆత్మసమర్పణమ్ పణ్ణక్కడనా. (౧౪)

(౧౪-శ్లో-వ్యా) (ఇత్యేవమిత్యాది) ఇతిలోగిన భావవృత్తియిన్మిక్కే యోగిన్ద్రవనుక్కు ఇస్సాశురత్వే నాడోఃసుమ్ శిత్తు, అగ్నియేనాక వేణుమెన్ము ఆత్మసమర్పణత్వే పుణ్ణవాన్

(ఇత్యేవమ్) “ఇతి” ఎన్ముమ్, “ఏవమ్” ఎన్ముమ్ అర్థత్వినైయపుమ్ శబ్దత్వినైయపుమ్ స్వరూపమ్ శొల్లుకిఱతు ఇత్యాల్, అల్లాతజరన్దైకళితాట్టిర్ ఇతుక్కున్దాంవేన్ద్రమ్ శొల్లుకిఱతు.

(అనయాస్తుత్యా) “జితన్త ఇహిమన్త్రేణ” ఎన్ము ప్రదేశాన్తరత్వితే మన్త్రమాకచ్చొల్లిన్ద్రమ్, ఇన్ద్రే స్తోత్రమాకచ్చొల్లిన్ద్రమ్;

ఇతుక్కుడి యెన్నెన్నిల్, “మన్త్రా రం త్రాయత ఇతిమన్త్రః” ఎన్ని
పడియే అనుసన్ధాతానై ఉత్తపిక్కుమెన్బిట్ట మన్త్రమెన్బిటతు *
స్తవ్యనాయ్, * స్తవప్రియనాన వీశ్వరిన్ తిరుచ్చెవి శాబ్దానాల్
ముకమలరుమ తాత్తయాలే స్తోత్రమెన్బిటతు

(దేవమ్) ఎన్దు (౧) “నాతూదేవః పురాణోసా” ఎన్దు నిరుపా
ధికిదేవనాక చ్చొల్లక్కడవళే, (దిసేదిసే) అర్థజ్ఞాన ముత్తైయన
నుక్కు ఇన్ద శబ్దోచ్చారణమ్ కాదాచిత్కమాకవుమామ్; ఇన్దప్పా
శురత్తై పుత్తరుమవనుక్కు నాచోటు ముచ్చుక్కువేణుమ్.

(కిజ్జు-రోస్త్రీత్మాన్) నాన్ కిజ్జురనాక వేణుమెన్దు సర్వేశ్వ
రిన్ తిరువడికళిలే ఆన్దసమర్పణమ్ ఇన్బువాన్, ఇవ్విధ్యనుష్ఠాన
త్తుక్కు ప్రియోజనమెన్నెన్నిల్, విలతుణరాయరుప్పార్ శొన్నపాశు
రత్తై దేహత్తాభిమానికల్ శొన్నాలుమ్ అవర్కళై నిన్దెత్తు అవర్క
ళై ప్పొలే ఈశ్వరిన్ విషయాకిక్కుమెన్దు కరుత్తు ఎతుపోలవె
న్నిల్; ఓరీర్దు సల్లకన్బిట్ట కిత్తపశు పిన్పశత్కన్బిట్టామ్ మత్తై
త్తుతోట్టన్దై మడువిక్కు, * పిన్బు త్తైక్కన్దైయే నిన్దెత్తు ప్పొల్శుగు
క్కుమాపోలే

(౧౪)

జతనై వ్యాఖ్యానమ్ ముత్త్రీర్దు

పెరియవాచ్చాన్బిశ్చేతిరువడికళే శరణమ్.

* శ్లోక వ్యాఖ్యానరీతికళై పార్తత్తల్ ప్రథమజితస్తాస్తోత్రమ్ ఇదశ్లోకత్తు
దన్ ముత్త్రీర్దుపెరియత్తాయ్ కాన్గిటతు. పేల్ ౬ శ్లోకభుక్తు ౩-౪ జతనైయి
లుమ్ శ్రీవిష్ణుపురాణ ఇతిహాసముచ్చయాదికళిలుమ్ కాన్దైయల్ వ్యాఖ్యానమ్
శేయ్యున్దైయెన్దు తోన్బుటతు. మున్బుత్తై.

సర్వేషు దేశకాలేషు సర్వానస్థా సుచాచ్యుతః!

కింజురోస్తి హృషీకేశ భూయోభూయోస్మి కింజురః! ౧౧

(పదవురై) అచ్యుత-అశ్రితర్కలై ఒరుకాలుమ్ సమువవిడతు నోక్కుమవనే! హృషీకేశ-ఇద్దియజ్జళుక్కు నియామకనాన సర్వేశ్వరనే!; సర్వేషు దేశకాలేషు-ఎల్లావిడజ్జళిలుమ్ ఎల్లా క్కాల్జళిలుమ్, సర్వానస్థాసుచ-లైశవాది మరణాంతమాన ఎల్లా అవస్థాకళిలుమ్, కింజురః అస్తి-దేవరీరుక్కు ల్లోజ్జుపట్టిరానిట్టే, భూయోభూయః కింజురోస్తి-కై జ్జుర్యత్తిలుళ్ళు అదరాతిశయతై క్కుటిత్తపడి.]

యచ్ఛాపరాధం కృతవా నజ్ఞానా త్పురుషోత్తమః ।

మద్భక్త ఇతి దేవేశ తత్సర్వం తున్తుమర్హసి॥ ౧౨

(పదవురై) పురుషోత్తమ దేవేశ-పురుషోత్తమనాన ఎమ్మైరుమానే! అహమ్-అడియే, అజ్ఞానాత్-అటివిల్లామెయినాలే, అపరాధం కృతవానితియత్-పిదై శెయ్తేనెప్పతు యాతోన్ముణ్ణో, తత్సర్వమ్-అతైయెల్లామ్, మద్భక్త ఇతి-ఇవన్ నమ్మడియానన్తో, ఎన్ముతిరువుళ్ళుబ్బోద్రీ, తున్తుమర్హసి - తుమిక్కక్క-డవోర్. ౧౨

అహజ్ఞారాధకామేషు ప్రీతి రిదై వనశ్యతు ।

త్వాం ప్రపన్నస్య మేదేవ వర్ధతాం శ్రీమతి త్వయి॥ ౧౩

(పదవురై) హేదేవ-స్వామి, త్వామ్-దేవరీరై, ప్రపన్నస్య-అశ్రయిత్తవనాన, మే-అడియేనుక్కు, అహజ్ఞా, రాధకామేషు-గర్వమెన్న అర్థమెన్న కామమెన్న ఇవబ్బోలుళ్ళు, ప్రీతిః-నశైయానతు,

అద్వైత-విహితే, నశ్యతు-విధియక్కడవతు, శ్రీమతి - శ్రీయఃపతి
యాః, త్వయి-దేవరీడి త్తిర్, ప్రీతిః-అన్బానతు, వర్ధతామ్ - వళర్
న్దోబుక
౧౭

క్వాహ మత్వైస్తదుర్బుద్ధిః క్వచాత్ హితవీక్షణమ్ ।
యద్ధితం మను దేవేశ తదాజ్ఞాపయ మాధవ! ౧౮

(చదవురై) దేవేశ-దేవాధిరాజనే ' అత్వైస్తదుర్బుద్ధిః-మిక
వుమ్ పొల్లాక్షానబుద్ధియైయుడైయ, అహం క్వ - అడియే ఎడై!
ఆత్మ హితవీక్షణం క్వ-తనక్కు నన్నై తేడిక్కొళ్ళుకైయెశుతు ఎడై,
మాధవ-శ్రీయఃపతియే ' న.మ-అడియేనుక్కు, యత్ హితమ్-యా
తొన్దు నన్నైయాయుగుక్కుమో, తత్ ఆజ్ఞాపయ-అతనై దేవరీర్
తామే జ్ఞాపయ శెయ్తరుళవేణమ్. [మికవుమ్ దుర్బుద్ధియాన
అడియే స్వబుద్ధియాలే ఒగుననై తేడిక్కొళ్ళనల్లెనల్లె నాతలాత్
స్వజ్ఞరాన దేవరీరే కరు త్తటిన్దు కార్యమ్ శెయ్తరుళవేణ
మెన్దిఅతు.] ౧౮

సోహంతే దేవదేవేశ నార్చనాదా స్తుతౌచ ।

సామర్థ్యవాః కృపామాత్ర మనోవృత్తిః ప్రసీదమే॥ ౧౯

(చదవురై) దేవదేవేశ-సర్వోత్కృష్టనాన ఎమ్మెరుమానే!
సోహమ్-అడియే, లే అర్చనాదా - దేవరీరుక్షేయ తిరువారాధ
నాధికార త్తిలుమ్, న సామర్థ్యవాః - శక్తియుడైయేనల్లై;
స్తుతౌచ - దేవరీరై స్తోత్రమ్ శెయ్వతిలుమ్, న సామర్థ్యవాః-శక్తి
యుడైయేనల్లై, [అతిః ఆత్మైయినాలే] కృపామాత్రమనోవృత్తిః-
కృపాగుణ మొన్నెయే మనోధర్మ మాక వుడైయదేవరీర్, మే-అడియే

తిరిత్తిల్, ప్రసీద-(అన్త నిర్వేతుకకృపై యడియాకవే) ఇరజ్జి
యరుళవేణుమ్. ౧౯

ఉపచారాపదేశేన కృతాన హరిహర్నయా ।

అపచారా నిర్మాణ సర్వాత్ శ్రుమన్వ పురుషోత్తమః॥ ౨౦

(పదవురై) పురుషోత్తమ-వారీర్ పురుషోత్తమచే । అహ
రహః-నాల్తోఱుమ్, మయా-అడియేనాల్, ఉపచారాపదేశేన -
ఉపచరిక్కిరి వ్యాజత్తాలే, పితా-శ్శెప్పట్ట, ఇర్మాణ సర్వానప
చారాణ - ఇన్ద భగవదపచార భగవతాపచార అసహ్యపచారజ్జ
శెల్లావత్తై యుమ్, శ్రుమన్వ-శ్రుమిత్తరుళవేణుమ్. ౨౦

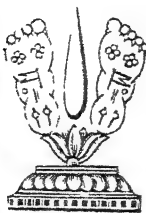
ప్రథమజతన్తై సమ్పూర్ణమ్.

క్రీస్తు.

క్రీస్తు తేరా మా న జాయనమః

ద్వితీయ జిత్ర వ్యాఖ్యానమ్

జిత్రే పుణ్డరీకాక్ష పూర్ణిమా గుణ్యవిగ్రహ ।

పరానంద పరబ్రహ్మ స్వమస్తేషరమాత్మనే ॥

౧॥

పూర్ణిమా గుణ్యవిగ్రహ - జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్య వీర్యతేజస్సు క్క శైలిఱ ఆటుగుణజ్ఞభుమ్ అమైన తిరుమేనియై యుడైయవనే!, పుణ్డరీకాక్ష - శైన్దామరై మలర్ పోన్న్ తిరుక్కణ్ణలై యుడైయవనే!, పరానంద - ఇతుక్కవ్వరుక్కిటైయెన్ను మ్మిసిమేమ్బామస్తైయ ఆనన్దము డైయవనే!. ఇజ్జనే బహువ్రీహిసమాసమన్తిక్కే, 'పరశ్చాసా ఆనన్దశ్చ' ఎన్ఱు కర్తృధారయమాయ్ ఉత్తమమాన ఆనన్దమే! ఎన్ఱు తాకపు మామ్; " ఆనన్దోబ్రహ్మేతివ్యజానాత్ " ఎన్నక్కడవతీతే. తద్గుణ సారత్వాత్తద్వ్యపదేశమ్పణ్ణుకిఱపడి. ఇజ్జనమన్తిక్కే, ' పరానానన్ద యతీతిపరానన్దః ' ఎన్ఱాయ్, " ఏష హ్యేవానన్దయాతి " ఎన్ఱిఱపడియే పిఱరై యమ్ తన్నోడొక్క ఆన్దిప్పిక్కు మవనేయెన్ను పుమామ్. పర బ్రహ్మ - బ్రహ్మైతత్తమాకటతు - జగజ్జన్మాది కారణత్వమెన్ఱి తే " జన్మాద్యస్యయతః " ఇత్యాది నూత్రజ్గళాలే సిక్కుపిక్కప్పటతు; మూపులకుమ్ పడై త్తళిత్తుక్కే ఎక్కుమవనేయెన్ఱ. తే జిత్రమ్-ఇప్పడి

పట్టపునక్కు పుల్లొణ్ణు; పరమాత్మనే తేనమః-ఉటకజ్జక్కుల్లామో
రుయిరాన దేవరీరై దణ్ణన్ నమర్పిక్కిఱున్. 'జితమ్' ఎన్ఱు వాయ్
పడైత్తప్రయోజనమ్ పెఱుమాఱుళి ల్లి, 'నమః' ఎన్ఱు ఉడమ్ము
పడైత్తప్రయోజనమ్ పెఱుమ్మడి శొల్లుకిఱతు ౧.

నమ స్తేవీతవసన నమః కటకధారిణే ।

నమోనీలాలకాబద్ధవేణీ సన్దవిగ్రహ ॥

౨॥

వీతవసన - వీతకవాడైప్పిరానే!, కటకధారిణే తేనమః-తోళో
వళై పూణ్డిరానిన్ఱుళ్ళ దేవరీరుక్కు నమన్కారిమ్; నీలాలకాబద్ధవేణీ
సన్దవిగ్రహ - మైవణ్ణనఱుమ్ కుళ్ళిక్కుల్లొళి శాలేళమైన్ద వేణీబన్ద
త్తాలే అమ్మకు పెన్దొ తిరుమేనియైయుడై యవనే!, తేనమః-ఆదరాతి
శయాదామేడితమ్.

స్ఫురద్వలయ కేయూర నూపురాజ్గదభూషణైః ।

శోభనై ర్భూషితాకార కల్యాణగుణవారిధే ॥

౩॥

కరుణాపూర్ణహృదయ శిష్టచక్రగదాధర ।

అమృతానందపూర్ణాభ్యాం లోచనాభ్యాం విలోకయ ॥

౪॥

శోభనైః అమ్మకియవాయ్, స్ఫురద్వలయ కేయూర నూపు
రాజ్గదభూషణైః - విశిష్టానిన్ఱుళ్ళ వళైకళో తోళోవళైకళో పాడకిమ్
భుజబన్దమ్ ముతలియ దివ్యాభరణజ్జళాలే, (అజ్గదమెన్ఱుమ్ కేయూర
మెన్ఱుమ్ తోళోవళైక్కు ప్పేరాయినుమ్ ఇజ్గు సహపారబలత్తాలే
అదఃభేదమ్ కొళ్ళవేణుమ్, ఒన్ఱు తోళోవళైయైయుమ్, ఒన్ఱు భుజ
వళైయైయుమ్ శొల్లిన్ద్రాకిఱతు) భూషితాకార - ఇప్పొభూషణ
జ్జళాలే అలజ్మృతమాన దివ్యవజ్జళవిగ్రహత్తై యుడైయాయ్!,
కల్యాణగుణవారిధే - వాత్సల్యాది మజ్జళగుణజ్జళుక్కు క్కడల్ పో

స్తవనే. కరుణాపూర్ణాహృదయ - ఆత్మీయతాత్మికతే ఇక్కడ
మిక్కిరావిచ్ఛల్య తిరుపుళ్ళముడై యుననే! శంఖచక్రగదాధర - ఆత్మీ
తీర్థనోపుడక్కణ్డల్ ఉడనే పరిహరిత్తురుళో వతక్కాక దివ్యాయుధ
జ్జలై ఎన్ఱు మొక్కక్కైయిలే ఏర్పియుళ్ళవనే! అమృతానందపూర్ణా
భ్యాం లోచనాభ్యాం విభోకయ - అమృతముమ్ ఆనందముమ్ ఇట్టైన్ద
తిరుక్కణ్ణళా లే కుళిరక్కటాక్షి త్తురుళ వేణుమ్ భగవద్విషయమెన్ఱా
ల్ శైవిపుడైక్కుమ్మడియాన ఇవ్విరుళో తరుమాళాలత్తిలే ఇజ్జనే
ఓగడియానై లలిక్కప్పెల్లొమ్! ఎన్ఱు తిరుక్కణ్ కళిలే అమృత
ముమ్ ఆనందముమ్ పుటవెళ్ళుడుక్కాణవిరుమ్మకిటవడి. 3 ర.

కృతకృతఘ్నం దుష్కర్మ కారణం పాపభాజనమ్ ।

అపరాధసహస్రాణా మ్మారంకరుశాసర ॥

౧౧

కృపయామాం కేవలయా గృహాణమధురాధిప ।

విషయార్జనమగ్నమ్మా మునధర్మత్వమిహార్హసి ॥

౧౨

కరుణాకర - అరుళక్కు ఆకరమానవనే! మధురాధిప -

“ నాగపర్యజ్ఞముత్సృజ్య హ్యో తోమధురాంపురీమ్” ఎన్ఱు ఇజ్జళ్ళా
రై వారిప్పడియాక ప్పిడిత్తుక్కొన్ఱుపోవతట్కు త్తిరుమధురైయిలే
వన్ఱు తిరువవతరి త్తవనే! కృతమ్ - పలవకై పుట్టచిన్ఱకళా లే ఉడల్
మెలిన్దమ్, కృతఘ్నమ్-సి ఎత్తనైన్దై శైయ్తరుళినాలుమ్ అవన్ఱై
ఒరుపారుళాకవున్ మతిక్కమాట్టాతవనాయ్, దుష్కర్మ కారణమ్ -
తీయ శైయల్ కళెన్ఱు శాస్త్రజ్ఞళిలే యావై శిలకర్తజ్ఞళో గహిక్క
ప్పట్టిరుక్కున్; అవన్ఱైక్ స్వరూపమ్ ఎన్నడియాక వాయిన్ఱు
నిటమ్ పెలువతు. అవన్ఱై చ్చెయ్తుపోరుకైయే తొళ్ళిలాకవుడై
యనాయ్, పాపభాజనమ్ - ఇప్పోతు శైయ్తుపోరుకిటవళవేయో!

ఎన్నిష్ఠయోనియుమాయ్ కూడు పూరిత్తుక్కిడక్కుమ్ పాపజ్ఞుకుమ్ కళజ్ఞయనాయితే అడియేనిరుప్పతు. అపరాధసహస్రాణామాకరమ్ - దేవర్ “ గుణానామాకరోమహా ” ఎన్ఱు నాడెజ్ఞుమ్ పుక్కల్ పెల్లెఱ్ఱాటోలే, అడియేనుమ్ ‘అపరాధసహస్రాణామాకరః’ ఎన్ఱు విరుతుపిడిత్తుఱిరికిపడిపారీర్. మామ్ - ఇప్పుడి దేవరీరుడై యనిగ్రహహేతుక్కిల్ అల్పముమ్ కుత్తెలిల్లాత అడియేనై, కేవలయాకృతయాగృహణ-హేతుకమానక్పిపైయాలే, ఇవణ నమ్మడియాణ్, ఎన్ఱు తిరువుళ్ళన్మన్ద్రీయగుళ వేణుమ్. (కేవలయా) మడిమాణ్గాయిడు మ్మడిక్కిడాక ఇత్తలైయిల్ శిటితేనుమ్ తొడ్గిల్ ముణ్ణోవెన్ఱు తేడప్పక్కాలుమ్ కిడైప్పతొన్ఱివైకాణ్; ఉన్మడైయకృపైయొన్ఱుమే జీవిక్కవేణుమకిడాయ్. విషయాణ-వమగ్నంమామ్ - శబ్దాదివిషయజ్ఞభాకిత కడలినుళ్ళే అబ్బున్దిక్కిడక్కిట అడియేనై, త్వముధర్తునుహాసి - దేవరీర్ తామ కరైయేల్లక్కడవీర్.

గి. ౬.

పితామాతాసుహృద్భ్రతు రాభ్రతాపుత్రస్తవమేవహి ।

విద్యాధనంచకామ్యంచ నాన్యత్కించి త్వయావినా ॥ ౭॥

పితా-ఉత్పాదకనాయ్ హితకామనాయిరుక్కిట పితావుమ్, మాతా - గర్భధారణమ్ పణ్ణి ప్రసవశ్లేశతై అనుభవిత్తు అశుచిప్రసవజ్ఞుకుమ్ ఇతాయా తేరక్షిత్తు ఉళ్ళళనై యుమ్ ప్రియమేరడత్తి పోరుమ్ తాయుమ్, సుహృత్ - ఎప్పోతుమ్ నన్ఱెయైయేశినిక్కుమ్ సఖావుమ్, బంధుః - ఓరాపత్తునన్దవాతే కణ్డెత్తుడైక్కవరుమ్ బాన్ధవజనముమ్, భ్రాతా-నన్ఱెత్తిమైకళుక్కుత్తుడై నిఱ్ఱు మననాన ఉడణ్ పిటన్దానుమ్, పుత్రః - నిరయనిస్తారకనాన పిత్రేయమాకిటఎల్లామ్, త్వమేవహి - “ శేలేయకళ్యాయుమ్ పెరుమ్ శెల్వముమ్ నన్మక్క

భుమ్, మేలాత్తాయత్తన్దయుసున రేయినియావారే” ఎన్నిటపడియే ఎల్లా
 వుటవుముత్తైయుమ్ ఎనక్కుసీయేకాణ్. విద్యా - ఇట్లు జీవనత్తై
 యమ్ అట్లు ఉజ్జీవనత్తైయుమ్ విలైవిక్కినల్ల విద్యైయుమ్, ధనంచ-
 ఆపత్తుక్కు ఉతవుమ్ పొరుభుమ్, కామ్యంచ - మత్తుముళ్ళగృహ
 తైత్త్రశ్వన్నాది కామ్యనగముమ్, త్వయావినా - స్యత్ కిచ్చిల్ న-
 ఎల్లామ్ సీయేయన్ది వేటొన్దిత్తై కాణేనక్కు.

2

యత్రకుత్రకులేవాసా యేషు కేషుభవోస్తుమే ।

తవదాన్దైక్యభోగేస్యా త్సదానర్వతమేరతిః ॥ ౮॥

మే - ఉన్నై యేతజ్జమాకప్పత్ శ్రీన వెనక్కు, యత్రకుత్రకు
 లేవాసః అస్తు - సాతాశప్పనినీ నరికి స్వగాదికభుల్ ఎన్నిడత్తిలా
 కవుమామ్ వాసమ్. యేషు కేషుభవః అస్తు - ‘యోనిషు’ ఎన్నితనై
 అధ్యాహార్యమ్ - సురనరతిర్యగ్యోనికళిత పేర్ శొల్లవుమ్ పాశాత
 తోగుయోనియాకవుమామ్ పిటప్పిడమ్; ఇతిలే ఒరునిర్భన్ధమిలై కాణ్.
 పిన్నై అతుళ్ళితు ఎన్నిషయత్తిలేయెన్నిల్; [తవేత్యాది] దేవరీరు
 డైయ “అడిమైయెరుముక్కొయినైత్తి” ఎన్నిట దాన్యసామ్రాజ్య
 మెన్నతు యాతొన్డుణ్ణ, అతు తన్నిలే ఎనక్కు ఎప్పొతుమ్ ఎన్నిడ
 త్తుమ్ అభిరుచివేణ్ణుత్తనై కాణ్ తేట్టమ్ “దివివాభువివామమాస్తు
 వాసః” ఎన్నైస్సరిప్పతు.

౯.

మనసాకర్మణావాచా శిరసావాకధంచన ।

త్వాంవినానాన్యముద్దిశ్య కరిష్యేకించిదప్యహమ్ ॥ ౯॥

మనసా కర్మణావాచా శిరసావా - నిన్నైవుక్కు ఉఱుప్పాన
 న్నెళ్ళినాలావతు, శెయ్కైక్కు ఱుప్పాన కరణజ్జళినాలావతు, శొలవు
 క్కుఱుప్పాన వాక్కినాలావతు, ఉత్తుజ్జకవిషయత్తిలే అధమక

శైయ్యక్క-డచ శెయలుక్కు ఉటుప్పన శిరస్సినాలావతు. “కర్మణా”
ఎన్టు ఇన్దియజన్య వ్యాపారత్తై చ్చొల్లక్కడచతాకిలుమ్ ఇవ్విడత్తిలే
లక్షణయా కర్మసాధనమాన కరణన్దన్నై చ్చొల్లిన్ త్తాకిఅతు. “అ
థ్థాత్త్తిరణాల్లిక్కాదాచిత్యానధఁనిచ్చయః” ఇతే. ఆక, మనోవా
క్కాయ శిరస్సుక్కళిలొన్టినాలావతు, కథళ్ళున - ఎవ్వకైయిలుమ్,
త్వాంవినా అన్యముద్దిశ్య - దేవరీరైయొమ్మియ మన్ద్రొరువనైయు
ద్దేశిత్తు, అహంకిళ్ళుదపినకరిప్పే - అడియేన్ ఒన్టుమ్ శైయ్యక్క-డవే
నల్లన్. దేవరీరైయొమ్మియ మన్ద్రొరువననైయుమ్ నెళ్ళాలుమ్ నిన్దై
యేన్, వాయ్కొణ్డుమ్పేళేన్, కైయూలుమ్తోడేన్; తలైయూలుమ్
వణ్ణేనెన్దై. కథళ్ళున - ఎప్పడిప్పట్ట ఆపత్తునేర్ న్దసాతిలు మెన్దపడి.

పాహిపాహిజగన్నాథ కృపయాభక్తవత్సల !

అనాథోహమధన్యోహ మకృతార్థకథంచనః ॥ ౧౦॥

జగన్నాథ - ఉలకజ్జట్టు అరశే, భక్తవత్సల-ఆశితర్కళిన్
కున్ద్రజ్జళైయే పచ్చైయాకక్కొళ్ళుమవనే, కృపయాపాహిపాహి-
కేవలకృపైయినాలే రక్షిత్తరుళవేణుమ్ రక్షిత్తరుళవేణుమ్. రక్ష
ణత్వరాతిశయ ద్యోతనాయ ద్విరుక్తిః, అహమనాథః - అడియేన్
దేవరీరైయన్టి వేటొరుపుకలన్ద్రొరానిన్దేన్. అధన్యః - అకిళ్ళునన్,
కథళ్ళున అకృతార్థః - శైయ్యవేణ్డియ శెయల్కళిల్ ఏతాకిలు మొన్దై
యావతు శితితుకుత్తైయవాకిలుమ్ అనుష్ఠిక్కప్పెన్ద్రితేన్. ఆన
పిన్బు, కృపయాపాహి-ఇత్తలైయి లొన్దైయుమ్ ప్రతీక్షియాతకృపై
యొక్కొణ్డు కార్యమ్ శైయ్యప్పారాయ్. ౧౦.

సృశంసగపావకృత్కూరో వళ్ళుకోనిఘరస్సదా ,

భవార్లవేనిమగ్నమూమనన్యం కరుణోదధే ॥ ౧౧॥

కరుణాపూర్ణదృష్టిభ్యాం దీనంమామవలోకయ ।

త్వదగ్రేపతితంత్యక్తుం తావకంనార్హసిప్రభో ॥ ౧౨॥

సృశంసః - ఘాతుక, అట్టువాణియకాణడియే; పాప
కృత్ - హింసె బుద్ధుతానో శెయ్తుపోరువతు? “ నానేనానావిత
సరికమ్పుకుమ్ పావమ్ శెయ్ జే. ” క్రూరః - ఇత్తనై పాపమ్ శెయ్
తుమ్ నెళ్ళిల్ తా శితితుళరముణ్ణో? వజ్ఞుకః - పెరియతిరువిథా
క్కళిలే నాల్వార్ నిన్టవిడత్తేకై యుమ్క ర్తరియుచూయ్ త్రిరియుమవక్
కాణ్. సదానిఘురిః - మాతృఘాతుకనుక్కుమ్ కై నెన్దాల్ ‘అమ్మే!’
ఎన్నప్రాప్తియుణ్ణు, అతువుమిలై కాణెనక్కు. భవాణావనిమగ్నమ్ -
పిఱవిక్కడలుల్ తుళక్లానిక్కిఱ, అనన్యమ్ - వేటు పుకల్దొరైరు
క్కిఱ దీనమ్ - పోరక్లేశప్పట్టిరుక్కిఱ, మామ్ - అడియేనై, కరు
ణోదధే - కరుణైక్కడలే! కరుణాపూర్ణదృష్టిభ్యామవలోకయ -
తిరువరుల్ విజ్ఞనతిరుక్కణ్ణళాలే నోక్కియరుళ వేణుమ్; ప్రభో-ఎమ్మై
రుమానే, త్వదగ్రే - దేవరీర్ తిరుమున్నే, పతితమ్ - వేరదొరైమరమ్
పోలే వీడ్చిన్దననాయ్, తావకమ్ - ‘అహంమను’ ఎన్దిరున్దనిలై
కులైన్దు ఉన్నుడైయననెన్ట పేర్ శుమన్దిరానిన్ట, మామ్ - అడియేనై,
త్యక్తుంనాహాసి-కై విడవలైయలైకాణ్. [త్వదగ్రేపతితమ్] * ఎత్తి
కై యుమున్టన్టోడి యిళైత్తువీడ్చిన్ద కాకాసురనిలుమ్ కెట్టేనో? [త్యక్తుం
నాహాసిప్రభో] నిరఙ్కుశస్వతన్త్రనానపునక్కు చ్చెయ్యక్కూ డాత
తొన్దిలైయేలుమ్ ఎన్నెక్కైవిడుకై ఉన్నుడైయ శెళ్ళొన్నెక్కు
చ్చతిరన్టకిడాన్

౧౨.

మయాకృతానిపాపాని త్రివిధానిపునఃపునః ।

త్వత్పాదపఙ్కజంప్రాప్తుం నాన్యత్త్వత్కరుణాంవినా ॥ ౧౩॥

త్రివిధానిపాపాని-నాచికకాయక మానసికభేదత్రాణే మూఱు
వక్తైః పుట్టపాపజ్గళుమ్, పునఃపునఃమయాకృతాని -“ యద్భ్రహ్మకల్ప
నియతానుభవేష్యనాశ్యం తత్కిల్బిషం సృజతిజన్తురిహతాణాధే ” ఎన్ఱ
పడియే ఒన్ఱుమ్ కుఱైవిల్లంతపడి అడు త్తడుత్తు అడియేనాల్ శెయ్తు
తలైక్కట్టప్పట్టన; త్వత్పాదపజ్కజంప్రాప్తమ్ - దేవరీరుడైయ తిరు
వడిత్తామరై కలై అనుకువతఱ్ఱు, త్వత్కరుణాం వినా అన్యత్ న-
నిన్నరుళన్ఱి పుకలొన్ఱుమిలై.

౧౩

సాధనానిప్రసిద్ధాని యాగాదీన్యబ్జలోచన ।

త్వదాజ్ఞయాప్రయుక్తాని త్వాముద్దిశ్యకృతానివై ॥ ౧౪॥

అబ్జలోచన - తామరైక్కణ్ణనే!, త్వదాజ్ఞయాప్రయుక్తాని -
“ శ్రుతిస్మృతిర్మమైవాజ్ఞ ” ఎన్ఱపడియే దేవరీరుడైయ దివ్యాజ్ఞై
యాన శ్రుతిస్మృత్యాదికళాతే చోదితమాన, యాగాదీని ప్రసిద్ధాని
సాధనాని-యాగమ్ ముతలాక ప్రసిద్ధజ్గళాన సాధనజ్గళత్తనైయుమ్,
త్వాముద్దిశ్యకృతాని - దేవరీరైయుద్దేశిత్తుచ్చైయేత ముడిక్కప్పట్టన.
కీర్త్యోక త్రిలే, ‘ త్రివిధమానపాపజ్గళైయుమ్ అడియే శెయ్తు
తలైక్కట్టినే, ఇని దేవరీర్ అరుళొణ్ణు కార్యమ్ శెయ్యుమత్త
నై ’ ఎన్ఱ శొల్లినైత్తు, ఇతిల్ ‘ దేవరీరుడైయ ఆజ్ఞాచోదితజ్గళాన
యాగాదిసాధనజ్గళైచ్చైయేతు తలైక్కట్టినే ’ ఎన్ఱాల్ ఇగణ్ణుమ్
తన్నిల్ శేరుమోవెన్నిల్, కీర్త్యోకత్తుక్కు ప్పొరున్ఱుమాలు పొరుళొ
కొళ్ళవేణ్ఱుకైయాలే - అడియే శెయ్తు తలైక్కట్టయ యాగాది
సాధనానుష్ఠానమ్ ఇన్ఱ త్రివిధపాపజ్గళేయామత్తనై కాణ్ ఎన్ఱ ఏక
వాక్యాధమాక కొళ్ళక్కడవతు యాగమానతు - భగవదా
రాధనమ్; “ యజ - దేవపూజాయామ్ ” ఇతే. [కృతానివై] “నన్ఱా
కనానిలత్తెయాళివితై ” ఎన్ఱాట్పిలే క్కెప్పొక్తియిరుక్కి-అపడి.

భక్త్యైకలభ్యఃపురుషోత్తమోసా ।

జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతుః ।

అకిచ్చనోఽనన్యగతిశ్చగణ్య

గృహాణమాం క్లేశిన మమృజాత్ ॥

౧౧.

జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతుః - “యతోవాఙ్మనానిభూతా నిజాయంతే” ఇత్యాదిప్రడియే ఉలకజ్వలై పృథ్వీతల్లిత్తుత్తుడైక్క వల్ల, అసా పురుషోత్తమః-పురుషోత్తమనాకియ ఇస్తతేవరీర్, భక్త్యై కలభ్యః - “పత్తరామవర్క్కలాతు ముత్తిముద్గ్రలాకుమే” ఎన్నిట పడియే భక్తియొద్దినాలేయే పెటత్కర్. అకిచ్చనః - ఇత్తలై యిల్ పేద్దుకుటుప్పాన కైమ్మొశలొస్తుమిలై. అనన్యగతిః - ఉపాయాన్తరశూన్యతైమాత్రమల్ల, రక్షకాన్తరశూన్యనాయమిరా నిష్టేన్ ; శరణ్య-సర్వలోకజ్గళుక్కుమ్ అనిష్టనివృత్తియైయుమ్ ఇష్ట ప్రాప్తియైయుమ్ పణ్ణిక్కొడుక్కుమవనే, అమ్మజాత్ - స్వామిత్వ సూచకమాన శెన్దామరై పొన్ఱ్ఱతిరుక్కుణ్ణైయుడైయవనే! క్లేశినమ్- అవిద్యాస్మితారాగ ద్వేషాభివేషజ్గళాకిట క్లేశజ్గళాలే భరితనాన, మామ్-అడియేనై, గృహాణ-భవదీయనాక అజ్జీకరిత్తరుశవేణమ్.

ధర్తారకామమోక్షేషు నేచ్ఛామమకదాచన ।

త్వత్పదపజ్జజాస్వాద జీవితందీయతాంమమ ॥

౧౨.

ధర్తారకామమోక్షేషు - ఇష్టాపూర్తాదికళాలుణ్ణాకుమ్ పుణ్య త్రిలుమ్, పురుషార్థసాధనమాన వైశ్వర్యత్రిలుమ్, స్వయంప్రియో జనమాన విహింభోగ త్రిలుమ్, స్వానుభవరూపకైవల్యత్రిలుమ్ స్వ ప్రీతిక్కుటుప్పాన మోక్ష త్రిలుమ్, మమ- దేవరీరుక్కు అత్యన్తవర తన్తనాన వెనక్కు, ఇచ్ఛా-విరుప్పమానతు, కదాచన - ఒరుకా లుమ్, నస్యాత్-ఉణ్ణాకవేణ్ణామి; పిన్దైయెతువేణ్ణువలెన్నిల్, త్వత్పా

దపజ్కుజాస్వాదజీవితమ్ - దేవరీరుడైయతిరువడిత్తామరైకళైయను
భవిక్కైయాకీఱ జీవనమానతు, మమ-అడియేనుక్కు, దీయతామ్-
కృపైయినాల్ ప్రసాదిత్తరుళవేణ్డుమ్. ౧౬.

కామయేతావకత్వేన పరిచర్యానువర్తనమ్ ।
నిత్యంకిజ్కురభావేన పరిగృహ్ణీష్వాప్సమాంవిభో॥ ౧౭.

తావకత్వేన - దేవరీరుక్కు పురతస్త్రనాయ్, పరిచర్యాను
వర్తనమ్-కైజ్కుర్యమ్ శెయ్వతిల్ నిరతనాయిరుక్కైయై, కామయే-
ఆళైప్పజానిస్తేన్ ; హేవిభో - సర్వస్వామియే ; మామ్ - అడియే
నై, నిత్యమ్ - మేలుళ్ళకాలమెల్లామ్, కిజ్కురభావేన - ఉరియవడి
యానాక, పరిగృహ్ణీష్వా - అజ్జీకరిత్తరుళవేణ్డుమ్. ౧౮.

లోకంవైకుణ్ఠనామానం దివ్యంషాడ్గుణ్యసంయుతమ్ ।
అవైష్ణవానామప్రాప్యం గుణత్రయవివర్జితమ్ ॥ ౧౯.

నిత్యసిద్ధైస్సమాక్షీర్ణం త్వన్నయైఃపాశ్చకాలికైః ।
సభాప్రాసాదసంయుక్తం వనైశ్శీపవనైర్యుతమ్ ॥ ౨౦.

వాపీకూపతటాకైశ్చ వృక్షపండ్తైస్సుమణ్డితమ్ ।
అప్రాకృతం సురైర్వంద్యమయుతార్కసమప్రభమ్ ॥ ౨౧.

ప్రకృప్తసత్వసమ్పన్నం కదాద్రక్ష్యమిచక్షుషా ॥

దివ్యమ్ - స్వయంప్రకాశమాయ్, షాడ్గుణ్యసంయుతమ్ -
జ్ఞానాదిషాడ్గుణ్యవిశిష్టనాన సర్వేశ్వరనోడు కూడియతాయ్, అల్లతు,
భగవత్స్వరూపాది తిరోధాయకమాన లీలావిభూతిపాలన్తిక్కేనర్వే
శ్వరనుడైయ షాడ్గుణ్యప్రకాశకమాయ్, అవైష్ణవానామప్రాప్యమ్-
విష్ణుభక్తియిల్లాతవర్కకళాల్ అడైవతట్కు అశక్యమాయ్, గుణత్ర
యవివర్జితమ్ - సత్వరజస్తమోరూప గుణత్రయ శూన్యమాయ్,

త్యన్తయైః-సర్వేశ్వరనాన ఉన్నోడు పరమసామ్యపన్నర్కళాయ్,
 సాఞ్చకాలికైః - అకాలకాల్యమానవిడత్తిలే అభిగమనోపాదానే
 జ్యాస్వాభ్యాయ యోగజ్గళాకీట విన్దుకాలజ్గళాకవిభజిత్తు భగవదా
 రాధనమ్ శైయ్యుమవర్కళాన, నిత్యసిద్ధైః - నిత్యముక్తర్కళాలే
 నమాకీర్ణమ్ - శూభపుట్టతాయ్, సభాప్రాసాదసంయుక్తమ్- కొలు
 మణ్ణపమ్ ఉప్పరికైముతలియవైకళోడు కూడియతాయ్, వనైః-తిల్య
 కాన్తారమ్ ముతలియ దూరస్థవనజ్గళోడుమ్, ఉపవనైశ్చ - సమీ
 పస్థమాన ఉద్యానవనజ్గళోడుమ్, యుతమ్ - కూడియరుప్పతాయ్,
 వాపీకూపతటాకైశ్చ - నడై వావికళో, శిటుకిణటుకళో, పెరియకుళ
 జ్గళో, ఆకియ ఇవైకళాలుమ్, వృక్షషడ్జైః - పలవకైయాన వృక్ష
 జ్గళాలుమ్, నుమణ్ణితమ్ - అలజ్కురిక్కప్పట్టిరుప్పతాయ్, అప్రాకృ
 తమ్ - ప్రకృతియిన్ వికారజ్గళాక ఉణ్ణానతన్త్రిక్కే పఖోస్సనిషణ్ణ
 యమాయ్, సురైర్వంద్యమ్ - అయర్ వటుమమరర్కళాలే సేవిక్క
 ప్పడుమతాయ్, అయుతార్కనమవ్రభమ్ - అనేకమాయరమ్సూర్య
 ర్కళోడొత్త కాన్తియుడైయతాయ్, ప్రకృష్టసత్వసమ్మన్నమ్-శుద్ధ
 సత్వమయమాన, వైకుణ్ఠనామానంలొకమ్-శ్రీవైకుణ్ఠమెగ్గిట పరమ
 పదత్తై. కదా, - ఎప్పోతు, చక్షుషా - కణ్ణళాల్, ద్రవ్యౌమి - కణ్ణ
 కళిప్పేన్.

క్రీడ స్తరమయాసార్ధంలీలాభూమిషు కేశవమ్ !

మేఘశ్యామంవిశాలాక్షం కదాద్రవ్యౌమి చక్షుషా ||౨౧౪||

లీలాభూమిషు - విహారార్థమానస్థలజ్గళిల్, రమయాసార్ధమ్-
 భోగవర్ధకైయాన పెరియపిరాట్టియారుడన్, క్రీడ స్తమ్ - విహరియా
 నిత్పానాయ్, మేఘశ్యామమ్-కుళిర్న్దమేఘమౌలే శ్యామళమాన
 విగ్రహ తైయుడైయనాయ్, విశాలాక్షమ్-విశాలమాన తిరుక్కణ్ణళై

యుడైయనాయ్, కేశవమ్ - ఆపత్కాలత్తిల్ బ్రహ్మరుద్రాదికల్లై
త్తన్ తిరుమేనియి లిడమకొడుత్తు రక్షిక్కుమ్ సర్వాధికనాన వెమ్మె
రుమానై, చతుషాకదాద్రత్యైమి - కణ్ణరక్కణ్ణసేవిత్తు ఆనన్దిప్పతు
ఎప్పో.

ఉన్న సంచారువదనంబిమ్మొప్పంశోభితాననమ్ ।

విశాలనిమ్ను నాభింతమాపీనజఘనంహరిమ్ ॥

విశాలవత్సంశ్రీశం కమ్బుగ్రీవంజగద్గురుమ్ ।

ఆజానుబాహు పరిఘమున్నతాంసం మధుద్విషమ్ ।

కరభోరుంశ్రియఃకాంతం కదాద్రత్యైమి చతుషా ॥ ౨౩.

ఉన్ననమ్ - ఉయర్ న్దు అభికియతాన నాసికైయైయుడైయవ
నాయ్, చారువదనమ్ - అభికియ తిరువాయై యుడైయవనాయ్
బిమ్మొప్పమ్ - కోవైప్పట్తోడొత్త తిరువధరత్తైయుడైయవనాయ్
శోభితాననమ్ - సముదాయ శోభాయుక్తమాన తిరుముఖమణ్డలత్తై
యుడైయనాయ్, విశాలనిమ్ను నాభిమ్ - విశాలమాయ్ ఆత్మన్దిరు
ప్పతానతిరువున్దియైయుడైయనాయ్, ఆపీనజఘనమ్ - పరుత్తనితంబ
ప్రదేశత్తైయుడైయనాయ్, విశాలవత్సంశ్రీశమ్ - పెరియపిరాట్టి
యారుక్కుక్కొయిక్కొట్టణమాన తిరుమార్వైయుడైయవనాయ్,
కమ్బుగ్రీవమ్ - శఙ్ఖమ్మొప్పై తిరుమిడన్ద్రైయుడైయనాయ్, జగద్గు
రుమ్ - సర్వలోకత్తుక్కుమ్ శాస్త్రప్రచానాదికళాల్ అజ్ఞానత్తైప్పో
క్కుమవనాయ్, ఆజానుబాహు పరిఘమ్-ముద్దున్దాశశవుమ్ నీణ్ణపరిఘ
మ్మొల్ వర్తుశమానతిరుక్కైక్కలైయుడైయనాయ్, ఉన్నతాంసమ్ -
ఉయరవెషుత్త తిరుత్తోళ్కల్లై యుడైయనాయ్, మధుద్విషమ్-ఆశ్రిత
విరోధిమాన మధువెన్ది అసురనై నిరసిత్త, కరభోరుమ్ - కైయిల్

మణిక్కట్టుముతల్ కడై శివరత్నమవిలుళ్ళ స్థలమొల్ అడిపరుత్తు
నునిశిఱుత్తు మృదువాయిరుక్కుమ్ తిరుత్తుడై కళై యుజ్జేయనాయ్,
శ్రియఃకాన్తమ్ - పెరియపిరాట్టియారుక్కు వల్లభనాయ్, హరిమ్ -
అశ్రితతాపన్నివర్తకనాన సర్వేశ్వరనై - కదాద్రత్యోమిచత్తుమా -
కణ్ణళాల్ నేవిత్తు ఆనన్దిప్పతు ఎప్పోత్తో. ౨౩.

శఙ్ఖచక్రగదాపద్మైరజ్జితం పాదపఙ్కజమ్ ।

శరచ్చంద్రశతాక్రాన్త సఖరాజవిరాజితమ్ ।

సురాసురైర్వంద్యమాన మృషిభిర్వందితంనదా ।

కదావాదేవమూర్ధానంమామకంమణ్డయివ్యతి ॥ ౨౪.

శఙ్ఖచక్రగదాపద్మైరజ్జితమ్-శఙ్ఖరేఖై చక్రరేఖై గదారేఖై
పద్మరేఖై ఇనైకళాల లఙ్కృతమాయ్, శరచ్చంద్ర శతాక్రాన్త
సఖరాజవిరాజితమ్-అనేక శరత్కాల చంద్రకళిన్ కాన్తియై అతి
క్రమితకాన్తిపారున్దియ సఖపఙ్క్తికళాల్ విశణ్ణానిఱ్ఱతాయ్, సురా
సురైర్వంద్యమానమ్ - దేవాసురవిభాగమఱ ఎల్లారుక్కుమ్ ఆశ్ర
యణీయ మాయ్, ఋషిభిః సదావందితమ్ - మనసశీలరాసఋషి
కళాలే ఎప్పోత్తుమ్ సేవిక్కప్పడువతాన, పాదపఙ్కజమ్ - తిరువడి
త్తామరైకళై, హేదేవ - వారీర్ సర్వస్వామియే! మామకంమూర్ధా
నమ్-ఎఱ్ఱుడైయ శిరస్సై, కదావా - ఎప్పోత్తుతాన్, మణ్డయివ్యతి
అలఙ్కరిప్పిక్కప్పోకిఱీర్. ౨౫.

కదాగమ్భిరయావాచాశ్రియాయుక్తోజగత్పతిః ।

చామరవృగ్రహస్తం మామేవం కుర్వితవత్పుతి ॥ ౨౬.

శ్రియాయుక్తః - కై జగద్ర్యవర్థకైయాన పెరియ పిరాట్టియా
రోడుకూడియ, జగత్పతిః-సర్వేశ్వరన్, గమ్భిరయావాచా - మేనై

తోద్భూయ్యుడిగమ్భిరమాన వారైయినాల్, చామరవ్యగ్రహస్తం
మామ్-తిరు వెణ్ శామరమ్ పరిమాటువతిల్ ఆళై పారున్దియై కళై
యుడైయ ఎన్నై, ఏవంకురు ఇతి - అప్పడియే వెణ్ శామరమ్ పటి
మాట క్కడనాయెన్దు, కదా ఎప్పోతు, వక్ష్యతి - నియమిక్క
ప్పోకిణాన్.

౨౬.

కదాహం రాజరాజేన గణనాథేన చోదితః ।

చరేయం భగవత్పాద పరిచర్యానువృత్తిషు ॥ ౨౭.

రాజరాజేన - రాజాధిరాజనాయ్, గణనాథేన - పారిషద
గణనాయకనాన సర్వేశ్వరనాలే, అహమ్ - నాన్, భగవత్పాదపరి
చర్యాను వృత్తిషు - ఎమ్మెరుమానుడైయ తిరువడికళిల్ కై జ్జుర్య
జ్జళై అనుమ్యూతమాకచ్చెయ్ వతిల్, చోదితః - నియమిక్క-ప్పట్టవనా
య్, కదా - ఎప్పోతు - చరేయమ్ - కై జ్జుర్యజ్జళై చెయ్యక్క
డవేన్.

౨౭.

శాన్తాయ చ విశుద్ధాయ తేజసే పరమాత్మనే ।

సమో భగవతే విష్ణో వాసుదేహమితద్యుతే ॥ ౨౮.

హేవిష్ణో - సర్వవ్యాపకనే! అమితద్యుతే - నిరవధికశో
భాయుక్తనే! వాసుదేవ - వాసుదేవశబ్దవాచ్యనాన సర్వేశ్వరనే!
శాన్తాయ-అశనాయూపిపాపజన్మమృత్యుశోకమోహజ్జలాకిటఊర్మి-
షట్కరహితనాయ్, విశుద్ధాయ - క్లేశకర్తాదిదోష రహితనాయ్,
తేజసే-సర్వలోకప్రకాశకరనాయ్, భగవతే - జ్ఞానశక్త్యాదిషాఙ్గుణ్య
పరిపూర్ణనాయ్, పరమాత్మనే! సకలాత్మాత్మభుక్కుమ్ అస్తరాత్మత
యాన్దిన్దు నియమిక్కుమువనాన ఉనక్కు, నమః-నిర్మమనాయ్ నమ
స్సైష్వణ్ణకిణేన్.

౨౮.

నమస్సర్వగుణాతీత పద్మణాయాదివేదనే ।

సత్యజ్ఞానానంతగుణబ్రహ్మణే పరమాత్మనే ॥

౨౯.

సర్వగుణాతీత-హేయజ్ఞాన ప్రాకృతగుణజ్ఞశైక్యడద్విదుక్కుమ్ సర్వేశ్వరనే ! పద్మణాయ - ఎల్లాగుణజ్ఞభుక్కు మూర్ఖువా యానజ్ఞానాది పద్మణజ్ఞశైయుడైయవనాయ్, ఆదివేదనే -సకలజగత్సృష్టావాయ్, సత్యజ్ఞానానంతగుణ బ్రహ్మణే-సత్యత్వజ్ఞానత్వ అనంతస్వరూపగుణజ్ఞశై యుడైయ పరంబ్రహ్మ శబ్దవాచ్యనాయ్, పరమాత్మనేనమః -ఉలకజ్జుల్కుల్లామోరుయిరాన ఉన్నై శరణమడై కితేన్.

౩౦.

చతుఃషష్ఠినవపూర్వాహదశద్వాదశమూర్తయే ।

నమోనంతాయ విశ్వాయ విశ్వాతీతాయచక్రిణే ॥

౩౧.

చతుఃషష్ఠినవపూర్వాహదశద్వాదశ మూర్తయే-సృష్ట్యాదికభుక్కాక సజ్కర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవాసుదేవాది రూపేణనిఱ్ఱుమ్ నిలైకళెన్న, సత్యాచ్యుతాది షష్ఠిపూర్వాహదశశెన్న, నవపూర్వాహదశశెన్న, రామకృష్ణా ద్యవతారజ్ఞశెన్న, కేశవాదిద్వాదశమూర్తికళెన్న ఏవంవిధమాన దివ్యమంగళవిగ్రహజ్ఞశై యుడైయనాయ్, అనంతాయ- దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరహితనాయ్, విశ్వాయ-స్వరూప రూపగుణవిభవాదికళాల్ పూర్ణనాయ్, విశ్వాతీతాయ - చేతనా చేతన విలక్షణనాయ్, చక్రిణే - స్వాశ్రిత విరోధిపరిహారార్థమాక ఎప్పోతుమ్ కైకభ్రులానేమియైయుడైయ వునక్కు, నమః- నమస్తైస్స ప్పణ్ణుకితేన్.

౩౦.

నమస్తేషష్ఠికాలజ్ఞ షష్ఠికాలపరాయణ ।

షష్ఠికాలై కమనసాం త్వమేవగతిరవ్యయః ॥

౩౧.

పశ్చుకాలజ్ఞ - అభిగమనాదికాలజ్ఞలై యతిస్తవనే, పశ్చుకాల
 పరాయణ - పశ్చుకాలజ్ఞశిలుమ్ ఆరాధిపువర్కభుః పరమప్రాప్య
 నానవనే ! తేనమః - ఉన్నై శరణమై కిత్తేన్, పశ్చుకాలైకమన
 సామ్ - పాశ్చుకాలికారాధనమ్ శైయవతిల్ అభినివేశముడై యవర్
 కభుక్కు, త్వమేవ - దేవరీరే, అవ్యయః - నిరపాయమాన, గతిః -
 ఉపాయమాకవాకిత్తీర్.

3౧.

పరేవ్యోమ్నిస్థితం దేవం నిరవద్యం నిరజ్ఞనమ్ ।

అప్రమేయమజంవిష్టు మబ్జనాభం సురేశ్వరమ్ ।

వాగతీతం పరంశాంతం శరణంత్యాంగతోన్మ్యహమ్ ॥ 3౨౪.

పరేవ్యోమ్నిస్థితం దేవమ్ - పరమాకాశశబ్దవాచ్యమాన పర
 మపదత్తిల్ తన్మేన్దైతోన్మ్య వీర్శ్రిరుక్కు మవనాయ్, నిరవద్యమ్ -
 అశీతపరాఙ్ముఖత్వాద్యవద్యరహితనాయ్, నిరజ్ఞనమ్ - ప్రకృతిప్రా
 కృతరోడు సమ్బుద్ధిత్తిగుక్కుచ్చయ్ తేయుమ్ అనైకభిన్ దోషజ్ఞో
 తట్టాతవనాయ్, అప్రమేయమ్ - అపరిచ్ఛేద్యనాయ్, అజమ్ - ఉత్ప
 త్తిరహితనాయ్, విష్టుమ్ - సర్వవ్యాపకనాయ్, అబ్జనాభమ్ - సకల
 జగదుత్పత్తి హేతువానతిరునాభీకమలతైయుడై యనాయ్, సురేశ్వ
 రమ్-నిత్యసూరి నిర్వాహకనాయ్, వాగతీతమ్ - వాయూల్ పుకఱ్ఱుకై
 క్కు అశక్యమానవనాయ్, పరమ్-సర్వాధికనాయ్, శాంతమ్-జన్మ
 జరామరణాదిదోష రహితనాన, త్యామ్-దేవరీరై, అహమ్-ఆకిఞ్చ
 న్యాది భరితనాననాన్, శరణంత్యాంగతోన్మ్య-శరణమై కిత్తేన్. 3౨.

వర్యంద్వంద్వాతిరిక్తం త్వాం కాస్తుభోద్భాసివక్ష్యమమ్ ।

విశ్వరూపవిశాలాక్షంకదాద్రక్ష్యమిచతుషా ॥ 33౪

వర్యమ్ - సర్వశ్రేష్ఠనాయ్, ద్వంద్వాతిరిక్తమ్ - ప్రాకృత
సుఖదుఃఖజ్ఞతైక్కడవిరుక్కు మవనాయ్, అల్లతుచేతనాచేతన విల
క్షణనాయ్, కాస్తుభోద్భాసివక్షసమ్-కాస్తుభత్తాల్ విశజ్ఞానిక్కిరి
తిరుచూర్వైయుడైయవనాయ్, విశ్వరూపమ్ - జగచ్ఛరీరకనాయ్,
విశాలాక్షమ్ - విశాలజ్ఞానతిరుక్కుడైయుడైయనాన, త్వామ్ -
ఉన్నైచ్చతుపాకదాద్రయ్యమి - కణ్ణళాల్ ఎప్పొత్తుకణ్ణుకళిక్కప్పొకి
తేన్.

33.

మోక్షంసాలోక్యసారూప్యం ప్రార్థయేనకదాచన ।

ఇచ్ఛామ్యహం మహాబాహూ సాయుజ్యంతవసువ్రత ॥ ౩౪.

సాలోక్య సారూప్యం మోక్షమ్ - పరమపదప్రాప్తియాకిరి
మోక్షత్వైయుమ్, అపహతపాపృత్వాది గుణాప్తకప్రాదుర్భావాది
రూప మోక్షత్వైయుమ్, కదాచన-ఒరుకాలుమ్, నప్రార్థయే - విరు
మ్బమాట్టేన్; హేమహాబాహూ-సమస్తలోకజ్ఞభుమ్ ఒతుజ్ఞుమ్బడి
యానతిరుత్తోళికత్వైయుడైయవనే, సువ్రత - ఆశ్రితరక్షణమే వ్రత
మాకవుడైయసర్వేశ్వరనే ' తవ - దేవరీరుడైయ, సాయుజ్యమ్
కైజ్జర్య మాకిరి మోక్షత్వైయే, ఇచ్ఛామి - విరుమ్బుకితేన్.
సాయుజ్యమెన్దుకూట్టరవాయ్, కూడినాలల్లతు కైజ్జర్యమ్ సిద్ధియా
తాకైయాల్, కైజ్జర్యత్తాల్ పిరిక్కుమ్ భోగ్యత్వైయిల్ సామ్యత్వై
యైచ్చుల్లుకిరి తాకవుమామ్

3౪.

సకలావరణాతీత కింకరొస్మితవానఘ ।

పునఃపునః కింకరొస్మి తవాహం పురుషోత్తమ ॥

3౫.

సకలావరణాతీత-దశోత్తరమానసప్తావరణత్తుక్కు మవ్వరు
 కాన (పరమపదత్తి లెట్టున్దుళియిరుక్కు-మ) వనే ' అనఘ-ఆశ్రితర్
 దోషజ్గళై కాన్దేయూకిఱకున్దు మొన్దు ఖిల్లాతవనే! తవకిజ్కు
 రోస్తి - దేవరీరుక్కు యావదాత్త భావికై జ్కు-ర్యమ్ శెయ్య పెఱు
 వేనాక వేణుమ్; హెపురుఘోత్తమ - అశ్రితరిడుమ్ పచ్చెయై అపే
 షీయామల్ నిరవధికై శ్వర్య ప్రదనాన సర్వేశ్వరనే, తవపుః
 పునః కిజ్కు-రోస్తి - దేవరీరుక్కు నిత్యకిజ్కుర నాక వేణుమ్; కైజ్కు
 ర్యత్తిల్ ఆదరాతిశయత్తాలే అశుత్తడుత్తుచ్చిల్లుకిఱపడి. 3౧.

ఆసనాద్యను యాగాస్తమర్చనం యన్తయాకృతమ్ ।

భోగహీనం క్రియాహీనం మన్త్రహీన మభక్తికమ్ ।

తత్సర్వంక్షమ్యతాం దేవ దీనం మామాత్మసాత్కురు॥ 32.

ఆసనాది అనుయాగాస్తమ్ - మన్త్రాసనమ్ ముతలాక
 భోజ్యాసన పర్యజ్కాసనమ్ ముడివాక నడువిలుణ్ణాన-అర్చనంయత్ -
 (దేవరీర్ విషయమాక) యాళొరు ఆరాధనమానతు, మయాకృతమ్
 ఎన్నాల్ శెయ్యప్పట్టతో? తత్సర్వమ్-అవైయెల్లామ్, భోగహీనమ్-
 ఉపచారజ్గళాల్ కుత్తెద్దిరున్దాలుమ్, క్రియాహీనమ్ - శెయ్యవేణుమ్
 వ్యాపారజ్గళాల్ కుత్తెద్దిరున్దాలుమ్, మన్త్రహీనమ్ - మన్త్రజ్గళాల్
 కుత్తెపునేర్దిరున్దాలుమ్, అభక్తికమ్ - భక్తియిల్లామల్ శెయ్తిరు
 న్దాలుమ్, క్షమ్యతామ్ - పొలుత్తరుళవేణుమ్, దేవ - సర్వాధికనే!
 దీనంమామ్ - ఎళియనానవై న్నె, ఆత్మసాత్కురు - (కేవలకృపై
 యాలే) దేవరీరుక్కు కిజ్కురనాక్కి-యరుళవేణుమ్. 32.

ఇతిస్తోత్రేణ దేవేశంస్తుత్వా మధునిఘాతినమ్ ।

యాగావసానసమయే దేవదేవస్యచక్రిణః ।

నిత్యంకింజరభావేన స్వాత్మానం వినివేదయేత్ ॥ ౩౮.

చక్రిణః - ఆశ్రితవిరోధి నివర్తకమాన తిరువార్తయై యుడై
య, దేవదేవస్య - సర్వేశ్వరసుడైయ, యాగావసాన సమయే -
తిరువారాధన పూర్తికాలత్తిల్, ఇతిస్తోత్రేణ - ఏవంరూపమాన
స్తోత్రత్తాలే, మధునిఘాతినమ్ - మధువెన్దిల అసురనై నిరసిత్త సర్వే
శ్వరనై, స్తుత్వా - స్తోత్రమ్పణ్ణి, స్వాత్మానమ్-తన్నై, నిత్యం కింజర
భావేన - నిత్యకింజరనాక, వినివేదయేత్-సమర్పిక్కక్కడవన్. ౩౮.

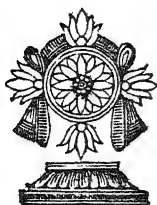
ద్వితీయ జతనానమ్పూర్ణమ్.

శ్రీరస్తు.

క్రీమతేరామానుజాయనమః.

తృతీయ జితంతావ్యాఖ్యానమ్.

జితస్తే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తే విశ్వభావన ॥

నమస్తేస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూర్వజ॥

౧.

హేపుణ్డరీకాక్ష - శెవ్వియ తామరైమలర్ పోస్త తిరుక్కణ్ణలైయుడైయవనే! తేజతమ్ - ఉనక్కు జయముణ్ణాకక్కడవతు. హేవిశ్వభావన - సకలజగత్తైయుమ్ పడైత్త సర్వేశ్వరనే! తేనమః - ఉనై శరణమడైకితేన్; పూర్వజ - చేతనరక్షణత్తుక్కాక సృష్ట్యవతారాదికలైప్పణ్ణి ముత్పాడనాయ్ నిఱ్ఱుమవనే, హృషీకేశ - తన్నుడైయ సాన్దర్యాదికలైక్కాట్టి విషయాన్తర ప్రవణజ్ఞానవిద్రియజ్ఞలైత్తన్వశ మాక్కుమవనే, మహాపురుష - ఆశ్రితవిషయత్తి తతన్స్వరూప తైయభియమాటి క్కార్యమ్ శెయ్యుమవనాన సర్వేశ్వరనే! నమఃతేలస్తు - ఉన్నుడైయ సాన్దర్యాది గుణజ్ఞభుక్కుత్తోన్మై శరణమడైకితేన్.

౧

విజ్ఞాపనమిదం దేవ శృణుత్వం పురుషోత్తమ !

నరనారాయణాభ్యాం శ్వేతద్వీపనివాసిభిః ।

నారదాద్యైర్గునిగణైః ససకాద్యైశ్చ యోగిభిః ।

బ్రహ్మేశాద్యైస్సురగణైః పంచకాలపరాయణైః ।

పూజ్యనే పుణ్డరీకాక్ష దివ్యమన్తైర్మహర్షిభిః ॥ ౩౪

పురుషోత్తమ - ఉత్తమపురుషనాన, దేవ - సర్వేశ్వరనే !
 త్వమ్ - దేవరీర్, ఇదం విజ్ఞాపనమ్ - ఇర్పవిజ్ఞాపనమై, శృణు - తిరు
 చెవిశాత్తి యరుళివేణుమ్, హేపుణ్డరీకాక్ష - పరత్వ ప్రకాశక
 మాన శైన్దామరై పోస్త తిరుక్కణ్ణళైయుడైయవనే ! నరనారాయణా
 భ్యాం - స్వాంశభూతరాన నరనారాయణర్కళాలుమ్, శ్వేత
 ద్వీపనివాసిభిః - భగవదనుభవవిచ్ఛేద త్తిత్ సత్తైయభియుమ్ స్వభా
 వర్కళాన శ్వేతద్వీపవాసికళాలుమ్, నారదాద్యైః మునిగణైః -
 సదాభగవద్గుణానుభవ శీలరాన నారదాదిమహర్షి కళాలుమ్, సకా
 ద్యైశ్చయోగిభిః - అస్పృష్టసంసార గన్ధరాన ససకాది యోగికళా
 లుమ్, బ్రహ్మేశాద్యైః సురగణైః - స్వప్రయోజన పరర్కళాన
 బ్రహ్మరుద్రాది దేవతైకళాలుమ్, పంచకాలపరాయణైః - భగవ
 దారాధనోపయోగియాన అభిగమనోపాదానేజ్యాస్వాధ్యాయ యో
 గజ్ఞాకాఱి పంచకాలజ్ఞతై పరమప్రాప్యమాక వుడైయముముత్సు
 కళాలుమ్, మహర్షిభిః - జితేంద్రియరాన ఋషికళాలుమ్, దివ్య
 మన్తైః - ఆరాధనోపయోగికళాన విలతుణ మన్త్రజ్ఞతై, పూజ్యనే -
 ఆరాధకకృష్ణడుకీర్.

పాపణ్ణ ధర్మసజ్జీర్ణే భగవద్భక్తి వర్జితే ।
కతాజాతోస్మి దేవేశ సర్వధర్మబహిష్కృతే ॥ ౪.

హేదేవేశ-అయర్వటుమమరర్కళధిపతియే ' పాపణ్ణ ధర్మసజ్జీర్ణే - వేదబాహ్యార్కళిన్ కర్తానుష్ఠానజ్ఞానాత్ కలుషితమాయ్, భగవద్భక్తివర్జితే - జ్ఞానాదిగుణ పరిపూర్ణరాస దేవరీర్ విషయత్రిత్ ప్రీతిరూపాపన్నమానభక్తియినాల్ శూన్యమాయ్, సర్వధర్మబహిష్కృతే - అతాకికశ్రేయస్సాధనజ్ఞానాన ధర్మజ్ఞానిన్ గన్ధమిన్త్రిక్మేయిరుక్మిఱ, కతా - ఇన్దకలియుగత్తిలే, జాతోస్మి - పిఱవానిస్సేన్. ౪.

కథంత్యామసదాచారః పాపప్రసవభూరహమ్ ।
అర్చయామిదయాస్థిలో పాహిమాం శరణాగతమ్ । ౫.

అసదాచారః - దుష్కర్తజ్జళేయే శైయ్తుతిరియు మవనాయ్, పాపప్రసవభూః - అతడియాకవరుమ్ పాపజ్ఞభుక్కు ఉత్పత్తిస్థానమాన, అహమ్ - నాన్, త్యామ్ - నిత్యసూరికళాల్ ఆరాధిక్కుప్పడుకిఱదేవరీరే, కదమ్ - ఎప్పడి, అర్చయామి - ఆరాధిప్పేన్ హేదయాస్థిలో - కృపానిధియే ! శరణాగతంమామ్ - దేవరీరైయే ఉపాయమాకప్పిత్త్రీయిరుక్మిఱ వెన్నై, పాహి - రక్షిత్తరుశవేణమ్.

తాపత్రయదవాగ్నౌ మాం దహ్యమానం సదావిభో ।
పాహిమాం పుణ్డరీకాక్ష కేవలం కృపయాతవ ॥ ౬.

హేవిభో - సర్వస్వామియానవనే ! హేపుండరీకాక్ష - శైన్ద్రామృతైక్కుణ్డనే! తాపత్రయదవాగ్నౌ - ఆధ్యాత్మికాధి దైవికాధి భౌతి

కజ్జళాన తాపత్రయజ్జళాకిటకాట్టు త్తిములే, సదా - కాలవిచ్ఛేదమి
న్తియే, దహ్యమానమ్ - దహిక్కపట్టుక్కిడక్కిట, మామ్-ఎనై ఎ
తవ - దేవరీరుడైయ, కృసయాకేవలమ్ - పరదుఃఖదుఃఖత్వరూప
గుణమొన్టి నాలేయే ఇరణ్ణి, పాహి - రక్షిత్తరుళవేణుమ్. ౬.

జన్మమృత్యుజరావ్యాధి దుఃఖసన్తప్తదేహినమ్ ।

పాలయాశుదృశాదేవ తవకారుణ్యగర్భయా ॥ ౭.

హేదేవ - హితపరనాన సర్వస్వామియే ! జన్మమృత్యుజరా
వ్యాధి దుఃఖసన్తప్తదేహినమ్ - విఱప్పిటప్పప్పిణి మూప్పాల్ పరుమ్
దుఃఖజ్జళాల్ వీశితమాన శరీరత్తైయుడైయ వెనై ఎ, కారుణ్యగర్భ
యా - కృపావర్షిణియాన, తవ - దేవరీరుడైయ, దృశా - తిరుక్కణ్ణ
ళాలే, ఆశు - శీఘ్రమాక, పాలయ-కుళిరక్కటాక్షిత్తు రక్షిత్తరుళ
వేణుమ్ ౮.

ఇన్ద్రియాణి మయాజేతు మశక్యాపురుషోత్తమ ।

శరీరంమమదేవేశ వ్యాధిభిః పరిపీడితమ్ ॥ ౯.

హేపురుషోత్తమ - ఆశ్రితర్ విఱత్తిల్ తన్ పేతాక ఉపకరి
త్తరుళుమ్ పురుషోత్తమనే - ఇన్ద్రియాణి - చక్షురాదియానజ్ఞానేన్ద్రి
యజ్గళుమ్, నాగాదికళాన కచ్చేన్ద్రియజ్గళుమ్, మయా - అశక్తనాన
వెన్నాలే, జేతుమశక్యమ్ - అడక్కువతల్కు అసాధ్యమాయిరా
నిష్టన, దేవేశ - నిత్యనూరి నిర్వాహకనే ! మమ - ఎన్నుడైయ,
శరీరమ్ - దేహమానతు - వ్యాధిభిః పరిపీడితమ్ - నోయినాల్ మిక
పుమ్ మెలిరుకిడక్కిటతు ౧౦.

మనోమే పుణ్డరీకాక్ష విషయానేవధావతి ।

వాణీమమహృషీకేశ మిధ్యాపారుష్య దూషితా ॥ ౯.

హేపుణ్డరీకాక్ష - ఉన్నడై యకణ్ణాకైక్కాట్టి విషయాన్తర పరరైయుమ్ జితమెన్టుశొల్లువిక్కుమవనే ! మేమనః - ఎన్నుడై యమనస్సానతు, విషయానేవధావతి-అప్రాప్తజ్ఞశాన శబ్దాదివిషయ జ్ఞలైయేతేషితిరియానిష్టతు. హేహృషీకేశ - సర్వేన్ద్రియజ్ఞశైయుమ్ తన్పక్కలిలే మగ్నమామ్బడి పణ్ణమవనే, మమవాక్ - ఎన్ను డైయవాక్కానతు, మిధ్యాపారుష్యదూషితా - సరకావహమాన పొయ్యెన్న సర్వలోకభయావహమాన కొడుమైయెన్న ఇన్ద్రకళాకి ఆదోషజ్ఞశినాల్ పూర్ణ మాయరానిష్టతు. ౯.

ఏవంసాధనహీనోహం కింకరిష్యామి కేశవ ।

రక్షమాం కృపయాకృష్ణ భవాభ్యాపతితం సదా ॥ ౧౦.

హేకేశవ - కేశవధమ్ శెయ్తతన్నైనోక్కి ఎల్లారుక్కు ముపకరిత్తరుళివనే ! ఏవంసాధన హీనోహమ్ - ఇప్పడివిషయాన్తర ప్రవణజ్ఞశాన మనోవాక్కాయజ్ఞశాల్ ఉన్నై ఎ పెరులుకైక్కుత్తక్క కర్మజ్ఞానభక్తికళాకిత సాధనజ్ఞశొన్టుమ్ శెయ్య అశక్తనాననాన్, కింక రిష్యామి - పేర్మొక్కుకులుప్పాన ఎన్దప్పపాయజ్ఞశై శెయ్యపొక్కితేన్, హేకృష్ణ - ఐహికాముష్మికఫలప్రదనాన కృష్ణనే ! సదాభవాభ్యాప తితంమామ్ - అనాదియాక దుస్థరమాన సుసారమాకిత పెరుగ్గడ లిలే విఘ్నెన్దు అలమరుకిష్ట వెన్నై, కృపయా-దేహిరుడైయ నిర్హేతు కృపైయినాలేయే, రక్ష - రక్షిత్తరుళవేణమ్.

అపరాధశతంచైవ సహస్రమయుతం తథా ।

అర్చదంచాప్యసఖ్యైయం కరుణాభేక్షమస్వమే ॥ ౧౧.

హేకరుణాద్వై - ఎన్నుడైయ అసఖ్యాతమాన అపరాధజ్ఞులై
పొలుత్తరుళుక్కైకీడాన కృపాగుణత్తుక్కు కడల్ పోన్దననే! మే
అపరాధశతంచైవ - అజ్ఞానాది పూర్ణనాన ఎన్నాలే శెయ్యప్పట్టు
దేవరీరుడైయ నిగ్రహహేతువాన అపచారజ్ఞుల్ నూత్తైయుమ్,
తథాసహస్ర మయతమర్బుదమసజ్ఞైయుమ్ - అప్పడియే ఆయిర
మాయుమ్ పతినాయిరమాయుమ్, అర్బుదమాయుమ్ - ఎణ్ణిఱన్దతా
యుమ్ దేవరీర్ తిఱ త్తిల్ శెయ్త అపచారజ్ఞులై, ఊమన్వ- పొలుత్తరు
ళ వేణుమ్.

౧౧.

యచ్చాపరాధంకృతవాన జ్ఞానాత్పురుషోత్తమ !

మద్భక్తగతి దేవేశ తత్సర్వంక్షున్తుమర్హసి || ౧౨.

హేపురుషోత్తమ - వారీర్ పురుషోత్తమనే! అజ్ఞానాత్ -
కృత్యాకృత్యజ్ఞుళిల్ అఱిఱిల్లామైయాలే, యత్ - అపరాధంకృతవాన్ -
దేవరీర్ తిఱ త్తిల్ యాతారు అపరాధజ్ఞులై చ్చెయ్ తేనో? తత్సర్వమ్ -
అన్దసర్వాపరాధజ్ఞులై యుమ్, హేదేవేశ - వారీర్ దేవాధిదేవనే!
మద్భక్తగతి - నమ్మడియానివ నెన్దు, ఊన్తుమర్హసి - పొలుత్తరు
ళ వేణుమ్.

౧౩.

అజ్ఞత్వాదప్యశక్తత్వా దాలస్యాద్దుష్టభావనాత్ ।

కృతాపరాధం కృపణం క్షున్తుమర్హసి మాంవిభో || ౧౪.

హేవిభో-సర్వవ్యాపకనే! అజ్ఞత్వాత్-సత్కర్మాదికలై అఱి
య త్తక్క జ్ఞానమిల్లామైయాలుమ్, అశక్తత్వాదపి - అఱిన్దాలుమ్
అనుష్ఠిక్కువల్ల శక్తియిల్లామైయాలుమ్, ఆలస్యాత్ - శక్తియిరున్దా
లుమ్ అనవధానతైయాలుమ్, దుష్టభావనాత్-కామకోధాదిదోష
యుక్తమాన మనోభావత్తాలుమ్, కృతాపరాధమ్-అపరాధజ్ఞులై యే

మేన్తేలుమ్ శెయ్తు పోరానిన్తుళ్ళ, కృపణంమామ్ - కుత్తితమాన
శెయల్ కళైయుడైయ వెన్నై, తున్తుమర్హసి-పొలు త్తరుళ వేణుమ్.

అపరాధసహస్రాణి క్రియ నైహర్ని శంమయా ।

తానిసర్వాణిమేదేవ తుమస్వమధునూదన ॥ ౧౪.

మయా-ఎన్నా లే, అహర్నిశమ్-ఇరవుపకలెన్నామల్ ఎప్పో
తుమ్, అపరాధసహస్రాణి-దేవరీర్ తిరువుళ్ళమ్ కలఙ్గుమ్బడియాన
అనేకమాయీర మపరాధఙ్గానవై, క్రియ నై - శెయ్యప్పగుడిటన,
హెమధునూదన - మధువైనిరసి త్తవనే ! హేదేవ-వారీర్ సర్వేశ్వ
రనే ! తానిసర్వాణి-అన్త సర్వాపరాధఙ్గాలైయుమ్, తుమస్వ - పొలు
త్తరుళ వేణుమ్.

౧౪.

యజ్ఞస్మనఃప్రభృతిమోహవశంగ తేన

నానాపరాధశతమాచరితంమయాతే ।

అన్తర్బహిశ్చసకలంతవపశ్యతోమే

తున్తుంత్యమర్హసి హరేకరుణావశేన ॥ ౧౫.

జన్మనఃప్రభృతి - పిఱన్దతుములల్, మోహవశంగ తేన-తమో
భిభూతనాయ్ మతిమయిక్కిడక్కిఱ, మయా-ఎన్నా లే, మే అన్త
ర్బహిశ్చసకలం తవపశ్యతః, ఎన్నుడైయ ఉళ్ళుమ్పుఱమ్బుమ్ ఎల్లా
వన్ద్రైయుమ్ దేవరీర్ కటాక్షియూ నిఱ్ఱుచ్చెయ్ తే, తే-దేవరీర్
తిఱత్తిల్, యత్ నానాపరాధశతమాచరితమ్-ఎణ్ణిఱన్ద ఎన్ద అపరా
ధఙ్గా శెయ్యప్పట్టతో. హేహరే - అశ్రితదురితఙ్గాలై పొక్కు
మవనే ! త్వమ్-దేవరీర్, కరుణావశేన-కృపైక్కు ప్పరతన్ద్రాయ్,
తున్తుమర్హసి-అవై ఎల్లావన్ద్రైయుమ్ పొలు త్తరుళ వేణుమ్.

కర్మణామనసావాచా యాచేష్టామమనిత్యశః ।

కేశవారాధనేసాస్యా జన్మజన్మాంతరేష్వపి ॥ ౧౧. ౧౧.

నిత్యశః-నాడోఱుమ్, కర్మణా-కర్మసాధనమాన శరీర త్రి
నాలుమ్, మనసా - నిత్యైక్యేక్కు యోగ్యమాన మనస్సినాలుమ్,
వాచా-శొల్లుక్కుఱుప్పన వాక్కినాలుమ్, మమయాచేష్టా-నాన్
శెయ్కిఱి వ్యాపారమానతు యాతొన్మణ్డో ? సా-అన్దవ్యాపారమా
నతు, జన్మజన్మాంతరేష్వపి - నాన్పిఱిక్కుమ్ జన్మన్దోఱుమ్, కేశవా
రాధనేస్యాత్-సర్వాధికరాన దేవరీరుడైయ ఆరాధన త్తిలే వినియో
గిక్కుమ్బడి కృపై శెయ్తరుళవేణుమ్; మనోవాక్కాయజ్జళో మూఱ్ఱ
మ్ దేవరీరైయొత్తియ వేటొన్ద్రిల్ శెల్లాతపడి అనుగ్రహిక్కు వేణు
మెన్దపడి. ౧౨.

తృతీయ జితంతా సమూహా.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

చతుర్థ జితనా ప్రారంభః

జిత స్తేపుణ్డరీ కాత్మ నమ స్తేవిశ్వభావన ।

నమస్తేవాసుదేవాయ శాన్తానస్తచిదాత్మనే ॥ ౧.

హెబ్రెయ్ కాదు! జితం తే-ఉన్నదైయ శెవ్వియతామరై
మలర్ పోన్న్ తిరుక్కణ్ణళ్ సాస్వర్యత్తిలిఱుపట్టు ఉనక్కుత్తోన్ ద్రేన్ నన్న్
పడి; నమస్తే విశ్వభావన-సకలజగత్తుక్కుమ్ కారణభూతనే! ఉన్న
శరణమడైకితేన్; శాంతానందచిదాత్మనే - అశనాయాపిసామ్యూమి-
షట్కరహితనాయ్, నిత్యనాయ్ సర్వవస్తుకళిలుమ్ వ్యాపిత్తునిత్తై-
యాలే సర్వవస్తు పరిచ్ఛేదావర్ణనాయ్ జ్ఞానస్వరూపనా యిరుక్కిఱు
వాసుదేవాయ తేనమః-వాసుదేవశబ్ద వాచ్యనాయిరుక్కిఱు దేవరై
శరణమడైకితేన్.

అధ్యక్షాయస్వతస్త్రియ నిరపేక్షాయశాసతే ।

అచ్యుతాయావికారాయ తేజసానిధయేనమః ॥ ౨.

అధ్యక్షాయ-చేతనరుద్రాయ రక్ష్యాపేక్షయై ప్రతిక్షీ త్తిరు
కుమవనాయ్, స్వతన్త్రాయ-స్వేచ్ఛాకృతకార్యత్తి తనకొరు
నివారకరిల్లాతవనాయ్, నిరపేక్షాయ - చేతనరక్షణత్తిల్ ఒరుకెము

తలై యుమ్ అపేక్షియాతవనాయ్, శాసతే - ఉభయవిభూతియుమ్
తన్ ఆజ్ఞైక్కు పరత స్త్రమామ్బడి నియమిక్కుమవనాయ్, అచ్యు
తాయ, దేవమనుష్యాదిరూపేణ తిరువవతరిత్తాలుమ్ తన్నుడైయ
పరమైశ్వర్యతై న్మువవిడతవనాయ్, అవికారాయ - ప్రకృతిగత
మాన స్వరూపాన్యధాభావముమ్, చేతనగతమాన స్వభావాన్యధా
భావముమాకిట వికారశూన్యనాయ్, తేజసానిధయే-లోకప్రకాశ
కరజ్జళాన సూర్యాదితేజస్సుకళుక్కుమ్ ప్రకాశకమాన నిరవధి
క తేజస్సై న్నియుడైయ వున్నై, నమః-శరణమడైకితేన్. ౨

ప్రధానపురుషేశాయ నమస్తేపురుషోత్తమ ।

క్షేళకర్తాద్యసంస్పృష్ట పూర్ణషాష్టాణ్యమూర్తయే ॥ ౩॥

హేపురుషోత్తమ - ఉత్తమపురుషనానవనే ! క్షేళకర్తాద్యసం
స్పృష్ట - అవిద్యాస్థితా రాగద్వేషాభినివేశజ్జళాకిట పశ్చిక్షేళజ్జ
ళెన్న, ఇవన్మొక్కు క్కారణమాన కర్తజ్జళెన్న, ఇవన్మొన్ స్పర్శ
మిల్లాతవనే ! ప్రధానపురుషేశాయ-ప్రకృతి పురుషర్కతలై అనుప్రవే
శిత్తు బద్ధమోక్షాదికలై ప్పణ్ణమవనాయ్, పూర్ణషాష్టాణ్యమూర్తయే-
జ్ఞానశక్త్యాదికళాన ఆటుగుణజ్జళాల్ పూర్ణమాన దివ్యాత్మస్వరూప
ప్రకాశకమాన దివ్యమంగళవిగ్రహత్తైయుడైయ, తేనమః-దేవరీరై
నమస్కరిక్కితేన్. 3.

త్రిభిజ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్యశక్త్యస్తరాత్మనే ।

త్రియుగాయనమస్తేస్తు నమస్తేచతురాత్మనే ॥ ౪.

త్రిభిః-సంస్కర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధర్కతలైన్గిట మూన్తుమూర్తి
కళాల్, జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్యశక్త్యస్తరాత్మనే-జ్ఞానబలైశ్వర్యవీర్య
శక్తి తేజస్సుక్కులై స్వాభావిక గుణజ్జళాక వుడైయనాయరుక్కుచ్చె

యే తేయుమ్, త్రియుగాయ - సృష్టిస్థితిసంహార రూపమాన అపూర్వ
కార్యక్లబ్ధ క్కనుగుణమాక ఇరణ్డిరణ్ణు గుణజ్జలై యే ప్రధానమాక
పుడై యవనాయ్, చతురాత్త నే-వ్యూహచతుష్టయ త్రిలుమ్ ప్రత్యేక
ముణ్ణాన జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి తురీయసంజ్ఞకమాక నాలువడివై యు
డై యనాన, తేనమః-ఉన్దై శరణమడై కితేన్. ౪.

చతుఃపంచనవవ్యూహ దశ ద్వాదశమూర్తయే ।

అనేకమూర్తయేతుభ్య మమూర్తాయైకమూర్తయే ॥ ౫.

చతుఃపంచనవవ్యూహదశ ద్వాదశమూర్తయే - ఉపాసకాను
గ్రహాంధమాక సజ్జర్వాణాది నాలువ్యూహజ్జళాయమ్, విష్ణుపురుష
సత్యాచ్యుతానిరుద్ధర్కళెన్దిట విష్ణువ్యూహజ్జళాయమ్ ఒన్నతు వ్యూ
హజ్జళాయమ్, రామకృష్ణాది దశావతారజ్జళాయమ్, కేశవాది
ద్వాదశమూర్తికళాయు మవతరిత్తురుళిన దివ్యమజ్జళవిగ్రహత్తై యు
డై యనాయ్, అనేకమూర్తయే - కార్యానస్త్యైల్ స్థూలచిదచిద్విశిష్ట
నాయ్, ఏకమూర్తయే - ఎన్దు మొరుపడిప్పట్ట దివ్యమంగళవిగ్రహత్తై
యుడై యనాయ్ నిత్యవిభూతియిలెమ్మింద్రుళియిరుక్కుమ్, తుభ్యం
నమః దేవరీరై దెణ్ణన్ సమర్పిక్కితేన్. ౫.

నారాయణనమస్తేస్తు పుణ్డరీకాయ తేక్షణ ।

సుభ్రాలలాట సునన సుస్తి తాధరపల్లవ ॥ ౬.

పుణ్డరీకాయ తేక్షణ - అధిరాజ్యనూచకమాన శైవీత్తామరై
మలర్ పోన్దు తిరుక్కణ్ణలై యుడై యవనే ! సుభ్రాలలాట - అమ్మకియ
తిరుప్పురుపజ్జళై యుమ్ తిరు నెన్ద్రయైయుముడై యవనే ! సునన - కోల
నీళ్ కొడిమూక్కై యుడై యవనే ! సుస్తి తాధరపల్లవ - అమ్మకియ మంద
హాసత్తోడుకూడియ తళిర్ పోన్దు తిరువధరజ్జళై యుడై యవనే !

నారాయణ - సమస్తచేతనాచేతన శరీరియాయ్, సమస్తకల్యాణ
గుణ విశిష్టనానవనే ! తేనమః - ఉమక్కునమస్కారమ్. ౬.

వీనవృత్తాయతభుజ శ్రీవత్సకృతలక్షణ !

తనుమధ్యవిశాలాక్ష పద్మనాభనమోస్తుతే ॥ 2.

వీనవృత్తాయతభుజ-సకలలోకజ్గళుమ్ తన్ నిమిలిలోతుజ్గమృడి
పరుత్తువర్తుళమాయ్ నీర్ణిరుక్మిట తిరుత్తోళ్ కళై యుడై యవనే ! శ్రీ
వత్సకృతలక్షణ-స్వాసాధారణమాన శ్రీవత్సమెన్గిట తిరుమటువాలే
అలజ్కృతనానవనే ! తనుమధ్య - నూత్నమానకటిప్ర దేశతైయుడై
యవనే ! విశాలాక్ష-సకలలోకజ్గళుమ్ ఒరుమూలై పురప్పక్కుప్పోరు
మృడి విశాలమాన తిరుక్కణ్ణళై యుడై యవనే ! పద్మనాభ - సకల
జగదుత్పత్తిక్కు నిదానమాన తిరునాభీకమలత్తై యుడై యవనే !
తేనమః - ఉమక్కు నమస్కారమ్ 2.

విలాసవిక్రమాక్రాంతతైలోక్యచరణామ్బుజ !

సమస్తేవీతవసన స్ఫురన్తకరకుణ్డల ॥ ౩.

విలాసవిక్రమాక్రాంతతైలోక్య చరణాంబుజ - పరుత్తుమట
సవిలాసమాకమూన్టడికళాల్ మూన్టలోకజ్గళైయుమ్ అశన్దరుళిన
తిరువడికళై యుడై యవనే ! వీతవసన-తిరువరై పూత్తాత్తోలే తిరుమే
నిక్కు పురభాగమాన వీతామ్బుర తైయుడై యవనే ! స్ఫురన్తకరకు
ణ్డల-తిరుచ్చెవియిల్ విళక్కానిన్టళ్ళ తిరుమకరక్కుత్తై కళై యుడై య
వనే ॥ తేనమః - ఉమక్కు నమస్కారమ్ ౩.

స్ఫురత్కిరీటకేయూరహార కాస్తుభభూషణ !

పఞ్చాయుధనమస్తేస్తు నమస్తేపాఞ్చకాలిక ॥ ౪.

స్ఫురత్కిరీటకేయూరహార కాస్తుభభూషణ-తిరుమేనిక్కుప్ప
రభాగమాయ్ విళక్కానిన్టళ్ళ తిరువభిషేకమెన్న, తిరుత్తోళ్ వళై క

శెన్న, ముక్తాహారజ్ఞశెన్న, కౌస్తుభమెన్ని మూణిక్కప్పతకమెన్న
 ఇవై ముతలాన దివ్యాభరణజ్ఞశై యుడైయవనే! షణ్ణాయుధ-
 ఆశ్రితవిరోధినిరసనత్తుక్కాక, ఎప్పోతుమ్ దరియానిన్తుళ్ళ దివ్యాయు
 ధజ్ఞశై యుడైయవనే! పాళ్ళుకాలిక- షణ్ణకాలపరర్కళాలే ఎప్పో
 తుమ్ ఆరాధిక్కప్పమమవనే! తేనమః - ఉమక్కునమస్కారమ్ ౯.

షణ్ణకాలపరై కాన్త యోగక్షేమంవహప్రభో!

నిత్యజ్ఞానబలై శ్వర్య భోగోపకరణాచ్యుత!

నమస్తేబ్రహ్మద్రుద్రాది లోకయాత్రాపరిచ్ఛద ॥ ౧౦.

షణ్ణకాలపరై కాన్తయోగక్షేమంవహ - షణ్ణకాలజ్ఞశిలుమ్
 కుత్తైవతి భగవదారాధనమ్ శెయ్య మవర్కళుక్కు ముఖ్యమాన
 ఐహికాముష్మికభోగజ్ఞశై కొడుక్కుమవనే! ప్రభో-సర్వనియన్తా
 వానవనే! నిత్యజ్ఞానబలై శ్వర్య భోగోపకరణ -నిత్యమాన జ్ఞానబలై
 శ్వర్యాదికళ్ళేయుమ్, దివ్యమాల్యాంబర ఛత్ర చామరాదికళాన
 భోగోపకరణజ్ఞశై యుముడైయవనే! అచ్యుత-ఆశ్రితర్కళై ఒరుకా
 లుమ్ నఘ్రువవిడతవనే! బ్రహ్మద్రుద్రాది లోకయాత్రాపరిచ్ఛద-
 సృష్ట్యాది లోకవ్యాపారత్తుక్కు బ్రహ్మద్రుద్రాదికళ్ళే పురికరమాక
 పుడైయవనే! తేనమః - ఉమక్కు నమస్కారమ్. ౧౦.

జన్మప్రభృతిదాసోస్తి శిష్యోస్తి తనయోస్తి తే!

త్వంచస్వామిగురుర్నాతా పితాచమమమాధవ ॥ ౧౧.

జన్మప్రభృతి-అడియేన్ పితన్దతుముతల్, తేదాసోస్తి - దేవరీ
 రుక్కు క్రయవిక్రయార్థానాయరానిష్టేన్, శిష్యోస్తి-దేవరీడత్తిల్
 సకలరహస్యార్థమ్ కేట్ట శిష్యనాయరానిష్టేన్, తనయోస్తి - దేవరీరు
 క్కు కించిత్కర్తు స్వరూపమనిటమ్మెటుమ్ పుత్రనాకానిష్టేన్, హే
 మాధవ-త్రియఃపతియే! త్వంచ - దేవరీర్, మమ - అడియేనుక్కు,

స్వామీ - నాన్ విముఖనానవస్తుమ్ ఎన్సత్తైయైన్కోక్కి రక్షీక్కుమ్
వకుత్తస్వామియాయుమ్, గురుః-అజ్ఞాతజ్ఞాపనమ్ పణ్ణకిఱ ఆచార్యనా
కవుమ్, మాతా-ధారకపోషకైయాన మాతావాకవుమ్, పితాచ -
ఉత్పాదకనాయ్ హితప్రవర్తకనాన పితావాకవుమ్ ఆకిఱీర్. ౧౨.

అపిత్యాంభగవః బ్రహ్మ శర్వశక్రొమహర్షయః ।

ద్రష్టుంయష్టుమపిస్తాతుం సహిస్మర్తుమనీశతే ॥ ౧౩॥

హేభగవః-షాఙ్గణ్యపరిపూర్ణసాన సర్వేశ్వరనే! త్వామ్-
దేవరీరై, బ్రహ్మ - చతుర్ముఖనుమ్, శర్వః - రుద్రనుమ్, శక్రః -
ఇంద్రనుమ్, మహర్షయోపి - మహర్షికళుమ్, ద్రష్టుమ్ - స్వయత్న
త్తాల్ కాణ్డైక్కుమ్, యష్టుమ్ - ఆరాధిక్కైక్కుమ్, స్తాతుమ్ -
అపరిచ్ఛిన్న స్వరూపాదికలై యుక్తైయానైకైయాలే స్తోత్రమ్పణ్ణకై
క్కుమ్. స్మర్తుమపి - మనస్సాల్ స్మరిక్కైక్కుమ్, అనీశతే - సమ
ర్థరాకమాట్టార్కళి. ౧౩.

తాపత్రయమహాగ్రాహభీషణే భవసాగరే ।

మజ్జతాంనాథనారేషా ప్రణతిస్తవత్పదార్భితా ॥ ౧౪॥

నాథ - వారీర్ సర్వస్వామియే! తాపత్రయమహాగ్రాహభీష
ణే-ఆధ్యాత్మికాధిదైవికాధి భౌతిక తాపత్రయజ్గళాకిఱ పెరియముత
లైకళాలే భయావహమాన, భవసాగరే - సుసారమాకిఱ పెరుజ్గ
డలిలే, మజ్జతామ్ - అఱ్ఱున్దానిష్టశ్శ వెజ్గళుక్కు, తవత్పదార్భితా -
వకుత్తశేషియాన దేవరీర్ తిరువడికళిల్ శైయ్యప్పట్ట, ఏషాప్రణతిః.
ఇంద్రశరణవరణమానతు, నాః - అక్కరైయై ప్రాపిక్కుమతాన ఓడ
మాకానిష్టతు.

అనాథాయ జగన్నాథ శరణ్య శరణార్థినే ॥

ప్రసీదసీదతేమహ్యం నమస్తే భక్తవత్సల ॥ ౧౫॥

హేజగన్నాథ-లోకజ్ఞభుక్తెల్లమ్ స్వామియానవనే ! అనాథాయ - వేటారుస్వామియిల్లాతవెనక్కు, ప్రసీద - కృపైపణ్ణియరుళ వేణుమ్, హేశరణ్య-నర్వలోకజ్ఞభుక్కుమ్ ఇష్టప్రాప్తియైయుమ్ అనిష్ట నివృత్తియైయుమ్ పణ్ణిక్కొడుక్కుమవనే! శరణార్థినే - దేవరీరై యే రక్షకరాకప్పల్లిన వెనక్కు కృపైపణ్ణివేణుమ్, సీదతేమహ్యమ్ - మిశవుమ్ క్లేశభాక్కానవెనక్కు, ప్రసీద - ఎన్నడైయదుఃఖజ్ఞు ఐయోవెన్దిరగ్గి యరుళవేణుమ్, హేభక్తవత్సల - ఆశ్రితరుడైయదోషతైయే భోగ్యమాకక్కొళ్ళుచువనే ! తేనమః-దేవరీరై దెణ్ణన్ సమర్పిక్కితేన్ ౧౫.

మస్త్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనం యదర్చనమ్ !

తత్త్వస్తవ్యం ప్రపన్నానా మపరాధసహాహ్యసి ॥ ౧౬॥

మస్త్రహీనమ్ - మస్త్రశూన్యమాయుమ్, క్రియాహీనమ్ - తస్త్రజ్ఞశాల్ శూన్యమాయుమ్, భక్తిహీనమ్ - ప్రీతిరూపాపన్నమాన భక్తిశూన్యమాయుమ్, యత్ అర్చనమ్ - దేవరీర్ తిఱత్తిల్ యాతారు ఆరాధనమానతు ఎన్నల్ శెయ్యప్పట్టతో ? తత్-అన్ద ఉపచారరూప అపచారమానతు - త్త్వస్తవ్యమ్-దేవరీరాల్ పొటుత్తరుళత్తక్కతు; ప్రపన్నానామపరాధసహాహ్యసి- దేవరీర్ తిరువడికళిల్ ప్రప్తిపణ్ణినవర్కళినపచారజ్ఞలై పొటుత్తరుళుమ్ స్వభావముడైయవరెన్దు వైదికప్రసిద్ధియుడైయవరన్తో ? ౧౬.

అజ్ఞానాద్యదివాజ్ఞానా దశుభం యత్కృతంమయా ।

త్వస్తవ్యంతద శేషేణ దాస్యేనచగృహాణమామ్ ॥ ౧౭.

అజ్ఞానాత్ - అబుద్ధిపూర్వకమాకవాతల్, జ్ఞానాత్ - బుద్ధిపూర్వకమాకవాతల్; యత్ - అశుభమ్ - యాతొరు అపచారమానతు, మయా - ఎన్నాలే, కృతమ్ - శెయ్యప్పట్టతో? తత్ అశేషేణత్ నవ్యమ్ - అనై ఒన్మైయాయామల్ పాటుత్తరుళత్తక్కతుమామ్ - అడియేనై, దాన్యేనచగృహాణ-నిత్యకై జ్ఞర్యమ్ శెయ్యప్పడి అణ్ణికరిత్తరుళవేణమ్. ౧౭.

సర్వేషుదేశకాలేషు సర్వావస్థానుచాచ్యుత ।

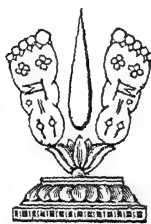
కింకరోస్సిహృషీకేశ భూయోభూయోస్మికింకరః ॥ ౧౮॥

అచ్యుత - ఆశ్రితరై ఒరుకాలుమ్ నఱ్ఱువవిడతవనే! సర్వేషుదేశకాలేషు - సర్వావస్థాను - కింకరోస్మి - కైజ్జర్యత్తిలభినివేశాతిశయత్తాలే సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థైకళిలుమ్ దేవరీరుక్కు అడిమై శెయ్యప్పెఱువేనాకవేణమ్. హృషీకేశ - కైజ్జర్యత్తిల్ స్వభోగత్తై త్తవిర్ ప్పిక్కుమవనే! భూయోభూయోస్మికింకరః - ఆదరాతిశయత్తాలే ద్విరావృత్తి ప్రార్థిక్కిఱవడి; ఇనిమేలుళ్ళ కాలమెల్లామ్ పరవ్యూహాదిదేశజ్గళిలుమ్ జాగ్రత్సృష్టాద్యవస్థైకళిలుమ్ తత్తద్దేశకాలావస్థాచిత సకలవిధకై జ్ఞర్యజ్జలైయుమ్ శెయ్యప్పెఱువేనాకవేణమెనిఱుతు. ౧౮.

చతుర్థజితన్తావ్యాఖ్యానం సమాప్తమ్.

క్రీమతేరామానుజాయనమః.

పంచమ జితేంద్రావ్యాఖ్యానమ్.

జితేంద్రే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తే విశ్వభావన ।

నమస్తేస్తుహృషీ కేశ మహాపురుష పూర్వజ ॥

౧॥

హేపుణ్డరీకాక్ష - శివీయ తామరైమలర్పాస్త తిరుక్కణ్ణళైయుడైయవనే! తేజతమ్ - ఉనక్కు జయముణ్డాకక్కడవతు. హేవిశ్వభావన - సకలజగత్తైయుమ్ పడైత్త సర్వేశ్వరనే! తేనమః - ఉన్నైశరణమడైకితేన్; పూర్వజ - చేతనరక్షణత్తుక్కాక సృష్ట్య వతారాదికలైప్పణ్ణి ముత్పాడనాయ్ నిఱ్ఱుమవనే, హృషీకేశ - తన్నుడైయ సౌందర్యాదికలైక్కాట్టి విషయాన్తర ప్రవణజ్ఞానవిన్ది యజ్జలైత్తన్వశ మాక్కుమవనే, మహాపురుష - ఆశ్రితవిషయత్తిల్ తన్స్వరూపతైయభీయమాటి క్కార్యమ్ శేయుమవనాన సర్వేశ్వరనే! నమఃతేలస్తు - ఉన్నుడైయ సౌందర్యాది గుణజ్ఞఘ్నుత్తోడొలు శరణమడైకితేన్.

౧.

నమస్తే వాసుదేవాయ శాన్తానస్త చిదాత్మనే ।

అజితాయనమస్తుభ్యం హృద్గణ్య నిధయేనమః ॥

౨॥

శాంతానంతచిదాత్మనే - ఉక్తిపట్రరహితమాయ్, దేశకాల
నస్తు పరిచ్ఛేదానర్హమాయ్, జ్ఞానమయమాన దివ్యాత్మస్వరూపతై
యుడైయనాయ్, వాసు దేవాయ - సర్వభూతజ్గళిలుమ్ అన్తరాత్మ
తయానిష్ఠ విశక్తా నిష్ఠశ్శ్చ, తేనమః - దేవరీరై శరణమడైకేతేన్,
అజితాయ - ప్రాకృతమాన జన్మమరణాదికభాత్ జయిక్కప్పడతవ
నాయ్, అల్లతు - అజితైయెన్నిట పరమపదతైయుడైయనాయ్, మా
స్మణ్యనిధయే - జ్ఞానశక్త్యాది కల్యాణగుణజ్గళుక్కు ఆకరమాన,
తుభ్యంనమః - దేవరీరై దెణ్డన్సమర్పిక్కితేన్.

౨.

మహావిభూతిసంస్థాయ నమస్తే పురుషోత్తమ ।

సహస్రశిరసేతుభ్యం సహస్ర చరణాయతే ॥

31

హేపురుషోత్తమ- వాఙ్మనసాఽపరిచ్ఛేద్యమాన గుణవిభూతి
విగ్రహోద్యమభవతై ఆశ్రితర్క్కుత్కపడి అళిక్కుమవనే! మహా
విభూతిసంస్థాయ-భోగ్యభోగోపకరజ్గణభాత్ కుత్తైవత్త్రిపాద్విభూతి
యిలెఘ్నున్దరుళి యిరుక్కుమవనాయ్, సహస్రశిరసే-సహస్రశబ్దమ్ -
ఆనన్త్యవాచియాయ్, శిరశ్శబ్దమ్ - సర్వేంద్రియవాచియాయ్, త
త్కార్యమాన జ్ఞానతై లక్ష్మిక్కిఱతాకైయాలే, అపరిచ్ఛిన్నజ్ఞానతై
యుడైయనాయ్, సహస్రచరణాయ - చరణశబ్దమ్ - కర్తేస్త్రియ
కార్యశక్త్యుపలక్షకమాయ్, అపరిచ్ఛిన్నశక్తియైయుడైయనాన, తే
నమః - ఉన్దై దెండన్సమర్పిక్కితేన్, అనేకమాయిరమ్ కణకా
ఠికభాత్ శైయ్యత్కకార్యతై ఇన్ద్రియనిరపేక్షసాకవే శైయ్యవల్ల
అపరిమిత జ్ఞానశక్తియుడై యవనెన్దు సహస్రశీర్షాదిశబ్దజ్గళుక్కు
తాత్పర్యమ్.

3.

సహస్రబాహవేతుభ్యం సహస్రనయనాయతే ।

అమూర్తాయనమస్తుభ్య మేకమూర్తాయ తేనమః ॥

౪॥

సహస్రబాహవే - బాహుశబ్దత్వాత్ కర్తేన్ద్రియ కార్యశక్త్యుపలక్షకమాయ్, అనంతశక్తియుక్తనాయ్, సహస్రసయనాయ-సయనశబ్దత్వాలే జ్ఞానేన్ద్రియ కార్యమాన జ్ఞానతైలక్షిక్కితాయ్, అనంతజ్ఞానతైయుడైయనాయ్, అమూర్తాయ - సూక్ష్మమాన అవ్యక్తపురుషాదికలై శరీరమాకవుడైయనాయ్, అల్లతు స్థూలభౌతికమానమూర్తపదార్థజ్గళిల్ వేఱుపట్టననాయ్, ఏకమూర్తాయ - తనక్కు సదృశమానవస్త్యస్తరమిల్లామైయాలమ్, ప్రళయత్తిల్ అవిభక్తతమశ్శరీరకనా యిరుక్కైయాలమ్, ఒన్వైష్టశొల్లలామ్బుడియాన దివ్యమంగళవిగ్రహతైయుడైయనాన, తేనమః - ఉన్వై సేవిక్కితేన్. ౪.

అనేకమూర్తయేతుభ్య మక్షరాయచ తేనమః ।

వ్యాపినేవేదవేద్యాయ సమస్తే పరమాత్మనే ॥ ౫॥

అనేకమూర్తయే - రామకృష్ణాద్యనేకావతారమ్ శైయ్యమవనాయ్, అల్లతు స్థూలసూక్ష్మమాన ఎల్లాపదార్థజ్గళైయుమ్ శరీరమాకవుడైయనాయ్, అక్షరాయ - ఒరుకాఁమ్ నాశమిల్లాతవనాయ్, అల్లతు, (ముక్తర్కళాల్ సదా అనుభవిక్కప్పట్టాలుమ్, అవర్కళై కల్యాణగుణాదికళిల్ అమిథ్న్దకిషక్కుమ్బుడి శెయ్తుమేస్తేలనభోగ్యతైయే మిక్కిరుక్కుమ్బుడివృద్ధియడైకైయాలేక్షరణమిల్లాతవనాయ్, వ్యాపినే - సకలచేతనాచేతనజ్గళిల్ సజ్జీచమటవ్యాపిత్తు నిఱ్ఱుమవనాయ్, వేదవేద్యాయ - ఇవన్ వ్యాపిత్తు నిఱ్ఱుమ్ నిలైముతలియవై ప్రత్యక్షాదిప్రమాణజ్గళాలటియ అశక్యమైకైయాలే కేవలవేదజ్గళాల్ అటియత్తక్కువనాయ్, పరమాత్మనే - ఎల్లాపస్తుక్కుళుక్కుమ్ తాన్నియామకనాయ్, తనక్కునియామకాస్తరమిల్లాతవనాన, తేనమః. ౫.

చిన్నాత్రరూపితేతుభ్యం నమస్త్రయ్యస్తమూర్తయే ।

అణిష్ఠాయస్థవిష్ఠాయ మహిష్ఠాయచ తేనమః ॥

౬॥

చిన్నాత్రరూపితే - కేవలం జ్ఞానమయమాన దివ్యాత్మస్వరూప తైయదైయనాయ్, త్రయ్యస్తమూర్తయే - వేదాస్తజ్జలై శరీరమాకృతైయనాన, తుభ్యంనమః; వేదాస్తజ్జలై శరీరమాకైయావతు - ఈశ్వరనుక్కు అభివ్యంజకమా యిరుక్కైయినాలావతు. ఈశ్వరనుదైయ అజ్ఞానరూపమాయిరుక్కైయినాలావతెన్వజ్జియపుమ్; అణిష్ఠాయ - అతినూత్నజ్ఞాన దహరాకాశావ్యక్తజీవాదికళిల్ ప్రవేశికత్కత్క అతినూత్నస్వరూపనాయ్, స్థవిష్ఠాయ - ఓరిడ త్తిలిరుద్దే ఎల్లావస్తుక్కలైయమ్ స్పర్శిక్కనల్లఫ్ఫాల్యవిశిష్టనాయ్, అల్లతుబహుస్యామెన్గిఱ సజ్కుల్పత్తాలే బ్రహ్మణాది సలస్థాలకార్య వగ్గై సృష్టిక్కవల్ల స్థాల్యతైయదైయనాయ్, మహిష్ఠాయ - మహత్పరిమాణజ్ఞాన పరమాకాశాదికళిలుమ్ వ్యాపిత్తు అవై శితాజ్ఞయెన్నుమ్బుడిపణ్ణవల్ల పరమమహత్పరిమాణవానాన, తే నమః. ౬॥

నేదిష్ఠాయ యవిష్ఠాయ సర్వాస్త్ర్యామిణేనమః ।

వర్షిష్ఠాయ జపిష్ఠాయ కనిష్ఠాయచ తేనమః ॥

2॥

నేదిష్ఠాయ - పుటమ్బుణ్ణానపర్ బుక్కులైవిట్టు ఉన్నిడ త్తిల్ మనస్సెన్వైత్తు త్వన్తయాళాన ముముక్షుక్కుళుక్కు అత్యస్తపమీపత్తిలిరుక్కు-మవనాయ్, యవిష్ఠాయ - ఎన్దు మొక్కుపంచవింశతివార్షికమాన అకుమారయువాకారనాయ్, సర్వాస్త్ర్యామిణే - ఎల్లావస్తుక్కు కళిలుమ్ అనుప్రవేశిత్తు కర్తానుగుణమాక నియమిక్కుమవనాన, తేనమః; వర్షిష్ఠాయ - ఎల్లాపక్కుమ్ మున్నే ఉణ్ణాయిరుక్కుయాలే మికప్రమ్ ముతిర్ న్దనయస్సైయదైయవనాయ్, జపిష్ఠాయ -

వామనకపిలాదిరూపేణ అవతరిత్తు మహామన్తాగ్రిది జపశీలనాయ్,
కనిష్ఠాయ - భ్రాతాధవయవీరూ నెన్తు కాశ్యపర్ ప్రార్థితపజి దేవ
కార్యార్థమాక దేవర్కళుక్కు కనిస్థనా యవతరిత్త, తే నమః. ౭.

ఋచ్చత్స నేనమస్తుభ్యం సర్వాన్తర్యామిణేనమః ।

కల్పనాపాథరూపాయ సృష్టిస్థిత్యన్తహేతవే ॥ ౮॥

పశ్చాత్తనే-ఆకాశాదిభూతపశ్చుకన్గైన్దుక్కుమ్ నిర్వాహక
నాయ్, సర్వాన్తర్యామిణే-ఘాలనూత్తుజ్జళాన ఎల్లాపదార్థజ్జళిలుమ్
సత్తానిర్వాహార్థమాక అన్తః ప్రవేశిత్తు నియమిక్కుమవనాయ్,
కల్పనాపాథరూపాయ-కాల్పనికమన్త్రియే నిత్యమానదివ్యమజ్జళవిగ్ర
హత్తై యుక్తై యనాయ్, సృష్టిస్థిత్యన్తహేతవే-బ్రహ్మరుద్రాదిరూపేణ
నిన్తు సృష్టిస్థితి సంహారజ్గై పృణ్ణానిన్దుళ్ళు, తుభ్యంనమః - దేవరీరై
దెణ్ణన్ సమర్పిక్కి-తేన్. ౮.

సమస్తేగుణరూపాయ గుణరూపాతివర్తినే ।

వ్యన్తాయచసమస్తాయ సమస్తవ్యస్తరూపిణే ॥ ౯॥

గుణరూపాయ - గన్ధాదిగుణజ్జళుక్కు పృథివ్యాదిద్వారా
నిర్వాహకనాయ్, అన్త్రికే, సత్త్వాదిగుణమయమాన ప్రకృతిశరీరక
నాయ్, గుణరూపాతివర్తినే - ప్రాకృతగుణరూపజ్గైక్కుడన్దుక్కు
మవనాయ్, సమస్తాయ - సకలచేతనాచేతన శరీరకనాయ్, రుక్కు
యేతేయుమ్, వ్యన్తాయ - అవైకళితాట్టిల్ వేణుపట్టవనాయ్,
సమస్తవ్యస్తరూపిణే - సమప్తిసృష్టిక్కుమ్ వ్యప్తిసృష్టిక్కుమ్ విష
యమాన సకలపదార్థజ్జళుక్కు నిర్వాహకనాన, తే నమః. ౯.

ఆదిమధ్యాన్తశూన్యాయ తత్వస్థాయనమోనమః ।

ప్రణవప్రతిపాద్యాయ నమః ప్రణవరూపిణే ॥ ౧౦॥

ఆదిమధ్యాంతశూన్యాయ - ముతల్, నడుపు, కడైశియెన్దిఱ
కాలకృతపరిచ్ఛేదమిల్లాతవనాయ్, అష్టిక్కే, కర్తకృత జన్మనాశాది
దోషశూన్యమాస దివ్యమంగళ విగ్రహవిశిష్టనాయ్, తత్వస్థాయ
పశ్చిమింశతీతత్వజ్గళిలుమ్వ్యాఃత్తు నిఱ్ఱుమవనాయ్, అష్టిక్కే పర
మాధభూతనాయ్ నిఱ్ఱుమవనాయ్, ప్రణవప్రతిపాద్యాయ - అసం
హితాకార త్తిల్ ప్రణవత్తాల్, చేతనాచేతనజ్గళెల్లామ్ ఎమ్మెరుమాను
క్కే శేషమెమ్మెశొల్లుకైయాల్, నగ్న శేషియాక ప్రతిపాదిక్కప్పడు
మవనాయ్ ప్రణవరూపిణే - సంహితాకార త్తిల్, ఓమితీబ్రహ్మవెమ్మ
ధ్యానసాధన ప్రణవస్వరూపియాన, తేనమః.

౧౦.

లోకయాత్రా ప్రసిద్ధ్యర్థం సృష్టబ్రహ్మాదిరూపిణే ।

నమస్తుభ్యం నృసింహాదిమూర్తిభేదాయవిష్ణవే ॥ ౧౧॥

లోకయాత్రాప్రసిద్ధ్యర్థమ్ - సృష్ట్యాదిలోక వ్యాపారజ్గళు
క్కాక, సృష్టబ్రహ్మాదిరూపిణే - తన్నా లే ఉణ్ణాక్కప్పట్ట బ్రహ్మాదిక
ళుక్కు అన్తర్యామియాన్ నిఱ్ఱుమవనాయ్, విష్ణవే - సకలచేత
నాచేతనజ్గళిలుమ్ వ్యాపి త్తిరుక్కుమవనాయ్, నృసింహాదిమూర్తిభే
దాయ - వ్యాప్తిఫలమాన రక్షణత్తుక్కాక నృసింహాద్యవతారజ్గళో
శేయ్తరుళిన, తుభ్యంనమః.

౧౧.

విపాకైః కర్మభిఃత్వోభై రస్పృష్టవపుషేనమః ।

నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ తేజసాం నిధయేనమః ॥ ౧౨॥

విపాకైః - జాత్యాదివిభాగమాకిఱ విపాకజ్గళినాలుమ్, కర్మ
భిః - అతుక్కుడియాన పుణ్యాపాపరూప కర్మజ్గళినాలుమ్, త్వోభైః -
రాగద్వేషాభినివేశజ్గళాకిఱ క్లేశజ్గళినాలుమ్, అస్పృష్టవపుషే - క్లేశ
కర్మవిపాకాశ యైరపరామృన్యః పురుష ఈశ్వరః'' ఎన్దిఱపడియే స్పృష్టి

కృష్ణదాత దివ్యమంగళవిగ్రహతైయుడై యనాయ్, బ్రహ్మణ్యదేవా
య - వేదప్రతిపాద్యనాయరుక్మైయాకిఱ పౌజ్యల్యతైయుడై య
నాయ్, తేజసానిధయ్ - నిరవధిక తేజోరూపనాన, తేనమః. ౧౨.

నిత్యసాధారణానేక లోకరత్నాపరిచ్ఛిదే ।

సచ్చిదానందరూపాయ వరేణ్యాయనమోనమః ॥ ౧౩॥

నిత్యసాధారణానేక లోకరత్నాపరిచ్ఛిదే- జగద్రతిణార్థమాక
నిత్యమాన అనేకపరికరజ్ఞులై యుడై యనాయ్, సచ్చిదానందరూపాయ-
నిరుపాధిక సద్భావతైయుడై యనాయమ్ సద్గుణవిశిష్టనాయుమిరు
క్మైయాలే సచ్చబ్దవాచ్యనాయ్, నిరుపాధికమాయ్ నిత్యమాయ్
దుఃఖాఃసమ్మిన్నమాయ్ ఎష్టమొక్క అనుకూలమే స్వభావమాన
జ్ఞానస్వరూపజ్ఞానగుణకనాయ్, వరేణ్యాయ-ఆశ్రితరాల్ తన్నేయే
తరుప్పడి ప్రాధికృత్తక్రవనాన, తేనమః ౧౩.

యజమానాయయజ్ఞాయ యష్టన్యాయనమోనమః ।

ఇజ్యాఫలాత్మనేతుభ్యం నమ ఇజ్యాదిశీలినే॥ ౧౪॥

యజమానాయ-ఆశక్తర్క్కు త్తానే కర్మానుషాసమ్పన్నమ
వనాయ్, అన్తిక్కే, సర్వముమ్ భగవచ్ఛరీరమాకై యాలే యజ్ఞమ్
శెయ్యుమవనక్కు నియామకనాయ్, యజ్ఞాయ - స్వారాధనరూప
యాగోపకరణశూన్యర్క్కు త్తానే అన్తయజ్ఞరూపియాయ్, యష్ట
న్యాయ - అన్తయాగోపకరణముమ్ తానేయాయ్, ఇజ్యాఫలాత్మనే-
అన్తయాగమ్ శెయ్ వతినాలుణ్డాకుమ్ ఫలత్తుక్కుమ్ తానే నిర్వాహక
నాయ్, ఇజ్యాదిశీలినే - పశ్చిమహాయజ్ఞాదికళాల్ ఫలసజ్జకర్తృత్వ
త్యాగపూర్వకమాక ఆరాధికృత్తక్రవనాన, అల్లతు, రామావతా
రాదికళిల్ అనేకాశ్వమేధాదియాగజ్ఞులై అనుష్ఠియానిఱ్కిఱ, తేన
మః- దేవరుక్కు నమస్కారిమ్. ౧౪.

నమః పరమహంసాయ నమస్తత్వగుణాయచ ।

స్థితాయపరమప్ర్యామ్ని భూయోభూయోనమోనమః ॥

పరమహంసాయ-పుటమ్బుణ్ణానపథ్మిక్కులై సవాసనమాక
అటుత్తుప్పొకడుమవనాయ్, సత్వగుణాయ - జ్ఞానప్రకాశకత్వేన
మోక్షమూలమాన సత్వగుణప్రపర్తకనాయ్, పరమప్ర్యామ్నిస్థితా
య - ఇప్పుడి బాహ్యసంగమథ్మ సత్వనిర్మలకళుక్కుప్రాశ్యమాన
పరమపదత్తిలే పెగుమతిప్పొడువీధ్మరుక్కుమవనాన - తేభూయో
భూయోనమోనమః-దేవరీగై కదాకదావెట్టు అనుభవిప్పటిల్ ఆద
రాతిశయత్తలే, ద్విరావృత్తినిర్మమనాయ్, శరణవరణం పణ్ణకితేన్.

సంసారేవిషయావర్త సంకులేచమహాభయే ।

అపారదుస్తరేగాధే పతితకర్తృభిస్త్వకైః ॥ ౧౬॥

అనాథమగతింభీరుం దయయాపరయాహరే ।

మాముద్ధరదయాసిన్ధో సిన్ధోరస్తాత్సుదుస్తరాత్ ॥ ౧౭॥

విషయావర్తసంకులే - అనర్థహేతుక్కుళాన శబ్దాదివిషయజ్ఞ
భాకిత శుభ్రుల్కళాల్ వ్యాకులమాయుమ్, మహాభయే- శేషత్వాది
కలై యథ్మైక్యాయామ్ శబ్దాదికళిలే మూట్టుకైయాలుమ్, ఆధి
వ్యాధికళాలుమ్ పదే పదే మిక్కుభయజనకమాయ్, అపారదుస్తరే-
కడల్ పోల్ అక్కరై కాణవొణ్ణాతతాయుమ్, పుక్కాల్ తద్రామార్
కరైయేట అశక్యమాయుమ్, అగాధే సంసారే - తరై కాణవొణ్ణా
తపడి ఆధ్రుమాయరుపుతాన అవిద్యాకర్తృవాసనారుచి ప్రకృతినంబన్ద
జ్ఞభాకిత సంసారత్తిలే, స్వకైఃకర్తృభిః-అశల్పిశన్దేటిశుకై యన్తి క్కే
నానేమనోవాక్కాయజ్ఞభాల్ శెయ్తపాపకర్మజ్ఞభాల్, పతితమ్ -
వీధ్మస్తతుశక్తానిన్ద్రుళ్ళ, అనాథమ్-రక్షితా స్తరశూన్యనాయ్, అగతిమ్-

ఉపాయా నర శూన్యనాయ్, భీకామ్ - దేశకాలశరీరజ్ఞులిమ్, ఇవ
 త్రానాలనుష్టిక్కుమ్ కర్తయోగాదికలిలుమ్మికవుమ్ భయద్వవనాన,
 మామ్ - దేవరై శరణమాకవడైస్తలడియేనై, దయాసిన్ధో - కృపా
 నిధియే, హరే-ఆశ్రితతాపన్నివర్తకనే, దయయావరయా- దేవరీరు
 డైయ పరమకృపైయాలే, (ఐయోవెన్తిరిగ్గి) సుదుస్తరాత్ - స్వయ
 త్పత్తాల్ కడప్పతెఱ్ఱు అశక్యమాన, అస్సాత్సిన్ధోః - ఇన్ద సంసార
 మాకిఱ పెరుజ్గడలినిన్దుమ్, ఉద్ధర - ప్రళయజ్ఞోజ్ఞభూమియై ఎఱుత్తా
 ప్పాలే, ఎఱుత్తరుళవేణుమ్

౧౭

మన్త్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనం యదర్చనమ్ :

తత్సర్వంక్షమ్యతాందేవ దీనంమామాత్మసాత్కురు ॥ ౧౮॥

ఐత్ అర్చనమ్ - యాతీరుదేవరీర్ తిఱత్తిల్ శెయ్త ఆరా
 భనమానతు, మన్త్రహీనమ్ - మన్త్రలోపముళ్యతాయరుద్దాలుమ్
 క్రియాహీనమ్ - తన్త్రలోపముళ్యతాయరుద్దాలుమ్, భక్తిహీనమ్ -
 ప్రీతిరూపావన్నమాన భక్తిశూన్యమాయరుద్దాలుమ్, తత్సర్వమ్ -
 ఉపచారమెన్దునామమాత్రమాన అన్దెల్లా అపచారజ్ఞుమ్, తమ్య
 తామ్ - దేవరీరాల్ పొఱుత్తరుళత్తక్కతు; దేవ-సర్వరుమ్ దేవర్
 తిరువడికళై ఆశ్రయిక్క వేణుమ్బుడిక్కిడాన మేన్దైయడైయవనే,
 దీనంమామ్ - పేర్బొరుక్కు ఒరుకైమ్మతలిల్లామల్ కేవలమ్ దేవరీ
 రుడైయదయైక్కే పాత్రనానవెన్దై, ఆత్మసాత్కురు - తనక్కేయా
 కుమ్బుడి అనుగ్రహిక్కవేణుమ్;

౧౮

నాహంహితం నజానామి త్వోనజామ్యేవకేవలమ్।

బుద్ధైవనంనయగోవిన్ద ముక్త్యుపాయేవర్తనా॥

౧౯॥

అహమ్ - అజ్ఞానాదిక శాల్ పూర్ణ నాననాన్, హితమ్-స్వర
క్షణోపాయ జై, నజానామి - అత్యయమాట్టుకితిలేన్, త్వామేవ కేవ
లమ్-స్వజ్ఞత్వ సర్వశక్తిత్వాది విశిష్టరాయ నిరపేక్షసిద్ధోపాయ
భూతరాన దేవరీరైయే, స్రజామి - ఎన్నుడైయ అనిష్టనిష్ఠత్తి
క్కుమ్ ఇష్టప్రాప్తిక్కుమ్ కడవరాక అధ్యనసిక్కితేన్, హేగోవింద-
స్వరక్షణ త్తిత్ జ్ఞానమిల్లాతపశుక్కుళై రక్షే త్తవనే, ఏవంబుధ్వా -
స్వరక్షణోపాయ శూన్యనెప్పతై తిరువుళ్ళత్తిత్ కొణ్ణు, ముక్త్యుపాయే
నవర్తనా - సంసారసమృద్ధమన్మయ దేవరీరైప్రాప్తిక్కుక్కేడాన నల్
వచ్చియోడే, నయ - ఎన్నై శేర్ త్తరుళ వేణ్ణుమ్ ౧౯.

త్వమేవ వేత్సి శ్రేయోమే నేన మేతదితీతిచ ।

బుద్ధియోగంచమే దేహి యేన త్వాముపయామ్యహమ్॥ ౨౦॥

మే - దేవరీరై పున్ద్రీ నిష్ట వెనక్కు, ఇదంశ్రేయఃఇతి-ఇతు
ఉత్తమపురుషార్థసాధనమెప్పతైయుమ్, ఏతత్ నేతిచ - ఇతు పురుషా
ర్థసాధనమాకమాట్టాతెప్పతైయుమ్, త్వమేవ - సర్వజ్ఞరానదేవరీరై
వేత్సి - అత్యయవల్లర్, అహమ్ - అజ్ఞానాశక్తి పూర్ణనాననాన్,
యేన - ఎంద ఉపాయత్తాలే, త్వామ్ - పరమప్రాప్యరాన దేవరీరై
ఉపయామి-అడై వనో? బుద్ధియోగంచ-అన్ద భక్తిరూపోపాయ తై,
మే - అడియేనుక్కు, దేహి - ప్రసాది త్తరుళ వేణ్ణుమ్. ౨౦.

పశ్చిమజితన్తార్థ సమూహః.

పెరియచ్చాన్నిశ్చై తిరువడిక శేశరణమ్.

జీయర్ తిరువడిక శేశరణమ్.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీమణపాశమామనికళరుచ్చైఃత ఉపదేశరత్నమాలై

ఆచార్యపాత్రేణ సంస్కృతభాషయా

విరవితా ఉపదేశరత్నమాలా

అస్మానువత్సలతయా కృపయాచ భూయస్వేచ్ఛావత్తీర్ణమివ
సౌమ్యవరంమునీంద్రమ్ । ఆచార్యపాత్రమభిరామవరాధీధాన మస్మ
ద్దురుం పరమకారుణికంసమామి ॥

కోయిఱ్కన్దాదైయణ్ణన్ అరుళిచ్చైఱ్తతనియన్

(కట్టణ్ణక్కిలిత్తుతై నేరితైవణ్ణ)

మున్నమ్మతిరువాయ్ మొట్టిప్పిళ్ళై తాముపదేశత్త నేర్

తన్నిన్మడియైల్లవాదళొత్తుమణవాళముని

తన్నన్మడుక్కైయ్యువదేశరత్నమాలైతన్నై

త్తన్నైజ్జుతన్నిల్ తరిప్పవర్ తాళకళేశరత్నమాలామ్.

ప్రాక్ శ్రీగిరిన్ద్రగిరిరాడుపదిష్టమార్గం కార్తైన్మయిన సన్నిగ
దతారుచిరొపయన్త్రా । స్వప్రేమతస్సుకలితాముపదేశరత్నమాలాం
వహన్తిహృదయే మమతేశరణ్యాః ॥

ఎనైతిరువాయ్ మొట్టిప్పిళ్ళై యిన్నరుళాల్,

వన్దప్రపదేశమార్గత్తై చ్చిన్దైశెయ్తు

పిన్దై ఎరుజ్జుక్క వుపదేశమాయ్ ప్పేళుక్కిణ్డే

మన్నియశిర్ పెణ్ణావిల్ వైత్తు.

(౧)

మద్దేశికద్రవిడవేదగురోః ప్రసాదాల్లబ్ధం విచిన్త్యసరసాదుపదేశ
మార్గమ్ । పశ్చాత్తనార్థముపదేశమిమంబ్రవీమి పృతేవసన్తతిలకేవిది
పేష్మసామ్మే ॥

మ

మాతజ్ఞానాశ్చ కళ తన్నైమణ్ణులకోర్ తామఱియ,

ఈ తెఱ్ఱుశొల్లువోమ్ యామ్.

౫

ఆవిద్యవన్ధతమసంపరిహర్తుమస్మిన్ లోకేవతీర్య సరస్వైర్విజ
ప్రబంధైః । వేదాన్వివర్తితవతామవతారమాసతారాంక్రమాదభిద దేశర

జిన్ముఖానామ్ ॥

౫

వీణి ఐప్పశియిలోణమవిట్టమ్ శతయమివై,

ఒప్పిలవానాశ్చ కళులకత్తీర్ - ఎప్పవియుమ్

పేసుపుళ్ళప్పొయ్ కై యార్ పూతత్తార్ పేయాథ్వాన్,

తేసుడనేతోన్ఱుశిఱప్పాల్.

౬

సర్వత్రగీయతశసస్సరఆహ్వాయస్య భూతాభిధానమహదాహ్వా
యయోశ్చగుర్వోః । దివ్యావతారదివసానితులాఖ్యమాసి తిస్రంక్రమా
దభిదధేశ్రవణాదితారాం ॥

మద్రొల్లుళ్ళవాథ్వాన్ కళుక్కుముచ్చేవన్దుదిత్తు

నద్రొమ్మిథాల్ సూల్ శెయ్ తునాట్టెయుయ్ త్త - పెద్రొమ్మెయో

రెన్ఱు ముదలాథ్వాన్ కళెన్ఱుమ్ పేరివర్క్కు,

నిన్ఱతులకత్తేనికత్తొన్ఱు.

౭

భక్తేష్వమిషుదశసుప్రథమంపరేభ్యవితేత్రయ స్సముదితా
ద్రవిడాగమైస్సైస్త్వి । యస్మాజ్జగన్విసకలాన్యుపజీవయన్ భక్తాస్తతః
ప్రథమత్యభిధానమేషామ్ ॥

౭

పేతై నెఱ్ఱైయిన్ఱై పెరుమైయటిన్దిలైయో,

ఏతు పెరుమైయిన్ఱై కెన్ఱెన్ఱిన్ఱిల్ - ఓతుకిన్ఱేన్

వాయ్ త్తపుళ్ళమ్మజైయర్ కోన్ మానిలత్తిల్ వన్దుదిత్త,

కార్తికైయల్ కార్తికై నాశ్చ కాణ్.

౮

తైయిల్ మకమిస్తు తారణియారేబ్లమ్, ఇన్ద
 తైయిల్ మకత్తుక్కుచ్చాబ్లమ్ కిన్టే - తుయ్యమది
 పెబ్లమ్ ముత్తిశైప్పిరాఫిటన్దనాశెస్తు
 నబ్లమ్ వర్కళో కొణ్డాడుమ్నాళో

౧౨

తారాజనాశ్శృణుత తైషమఖాకిలాద్య తస్యా బువేహమతి
 శాయమహానుభావమ్ । లబ్ధః ప్రపన్న మతివైభవ భక్తసారదివ్యావ
 తార దివసాయమభిజ్ఞలాల్యః ॥

౧౨

మాశిప్పనర్ పూశమ్ కాణ్డినిస్తుమణ్ణులకీర్,
 తేశి త్తివశత్తుక్కేతెన్నిల్ - పేగుకిన్టే
 కొల్లినకర్కో కులశేకరన్ పిటప్పాల్,
 నల్లనర్కళో కొణ్డాడుమ్నాళో.

౧౩

కుమ్భేపునర్వసుభమద్య విలోకయధ్వం తేజఃకిమహ్న ఇతిచే
 దహమస్యవక్ష్యే । కొల్లీపురిశకుల శేఖరజన్మ యోగార్జ్ఘాహూపదంభవ
 తితారమిదంబుధానామ్ ॥

౧౩

శ్రీ పరార్ వై యాశివిశాక త్తినేబ్లమ్ తై,
 ప్పారోరతియప్పకర్కిన్టే - శీరారుమ్
 వేదన్తమిత్త శెయ్తమెయ్యనెబ్లిల్ కురుకై,
 నాదనవతరి త్తనాళో.

౧౪

ఆఖ్యామిచారుతరమాధవమాసి రాధాతారాసుభావమవనీజన
 బోధనాయ । ద్రష్టుస్త్రయ్యాంద్రవిడతః కురుకేశ్వరస్యదివ్యావతారదివ
 సోద్యహినత్యవాచః ॥

౧౪

విః డ్డోవై యాశివిశాకత్తుకొప్పొరునాల్,
 ఉడ్డోశడకోవర్ కొప్పొరువర్ - ఉడ్డో
 తిరు వాయ్ మొక్కికొప్ప వై న్దురుకై కుడ్డో,
 ఒరు పార్ తన్నిలొక్కు మూర్ .

౧౫

తారం కిమ స్తిబతమాధవమాసిరాధాతుల్యం కిమ స్తిశరకోప
 సమానవశః । కింవా స్తితద్ద్రవిడవేదసమప్రబద్ధః కింవ త్తనంకురుకయా
 సమమ స్తిలోకే ॥

౧౬

ఇన్దైప్పెరుమైయత్తినిలైయో వత్తై నెజ్జే,
 ఇన్దైక్కెన్నేల్ మెనిలురై కేక్ - నన్దిపునై
 పల్లాణ్ణుపాడియ నమ్ పట్టర్ పిరావ వన్దుది త్త,
 నల్లానియిత్తోతినాల్ .

౧౭

అగ్రప్రభావమపిచూనస కింనవేత్సి కోస్యప్రభావఇతిచేత్ప్రతి
 పాదయామి । పల్లాణ్ణుగానపరభట్టపతేప్రసూతిః స్వాతీకిలాద్యమి
 హిరే మిధుచంద్రపన్నే ॥

౧౮

మానిల త్తిల్ మున్ నమ్ పెరియాన్ద్రార్ వన్దుది త్త,
 ఆనితన్నిల్ శోతియెన్ద్రాలాదరిక్కుమ్ - ఇనియిర్
 కొప్పొరిలై యివ్వులకుతనిలెన్దునెజ్జే,
 యెప్పొతుమ్ శిన్ది త్తిరు .

౧౯

భట్టాధిపాదయఇహేత్యధిశుక్రమానం స్వాతీయఆద్ద్రహృ
 దయాముహురాదియన్తే । తేషాంనసన్తిసదృశాజగతీతిచేతశ్చిన్దామి
 మామనుకలం పరిబృంహయేధాః ॥

౨౦

మజ్జశాసన త్తిమహీ బుళ్ళవాహ్మార్కళో,
 తజ్జశార్వత్తశపుతానిమ్మి - ప్పొజ్జుమ్
 పరివాలేవిల్లిపుత్తూర్ పట్టర్ పిరాక పెహ్ ధ్రోక,
 పెరియాహ్మార్వరెన్ను మ్మెయిర్.

౧౫

భక్తేష్వమిషు మధుశాసనమజ్జశానామాశాసనేన వధికాప్రి
 యతాయదన్య । భట్టేశ్వరస్య పెరియోపపదం ప్రతీతమాశ్వాంతి ప్రస
 వృతే తతఏవనామ ॥

౧౬

కోతిలవామాహ్మార్కళో కూటుకలై క్కెల్లామ్,
 ఆది తిరుప్పల్లాణ్డానదువుమ్ - వేదత్తు
 కోమెన్ను మదుపోలుళ్ళదు క్కెల్లామ్ శురుక్కాయ్,
 త్తామజ్జలమాదలాల్.

౧౭

అన్యన్యభక్తనివహస్య నిబన్ధనానామేతత్ప్రతాదిమనిబన్ధనమాది
 రాసీత్ ॥ తత్సారసన్న్యహతయాపిచ మజ్జశానామాపాదనం ప్రణవవన్ని
 ఖలాగమానామ్ ॥

౧౮

వీడి ఉడ్డోతిరుప్పల్లాణ్డుక్కొప్పతోర్కలై తాక,
 ఉడ్డో పెరియాహ్మార్కొప్పొరువర్ - తణ్డమిల్లనూల్
 శెయ్ తరుళుమాహ్మార్కళో తమ్మిలవర్ శెయ్ కలైయిల్,
 పై తల్ నెజ్జోసియుణార్ న్దుపార్.

౨౦

శ్రీభట్టనాథతదుపజ్జనిబన్ధనాభ్యాం కావా ప్రబన్ధపురుషోనదృ
 శౌభవేతామ్ । దృష్టేష్వమిషునిఖలద్రవిడాగమానాం తేష్వాగమే
 షుచవిచన్తయచేత ఏతత్ ॥

౨౧

ఆహ్మార్కతిరుమకళారాణ్డాళో, మదురకవి
 యాహ్మార్కెతిరాశరామివర్కళో - వాహ్మార్క

వస్తుదిత్త మాతజ్ఞానాశ్శతమ్మివాశియైయుమ్,
ఇంద్రపులకోర్క్కురైప్పీమ్ యామ్.

౨౨

శ్రీవిష్ణుచిత్తదుహితార్జునతాం జనన్యాః ప్రఖ్యాతతోమధురపూ
ర్వకవేశ్చనామ్నా । రామానుజస్వరూపతవారిరాశే రాగసేన
సాకమవతారదినంబ్రవీది ॥

౨౧

శ్రీ ఇన్ద్రోతిరువ డిప్పుర, మెమక్కాక
వన్దోవిజ్ఞాన్డాళవతరిత్తాల్ - కున్దాత
వాధ్వానవై కున్దవాఁ పోకన్దన్నైయికల్దన్ద,
ఆధ్వార్ తిరుమకళారాయ్.

౨౨

మాసేశుచాప్రథమఫల్లునికాహినై హ గోదాత్రఖల్వవతతార
సురక్షితుంసః । భోగాంశ్చపారమపదానవమత్యనిత్యాన్ భట్టేశ్వరస్య
మహితాదుహితాభవన్తి ॥

౨౩

పెరియాధ్వార్ పెణ్బిళ్ళైయా యాన్డాళ్ పిత్తన్ద
తిరువాడిప్పుర త్రిశీరై - ఒరునాళై
క్కుణ్డో మనమేయుణ్ న్దసార్,
ఆన్డాళుక్కుణ్డాకిలొత్తుకుముణ్డై.

౨౩

శ్రీవిష్ణుచిత్తదుఃత్వత్వవరేణ్య గోదాదివ్యోదయేన మహితాశుచిఫల్లు
నీయమ్ । తత్త్వల్యమస్తికిముచిత్తయచిత్తతారం గోదోపమాయదిభవే
త్తదిదంతదాస్యాత్ ॥

౨౩

అజ్ఞుకుడిక్కొరుశన్దతియా, యాధ్వార్ కళ
తజ్జాయలైవిజ్ఞనిఱ్ఱుమ్తన్దైయళాయ్ - పిజ్జాయ్
ప్పట్టత్తాళై యాన్డాళైప్పత్తియుడనాళుమ్,
ప్పట్టాయ్ మసమే మకిల్దన్ద.

౨౪

బంహాయసకి ప్రణయతో భగవత్యజన మస్థానరక్షణభయాకుల
వంశజాతామ్ । భక్తానమూనిజగుణైరివ ర్తమానాం బాల్యేషి
పక్వచరితాంభజచి త్రగోదామ్ ॥ (౨౪)

ఏరార్ మతురకవి ఇవ్వులకిల్ వన్దుతి త్త
శీరాదుమ్ శి త్తిరైయిల్ శి త్తిరై నాళ్ - పారులకిల్
మన్ బుళ్ళవాట్వార్ కళ్ వన్దుతి త్తనాళ్ కళిలుమ్
ఉన్ తెమ క్కెన్దు నెన్జేయోర్ ॥ (౨౫)

యత్రోదభూన్మధురపూర్వకవిర్మహీయాన్ తామద్వితీయవి
భవాం మధుమాసిచిత్రామ్ । ఉక్తాన్యభక్తనివహూదయవాసరా
న్నః క్షేమజ్కరీమనుదిసంహృదయావధేహి ॥ (౨౬)

వాయ్ త్తతిరుమన్దిర త్తిన్ మ త్తిమమామ్ పతమ్బోల్
శీర్ త్తమతురకవి శెయ్ కలైయై - ఆర్ త్తపుకల్
ఆరియర్ కళ్ తాళ్ళళరుళిచ్చెయల్ నడువే
శేర్విత్తార్ తాత్పరియమ్ శేర్న్దు ॥ (౨౭)

మన్త్రాధిపేమహాతిమన్యపదయథాసీ దేవంహిపూర్వగురవోద్రవి
దాగమానామ్ । ఆకూతమన్యజనదుర్గ్రహమత్రమత్వా మధ్యేన్యధుర్మ
ధురపూర్వకపేః ప్రబంధమ్ ॥ (౨౮)

ఇన్దులకీర్ శి త్తిరైయిలేయన్ద తిరువాత్తిరై నాళ్
ఎన్దైయిలుమిన్ది తనుక్కేన్దు మెన్దాన్ - ఎన్ద వర్ క్కు
చ్చాన్దు కిన్జేన్ శిన్కి నెతిరాశర్ తమ్ పిఱప్పోల్
నాన్దు శైయమ్ కొణ్డాడుమ్ నాళ్ ॥ (౨౯)

ఆర్ద్రభమద్యఖలుమాసిమథామనోజ్ఞే కింవాన్యతోస్యగరిమేత్య
నుయోగభాజామ్ । వజ్రేయతీశ్వర సముద్భవవై భవేన తారంతదే
తదఖలైః పరిలాలసియమ్ ॥ (౩౦)

అహ్వార్కళోతాజ్ఞశవతరి త్రనాశోకఖిలుమ్
వాహ్వననాశోనమక్కు మ్మణ్ణులకీర్ - ఏహోపారుమ్
ఉయ్య ఎతిరాశరుతి త్రరుభుమ్ శి త్తిరైయిల్
శెయ్యుతిరువాతిరై ॥

దివ్యోదయర్థ నివహోచ్చరజన్ముఖానాగ నక్షత్రమేతదధికంకుశ
లావహంసః । ఆద్రాహ్వయేనవిదితేమధుమాసభాజి యత్రావిరాస
భగవాన్యతిసార్వభౌమః ॥ (౨౩)

ఎన్దైయెతిరాశరివ్వులకిలెన్దమక్కా
వన్దుతి త్రనాశెన్నుమ్ వాశియినాల్ - ఇన్ద
త్తిరువాతిరై తన్నిన్ శీర్దైతనై న్నజ్జో
ఒరువామలెప్పొతుమోర్ ॥ (౨౪)

అస్మద్గురోర్యతివతేకరుణామ్బురాశే స్త్రాణాయనోభువిలనదృవ
తారకేతి । ఆద్రాభవై భవమనన్యసమానమేత ద్వేళాసుచి త్రనిఖిలా
స్వసుసన్ధధీధాః ॥ (౨౫)

ఎణ్ణరుమ్శీర్పాయ్ కైమున్నోరివ్వులకిల్ తోన్ఱియవూర్
వణ్ణెమికుకచ్చిమలైమామయిలై - మణ్ణియిల్ సీర్
తేణ్ణుమ్ కుత్తెయలూర్ శీర్క్కలియన్తోన్ఱియవూర్
ఓణ్ణముత్తైయూర్ పాణనూర్ ॥ (౩౦)

ఏతాస్సరఃప్రముఖజన్మభువోహి కాశ్చీమల్లామయూరనగరీ
కలిజైరిణస్తు । జన్మస్థలీకుత్తైయలూరితివిశ్రుతాభూరుత్పత్తిభూమిరుత్తై
యూర్ మునివాహనస్య ॥ (౩౦)

తోణ్డరుడిప్పడియార్ తోన్ఱియవూర్ తోల్పుకట్ శేర్
మణ్ణజుడియెన్బర్ మ్మణ్ణులకిల్ - ఎణ్డైయెమ్
ఏత్తమ్ కులశేకరనూరెన పురైప్పర్
వాయ్ త్తతిరువణ్ణక్కళమ్ ॥ (౩౧)

పృథ్వ్యాంహిభక్తపదరేణ్వవతారభూమిర్మణ్డబుడీతి నగరీమహి
తావతీతా । విఖ్యాతకీర్తికులశేఖర జన్మదేశః ప్రఖ్యావతీనిచులనామ
పురీజగత్యామ్ ॥ (౩౧)

మన్నుతిగుమక్తిశైమాడతిరుక్కురుకూర్
మిన్నుపుకడవిల్లిపుత్తూర్ మేతినియిల్ - నన్నెటియోల్
ఏయ్నదవత్తిశారర్ ఎబిల్మాఱన్ షట్టర్ పిరాన్
వాయ్నదిత్తవూర్కళవక్తై ॥ (౩౨)

మాన్యామహీరసపురీత్యభిధానరమ్యా పృథ్వీజనస్యకురుకాపిచ
విల్లిపుత్తూర్ । శ్రీభక్తిసారశరశాత్రవవిష్ణుచిత్తజన్మలలాని భవనప్రధి
తాస్యమాని ॥ (౩౩)

శీరారుమ్విల్లిపుత్తూర్ శెల్వత్తిరుక్కోళూర్
ఏరార్ పెరుమ్బూతూరెన్నుమివై - పారిత్
మతియారుమాణ్డాల్ మతురకవియాత్వార్
ఎతిరాశర్తోన్దియవూరిబ్బు ॥ (౩౪)

గోదాసముద్భవపురం భవీవిల్లిపుత్తూర్ కోళూరుపూర్వధుత
పూర్వకవేః ప్రనూతిః । రామానుజస్యకరుణావరుణాలయస్యమాన్వే
మహిమాపపదభూతపురేవతారః ॥ (౩౫)

ఆత్మార్కశేఖరమరుళిచ్చెయలేఖమ్
తాత్త్వాతుమిన్దియవై తామ్ వళర్త్తోర్ - ఏడపారు
ముయ్యవవర్కిల్ శెయ్తవియాక్కియైకళుళ్ళత్తెల్లామ్
వైయమటియప్పకర్వోమ్వాయ్న ॥ (౩౬)

భక్తావరాజుశశుభానపితత్ప్రబంధా తద్వైభవార్హముప
లాలయతాంగురూణామ్ । , ఉజ్జ్వలనాయజగతాముదితాప్రతీతాదివ్య
ప్రబంధవిషయాః కథయామిటికాః ॥ (౩౭)

అథ్వాక్ కశై యుమరుళిచ్చెయల్ కశై యుమ్

తాథ్వాక్ కనినై ప్పవక్ కళ తామ్ నరకిల్ - వీథ్వాక్ క

శెట్టునినై త్తునెజ్జే ఎప్పొళుతుమ్ నీయవక్ పాల్

శెట్టణుకక్కుళి త్తిరు ॥

(31)

భ క్తేషు తేషు వకుళాభరణాదిమేషు త త్తత్ప్రబంధనివహేకృత
భ క్తిమాన్ద్యాత్ । ఘోరేపత నిసర కేతతపసతాం స్త్వంచేతోజహీహిన
కదాచనసంస్తువీధాః ॥

(31)

తెరుళు మ్మవాథ్వాక్ కళ శీరైయటివారాక్

అరుళిచ్చెయలై యటివారాక్ - అరుళి పెమ్మ

నాతమునిముతలాన న్దేశికరైయల్లాల్

పేతైమనమేయణ్డోపేళు ॥

(32)

ప్రజ్ఞావదగ్రసర కేసరభూషణాది భ క్తప్రభావమపి దివ్యనిబంధ
నాని । నాధాదయోయదివరంసభ వేయురార్యాః కేవావిన నిహృద
యత్వమిదంబ్రవీధాః ॥

(32)

ఓరాణవట్టియాయుపదేశిత్రాక్ మున్నోర్

ఏరారెతిరాశరిన్నరుళాల్ - పారులకిల్

అశైయుడై యోర్ క్కెల్లామారియర్ కాళ్ కూణుమెస్తు

పేళివరమ్మట్రాక్ పిన్ ॥

(32)

ఏకైకపూరుషసురక్షితవంశరీత్యా గుప్తాప్రప త్తిపదపీ గురుభిః
పురాణైః । రామానుజస్తుపరయాదయయాదయాళు స్సీమామిమా
మతియయాజగతాంహితాయ ॥

(32)

ఎమ్మెరుమానాక్ తరిశనమెన్డేయితుక్కు

నమ్మెరుమాళ్ పేరిట్టునాట్టివైత్తాక్ - అమ్బువియో

రిన్దత్తరిశనతైయెమ్మెరుమానాక్ వళర్ త్త

జన్దచ్చెయలటకైక్కా ॥

(33)

అస్య వితాఁపరమవైదికదర్శనస్య రామానుజార్యరచితోప
కృతింకృతజ్ఞః । రక్తశ్వరంప్రథయితుంరచయాచ్చకార రామానుజస్య
మతమిత్యభిధానమస్య ॥ (౩౮)

పిళ్ళాన్ నజ్జోయర్ పెరియవాచ్చాన్బితై
తెళ్ళార్ వడక్కుత్తిరువీతిప్పితై
మణవాళయోకి తిరువాయ్ మొట్టియైక్కాత్త
కుణవాళరెన్దు నెజ్జోకూటు ॥ (౩౯)

చన్ద్రోయతీ న్దజలధేః కురుకాధిపార్యః శ్రీమాధవో మునిరుభావ
పితృష్టసూరీ । యోగీన్ద్ర సున్దరవరోహిసహస్రగాధావ్యాఖ్యాన్యధు
ర్వృ దయతాననిశం భజేధాః ॥ (౪౦)

మున్దుఱవే పిళ్ళాన్ ముతలానోర్ శెయ్ తరుళుమ్
అన్దవియాక్కియైకళన్తాకిల్ - అన్దో
తిరువాయ్ మొట్టిప్పొరులై త్తేర్ న్దరైక్కవల్ల
కురువార్కిలమ్ నెజ్జోకూటు ॥ (౪౦)

ఏతాశ్వరారికృతగీతినహస్రటీకాః క్లౌప్తానచేద్గురువరైఃకురుకేశ
ముఖ్యైః । తస్య పబన్ధతిలకస్యహిహస్తభావం జానన్తికేద్యహృదయ
త్వముదీరయేధాః ॥ (౪౦)

తెళ్ళారుమ్భాన త్తిరుక్కురుకైప్పిరాన్
పిళ్ళానెతిరాళర్ పేరరుళాల్ - ఉళ్ళారుమ్
అన్బుడనేమాఱన్ మత్తైప్పొరులైయన్దురైత్తతు
ఇన్బమికుమాతాయీరమ్ ॥ (౪౦)

నిస్సీమనిర్మలధియా కురుకాధిపేన లభ్యాప్రసాదలహరీయతి
పుజ్యవస్య । గాధాసహస్రవిషయావిహితాహిటీకా సజ్జిష్టాతీసకల
మాత్మేనిషట్సుహ్రీ ॥ (౪౦)

శ్రష్టరైః శానియర్ కళా తామ్ పుకఘ్నమ్ వేతాన్తి
నష్టయర్ తామ్ పట్రక్ నల్లరుళాల్ - ఎజ్జాత
హర్వముడన్ మాఱన్ మత్తైప్పొరుళై యాయ్ న్దురై త్తతు
ఏరొన్ ప్పతి నాయరమ్ ||

(౪౨)

ప్రజ్ఞావతాం నిరవధిప్రథిమా స్తథూమా భట్టారకస్య దయయాని
గమా స్తయోగి | యామాతతానశరజన్నిగమస్య టీకాం సాగ్రన్ధతోన
వనహస్రమితానమిధే ||

(౪౨)

నమ్మిళై తమ్మిడై యనల్లరుళా లేవియిడ
పిన్ పెరియవాచ్చాచ్చై త్తై త్తయతనాల్ - ఇన్బా
వరుప త్తిమాఱన్ మత్తైప్పొరుళై చొన్నతు
ఇరువత్తునాలాయరమ్ ||

(౪౩)

కల్యస్తదాన నిజసత్కరుణానిదేశా చ్చీకృష్ణసూరి రథతత్సఖ
బాధగత్యా! భక్తిప్రకృష్ట శరజన్నిగమార్థమూచే సావిత్రతా త్రిగుణి
తాష్ట సహస్రనామ్నా ||

(౪౩)

తెల్లియతానమ్మిళై త్తై శెప్పనెటితనై
వళ్ళల్ వడక్కుత్తిరువీతిప్పిళై - ఇన్ద
నాడతీయ మాఱన్ మత్తైప్పొరుళై నన్దురై త్తతు
ఈడుముప్పత్తాతాయరమ్ ||

(౪౪)

లభ్యాకృపాసముదితంకలిచైరిదాసనామ్నో గురోస్సమవల
మృత్యుహికృష్ణపాదః | యాం ద్రావిడోపనిషదోవివృతించకార పట్రిం
శతాదశశతైరిప్రమితామితాసా ||

(౪౪)

అన్బోడఘ్రియ మణవాళచ్చీయర్
పిన్బొరుమ్ కల్లొత్తిన్దు పేరుళైక్కా - తమ్ పెరియ
పోతముడన్ మాఱన్ మత్తైయిన్ పొరుళురై త్తతు
ఏతమిల్ పన్నీరాయరమ్ ||

(౪౫)

వశ్చాత్తనాన విజనాననుగృహ్యతాయా రిమ్యోపయన్త్రముని
నాస్ఫుటవైభవేన । వృత్తిర్వ్యధాయిశరజన్నిగమస్యసేయం గ్రన్థే
ద్విషడ్వ శశతైర్బుద మాతనోతి ॥ (౪౧)

పెరియవాచ్చాన్నిశై పిన్బుళ్ళ వైక్కుమ్
తెరియ వియాక్కియైకళ్ శెయ్నాల్ - అరియ
అరుళిచ్చెయల్ పారులై ఆరియర్ కట్కిప్పొతు
అరుళిచ్చెయ లాయ్ త్తతన్దు ॥ (౪౨)

ప్రాయేణ సమ్యగ పరద్రవిడాగమానాం టీకాః కృతాయద
భయప్రదరాజనామ్నా । తేనైవతేషుగహనేషుగతి ర్గురూణాం లోకో
పదేశసమయేష్వధునాపిరమ్యా ॥ (౪౩)

నజ్జీయర్ శెయ్త వియాక్కియైకళ్ నాలిరణ్ణుక్కు
ఎజ్జామై యావైక్కుమిలైయే - తజ్జీరార్
వైయకురువిన్ తిమ్మి మన్ను మణవాళముని
శెయ్యుమవై తానుమ్ శిల ॥ (౪౪)

శేషాశ్చిదేవవివృతిం ద్రవిడాగమానాం వేదాన్తిభిర్విరచి
తాన పునస్సమైషామ్ । ప్రజ్ఞాభరాదపరిజేన జగద్గురోస్తాః సౌమ్యో
పయన్త్రమునినా కలితాశ్చకాశ్చిత్ ॥ (౪౫)

శీరార్ వడక్కు తిరువీతి ప్పిల్వైయెట్టు
తేగార్ తమిల్ వేత త్తీడుతన్నై - తారుమెన
వాక్కిమున్నమ్మిల్వై ఈయుణ్ణిమాత వర్క్కు
త్తాన్గొడుత్తార్ పిన్నతన్నైత్తాన్ ॥ (౪౬)

తాంకృష్ణపాదలిఖితాం శరవైరివేగవ్యాఖ్యాం దదస్వమ
హాతీమితికృష్ణ పాదాత్ । ఆదాయదేశికవరః కలివైరిదాసః ప్రాద
త్రమాధవగురోర్దయ మానచేతా ॥ (౪౭)

ఆర్జవర్ పాల్ పెట్ట శిటియూథ్వానప్పిలై
తామ్కొడుత్తార్ తమ్మకనార్ తజ్జయిల్ - పాజుడనే
నాలూక్ పిల్లైక్కవర్తామ్ నల్లమకనార్క్కవర్తామ్
మేలోర్క్కిన్దారవ రేమిక్కు ॥

(౪౯)

తాంమాధవః పునరుపాకురు తాశ్మనూనోః సాప్యద్వితీయ
కరుణాఖ్యసరాహసగారేః । సాపిన్వకీయతనయస్య స చా ప్యు దా రః
పశ్చాత్తనాన న జఘృక్షురతీవ తేభ్యః ॥

(౪౯)

నమ్మెరుమాళే నమ్మాత్వార్ నజ్జేయర్ నమ్మిలై
యెన్నరవరవర్ తమేత్తాల్ - అన్బుడైయోర్
శాద్దు తిరునామళ్లో తానెన్టు నన్నెజ్జే
ఉత్తరనై చ్చొల్లినీయిన్టు ॥

(౫౦)

ఆఖ్యేమనః కలయనమ్మెగుమాళధో నమాశ్వారితివ్యవహృతే
ప్రణయేనభక్తైః । నజ్జేయరిత్యపిచనామతథాప్రవృత్తం నమ్మిలై
త్యపితథావిహితాశ్చసంజ్ఞామ్ ॥

(౫౦)

తున్నుపుకట్కన్దాడై త్తోళిప్పరేతమ్మకప్పాల్
ఎన్నవులకారియనోవెన్టురైక్క - పినై
ఉలకారియనెన్నుమ్ పేర్ నమ్మిలైక్కోగ్గి
విలకామల్ నిన్ట తెన్టుమ్ మేల్ ॥

(౫౧)

వాధూలవంశతిలకోహరితద్విపార్యః శ్రీత్యాకదాపికలిసూదన
దాససూరేః । ఆఖ్యాంజగద్గురురితి ప్రథితామకాక్షీత్తస్మాత్తదాప్రభృతి
సానియతాచతస్మిన్ ॥

(౫౧)

పినై వడక్కుత్తిరువీతిప్పిలై యన్బాల్
అన్నతిరునామత్తైయా తరిత్తు - మన్నుపుకట్
మైన్దర్ క్కుచ్చాత్తుకైయాల్ వన్దుపరన్ద తెన్టుమ్
ఇన్ద తిరునామమిజ్గు ॥

(౫౨)

తాంకృష్ణపాద ఉపలాలయతిస్మసంజ్ఞాం కృత్వాతదర్శచరితస్య
నిజస్యసూనోః । తేనైవసాజనహితాయభువిప్రవృత్తా సంజ్ఞాజగద్గురు
రితిప్రధితాసమంతాత్ ॥ (౫౨)

అన్నపుకట్ ముడుమై యణ్ణలులకాశిరియన్
ఇన్నరుళాల్ శెయ్ తక్కలైయావైయిలుమ్ - ఉన్నిల్
తికట్ వశనపూడణ త్రిన్ శీరైయొన్టుక్కిల్లై
పుకట్లవివ్వార్ తై మెయ్యిప్పోతు ॥ (౫౩)

కోవాప్రబద్ధఇహలోకగురోఃప్రబద్ధై సాద్గుప్యమేతి సకలేష్వపి
వాఙ్మయేషు । తత్రాపికింవచనభూషణతుల్యమన్యత్ సత్యంబ్రవీమి
తదిదంవచనంమిథ్యా ॥ (౫౪)

మున్నఱురవోర్ మొత్తినవశనఱ్ఱశే
తనై మికక్కొణ్ణుకట్ టోర్ కళ్ తమ్మయిర్ కు - మిన్నణియా
చ్చేరచ్చమై త్రవరేశీర్ వశనపూడణమెన్నుమ్
పేరిక్కలైక్కిట్టార్ పిన్ ॥ (౫౫)

ప్రసాచాంప్రపత్తివనవీమయతాంగురూణాం రోచిష్టునావచన
రత్నకదమ్బకేన । ఏతాంకృతిం గ్రథయతైవ బుధాత్మభూషాం జత్రం
వగం వచనభూషణ నామధేయమ్ ॥ (౫౬)

ఆర్ వశనపూడణ త్రి నాట్ పొరుళెల్లామటివార్
ఆరతు శొన్నేరిలనుట్టిప్పార్ - ఓరొరుష
రుణ్ణాకిల తనై కాణుళ్ళమే యెల్లార్ కు -
మణ్ణాత తన్వోవతు ॥ (౫౭)

జానన్తికే వచనభూషణవారిరాశేః ధార్యం సదాహృది సతా
మభిధేయ రత్నమ్ । కేతత్రప్రదర్శితపథనచ సజ్జరన్తియః కోపసమ్భ
వతిచేష్విరళోహితజ్ఞః ॥ (౧౫)

ఉయ్యన్తివై పృథ్వీ యీరుక్మఘక్కు చ్చొల్లుకిన్తేన్
వైయకురు మున్నమ్ వాయ్మొత్తిన్తే - శైయ్యకిలై
యామ్ వశన పూడణత్తి నాన్దొపారుళైక్కన్దతను
క్కామ్ నిలైయిల్ నిల్లుమఱిన్దు ॥ (౧౬)

ఉగ్రాద్భ వాభికుహరాద్ధృతముత్తిత్తిర్నా జాయేతనోయచి జనా
స్తదుపాయపషః । ఆలోచ్యతాం వచనభూషణ మాత్మనీదం నిష్ఠీ
యతాశ్చ నియమేన తదుక్తమార్గే ॥ (౧౭)

తేశికర్ పాల్కేట్ట శ్శెయ్మొరుళై చ్చిన్దై తన్నిల్
మాశఱవే యూన్దిమననమ్ శెయ్మలు - ఆశరిక్క
వల్లార్కళై తామ్వశనపూడణత్తిర్ వాన్బొరుళై
క్కల్లాత తెన్నోకి వర్న్దు ॥ (౧౮)

యేదేశికాదధిగ తాన్యపదేశవర్తా న్యాసజ్యచేతసితధా
చరితుశ్చశక్తాః । తేయత్నతో వచనభూషణ గూఢమర్థం నైవాచ
రన్తి పరిశీల్యకుతోనవిద్యః ॥ (౧౯)

శచ్చమ్పిరతాయమ్ తాముడైయోర్ కేట్టక్కాల్
మెచ్చుమ్ వియాక్కియై తానుణ్ణాకిల్ - నచ్చి
యతికరియమ్ సీర్ వశన పూడణత్తుక్కన్ద
మతియుడైయార్ మత్తియత్తరాయ్ ॥ (౨౦)

సత్సమృదాయ సుధియా నతతోపలాల్యా లభ్యేతచేద్వచన
భూషణ వాక్యటీకా । సావ్యజ్ఞతీ సకలమస్య పదార్థజాతం మధ్యస్థ
యైవ దశయాననుభావనీయా ॥ (౫౮)

శీర్షవశస పూడూత్తిర్ శెమ్మెరుళైచ్చిన్దైతన్నాల్
శేజీలుమామ్ వాయ్కోణ్ణు శెప్పిలుమామ్ - ఆరియర్కాళ్
ఎన్దనక్కు నాఘమినితాకా నిన్దతైయో
ఉన్దమక్కెన్విన్దముళతామ్ ॥ (౫౯)

సార్థా స్సరామి యదివాచనభూషణీయా వాచోపదామియది
వామధురామమాపి । ఆర్యాకికధంనుభవతాం మనస్విప్రధేరన్ భూ
మ్నాధియోహివిషయాతిశయావగాహః ॥ (౬౦)

తక్కువిన్ తాళిన్దైకిళ్ తన్నిలన్సొన్పిల్లాతార్
అన్బుతన్నాల్ శెయ్తాలుమమ్బుయైకోన్ - ఇన్బమికు
విన్ణాడుతానళిక్క వేణ్ణియిరానాతలాల్
నన్జారవర్కళ్ తిరునాడు ॥ (౬౧)

భక్తివిహాయపదయోర్నిజదేశికస్య భక్తిప్రకర్షమపియేభగవ
త్యయన్తే । తేభ్యోరమాసహచరః పరమంపదంతద్దాతుః సహాచ్ఛత్సితే
పితృల్లభన్తే ॥ (౬౨)

జ్ఞానమనుష్టానమివై నన్తాక వేయన్దైయ
నానకురువైయన్దైన్దక్కాల్ - మానిలత్తీర్
తేనార్కిమలత్తిరుమామకళ్ కొఱునన్
తాన్దై కున్దమ్ తరుమ్ ॥ (౬౩)

జ్ఞానంపరింతదుచితాచరణచ్చయస్య తస్మిన్గురౌపరమభక్తిజు
 షేజనాయ । భౌమాస్త్వయం మధురసావిలపద్మజాయాః కాన్తస్మిన్
 యఃకరుణయానిజధామదత్తే ॥ (౬౧)

ఉయ్యనినినై వృణ్ణాకిలుజ్గురుక్కల్ తమ్పద త్తే
 వై యుమన్బుతనై న్నయిన్దమానిల త్తీర్ - మెయ్యురై క్కేన్
 వై యరవిల్మాయన్ పరమపదముజ్గుళుక్కామ్
 కై యిలజ్గుచెల్లిక్కని ॥ (౬౨)

ఉజ్జీవనాయయదిమానసముత్సుకంవో నిష్ఠీయతానిజగురోశ్చర
 ణారవిందే । సత్యంబ్రవిమిమనుజాః ఫణిశాయినస్తద్దివ్యంపదంకరతలా
 మలకంభవేద్యః ॥ (౬౩)

ఆశ్చర్యన్ శెయ్త వృపకారమానపతు
 తూయ్ తాకనెఱ్ఱులన్నిల్ తోన్ఱుమేల్ - తేశా
 న్దరత్తిలిరుక్కుమనదాన్ పొరున్దమాట్టాతు
 ఇరుత్తలిని యేతటియోమ్ యామ్ ॥ (౬౪)

ఉజ్జీవనాయ విహితాగురుణోపకారా శ్చిత్రేలగన్త్ర విమలాయది
 చేతనానామ్ । దేశాన్తరేనివసనం నమనోపి మృష్యేద్వాసకథం
 నుభవితేతి వయం సవిద్యః ॥ (౬౫)

తన్నారియనుక్కు త్తానడిమై శెయ్పతు, అవన్
 ఇన్నాడుతన్నిలిరుక్కుమ్ నాల్ - అన్నే
 రత్తిన్దు మతిలాశై యిన్ఱి యాశారియనై
 ప్పిరిన్దిరుప్పారార్ మనమే పేశు ॥ (౬౬)

అత్రైవ కేవలమనన్య పరాలభేరన్ శుశ్రూషణాం నిజగురో
రుపనేదివాంసుః | పనాప్రమేయ సరణిం ప్రతిపద్యమానాః కేవాత్మ్య
జన్తి నిజదేశిక పాదమూలమ్ ||
(౬౪)

ఆశారీయన్ శిచ్చనాక యిరై ప్పేణుమవన్
తేశారుమ్ శిచ్చనవన్ శీర్వడివై - ఆశైయుడన్
నోక్కుమవనెన్నుమ్ నుణ్ణటివై క్కేట్టు వైత్తుమ్
ఆర్క్కుమన్నేర్ నిత్తైయరితామ్ ||
(౬౫)

అస్తేసతోగురునారత మాత్మరితాం శిష్యః ప్రహృష్య కురు
తాం గురుదేహరతామ్ | అర్థంసుసూక్ష్మమిమమాశలయన్తిచిత్తే
స్వాద్వర్గభా తదపివర్తమానీ తత్రనిష్ఠా ||
(౬౬)

పిన్నభుకరామ్ పెరుమాళ్ శీయర్ పెద్దున్దివత్తి
లన్బతువుమన్లు మిక్కువాశై యినాల్ - నమ్మిళై
క్కానవడిమైకిళ్ శెయ్యన్నిలైయై నన్నేళ్జే
ఊసమటి వెప్పొత్తుమోర్ ||
(౬౭)

అత్యాదరాన్నిజగురుం కలివైరిదాసం నిత్యాం విభూతి మవ
మత్య నిరస్తరంయః | శుశ్రూషతే స్మకురుమానసతస్యనిష్ఠాం పశ్చా
న్మనోహర పతేర్సునిపుజ్యవన్య ||
(౬౮)

ఆశారీయర్ కళవై వరుమున్నా శరిత్త
ఆశారన్దన్నై యజీయాశార్ - పేశుకిన్ద
వార్తై క్కళై క్కేట్టు మరుళాతే పూరువర్ కళే
శీర్త్త నిలై తన్నై న్నెళ్ళేశేర్ ||
(౬౯)

సశ్వేషి పూర్వ గురవస్సమయేన యేన చేరు స్తమాకలయతా
మయధావదేమి । వాచోనిశమ్య పరమానస మాభ్రమిస్త్యం
వర్తస్వ పూర్వతరదేశికవర్తనేన ॥ (౬౭)

నాత్మిరుమ్ నహ్నలైయిన్ సన్నెఱ్ఱేశేరాత్రి కిరుమ్
ఆత్రిక నాత్మిరు మామివరై - ఓర్త్తు న్నెఱ్ఱే
మున్నవరుమ్ పిన్నవరుమ్ మూర్క్కరెన విట్టు నడు
చ్చొన్నవరై నాభుమ్ తొడర్ ॥ (౬౮)

యేనాస్తికా హృదయతాన్విజహీహిమూర్ఖా తానప్య
పాకురు యతిస్తిక నాస్తికాశ్చ । యేత్వాస్తికా నయపథాన్ని పరిద్య
నస్తే తానన్వహం పరిచిచుష్వతమోపహన్త్యాన్ ॥ (౬౯)

నల్లమణముశ్చ తొన్డై న్నణ్ణిరుప్పతట్టు
నల్లమణమున్డామ్ నలమతుపోల్ - నల్ల
కుణముడై యోర్ త్తణ్ణుడన్ కూడియిరుప్పార్క్కు
క్కుణమతువేయామ్ శేర్ త్రిక్కొణ్ణు ॥ (౭౦)

ఆమోదనత్కుసుమసంవలనేన యద్వదామోదవాన భవతి
కేశభరోప్యగర్భః । తద్వద్భవన్తి గుణవజ్జనసర్గమేన వీతాగుఃకైరభ
జనా గుణవన్త ఏవ ॥ (౭౧)

తీయకన్దముశ్చ తొన్డైచ్చేర్దిరుప్ప తొన్డుక్కు
త్రీయ కన్దమేటుమ్ తియమతుపోల్ - తీయ
కుణముడై యోర్ త్తణ్ణుడన్ కూడియిరుప్పార్క్కు
క్కుణమతువేయామ్ శెఱ్ఱివుక్కొణ్ణు ॥ (౭౨)

యత్పూర్తిగనమితనం సముపైతిస్తు తత్పూర్తిగనమవిరాదు
పజాయతేహి । ఏతత్క్రమేణ రమణీయ గుణాపిలోక నిర్ద్యాకౌ
గుణాన్భజతి నిర్ద్యగుణా (రయేన ॥ (౭౧)

మున్నోర్ మొట్టిస్తముతై తప్పామర్లేట్టు
ప్పిన్నోర్ స్తు తామతనై ప్పేశాతే - రన్నెట్టిల్
తోడనీనతే శొల్లి ఇతుశుత్త వ్రపదేశవర
వాడనొన్నర్ మూర్క్కరావాల్ ॥ (౭౨)

ప్రాచాం వచాంసి సకలాని నిశమ్య సమ్యక్ చిత్తేనతాన్య పహి
తేన నిజేన మత్వా । నేనో పదిశ్యే కథయన్తి యథావిభాసం శుద్ధా
న్వయోయమితియేబ తతేహిమూర్ఖాః ॥ (౭౩)

పూరువాశారయర్కళే పోతమన్న్ద్రాన్జళే
కూటువార్వారైకళైక్కొణ్ణనీర్ - లేటి
ఇరుళేతరుమాళ్ళాలత్తై యిన్బముడ్రువాళుమ్
తెరుళేతరుమాతేకికనైచ్చేర్న్దు ॥ (౭౪)

ప్రామాంప్రబోధచరణేవిమలే గురుణాంయేవ్యాహరన్తితదు
దాహృతయాపదవ్యా । ప్రజ్ఞానిధింగురువరం ప్రతిపద్యలోకా మోహ
స్పదేజగతిసమృతిమోదిషీధ్యమ్ " (౭౫)

ఇంద్రప్రదేశరత్తిసమాలైతనై
చ్చిన్తెతన్నిల్ నాళుమ్శిన్దిప్పార్ - ఎన్తై
యెతిరాశరిన్నరుళుక్కెన్దుమిలక్కాకి
చ్చుతిరాకవాడన్దిడువర్ తామ్ ॥ (౭౬)

సనాంగుజైరమగుజైరుపదేశరత్నమాలామిమాంగధతియేహృద
యేననిత్యమ్ । అస్మద్గురోర్యతిపతేః కరుణాప్రవాహాపాత్రీకృతాఃపరమ
సమృదమాశ్రయంతే ॥ (23)

—o—o—o—

మన్నుయిక్ కాళిజేమఃవాళమామునివన్
పొన్నడియామ్ శైజమలప్పతుకళై - ఉన్న
చ్చిరత్రాలేతీణ్డో అమాన నుమ్నమై
క్కరత్రాలేతీణ్డొకడన్ ॥

అక్లానుషణ్ణిపురుషా రుచిరోపయంతూ రత్నాభిలష్యపదరక్తసరో
జసూనే । సశ్రద్ధమాత్మశిరసాయదిసంస్పృశేమ ప్రాప్తస్సనోధ్రువమ
మానవపాణిసజ్జః ॥

—o—o—o—

శరరిపుపదపద్మయుగ్మభృజ్జో
వరవరయోగికధామృతాస్తరజ్జః!
లకధయమపదేశరత్నమాలా
వివృతిమిమాంజగదార్యయోగివర్యః ॥

ఉపదేశరత్నమాలావివృతి

స్స మా ప్తా .

